

Index pro Circularibus ab a. 1869—1876. dimissis.

1869—1870.

	Pag.		Pag.
Abstinencia	63. 93	Mikó	77
Bakody	23	Mosgó	59
Bakócza	73	Németh	65
Bedegh	43	Német-Keér	19
Bibliai történet	72	Ófalu	21
Brem	77	Ozora	78. 93
Bulla „Aeterni Patris“	25	Paks	21. 72
Cassovia	39	Pálfa	21
Daróczyhalma	83	Pastorales	29. 33
Data statistica	23. 41	Pastoratio ad milites	62
Docentes legi milit. obnoxii	49	Pensio emer. sacerd.	45. 73. 91
Docentium instructio	67	Pitesztó	41
Domsics	21	Pleininger	51
Duna-Szekeső	60	Pollák	58
Egerágh	40	Praeconisatio Eppi	2
Extract. matric. milit.	23. 53. 61. 71. 77	Preces pro Papa	85
Examen synodale	23. 75	Quinquennales	7
Facultates Vicarii glis	16	Rajz	23
Felső-Mindszent	44	Ringenbach	66
Füčko	87	Róka	77
Gianone	23	Rózsa	89
Gött	23	Ruzsinszky	69
Grábocz	77	Scholae catholicae	58
Halvax	23	Scholae elementares	79
Harcz	92	Schneider	61
Hass	77	Schwarcz	43
Hercegovina	39. 92	Siklós	49
Hird	75	Simonfalvay	91
Installatio Eppi	1	Sláby	15
Instructio populi	87	Societas Altaris	91
Jónás	57	Societas S. Steph.	72
Kanyó	23	Szantner	77
Kath. Iskolakérdés	91	Szágy	87
Kollár	23	Szebény	75
Kőmives	77	Széchenyi-Kollonics	89
Kömlőd	69	Szellő	40
Krecht	77	Szent-István	73
Kuzmics	77	Szeretetház	92
Laskafalu	22	Szikszay	23
Liquores S.	54	Szűcs	77
Lovászhetény	90	Tengőd	39. 40
Magyar-Egregy	43	Theses theol.	55
Maiss	53	Vicarius generalis	15
Massa caduca clericor.	19	Zányi	23
Matriculae militum	71	Zoványi	90
Matrimonia militum	52. 55		

	Pag.		Pag.
Aedilitas fundi relig.	1. 56	Jubilaeum Pii IX.	23
Ajtatossági Kalauz	13	Kakasd	56
Alphonsus S.	27	Kiss	53
Badenses subditi	25	Kis-Varasd	55
Bakody	26	Koltay	49
Barátur	20	Korpád	2
Bencze	49	Kovács	19
Bertalan	26	Kögl	49
Biró	26	Lackenbacher	43
Bohus	19	Lapáncsa	51
Brem	49	Lauš	49
Breviarium	48	Lebény	13
Brüsztle	49	Loncsár	49
Bundalla	19. 49	Maronics	19
Canonisatio Sanctor.	48	Matarics	19. 53
Concordantia	1	Meiszerman	25
Concilii Vaticani decreta	41	Method. provid. infir.	16
Csáky	55	Mohács	1. 49
Csebény	20	Molnár	26
Cserny	49. 53	Moniales S. Domin.	51
Csór	53	Nagy-Kozár	2
Cultus B. M. V.	13	Nagy-Mányok	2
Czingl	25	Népujság	55
Deficientium Cassa	29	Norma vitae sacerdot.	12
Doboka	54	Ollé	26
Docentium institutio suplement.	19. 49	Onczay	53
D. Miholjac	20	Pastorales	5
Döbrössy	26	Praeparandia	51
Dreven	26. 49	Prantner	26
Encyclicae Pii IX.	33. 45	Prioritates	15
Examen Synodale	53	Punczman	49
Extractus matric. militum	12	Pusztafalu	16
Fischer	26. 49	Püspök-Márok	50
Fölker	53	Rajz	19
Frantich	26	Scholae	25
Gerlich	19. 49	Schultz	49
Germán	49	Siklós	3
Gruber	26	Societas S. Steph.	3
Hass	26	Societas S. Ladisl.	43
Horváth	19	Societas Infantiae Jesu	43
Hőgyész	20	Societas Altaris	55
Indulgentiae plenar.	37	Sonneker	19
Institutio adultorum	52	Szabó	49
Jakabfalu	53	Szól	26
Josephi S. fest.	14. 46	Tékes	43
		Theses theol.	26
		Terra S.	43
		Virágos	54
		Weckstimmen	21
		Wurster	26

A p p e n d i x

Constitutiones dogmaticae Concilii Vaticani de *Ecclesia Christi* et de *Fide*.
 Nota: Pagina 51. bis occurrit.

	Pag.		Pag.
Alagics	35	Kathol. kérdések	9
Áta	13. 47	Kanyó	46
Baar	17	Kéménd	27
Bakócza	41	Kis-Tabód	12
Balázsovícs	17	Kollár	17
Bánfa	12	Kolozsváry közl.	45
Bencze	46	Koltay	46
Berement	39	Korpád	49
Boros	46	Kőgl	46
Bozsok	12	Kőmives	46
Brüsztle	17	Krecht	46
Bundalla	17	Lackenbacher	30
Cassa fundat. glis	44	Laskafalu	46
Canonicatus	27	Lauš	17. 45
Cantor Cathedr. eccl.	35	Libri schol.	10. 35
Cooperatorum honorar.	43	Lichtfusz	46
Családi értesítők	37	Macskásy	17
Csonka	45	Magyar	17
Curatela haeredum	11	Maiss	53
Darwin	45	Matarics	46
Data statist.	15. 41	Matrim. milit.	16. 39. 51
Deficientium Cassa	31	Modrosics	45
Dillmann	17	Mohács	35. 41. 48
Doboka	52	Nagy-Nyárad	53
Docentium instit. suppl.	21	Nagy-Pall	42
Döbrössy	45	Nagy-Vejke	40
Dreven	46	Navarra	21
Egyházi iránytan	45	Nádasdy	41
Ellend	19	Némethi	27
Examen synodale	45	Népiskola	45
Exhibitio univ. Viennen.	22	Óbánya	53
Extract. matric. milit.	21. 52	Ófalu	46
Felső-Mindszent	17	Pantea	11
Fischer	46	Pastorales	1
Frühwirth	35. 46	Peintler	46
Fülöp	46	Pensio ludir.	15
Gajdossik	46	Philyrae famil.	37
Gauzer	45	Praeparandia	37
Gehring	46	Punczmann	46
Geresd	9	Ráczmecske	9
Grábocz	25	Sággy	27
Gundy	37	Sárok	25
Haragó	35. 46	Schematism.	21
Harcz	42	Schultz	17
Hass	17	Sina stipend.	29
Heid	35. 46	Societas Altaris	48
Hitelemző tanit.	45	Szabó	17. 45
Horváth	17. 29. 35. 45. 46	Szárász	40
Hőbe	9	Széch.-Kollon.	44
Jankó	51	Szerényi	35. 46
		Szikszy	46
		Szilvásy	46
		Takács	17
		Taxae dispens.	30
		Theses theol.	13
		Történ. Adattár	45
		Vaiszló	48
		Varga	11
		Vám	40
		Várdomb	52
		Vlasics	11
		Wurster	46

	Pag.		Pag.
Africa Centr.	7	Lipova	10. 18
Balázsoviés	35. 37	Magyar	26. 35. 37
Barbély	35	Magyar-Egregy	9
Báta	33	Maria Patrona Hung.	34
Bellye	17. 26	Matrim. milit.	8
Bencze	35	Mendlik	26
Biró	35. 37	Molnár	35
Bolmán	17	Nagy	26
Brem	35	Nagy-Kozár	17. 23
Bundalla	35	Németh	35
Carolina Augusta	11	Népiskola	8
Cassa subsidiaria	23	Nikl	35
Casus mortis	21	Ócsárd	10
Cordis Jesu festa	15	Paks	33
Császár	35	Pastorales	1
Czompó	35	Peregrin	37
Dillmann	26	Podgajce	26
Docentium instit. supl.	21	Prantner	26
Duna-Földvár	32	Preindl	19
Eleemosynae	33	Preller	35
Examen synodale	37	Punczmann	35
Extract. matric. milit.	25. 31. 41	Rekurs. ad exter. princ.	9
Extract. mortuor.	30	Schultz	35
Fischer	37	Streicher	35
Foedus Pianum	29	Sv. Gjuragj	35
Fölker	35	Sumony	43
Fülöp	37	Szabó	35. 41
Gehring	37. 41	Szabolcs	34
Gerlich	41	Szalay	41
Germán	35	Szárász	34
Gyóntatási intelm.	7	Szebény	16
Haragó	35	Szegzárd	33
Harray	35	Szekeres	35
Herbszt	35	Szerényi	35
Hosszuhetény	35	Szikszay	35
Institutio publ.	13	Szilágy	19. 32. 34
Instrumenta schol.	30	Szól	37
Janecek	23	Tamási	25
Kisfalud	37	Te Deum pro Rege	43
Koltay	37	Tengőd	23
Komotau	19	Tésén	19
Koncz	35	Theses theol.	15
Korpád	17	Tolna	17
Kovács	35	Ulses	16
Köblény	17	Universitas Pestana	9
Köhler	35	Varga	7
Kőmtűves	35	Vicarii electio	38
Lackenbacher	29		

	Pag.		Pag.
Aedilitas fundi publ.	31	Magyar	36
Babarcz	25	Magyar-Soóros	26. 29
Bencze	36	Martonfa	30
Birján	24	Matrim. milit.	13. 21
Bonifacii S.	27	Molnár	17
Boros	49	Moranche	36
Brem	25	Murga	3
Bundalla	17	Nagy-Budmir	49
Bunyevác	36	Nagy-Nyárád	4
Catechism. archeol.	1	Nevelészet	1
Csajágghy	25	Németh	49
Czompó	36	Nikl	25
Czvikkelsdorfer	27	Orosz szellem	14
Darda	30	Pastorales	5
Data statist.	13. 35	Pensio ludir.	29
Dillmann	17	Pécsvárad	3
Doboka	35	Pogány	30
Docentium corresp.	43	Preller	49
Dvorzsák	36	Punczmann	36. 49
Eberling	43	Püspök-Sz.-László	30
Epidemia	2. 21	Rang	43
Examen synod.	49	Rationes Eccles.	40
Extract. matric. milit.	19	Scharfenberger	36
Fekete	17	Schematism.	25
Frantich	49	Schultz	25. 49
Früwirth	25	Schultz „Lesebuch“	14. 29
Gerlich	36	Schmidt	25
Germán	36. 43. 49	Siklós	44
Gervas. & Protas.	8	Societas Altaris	3. 49
Gyenis	21	Societas S. Ladisl.	13. 43
Haisler	36	Stangl	25
Hatos	1	Stipendia missar.	39
Heid	36	Streicher	36. 49
Herend	50	Systema nov. mensur.	44
Horváth	36	Szabolcs	47
Hunyady	25	Szabó	17. 36
Index libr. prohib.	28	Szálka	15
Indulgentiae	47	Szeredy	19
Instit. obstetricum	14	Szellő	16
Jvsics	17	Szécheny-Kollonics	43
Jelenkor	11. 91	Szökéd	4
Karancs	16	Takács	36
Kelemen	36	Thesis theol.	25
Keserics „Tudnivalók“	17	Tóth	36
Kovács	36	Tóttős	16
Kögl	17	Udvard	15
Köhler	36	Veliškovce	45
Kökény	26	Vlasics	47
Körmendy	49	Wajdits	25
Ladomány	50	Wurster	36
Lothárd	3. 24		

	<i>Pag.</i>		<i>Pag.</i>
Annus jubilaris	9	Modorcea	19
Armeni	19	Modrosics	33
Benyovszky	32	Mohács	32
Bitá	37	Molnár	33
Bundalla	33	Nádasd	30
Capellani Castrenses	23	Német-Egregy	38
Cooperator. honor.	19	Paks	38
Correspond. offic.	5	Pastorales	1
Chartae geograph.	37	Pensio docentium	25
Családiv	6. 29	Pfisterer	32
Csibrák	20	Philippovics	32
Data statist.	6	Philyrae famil.	6. 29
Dillmann	29	Plitzner	31
Ferdinandus I.	27	Pozsgay	32
Feriae maiores	39	Praeparandia	26
Fischer	33	Preller	33
Haragó	33	Püspök-Márok	38
Herend	8. 26	Ranolder	35
Hetvehely	40	Rekurs. ad exter. princ.	19
Himesház	26. 40	Sásd	20
Jubilaeum	9	Scharfenberger	33
Keserics	32	Spiltiner	5
Kisasszonyfa	26	Stockinger	32
Kulcsár	32	Szárász	32
Lancsuk	7. 20	Theses theol.	5
Lichtfusz	33	Tolna	20
Lovászhetény	30	Tompos	5
Lues pecorum	24	Tymbrum	6
Magyar	33	Ulákovics	32
Matriculae. milit.	21	Vasas	7
Matrimon. milit.	31	Várkonyi	37
Matzenauer	37	Weisz	32
Missae pro libr.	39	Wurdits	39

	<i>Pag.</i>		<i>Pag.</i>
Baranyavár	35	Magyar-Egregy	17. 20
Bertalan	33	Matriculae milit.	1
Bezdek	27	Matric. illeg. nator.	23
Cassae parsim. schol.	19	Matrim. milit.	1
Casus mort. pensionator.	10. 15	Medgyesy	26
Correspond. cum legationib.	33	Miszla	31
Családiv	9	Moranche	26
Csézik	2	Murga	25
Czompó	27	Nagy-Pall	13. 23
Czikó	10	Némedi	29
Data statist.	15	Oltványi	12
Dobszay	25	Paks	25
Dreven	2	Pastorales	3
Examen synodale	9. 27	Pencz	27
Expeditio postalis	20	Pehm	26
Fischer	26	Philoxera	12
Fölker	25	Phylirae famil.	9
Frühwirth	9	Pia legata	34
Fülöp	25	Prikler	26. 35
Gundy	15	Püspök-Márok	28
Haragó	25	Reusch	12
Heid	27	Rónay	2
Herend	21	Sárok	13
Herczeg-Sz.-Márton	13	Singer	26
Hitelemzés	23	Sláby	2
Horváth	2. 9	Societas S. Ladisl.	1. 10
Kapos-Szekeső	16	Societas Altaris	33
Keserics	2	Sullay „Szabadság“ etc.	27
Keszü	16. 28	Szabó	9
Kis-Dorogh	31	Szalczer	26
Kóbor	2	Szeifricz	25
Korpád	25	Szellő	34
Kovács	27	Szerényi	9
Kögl	25	Szécheny-Kollonics	34
Kulcsár	25. 35	Testimon. de casu mort.	31
Lancsuk	1	Tésen	28
Laskafalu	16	Theses theol.	9
Lauš	35	Tolna	23
Lichtfusz	26. 35	Ulákovics	35
Lonesár	25	Vita Sanctorum	1
Lovászhetény	33	Weisz	25
Lucza	27	Württemberg	11
Magyar	26	Zsuljevics	11

Kovács Zsigmond

ISTEN IRGALMÁBÓL ÉS AZ APOSTOLI SZENT-SZÉK KEGYELMÉBŐL PÉCSI PÜSPÖK,
BEKEBELEZETT HITTUDOR.

A pécsi egyházmegye tisztelendő Papságának és Krisztusban
szeretett Hiveinknek üdvöt és áldást az Urban!

109

1872

A közelgő nagyböjti szent idő, mely a magába szállás, bűnbánat és előkészület ideje Jézus Krisztus feltámadásának méltó megülésére, serkent bennünket, hogy főpásztori szavunkat intézzük ismét hozzátok. Mint Üdvöztőnk az olajfák hegyén imádkozván, lelke aggodalmában alvó tanítványaihoz s ezektől ismét imára sietett vissza: ugy Minekünk sines nyugtunk értetek naponként felajánlott imánkban és vértőlküli áldozatunkban; s Üdvöztőnk szavaival fordulunk hozzátok: „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek.“ Math. 26. 21. — Az olajfák hegyén Jézus imádkozott és tanítványai aludtak; a viharos tengeren Jézus alszik és a tanítványok sietnek félelem között hozzá, kiáltván: „Uram segíts rajtunk, mert elveszünk. Valljon ugyanaz volt-e imádságuknak indoka? ugyan az volt-e csendes álmuk oka? A tanítványok csak önmagukra gondolnak, midőn segítségért kiáltanak; Jézus pedig imádkozott, aggódva az egész emberi nem megmentéséért. A tanítványok alszanak, mert a veszélyt, melyre figyelmeztetve lettek, nem veszik észre; Jézus a vihar közepett alszik, mert Ő neki, az elemek Urának, nincs ezektől mit tartania.

Van-e nekünk, Krisztusban szeretett testvéreink s fiaink! okunk az imádságra, vagy nyugodtan álomra hajthatjuk-e fejünket?

Képzeljétek magatokat egy törékeny hajón, mely a hullámoktól hányatva majd a tenger mélyébe süllyedni, majd a sziklákba ütődni látszik. Ki írja le e félelmet? Ki nem látja itt szükségét az imádságnak? Ki nem lát aggodalomra okot? E tenger, kedveseink! az élet tengere; a vihar, mely e hajót hányja és veszélylyel fenyegeti, korunk vallástalan szelleme. E tengernek nem csak felszine van megzavarva, legmélyebb hányattatásban van az; nem csak egyes téves nézetek jutottak felszínre, hanem a társadalom alapjai vannak megingatva. Ez alapok: a hit, igazság, engedelmesség és a tekintély. Mit kell érteni a hit és igazság alapjai alatt, megmagyarázza a nemzetek apostola, midőn a korinthusokhoz írt I. lev. 3. 11. mondja: hogy „senki más alapot nem tehet le, mint a mely letéttetett, és ez Krisztus Jézus,“ és az ephesusiakhoz írt levele 2. 11. v. írja: „Ti építve vagytok az apostolok és a propheták alapjára, melynek főszögletköve Krisztus Jézus.“ Mit kelljen érteni az engedelmesség és tekintély alapjai alatt? ugyan Sz. Pál a rómaiakhoz írt levele 13. r. 1. v. jelenti ki:

„Minden lélek engedelmeskedjék a felsőbb hatalmasságoknak, mert nincs hatalmasság, hanem csak Istentől, a melyek pedig vannak, Istentől rendeltettek.“

Mint dulatnak fel a társadalom ezen alapjai? napjaink szomorú tapasztalása eléggé tanítja. Már nemcsak e vagy ama keresztény igazság tagadtatik, hanem maga Krisztus Jézus s isteni kinyilatkoztatása, összes tanítása, szentegyházának isteni eredete s tekintélye támadtatik meg. Az engedetlenségnek is már nem egyes ritka jeleneivel találkozunk csak, hanem ugyszólván általános a törvényes hatalom és tekintély letiprása a családokban, államokban és az egyházban. Megingattatván a vallás, a parancs is: tiszteld atyádat és anyádat, már nem tekintetik isteni parancsnak, melynek áthágásaért Isten számot kérne egykor; számüzetvén a vallás, már nem ismertetik el isteni tan gyanánt, hogy minden hatalom Istentől van. A minthogy napjainkban csakugyan nem Istentől származtatnak minden hatalmat; s ez az oka, hogy az emberek nem szívből, hanem csak kényszerből tartják meg a törvényt s a hol érdekük kívánja, minden törvényt, minden tekintélyt megvetnek. Innen magyarázható meg, hogy az emberek nagy része minden nemes és szent iránt tiszteletlenséggel viseltetik és a legundokabb büntetésekre vetemedik. Mint hajdan Izrael népe az arany borjunak áldozott, úgy korunk is csak az anyagi érdeknek, a földi jólét és a test szenvedélyeinek tömjénez. Mindezekért az Isten s szentegyháza parancsait megveti, kigunyolja; és a ravaszság, hitszegés, rágalom, hamis eskü, irigység, szentségtörés vesznek erőt a viszálykodó embereken. A valótalanság, hitetlenség gyászos következményeit többé kevésbé érezzük mindnyájan, mert alig hallunk egyebet, mint az elégedetlenség, elszegényedés, kétségbeesés panaszait s az öngyilkosság számtalan eseteit, mint ugyanannyi tanujeleit azon benső meghasonlás és nyugtalan lelki állapotnak, melybe mindazok jutnak, kik a testiség és anyagiság szolgálatában és a vétkes cselekedetek sötét tömkelegében, a ker. hit világától megfosztva, hitüket, reményüket az örök életbe elvesztették.

A keresztény társadalom mélyen megvan sebezve, és alkalmazhatók reá a szentírás szavai: „lábtövétől egész fejtetőig nincs benne egészség.“ A bűn mérge, mely mindenhova elharapódzott, egészen megrontotta azt. A baj azonban nem orvosolhatlan, mert Isten gyógyíthatókká tette a népeket. A hit ismét mindent jóra változtat s Istennel, ki az út, igazság és élet, Ján. 14. 6. e világba ismét élet és világosság hat, minden átszellemül s átalakul. Az út, mely Ő hozzá vissza vezet, a vallás, mely az embert terem-tőjével, e világot az örökkévalósággal köti össze, mely az embert rendeltetése s örök cél-jának megismerésére s természetfölötti méltóságának magaslatára emelve, őt Isten, saját maga, embertársai és elöljárói iránti kötelességeinek teljesítésére, Isten iránti szeretetből indítja; mely malasztot és erőt nyújt minden rosznak elkerülésére, s minden jónak és ne-mesnek teljesítésére.

Ezen útra az emberiséget csak a keresztény házi és iskolai nevelés képes visszave-zetni. Ebből látjátok keresztény szülők magasztos kötelességteket, melyet szívetekre kötni ez alkalommal óhajtunk.

Keresztény hitünk tanítja és a tapasztalás is bizonyítja, hogy az emberi természet hajlandó a roszra, s hogy ez okból folyton küzdenünk kell, ha a jót követni s ebben állha-tatosan megmaradni akarunk. Minthogy közmondás szerint, a szokás természetté válik, de a szentírás is mondja: hogy az ifju öregségében sem távozik el azon útról, melyen gyermek korában elindult, (Péld. 22. 6.) szükséges a gyermeket már első korától fogva a jóra, a vallásosságra szoktatni. Valamint az aratás a jómagnak elvetésétől, úgy a gyermek jövő élete is az első neveléstől függ. Ez okból teszi Isten mind az ó, mind az új szövetségben oly szigorúan kötelességévé a szülőknek, hogy gyermekeiket

már legelső korokban Isten parancsaira oktassák s isteni félelemre szoktassák. Így bölcs Salamonnál olvassuk: Vannak fiaid, oktasd őket gyermekségüktől. (Bölcs. k. 7. 25.) „a ki fiát szereti, az oktatja azt szüntelenül s gondot fordít reája.“ (Péld. 13. 24.)

Ezen nevelési parancs Mózes V. könyvében foglaltatik, hol Isten maga választott népéhez így szól: „És legyenek ez igék, melyeket én ma neked parancsolok, a te szivedben, és beszéld el azokat fiaidnak, és elmélkedjél azokról házádban ülvén és uton járván, aluván és felkelvén.“ (Mózes V. k. 6. r. 6, 7. v.)

És ugyan az ő szövetségben a vallásos nevelés örvendetes következményei ekkép magasztaltatnak: „oktasd fiadat s megvigasztal téged s gyönyörűséget ad lelkednek.“ (Péld. 29, 17.) „A ki szereti fiát, folyvást fenyték alatt tartja, hogy végtére öröme legyen benne — — — s háza népe között dicsekedni fog benne, — — — féltékenynyé teszi ellenségét és baráti között dicsekedik benne; ha meghal atyja, mintha nem halt volna meg, mert hozzája hasonlót hagyott maga után. Látta életében s örvendezett benne és halálakor sem bánkódik s nem szégyenül meg ellenségei előtt. (Sirák fia 30, 1—5.) „Az igaz, ki egyszerűségben jár, boldog gyermekeket hagyand maga után.“ (Zsolt. 7, 7—8. v.)

Magára, a különben jámbor Helire és egész házára átkot mond az Ur, mert az ő jósága és gyengeségében fiait nem zabolázta. „Előre megmondottam neki, így szól az Ur, hogy az ő házáat meg fogom ítélni örökre a bűnök miatt, mert ő tudta, hogy gyermekei gonoszt cselekedtek s nem büntette őket.“ Isten nem is szólt hasztalan, az ő parancsait teljesítve látjuk az ő szövetségben a szülők által. „Babylonban lakott egy ember, beszéli Dániel, neve Joachim, ki nőül vette Susannát, Helcias leányát, ki igen szép s istenfélő volt, mert szülői, minthogy igazak valának, leányukat Mózes törvénye szerint oktatták. (Dán. 13, 1—3.) Ugyanezt olvassuk Tóbiásról is, ki halála óráján magához hívatta Tobiás fiát és ennek 7 ifju fiát s szóla hozzájuk: szolgáljatok az Urnak igazságban és azon legyetek, hogy a mi kedves neki, azt cselekedjétek; és fiaitoknak parancsoljátok meg, hogy igazságot cselekedjenek, — emlékezzenek Istenről s áldják őt minden időben igazán és teljes erejükből.“ (Job 14. r. 5, 10, 11.) Az unokák a nagyatya végrendelete szerint cselekedtek is, mert Tóbiás könyve (17. v.) így végzi: „minden rokonsága pedig és minden nemzetsége jó életben és szent viseletben marada meg, úgy hogy kedvesek valának mind Istennél, mind az embereknel és a föld minden lakóinál.“

Az új szövetség is főkötelességévé teszi a szülőknek, gyermekeik vallásos nevelését. Sz. Pál az ephesusiakhoz írt levele 6. r. 4. v. így inti a szülőket: „ti atyák, neveljétek gyermekeiteket az Ur tanításában és fenytékében“; és Timotheushoz I. lev. 5. 8. „A ki övéinek, különösen házának gondját nem viseli, rosszabb a pogánynál.“ Az első keresztények e parancsot oly lelkiismeretesen teljesíték, hogy nazianzi Sz. Gergely idejében szokássá vált az anyáknál, első templomlátogatáskor a csecsemőnek kezébe evangeliumot adni, ezen jelképes tett által jelenteni akarván, hogy a reájuk bízott kisdedit kötelességük az evangelium parancsaira oktatni s ezeknek megtartására szoktatni. Aranyszáju szent János pedig mondja: „a mint a gyermekek eszük használatára jöttek, a szülők által az apostoli hitvallásra, imádságra s az isteni tisztelet szokásaira tanítottak.“ És ugyan e szent atya így lelkesíti az anyákat:

„anyák, tanítsátok gyermekeiteket, kezeikkel homlokukat a szent kereszttel jelelni meg s mielőtt mégis ezt ők maguk tehetnék, nyomjátok saját kezeitekkel homlokukra a szent keresztjelét.“ Hieronymus pedig Laeta özvegyhez ekkép ír: „Egy keresztény anyának örömet kell érezni abban, hogy gyermekét, midőn még hangja gyönges nyelve még ingadoz, Jézus édes nevének kimondására tanítsa.“ És szent Ágoston magáról írja: „Még mint egészen kisded gyermek hallottam anyámat, Monikát, beszélni az örök életről, mely Istennek alázatos földrejövetele által adatott nekünk.“

Napjainkban, fájdalom, igen sok anya van, kinek gyermeke midőn iskolába kezd járni, sem a kereszttét, sem az Ur imádságát nem tudja; azért aranyzáju szent János mondása szerint, „a gyermek minden rosszaságának a mi hanyagságunk az oka, mert mindjárt kezdettől nem szoktattuk őt jámborságra s Isten félelmére.“ Mondják ugyan a szülők, hogy gyermekeiket a világ rossz szelleme rontja meg; azonban a gyermek világa a szülői ház s mind a mellett, hogy a világ rossz, ha a családban jó, keresztény szellem uralkodik, a gyermek ezt fogja követni; mert ha az atya és anya minden kártékony befolyást távol tart házatól s jó példával jár elő, a gyermek szívé a világ rossz szelleme nem egy könnyen fogja megmételyezni s erőt azon nem veend. A nevelés, mondhatni, mindenható, mert a gyermek határtalan szeretettel, feltétlen bizalommal viseltetvén szüleihez, ezeket mintegy ösztönszerűleg követi és szívesen utánozza. Tekintve e természeti vonzódást, és a házasság szentségében Istentől nyert malasztot, lehetetlen, hogy a gyermek gyengéd szíve, mely minden első benyomást, mint a viasz magába fogad és megtart, a jó szülői nevelés és jó példa által meg ne hódítottassék. Ha azonban a szülők maguk is, mint napjainkban a világ rossz szelleme által eltántorítottak, vallástalan, erkölcs-telen elveknek hódolnak, ha vallástalan könyveket, egyházellenes lapokat olvasnak, mi természetesebb, minthogy gyermekeiket is ezen elvekkel fogják eltölteni. A keresztény nevelés azt hozza magával, hogy minden vallástalan könyvek, beszédek a háztól távol tartassanak, s minden mi a keresztény szellemmel meg nem fér, onnan kizárassék. Irjátok csak keresztény szülők! a változatlan evangeliumot s ennek örök igazságait ajtótok küszöbére, hintsétek be azt az új szövetség áldozatának vérével; legyetek oly atyák- és anyákká, kik mindent Jézus és csalhatatlan anyaszentegyházának tanítása szerint ítélnék meg; mindenben Isten 10. és az anyaszentegyház 5 parancsait tartják zsinormértékül: akkor a gonosz korszellem öldöklő angyala, kinek pusztításait a családokban és a társadalomban saját szemeikkel látjátok, nem fog házatok szentélyébe betolakodni. A vallás és erkölcs dolgában nincs más világosság, mint a melyet az Isten egy szülött fia, Jézus Krisztus hozott e világra, s melyet az általa alapított anyaszentegyház a gyertyatartóra helyezett, hogy világítsa minden e világra jövő embernek. Nektek is világossíts keresztény szülők e fény; ez adjon nektek irányt gyermekeitek nevelésében s ne hallgassatok korunk azon ámitóira, kik hivatlanul tanácsot osztogatnak nektek, mint neveljétek gyermekeiteket; nehogy az ígért világosság helyett sötétségbe vezettetsetek.

Az életmestere, a tapasztalás, is tanítja, hogy a neveléstől függ a gyermek egész jövője, s tudjuk, hogy a minők a szülők, a minő nevelési rendszerük, olyanok rendszerint gyermekeik is.

A szülők azon kötelessége, melyet Isten maga szabott eléjük, hogy gyermekeiket, már midőn eszmélni kezdenek, az Ur félelmében neveljék, még akkor sem szűnik meg, midőn a gyermek iskolába jár; mert az iskola csak segítségére szolgál a szülőknek, pótolja mit a szülők teljesíteni nem képesek, oktatva a gyermeket az életben szükséges vagy hasznos ismeretekre, melyekre a szülők őt részint idő, részint képesség és tehetség hiánya miatt nem taníthatják. A miből önkényet következik az iskolának és a tanítónak azon feladata, hogy

tartoznak az atyával és anyával karöltve, a gyermekbe mindazon elveket és erényeket beoltani és táplálni, melyek azt jámbor kereszténynyé, s vallásos polgárrá képezhetik. Az iskola tehát az ő eredeti rendeltetésénél fogva nem áll különválva a családtól, sőt inkább ugyan az a hivatása, ami a keresztény szülőké, t. i. hogy a gyermeket minden jóra oktassa és serkentse; s azért legkevésbé sem szabad tűrni, hogy az iskola ellenkezzék a keresztény szülők vallásos meggyőződésével, vallásos gyakorlataival, melyekre a gyermek otthon taníttatott. Miért is kötelességük és joguk a kath. szülőknek követelni, hogy iskoláik oly vallásos lelkű katolikus tanítók kezeire bizassanak, kik óhajtott sikerrel oktassák s neveljék gyermekeiket. Midőn tehát napjainkban az egyház saját iskoláinak fentartása mellett küzd, csak a kath. szülők s gyermekeik érdekében harczol, s éppen ez okból a szülőknek mindenkor kötelességük, gyermekeik legszentebb érdekében, minden ily kérdésben lelkipásztoruk szavaira s intéseire hallgatni, és ezeket követni.

A gyermek vallásos iskolai neveltetésének szüksége egyszersmind minden szülőt meggyőzhet azon jogról, azon befolyásról, melyet az egyháznak, s így a lelkipásztorkodó papságnak az iskolára szükségkép gyakorolnia kell. Az egyház mind természeti, mind isteni rendeltetésénél fogva oktató s nevelőintézet az emberiség javára. „Menjetek, ugymond Üdvözítőnk, az egész világra, tanítsatok minden embereket mindazokra, a miket parancsoltam néktek, megkeresztelvén őket az atyának, fiunak és szentlélek Istennek nevében.“ (Mát. 28, 19.) E hivatás az egyházat természet-szerűleg az iskolába vezeti, hogy teljesítse első és főkötelességét, a gyermeknek, melyet a szent keresztségben nyert, vallásos neveltetését. A keresztség által a gyermek éppen úgy az egyházé, mint a szülés által természetes szülőié; a keresztség által a gyermek az egyházzal szent s örök szövetségbe lépett, mely szövetség az egyházat kötelezi, hogy a gyermek örök üdvéről s következésképp vallásos neveléséről is gondoskodjék.

Az iskola a szülők elégtelenségét pótolván a gyermeknevelésben, az egyház szent hivatásának eleven érzetében, e tekintetben akképp gondoskodott, hogy iskolákat alapított. Ugyanezt tették a hittérítők s teszik ma is a megtérített népek közt. Tanuskodnak erről számtalan pápai, püspöki, zsinati határozatok is. Miért is bátran állithatjuk, hogy csaknem minden iskola az Egyháznak köszöni létét, a minthogy az iskolák általán plébánia-iskolák is voltak. Az iskola eszméje az Egyházból fakadván, az mindenkor méltán az egyház leányának tartatott és neveztetett is.

Önkényt következik mindebből, mily álláspontot kell az egyháznak elfoglalnia az iskolában s mily befolyást gyakorolnia. A mi még inkább kitűnik, ha megfontoljuk, hogy a keresztény iskola-nevelés a vallás, oktatás és fegyelemből áll. A vallásnak elméleti s gyakorlati igazságait csak is az Egyház taníthatja, alkalmas tankönyvekről s tanítókról gondoskodva. És a végre, hogy a vallásos nevelés gyümölcsözővé váljék, az Egyháznak kell felügyelni, hogy az iskolákban semmi se taníttassék, mi a vallással ellenkezik, hanem minden tantárgy akként adassék elő, hogy a keresztény élet szellemét a gyermek szívébe beoltsa s megerősítse. Hasztalan mondják napjainkban, hogy mindegy, bárminő vallásu legyen is a tanító, ki a gyermeket írásra, olvasásra, történet, számtanra oktatja, mert e tárgyaknak a vallással semmi összeköttetésük sincs, s a vallást úgy is a lelkes tanítja. Ne higyetek azonban az ily beszédnek, mert lehet vallásellenes olvasókönyvet is használni s a történetet s földrajzot úgy adni elő, hogy a kath. vallást és egyházat, valamint ennek szolgálait is tekintélyökben sértse, mi a gyermek örök emlékében marad s benne vallása iránt mindenkorra idegenkedést kelt. Éppen ez okból kell, hogy a fegyelmet is az iskolában az egyház kezelje, hogy távoltarthasson a nevelés és oktatástól minden roszt, minden téves és vallásellenes irányt.

Ez levén az egyháznak viszonya az iskolához, láthatjátok Ti is tisztelendő testvéreink s Krisztusban szeretett fiaink! mily fontos kötelességeket ró rátok az egyház és a haza az iskolát illetőleg, melynek az Egyház nevében igazgatói, felügyelői vagytok, kiknek szent hivatástok a tanuló ifjúságot a hitigazságokban lankadhatlan buzgósággal oktatni s e végre az iskolát példás szorgalommal látogatni, valamint az összes iskolai oktatás és nevelés vallásos irányára felügyelni, távol tartva mindent, mi e nevelésnek akadályul szolgálhatna s a gyermek vallásosságának, szellemi és erkölcsi fejlődésének útjában állhatna; és gondoskodni különösen arról, hogy az iskolaépület, továbbá az iskolának egész szervezete és felszerelése is, az újabb hazai iskolai törvények követelményének teljesen megfeleljen, hogy a gyermekek az iskolát szorgalmasan látogassák, s e végre is a szülőket, községi elöljárókat és kath. iskolaszékeket kötelességük lelkiismeretes teljesítésére minden alkalommal buzdítani, hogy fáradságtok sikerét látva, ócsárlóitok elnémuljanak, kik minden alkalmat felhasználni iparkodnak, hogy az iskolát az Egyháztól elválasztva, azt kath. jellegétől megfoszszák, azon ürügy alatt, hogy az egyház az oktatás és nevelés terén a felvilágosodott kor nagyobb követeléseinek nem felel meg. Jelöljétek ki a keresztény szülőknél a vallásos nevelés módját, melyet itt bővebben nem fejtegethetünk, serkentve őket főképen, hogy tanítsák gyermekeiket mindenekelőtt azokra, melyek az örök életre szükségesek, irtsák ki gyermekeik kebeléből az önzést, e forrását a legtöbb bűnnek; iparkodjanak megismerni gyermekeik minden rossz hajlamait, különösen mégis főszenvédélyüket, melynek megzabolázása nélkül hasztalan lenne minden fáradságuk; táplálják bennük az Isten szeretetét, a kötelesség és önfeláldozás érzetét, mely minden erénynek alapja. A szentírásnak fentebb idézett szavai, melyek a szülőknél kötelességévé teszik gyermekeik vallásos nevelését már gyenge korukban, reátok éppen úgy alkalmazandók, sőt a mennyiben pásztori gondjaitokra egész községek lelki üdve van bízva, Isten előtti felelőségetek annál terheesebb; az áldás vagy átok, melyet buzgóságtok, vagy mulasztástok e részben maga után von, annál nagyobb.

Végül titeket keresztény szülők Isten nevében s Isten szavaival, melyeket Mozes V. k. 11. r. 26—28. v. olvasunk, serkentünk: „Ime elétek adom ma az áldást és az átkot; az áldást, ha engedelmeskedtek a ti Uratok Istenetek parancsainak, melyeket én ma parancsolok nektek; az átkot, ha eltávoztok az útról, melyet én most nektek mutatok.“

Áldás, vagy átok vár gyermekeitekre. Képzeljétek magatoknak keresztény szülők egy gyermeket, ki tanítóinak valóságos gyötrelme, gyermektársainak s minden felnőttnek botrány és utálat, kinek neve majd minden gonosz tettel, mely a községben elkövetetik, összeköttetésben áll, kit gonosz szenvedélye idő előtt megvénit, rossz lelkiismerete egyik helyről a másikra, egyik bűnből a másikra ragad, ki elől minden jó lélek kitér s kit mindig csak gonoszok társaságában láthatni. Ezen ember, ki csak igazságtalanságból él s a községnek, de utóbb önmagának is terhére válik, ezen ember, ki Isten szabad gyermekéből a bűn rabjává, a szentlélek templomából a szenvedélyek tárházává vált, s a gonoszságoztól felemészítve, nyomorúan teng, ezen ember siralmas vesztének nagy részben a rossz nevelés az oka. Iszonyu gondolat ez a szülőknél, kik lelki és testi kárhozátját okozták, kivált ha megfontolják, hogy maga a természet köti őket a szeretet kötelékével hozzá. Ellenkezőleg mily boldogító érzet az atyai és anyai szívnek, ha fiaikat és leányokat nevelnek, kiknek homlokán Isten képmásának jelképe ragyog, kiknek szemeiből a nyugodt lélek és erényesség tiszta öröme sugárzik ki, s ajkaikon a boldog jámborság és szelidség honol; kik boldogoknak érzik magukat Isten közelében, s mindenkit környezetükben boldogitanak; kik nyugodtan élnek munkájuk édes gyümölcseiből, és gyermekségük ártatlanságában mulnak ki; embertársainak tisztelete és

szeretetétől kísérve szállnak a sirba, s a siron tul keresztlingüket mocsok nélkül vivén az örök bíró elé, ennek dicsénekeiben halát zengnek Istennek jó szülőikért.

Áldás vagy átok vár az emberi társadalomra. Nem csak egyesek jóléte és boldogsága függ a neveléstől, kiterjed ennek hatása az egész házara, az összes társadalomra, a jelen és utókorra. Minden, még a legjelentéktlenebb ember is, evangéliumi követés embertársai között; ezeket többé kevesebbé nemesíti vagy megrontja, a szerint a mint ő maga jó vagy rossz. „Éppen az zavarja fel az egész világot panaszskodik arany-száju szent János, hogy a gyermekeket kellőleg nem neveljük, s csak gazdagságukról, nem lelkiüdvükről gondoskodunk.“ „Nincs jobb mód és eszköz, mondja granadai szent Lajos, rossz erkölceink megörvoslására, mintha minden szülő közreműködik, s minden gondját gyermekei és leányai jó nevelésére fordítja.“ És egy másik helyen arany-száju szent János a jövőbe tekintve, így szól: „ha erényes fiat nevelsz, ez is erényes fiakat fog nemzeni, így egész sora és láncza az erkölcsnek és jómagaviseletnek fog mindenkit környezni, és e láncz, e sor nálad kezdődik, s nemes gyümölcsöt fog teremni.“ Fontoljátok meg azért keresztény szülők! mily nagy a ti befolyástok, álljatok bár a társadalom legalantabb fokán. Ha az egyház az ő áldásos működését kiterjeszti, vagy ha abban akadályoztatik; ha az államok boldogok, vagy romlásnak indulnak; ha a községek virágoznak, vagy elsatnyulnak; ez mind nem annyira az elüljáróktól, mint inkább töletek, atyák és anyáktól függ, kik az egyháznak az ő tagjait, az államnak, a községnek az ő polgárait adjátok, és legyetek biztosak benne, hogy népünk erkölcsi romlását, mely miatt annyi méltó panaszra fakadunk, nem kormányforma, nem is tudományos képzés, sem a műipar előmozdítása, hanem egyedül csak a vallásos nevelés fogja jóra változtatni. Minden földi jó, csak azon feltétel alatt válik valódi jóvá, ha jó emberek használják azt, a gonosznak kezében a legjobb is csak veszedelmes fegyver lesz önnön magának kárára. A jó és a rossz emberek a család földjén teremnek s nőnek fel, e földnek minőségétől függ tehát minden.

Áldás vagy átok vár s fekszik előttetek, önmagatok részére, keresztény szülők! „A kik szelet vetnek, fürgeteget aratnak! Oseas 8. 7. „Ne gyönyörködjél az istentelen fiakban, ne örülj azokon, ha nincs bennök az Isten félelme. Ne bizzál életükhöz s ne tarts számot munkájokra. Hasznosabb fiak nélkül meghalni, mint istentelen fiakat hagyni.“ Jézus Sir. fia 16. r. 1—4. v. Mert A gonosz fiu szomorúsága anyjának. Péld. 10. 1. Így ecseteli a Szentlélek a rossz nevelést, mely már magukon a szülőkön megboszulja magát. A szülők elhanyagolása, megvettetése, a világ gyalázata és átka, a szív szomorúsága, agg kor támasz nélkül, keserű elhagyatott halál, s hálás könnyek nélküli sir, ez vár a szülőkre a vallástalan gyermek részéről itt e földön. És az örökkévalóságban, ha az igaz bíró gyermekeitek keresztlingét elétekbe tartva kérdezeni: valljon ez-e gyermeked ruhája? miért nem fénylik ez kegyelmem harmatának tiszta fehérségében, s miért piroslik ez a vértől? mit miveltél vele? mint fogja el ekkor szülői szíveteket remülés, és tapasztalni kénytelenítették Arany-száju szent János eme mondatának igazságát: „A ki a nevelésben hanyag, az Istentől bocsánatot nem remélhet!“ Ha pedig gyermekeitekkel az örök kárhozatban találkoztok, mint fognak ezek elkeseredett fájdalmukban átkozni benneteket, feljajdulván: ti nekem életet nem adtatok, ti elvettétek azt! Kétszeresen nehezkedik ekkor reátok a fájdalom, mely első és főkötelességtek mulasztásából ered. Távol legyen azonban, hogy e rémképpel váljunk meg töletek keresztény szülők! Inkább emlékeztetni akarunk benneteket azon áldás és boldogságra, mely reátok vár e szülői kötelességtek lelkiismeretes teljesítése miatt. Ezen áldást így ecseteli maga az Ur, ki legjobban tudja, mily jutalmat érdemelnek a szülők,

ha hivatásukat teljesítik, s az emberiség jötevői gyanánt működnek az örök üdv munkálásában: „Aki szereti fiát, folyvást fenyték alatt tartja, hogy végtére öröme legyen benne. A ki tanítja fiát, dicséretet nyer miatta, féltékenysé teszi ellenségeit, házának oltalmazót hagyott az ellenségek ellen, és barátinak jóval fizetött. Jézus Sir. 30 1—6. Sorsotokat pedig az örökkévalóságban így írja le a Szentlélek: „Üdvözülni fog a fiak szülése által, ha megmarad a hitben és szeretetben, szentségben és józanságban. Tim. 1. lev. 2. 15. „A kik könnyhullatással vetnek, örvendezéssel aratnak. Menvén mentek és sirtak, elvetvén magvaikat, megjövén pedig örvendezéssel jönnek, hozván kévéiket.“ Zsolt. 125. 5. 6. v.

A nagy böjtöt illetőleg, minthogy a körülmények ez évben is ugyanazok, melyek mult évben arra indítottak bennünket, hogy megyénk papjai és hiveinek a husételtől megtartás kötelességét megkönnyítsük: a következő negyvennap böjtben is, érvényében mindazonáltal fentartva azon egyházi törvényt, mely szerint a vasárnapokat kivéve, naponként csak egyszer szabad jóllakni, ha csak valaki elaggott kor, betegség, testi gyengeség, nagy nehéz munka miatt felmentést nem nyer, — az uralkodó drágaság miatt és a lelkiismeretek megnyugtatósára s a botrányok eltávoztatása tekintetéből megyénk papjai s hiveinek, a római apostoli szent szék kegyelméből, megengedjük, hogy egész virágvasárnapig bezárólag, déli jólakás és esti kisebb étkezéskor is, husétellel élhessenek, csak minden szerdán, pénteken és szombaton, mégis az egész nagy hét alatt, maradván tilos a husétel és a zsiradékhasználat, mely napon tehát mindenki szigorúan böjtölni tartozik. Ezen engedélyünket a szerzetesekre is kiterjesztjük, azokat kivéve, kik szerzetük saját külön szabályai által a nagyböjt megtartására köteleztetnek. Célja ezen felmentésünknek az, hogy a kik e napokban, melyekre felmentésünk szól, husétellel élnek, azt véték nélkül tehessék. A kik mind e mellett az egész nagyböjtöt a régi jó idők szent szokása szerint szorosan megtartják, ezáltal Isten előtt csak nagyobb érdemet szereznek maguknak. Mindazok pedig, kik fentebbi engedélyünkkel élni fognak, kötelességüknek tartsák az imádság, az irgalmasság és egyéb keresztényi jótékonyság cselekedeteit nagyobb mérvben gyakorolni, s ezek által igyekezzenek Isten előtt kedvesekké lenni, hogy kegyelmet és irgalmasságot nyerjenek Krisztus Jézusban.

Isten áldása és malasztja legyen és maradjon velünk mindnyájunkkal.

Jelen főpásztori levelünk nagyböjt előtti vasárnapon minden plébánia templomban a szószékről felolvasandó.

Kelt Pécsen, Jézus legszentebb Nevének ünnepén, január hó 14-én, 1872.

Zsigmond, s. k.

püspök.

L. J. Ch.

78

1872.

(Mors Caroli
Höbe parochi
M. Hertelendensis)

Anno Domini 1872. die 9 Januarii obiit Carolus Höbe VADiaconus Districtus Gödrensis, parochus Magyar-Hertelendensis, qui natus a. 1813; ordinatus a. 1835, ab a. 1837 munus Studiorum Praefecti Cleri iunioris, ab a. 1841 Vice- Rectoris in Seminario gessit, ab a. 1847 parochiae Vaszarensi, mox ab anno eodem parochiae M. Hertelendensi praefuit, a. 1865. Vice- Archi- Diaconus Districtus Gödrensis creatus est.

Meminerint cuncti sacerdotes dioecesanii statuta tria missae sacrificia pro refrigerio animae defuncti Confratris Deo omnipotenti devote offerre.

241

1872

(Concursus
pro beneficio
paroch. Rác-
mecske)

Joanne Szepelt parochus Ráczmecskensi in parochum Mágocsensem praesentato ac investito, beneficium Ráczmecskense vacans redditum est.

Qui Sacerdotum dioecesanorum desiderant beneficium isthoc consequi, recursum suum tymbro 1 fl. provisum, usque 25-am Martii a. c. ad Officium dioecesanum dirigant.

242

1872

(Commenda-
tur „Katholi-
kus kérdések)

Carolus Sartori, bibliopola papalis et primatialis, fasciculos „Weckstimmen“ intitulatos et omni recommendatione dignos, idiomate quoque hungarico edere intendit. Pro re penitius cognoscenda, communico verba ipsius editoris:

Elhatároztam magamban a német Weckstimmeneket magyar nyelven is kiadni vagyis iparkodni fogok „Katholikus kérdések“ czime alatt évenként 12 füzetkét nyújtani a magyar katolikus közönségnek, melyekben a napi kérdések katolikus szempontból a nép nyelvén megbeszéltetnek. Lesznek e füzetkék között fordítások, lesznek eredeti dolgozatok. A főczél az, hogy a magyar ajku katolikusoknak kezeibe oly olvasmányok adassanak, melyekből a korkérdéseket helyesen felfogni s megismerni tanulhassák. Azért is tisztelettel fordulok a ft. lelkipásztorkodó papsághoz, karolja fel e katolikus magyar vállalatomat, ajálja hiveinek s midőn ezeknek kezeiből kiveszi a rossz termékeket, nyujtsa nekik füzeiteimet. Célunk szent, ezért lelkesülni a katolikusnak szabad s kell. Megjelennek a Katholikus kérdések hónaponként 1—1½ ivnyi füzetekben, mely 12 füzetnek ára bérmentes szétküldéssel 1 ft. o. é. A gyűjtők 10 előfizető után 1 tiszteletpéldányt kapnak. Az első év végén minden előfizetőnek szentatyánk arcképét ajándékozzuk. Pénzbeli küldemények eszközzésére legczélszerűbb a „postai utalványok“ használata. Pesten, Mindszentek napján 1871. Sartori Károl, pápai és primási könyvtáros.

243

1872

(Pályázata
geresdi tanító
állomásra)

A püspök-laki plebániához tartozó Geresd fiokközségben megürülvén a kántor tanítói állomás, erre pályázat nyittatik f. é. mártius 12-ikéig. A folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi esperes és tanfelügyelőhöz M. Kéméndre (u. p. Szederkény) küldjék be.

A tanító évi jövedelmét képezi: $16\frac{3}{4}$ pozs. mérő buza sem tetézve sem lecsapva; 20 pozs. mérő rozs sem tetézve sem lecsapva; 11 akó bor; 6 öl fa; 10 frt készpénzben; 12 frt 80 kr. iskolapénz; 20 frt stólailleték; $1\frac{4}{8}$ hold föld melyet a község mivel; 5 hold föld, melyet neki kell miveltetni; lakás mely áll 2 lakszobából 1 tanteremből 1 szin és pinczéből, melyek mind jó karban vannak.

245

1872

Pro congrua notitia sequens communicatur cum DD. Curatis Exc. Ministerii Cultus et publicae Institutionis rescriptum:

A vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 1413 szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! Több oldalról azon értesítést vettem, hogy a magyar korona területén létező némely népiskolában még mindig oly tankönyvek is használatnak, melyekben a fennálló magyar alkotmány ellenes tanok foglaltatnak.

Midőn Méltóságodat e körülményre figyelmeztetve felkérem, miszerint a fennemlített államellenes irányu tankönyveknek forgalmon kívüli helyezés- és másokkal való felcserélése iránt netalán szükséges intézkedéseket megtenni sziveskedjék, egyszersmint van szerencsém Méltóságodat arról is tudositani, hogy egyidejűleg a tanfelügyelőknek szoros kötelességükké tettem, miszerint a tankerület népiskoláiban használatban levő minden kézi tankönyvet megszerezvén és azokat gondos vizsgálat alá vevén, szerezzenek arról biztos tudomást, mely könyvek azok, melyekben alkotmány ellenes tanok foglaltatnak. Budán, 1872. évi január 26-án. Dr. Pauler Tivadar.

Quinque-Ecclesiis die 4-a Februarii 1872.

Franciscus Sláby m. p.

Vicar. gen. Epplis.

L. J. Ch.

397

1872

Placuit adorandae Divinae Providentiae, Joannem Vlasics parochum Brodjancensem die 10-a Februarii a. c. ex hoc evocare saeculo; qui natus a. 1829, in presbyterum ordinatus a. 1853, — ab a. 1864. parochiae Radikovcensi, ab a. 1866. parochiae Brodjancensi praefuit. (Mors Joannis Vlasics par. Brodjancensis.)

Meminerint cuncti sacerdotes dioecesani, statuta tria missae sacrificia in refrigerium animae pie defuncti Confratris ocyus Deo omnipotenti offerre.

398

1872

Commissio Comitatus de Baranya sequentis tenoris litteras direxit horsum:

(Dispositio Commissionis comitatensis quoad haereditis curatela subiaciendos.)

¹²¹
k. gy. szám. Méltóságos és Főtisztelendő püspök ur! A nagyméltóságú m. kir. belügy-ministeriumnak, mult évi september hó 16-án 20,619. 20,728. és 20,729. továbbá ugyanazon évi october hó 25-én 27,431. és 27,667. szám alatt kelt rendeleteivel helybenhagyott megyei szabályrendeletünk értelmében van szerencsénk méltóságodat tisztelettel az iránt megkeresni, miszerint e megye területén lakó alattas lelkészeket utasítani méltóztassék, hogy azon esetben, midőn egyik vagy másik szülőnek halála után kiskoru, elmebeteg, vagy más okból gondnokság alá veendő örökösök maradnak, ezek feljelentését az illető községi elöljáróságnál sürgetni, és az ebbeli elöljárósági jelentést a községi elöljáróság felhívására aláírni honpolgári kötelességüknek ismerjék.

Kelt Pécsen, 1872. évi február hó 5-én és folytatólag tartott bizottsági rendkívüli közgyűlésünkben. Baranyamegye bizottsága nevében: Jeszenszky Ferencz alispán.

399

1872

Communicatur cum V. Clero curato sequens Exc. Ministerii Cultus et publ. Institutionis rescriptum:

(Joannes Pantea muneris docendi ineptus declaratur.)

A vallás- és közoktatási m. kir. Minisztertől: 2146. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! A hunyadmegyei hátszegi volt bünyfenyítő itélőszék m. 1871. évi october hó 6-án 953. sz. a. hozott itéleténél fogva Kraszna megyébe kebeleztet Boksány községi Pantea János gör. kath. tanítójelöltet lopás miatt 3 havi fogságra s a tanítói hivatalra alkalmatlannak ítélte. Miről Méltóságod mint a hatósága alatti népiskolák főfelügyelője szükséges tudomás végett ezennel tisztelettel értesítettik. Budán, 1872. évi február hó 3-án Minister ur meghagyásából az államtitkár Tanárky Gedeon.

Pályázatok.

400

1872

A sásdi plebániához tartozó Varga fiokközségben a tanító állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. évi ápril 4-ikéig pályázat nyitattik.

Az állomással következő jövedelem van egybekapcsolva: 30 mérő kétszeres. Az uraság kegyéből 2 öl fa. Minden igavonóval birótól egy koesi fa iskolafűtésre. 4 akó bor. 2 hold szántó föld. Lakás: 1 szoba, 1 konyha, kis kerttel. Pénz: tandíj, stola sat. 40 frt. — A pályázók kellően felszerelt folyamodványukat a kerületi esperes és tanfelügyelőhöz Abaligetre (u. p. Pécs) küldjék.

401

1872

Hauk Lőrincz meghalálózása által a bozsoki kántortanítói állomás megürülván, ennek betöltésére f. évi ápril 11-ikéig pályázat nyittatik. A folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat M.-Kéméndre (u. p. Szederkény) a ker. esperes és tanfelügyelőhöz küldjék.

A bozsoki ktanító jövedelme: 1. A községtől: a) 45 frt és 20 frt vasárnapi isk. pénz. b) 40 p. m. tiszta s 40 m. kétszeres buza. c) 6 p. m. kukoricza. d) 12 akó bor; fél mérő bab s fél mérő lencse. e) 2 szekér széna. f) $\frac{1}{2}$ hold szántó föld (a már munkában lévő legelőelkülönzés alkalmával, a kihasítandó illeték által, néhány holddal több lészen) melyet a község megszánt és a termést róla behordja. Végre malomfuvar. 2. A kegyuraságtól: a) 30 frt. b) 12 p. m. tiszta buza. c) 12 akó bor. 50 font kender. $\frac{1}{2}$ öl széna. d) 14 öl kemény hasáb fa, melyet a község vág s behord. 3) stola-jövedék: körülbelül 80—100 frt. 4) Lakás hozzátartozó épületek- és kerttel.

402

1872

A sumonyi plebániához tartozó Bánfa fiokközségben a tanító-állomás Kovács József nyugdíjaztatása által üresedésbe jöven, ennek betöltésére a pályázat f. évi ápril 4-ikéig nyitva tartatik. A folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat Szigetvárra, a ker. esperes és tanfelügyelőhöz küldjék.

Ez állomással következő jövedelem jár: 1. minden pártól $\frac{1}{8}$ buza; 160 pár után 40 m. 2. minden pártól 21 kr. 3. 8 öl hasábfa az uradalmi erdőből; az iskola fűtésére minden tanonez után egy koci fa. 4. minden tanonez után 25 kr. iskolapénz. 5. vasárnapi tanításért 20 frt. 6. stola illeték körülbelül 10 frt. 7. egy negyed telek, melyet a község munkál. 8. féltelek utáni 6 hold legelőilletmény. 9. a Miskolczy féle alapítványból évenként 30 frt. 10. igen kényelmes, 4 szobából álló lakás a hozzá tartozó melléképületekkel és két holdnyi házi kerttel.

Megjegyeztetik, hogy e jövedék a nyugdíjazott Kovács József elhunytá után 10 holdnyi szántófölddel szaporodik.

403

1872

A kisdoroghi plebániához tartozó Kis-Tabód, Nagy-Tabód és Szerdahely egyesített fiokközségek tanító-állomása megürülván, ennek betöltésére f. évi ápril 4-ikéig pályázat nyittatik. A folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat Szakadáttra (u. p. Gyöng) a ker. esperes és tanfelügyelőhöz küldjék.

Ez állomással egybekapcsolt jövedelem: Szabad lakás, két szoba, konyha, kamra, pincze, faskamra és istálló 2 tehénre — 4 p. m. tiszta buza; 17 p. m. rozs; 11 p. m. szemes kukoricza; 10 mázsa sarju, ugyanannyi tavaszi gabona szalma; 2 akó bor; 2 öl fa; 86 frt o. é. készpénz; 5 frt stola; 1 hold kukoricza föld; 3000 □ öl házitelek és szántó föld melyet az uraság egyszer szántat évenként; — továbbá az iskolaházban levő kisharangali naponként háromszori Ave-Mária harangozás, vasárnap és ünnepekeni litánia tartás fejében — melyet az iskolában végez — ismét az uraságtól 4 p. m. tiszta buza, 4 p. m. rozs, 2 p. m. árpa és 2 p. m. szemes kukoricza; — továbbá 2406 □ öl szántó föld, melyet a tanító maga tartozik művelni. Tekintetes Póhl Ernő ur egyik kistabódi közbirtokos szintén ajánlott és írásilag biztosított 2 p. m. rozst évenként. A község pedig iskolafűtés fejében ad 20 frtot o. é. Végre minden háztól (= 53) egy csirke.

410

1872

Az egerághi plebániához tartozó Áta fiokközségben megürülván a kántortanítói állomás, ennek betöltésére f. évi ápril 1-ig pályázat nyittatik. A folyamodók kellően felszerelt folyamodványait a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék Német-Bólyba.

Ez állomással következő jövedelem jár: a) új jó lakás; b) 1 hold jó minőségű kert; c) $5\frac{3}{4}$ hold szántóföld; d) $1\frac{3}{4}$ hold rét; e) 50 pár után 37 mérő gabona; f) 12 akó bor; g) 2 öl fa, és 1 öl az iskola részére; h) vasárnapi iskoláért 20 frt; i) A tanoncoktól 25 frt; k) stola illeték 2 frt.

A tannyelv: illyr és magyar.

415

1872

Theses theologicae anno currente elaborandae, sunt:

a) pro corona vernali e theologia morali: „Quidnam de Communistarum systematibus (Theses theologicae a. c. elaborandae.) tenendum?“

b) pro corona autumnali e theologia dogmatica: „Dogma de creatione hominis per Deum, deque origine generis humani ab Adam vindicetur contra recenter propositam theoriam Darwinii de origine hominis ab animalibus.“

Datum Quinque-Ecclesiis die 7-a Martii. 1872.

Franciscus Sláby m. p.

Vicar. Glis. Epplis.

Adm. Reverendis Vice-Archi-Diaconibus Districtualibus Salutem!

Nihil Nobis antiquius, nihil magis cordi est, quam scholarum elementarium Dioecesis Nostrae sedula cura, ac debita institutio succrescentis pubis, utpote ex qua Ecclesia Jesu Christi novis continuo accessionibus instauratur. Nihil eapropter anhelius desideramus, quam ut scholae cunctae s. matri ecclesiae conserventur, et omaibus lege novellari requisitis rite instruantur, ne occurrentes nefors defectus in detrimentum rei scholaris catholicae vertantur.

In hac Nostra sollicitudine, ut statum scholarum oculis Nostris sistamus, cunctis RR. Vice-Archi-Diaconibus comittendum constituimus, tenoreque praesentium comittimus, ut conspectum Nobis exhibeant omnium scholarum Districtus sui, praenotando:

1. Quae schola sit catholico-confessionalis, quae communitatis?
2. Quae schola catholico-confessionalis sit legibus novellaribus, medio circularium dto. 20-ae Octobr. 1867. et Nr. 1630. dimissarum etiam publicatis, conformiter instructa, quae non?
3. Quae schola catholico-confessionalis habeat sensu eiusdem legis, et circularium dto. 16-ae Julii 1869. sub Nr. 1318. publicatarum, constitutam sedem scholarem, quae non?
4. Quis sit docens scholae catholico-confessionalis, — an is ad docendum sit aptus, et sensu legis novellaris qualificatus?

Hae rubricae conscientiose explendae intra quindenam ab his perceptis officio Nostro exhibeantur.

Cumque Nobis constet, multis in parochiis sedem scholarem ad normam legis novellaris nondum coaluisse, non possumus sollicitudinem DD. Vic. ADiaconorum ac Inspectorum scholarum Districtualium, parochorum item, maiorem in modum non urgere, ut ocyus huic defectui mederi, suarum partium esse reputent, hoc magis, quod in defectu scholaris sedis nec electio docentis, nec reliquae res scholares debite pertractari possint.

Datum Quinque-Ecclesiis 22-a Aprilis 1872.

A pécsi egyházmegye t. lelkészei s kántortanítóinak üdvöt az Urban.

A pécsmegyei tanítók nyugdíjintézete pénztárának kezelője főt. Anker Hugó kanonok 1871-ik évi october 12-én 166-ik sz. alatt, a nevezett intézetnek összes bevétele és kiadásáról következő kivonatot terjeszté szent székem elé.

(Status fisci pensionalis Institutu Ludirectorum.)

		oszttr. ért.	
Folyó szám.		frt	kr.
I. rendes bevételek:			
1	Időgeneknél elhelyezett tőkék kamataiból	923	43
2	Tanítóknál elhelyezett tőkék kamataiból	62	40
3	Földtehermentési és Nemz. kölcsönkötvények kamataiból	90	—
4	Pápai államkötvények kamataiból	26	95
5	Takarékpénztári könyvecske után kamat	30	—
6	Tagdíjakból	764	20
Összesen:		1896	98
II. rendes kiadások:			
1	35 I-ső rendű nyugdíjasnak egyenként 40 frt	1400	—
2	18 II-od rendű " " 24 "	432	—
3	12 III-ad rendű " " 16 "	192	—
4	17 árvának egyenként 5 "	85	—
5	A díjazási pénztárba $\frac{1}{12}$ -ed kamatrész fejében	76	95 ³ / ₁₂
6	Számadási kivonat nyomtatására	18	—
Összesen:		2203	95 ³ / ₁₂
Kiadás: 2203 frt 95 ³ / ₁₂ kr.			
Bevétel: 1896 " 98 "			
Deficit: 306 " 97 ³ / ₁₂ "			

Ezen 306 frt 97³/₄ krnyi hiány az említett pénztár kezelőjének f. é. április 5-én 67. szám alatti jelentése és az 1871-iki számadás kimutatása szerint az előbbi évek hiányával összesítve 687 frt 31 krt tesz, mely összeg az intézetnek jelenlegi passíváját képezi.

Sajnosan világos ebből, hogy az intézet, meghaladván a kiadás minden évben a bevételt, a legaggasztóbb állapotra jutott. Oka a kimutatott hiánynak, hogy az intézetnek biztos jövedelmi forrása, a meglevő tőkének kamatja, az évi szükségletnek csak is egy harmadrészét fedezi, míg két harmadrész szükségletének fedezése az évi tagdíjak s kegyadományoktól van feltételezve; és mivel az intézet tagjainak s ezekkel a jövedelemnek szaporodása nem áll arányban a nyugdíjazottak s nyugdíj igénylők emelkedő számával, s az egyes nyugdíjasok javára megállapított nyugdíjösszeggel. Továbbá azért is, mert az intézet nem minden tagja fizeti meg évi tagdíját azon pontossággal, mint a melylyel a nyugdíjas évi részlete kiadatik. Szívünkön hordozván ezen intézet fennállását sőt felvirágzását, a 687 frt 31 kr. hiányt, melyet annak jelen szenvedő állapota felmutat, ezuttal magunk törlesztjük ugyan sajátunkból, de az intézet jövőrei biztosítása végett egyszersmind ujabban felhivandónak határoztuk a tisztelendő papságnak, s tanítói testületnek figyelmét ezen intézet rendellenes és szomorú állapotjára, hogy azt most, még idején, a veszélytől megóvjuk. És e végre, midőn a t. tanítóknak emlékezetébe visszahívjuk az egyházi hatóságnak több rendbeli üdvös intézkedését, különösen az 1868-ik évi május hó 7-én, s ujabban 1869-ben január 7-én kelt körrendeleteket, melyekben a tanítók saját érdekekben figyelmeztetnek s ösztönöztetnek ezen intézet gyámolítására, s e gyámolításnak módjára is; midőn emlékeztetjük őket azon tetemes pénzáldozatokra, melyeket az egyházmegye papjai a tanítók nyugdíjaztása érdekében tettek, pécs egyházmegyénk tanítóit ezennel felhívjuk, hogy saját özvegyeik s árváik érdekét tartva szem előtt, karolják fel ők is ezen intézetet; a tanítók, kik tagjai már az intézetnek, rendesen s pontosan fizessék be illetékeiket; azok pedig, kik nem tagok, annak tagjaivá irassák be magukat. Nem mulaszthatjuk el, hogy fel ne említsük itt serkentésül más egyházmegyék lelkesítő példáit, hol a tanítók, nyugdíjintézet hiányában, minden áldozatot meghoztak, hogy ily intézetet létesítsenek, s azt virágzásban fenn is tartják; pécs egyházmegyében ellenben, mely az országban ugy szolván első volt tanítói nyugdíjintézet felállításában, odáig jött a dolog, hogy méltán kell aggódni ezen intézet fennállása iránt.

Végül felhívjuk a lelkészkező papság s különösen a kerületi tanfelügyelők figyelmét is ez intézet iránt, hogy iparkodjanak a tanítókra hatni, meggyőzve őket arról, hogy csekély évi áldozattal mily nagy haszonnal kamatoztatják filléreiket maguknak és családjuknak javára, és így a közjóra; különösen használják fel befolyásukat a lelkészek a kinevezendő tanítókra, hogy ezek, a midőn tanítóknak kineveztetnek, egyszersmind a nyugdíjintézet tagjaivá is irattassák be magukat; így egyesült erővel könnyen eléretik az üdvös cél, s a nyugdíjintézet biztos jövőnek nézend elé; míg az eddigi részvétlenség mellett szükségképen bizonyos feloszlás lesz a sorsa.

Kelt Pécsen, 1872. április 22-én.

739

1872

(Matrimonia
Officialium
milit. penes
Cautionem
ineunda.)

Praesentibus pro observantia communico Rescriptum RM. Ministerii Cultus & Publ. Institutionis, sub dto. 7. Apr. a. c. Nr. 7565 intuitu matrimoniorum Officialium Militarium penes cautionem ineundorum emanatum, tenoris sequentis:

7565. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! A bécsi cs. és kir. közös hadügy-Méltóságodat tisztelettel megkeresni, hogy a lelkészkező papságot utasítani méltóztassék, miszerint oly katonai személyeket, kik házassági biztosíték letételére kötelezvék, csak is

a katonailletétemények általános kezelő hivatala által kiállított letéti bizonyítvány előmutatása után, nem pedig az államadóssági pénztár által kiadott lefizetési okmány alapján adják házasságilag egybe. Budán, 1872. évi április hó 7-én. Dr. Pauler Tivadar.

750

1872

Josephus Kollár, Cooperator Valpoviensis, nominatus parochus Brodjancensis; Stephanus Horváth, Cooperator Miholjacensis, missus est in ecclesiam Valpoviensem; Antonius Balazs-
vics, Cooperator Szajkensis, in ecclesiam Miholjacensem; Emericus Szabó, Cooperator Bogdás-
ensis, in ecclesiam Szajkensem; Carolus Schulez, Cooperator Harkanovcensis, in ecclesiam
Bogdásensem; Michael Lausch, Cooperator P. Bogádensis, in ecclesiam Egeraghensem;
Aloysius Takács, Cooperator Egerághensis, in ecclesiam P. Bogádensem; Josephus Magyar,
Cooperator Kajdacsensis, in ecclesiam Faddensem; Petrus Dillman, Cooperator faddensis
infirmus, ad quietem recedit; Adalbertus Bundalla, Coop. Babarcensis ad Báttaszék; Josephus
Hass, Coop. Szászvárensis ad Babarcz.

(Mutationes
personales in
Diocesi.)

790

1872

Anno Domini 1872. die 16 Februarii Székely Udvarhelyini obiit Antonius Macskásy,
presbyter deficiens, natus a. 1806. ordinatus 1840. Pro refrigerio animae eius cuncti sacer-
dotes ocyus statuta tria missae sacrificia absolvant.

(Antonius
Macskásy
mortuus.)

785

1872

Die 27-a Aprilis supremum diem vixit Julius Brüstle, Cooperator Sljivosevcensis,
natus anno 1840. ordinatus a. 1863. Animam cuius pia ad aram memoriae cunctorum
Sacerdotum commendo, ut ocyus statuta tria sacra pro ea absolvant.

(Mors Julii
Brüstle Co-
oper.)

Datum Quinque-Ecclesiis die 29. Aprilis 1872.

779

1872

Beneficium parochiale baarense, patronatui fundi religionis obnoxium, per translationem
Ignatii Szikora parochi, ad Ráczmeeskensem parochiam, vacans redditum esse, hisce eo fine
significo, ut qui beneficium hoc consequi anhelant, recursum suum R. H. Ministerio cultus
et Publicae Institutionis inscriptum, intra spatium 6. hebdomadatum horum promoveant.

(Concursus
publicatur
pro beneficio
parochiali
Baar-ensi)

Datum Quinque-Ecclesiis die 27-a Aprilis 1872.

736

1872

A felső-mindszenti kántortanítói állomás, Niedermayer Farkas tanítónak önkénytes
lemondása folytán megüresedvén, annak betöltésére ezennel pályázat nyittatik május hó 30-ig,
a mely határidőig a pályázók kellőleg felszerelt folyamodványukat a kerületi tanfelügyelő s
esperesi hivatalhoz (Abaligetre u. p. Pécs) küldjék be.

Ezen állomással összekötött évi jövedelem következő:

1, Külömbőség nélkül minden pártól $\frac{1}{8}$ buza = 40 m. 2, Minden iskolás gyermek
után 50 kr. o. é. 3, Nyolcz öl tüzelőfa, 5 öl a községtől, 3 az uraságtól. 4, Minden pártól
21 kr. o. é. 5, Minden szőlősgazda pártól 6 iteze bort. 6, Kerttel együtt egy hold
bensőség, melyet a község felszánt. 7, Fél telek, a tanító által mivelendő. 8, Két hold jó
rét, a tanító által szinte lekaszálandó és haza terelendő. 9, Vasárnapi iskola után 30 frt o. é.
10, Stola 50 frt o. é.

Kelt Pécsen, április hó 17-én 1872.

Sigismundus,
Episcopus.

888

1872

Pályázat.

A berkesdi plebániához tartozó Ellend fiókközségben, Kovács Mátyás halála folytán a kántortanítói állomás megürülvén, ennek betöltésére pályázat hirdettetik. Jövedelme ez: az alapítványi uradalomtól 120 frt o. é.; a községtől 42 frt o. é.; minden házaspártól 1 nyolczada gabona = 35 pozs. mérő; 5 itcze bor = 8 akó; 5 kr. = 7 frt; Stóla-illeték 7 frt; fa 6 öl, iskola-fűtésre 3 öl. Van két szobából álló lakás és házi kert; legelő-elkülönítés alkalmával ez állomáshoz még néhány hold legelő járuland. A nyelv magyar és német. A pályázók f. é. június 20-áig kellőleg felszerelt folyamodványaikat az esperesi hivatalnak küldjék meg Nádasdra; posta: helyben.

PEL

Zsigmond s. k.

püspök.

Dilecti in Christo Filii!

949

1872

Augusta mater Suae Sacratissimae C. et R. Apostolicae Majestatis, Francisci Josephi I., Sacrum pro
p. d. Serenis-
sima A. Du-
cissa Sophia
celebrandum.
Serenissima Archiducissa Sophia, insigni, dum viveret, in Deum pietate, et in homines be-
neficientia conspicua, die 28. curr. m. animam Sacro Viatico refectionem Creatori reddidit.
Quamobrem praesentibus dispono, ut in omnibus parochialibus ecclesiis, mox his perceptis,
solemne in refrigerium animae Eiusdem defunctae Archiducissae Requiem cum Libera
celebretur. Oremus Dilecti in Christo Filii! cum fidei grege, ut Quae nobis Summum
genuit Terrae Principem, populorum sceptro suo subditorum amantissimum, in coelesti
beatitudine cum Sanctis et electis Dei, Regem Regum et Dominum Dominantium in aeternum
videre et laudare mereatur.

Datum, Quinque-Ecclesiis 31. Maji 1872.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

1872

Docens Joannes Navarra
munere pri-
vatus; testi-
moniales con-
scientiose
exarandae.

A vallás- és közoktatási m. kir. Minisztertől: Méltóságos és főtisztelendő püspök ur!
Egy legutóbb előfordult sajnos körülmény folytán, mely szerint ugyanis Navarra János fel-
mutatott jó bizonyítványai alapján a znióvaralljai állam képezdéhez gyakorló tanárrá
kinevezett Bács megyebeli Ohai volt tanító lólopással vádoltatván, az ellene elrendelt bünfenyítő
vizsgálat alkalmával kiderült, hogy aljas erkölcstelen előélete daczára is jó bizonyítványokkal
láttatott el, nehogy hasonló a nevelésügyre felette kártékony hatásu esetek jövőben is előfor-
duljanak, egész tisztelettel felkérem Méltóságodat, méltóztassék egyházmegyéjebeli lelkészeit
szigoruan felelőség terhe alatt utasítani, hogy a szolgálati és erkölcsi bizonyítványokat csupán
biztos tudomás alapján szigoru lelkiismeretességgel és azon öntudattal állítsák ki, miszerint
mindazokért, miket saját neveik aláírásával bizonyítanak, felelősek lesznek. Budán, 1872. évi
május hó 27-én. — Miniszter ur meghagyásából: Tanárky Gedeon, államtitkár.

1872

1872

A m. kir. vallás- és közoktatási Miniszterium valamint a mult, ugy a folyó évben is augusztus és szeptember hónapokban, póttanfolyamot rendelt Pécssett tartatni, hogy a néptanítóknak szakismeretök gyarapítására alkalom nyujtassék. E tanfolyam aug. 10-én nyitattik meg, s az abban résztvevő tanítók 60 kr. napidijban fognak az állampénztárból részesítettetni. Egházmegyém tanítóit a m. kir. miniszterium ezen intézkedéséről ezennel értesítve, nem mulaszthatom el őket figyelmeztetni, hogy e jó alkalmat, önmaguk művelésére, még áldozattal is iparkodjanak felhasználni, annál inkább, mert kik ez alkalmat kicsinyelve hanyagon elmulasztanák, azok semmi nemű államsegélyre számot nem tarthatnak.

Póttanfolyam
a tanítók szá-
mára.

Kelt Pécsen, 1872. jun. 19-én.

1872

1872

RH. Ministerium agriculturae, industriae & mercaturae, per RH. regnicolare officium statisticae adornandum et typis vulgandum constituit schematismum, in se complectentem integrum regnorum Hungariae, Transsylvaniae, Croatiae, Slavoniae & Dalmatiae territorium, conspectum & sphaeram activitatis singulorum regionum Ministeriorum, politicarumque Jurisdictionum, cum respectivo eorum territorio, impopulatione; conspectum item tribunalium primae, secundae & supremae instantiae, aequae cum determinatione eorundem territorii; statum et correlationem diversarum confessionum, academiarum, gymnasiorum, scholarum, orphanotrophiorum, cunctorumque cuiuscunque generis institutorum, in specie, rei aedilitatis, communicationis, postae, navium vaporearum, canalisationis, rei bellicae, organisationem militiae, huiusque ad politicam regni divisionem relationem. Jam ex his patet operis huius utilitas, ob quam illud, per RM. Ministerium Cultus & publ. Institutionis dat. 4-e c. m. sub N. 601. provocatus, maiorem in modum Clero Curato hisce commendo.

17. Junii 1872.

Schematis-
mus Hunga-
riae et adne-
xorum regno-
rum typis
vulgatur.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 17-e Junii 1872.

1872

1872 Pro congrua notitia & observatia, communico tenorem Intimati RM. Ministerii Cultus
et publ. Institutionis dat. 11 Maji & N. 11565 emanati sequentem:

Extractus
matriculae co-
pulatorum
militum abli-
cent. regimini
submitti am-
plius non
debent.

Vallás és közoktatási magy. kir. miniszterterteről. Méltóságos és főtisztelendő püspök ur! A magy. kir. honvédelmi miniszterium folyó hó 2-án 14530. V. szám alatt hozzám érkezett átirata szerint a budai főhadparancsnokság ez évi április hó 21-én 4907 sz. a. kelt átiratával a nevezett ministeriumot a végett kereste meg, hogy a tartósan szabadságolt és tartalékos katonák nősüléséről a lelkészek által az illetékes katonai hatósághoz az eddig fennállott szabály szerint intézendő tudósítás szüntettetnék meg; mivel a tartalékos és szabadságos katonák nyilvántartása tekintetéből, a közös hadügyminiszteriummal egyetértőleg kibocsátott utasítás értelmében, az időközben megnősült legénység kötelezve lett, ezen körülményről az évenként tartandó ellenőrzési szemle alkalmával eredeti esketési bizonylatának vagy ez okmány hiteles másolatának előmutatása mellett jelentést tenni. Erről van szerencsém Méltóságodat az elől idézett ministeri átirat folytán oly megkereséssel értesíteni, hogy a lelkészkedő papságot ily értelemben utasítani s illetőleg azt tudósítani méltóztassék, hogy a tartósan szabadságolt és tartalékos katonák nősülése iránt a katonai hatósághoz eddig beküldetni szokott lelkészi jelentés jövőre egészen mellőzendő. Budán 1872 május 11. Onderkó János, osztály tanácsos.

960

1872

A bécsi világ-
kiállításra
küldendő os-
kolai tárgyak.

A pécsi egyházmegyei t. lelkészek, tanítók s iskolaszékeknek üdvöt az Urban! Az 1873 évi bécsi világkiállításon hazánkat nemcsak természetmányaiban és mű és ipar czikkeiben kívánja az országos kiállítási bizottmány a nagyvilággal megismertetni, hanem, más nemzetek példája után, annak művelődésében eddig tett előhaladását, és e czélra szolgáló eszközöket is felakarja tüntetni, s különösen tanintézeteinket, ezek között elemi iskoláinkat is, mint a melyek általában s különösen is, a népek vallás-erkölcsi, társadalmi és polgári művelődésében főszerepet játszottak és játszanak mindig. Ugyan azért óhajtja a nevezett bizottság, hogy a mely tárgyak az ./. alatt idezárt kimutatásban kijelöltettek, Pécs egyházmegye kath. iskolái s tanintézetei részéről egybegyűjtve, hozzá felküldetnének. Minthogy érdekünkben áll, kimutatni, hogy kath. iskoláink, legalább nagyobbbrészt, a törvény, a művészet, s a kor kívánalmainak megfelelnek, az országos bizottság megkeresésének megfelelőleg, egyházmegyéim kerületi tanfelügyelőit, iskolaigazgatóit, tanítóit, s az iskola székeket utasítom, hogy a mit e részben hazánk díszére, s egyházmegyéink hírnevének emelésére teendőnek jónak vélnek, azt minden buzgalommal eszközölni iparkodjanak, annál inkább, mert a közsiskolák képviseltetésére, úgy magánosok, mint társulatok és felekezetek részéről, Lajthán túl is, nevezetes előkészületek történnek. E végre tájékozással a következők szolgáljanak.

1. A Bécsben fenálló világkiállítási cs. k. bizottság igazgatósága által a 26-kicsoportozat számára (mely a neveléstani és művelési ügyet képviselendi) megállapított szabványok nyomán, a magyar királyi Miniszterium részéről egybeállított országos-kiállítási-bizottság részéről, ugyan a bécsi világkiállításra gyűjtendő közoktatási tárgyak részletes programja meghatározottat, melyből a népiskolákra vonatkozó B. alatti utmutatás *) alatt közöltetik.

2. Eszerént kiállítandók lennének a czélszerűbben épült egy-és több osztályú népiskolák és növeldek terv-rajzai; megyénk különböző vidékeiről néhány jobban épült kisdudavoda, egy-két pusztai-iskola, majd néhány iskolamesteri lak egy vagy több tanteremmel; ismét városi 1—6 osztályú kath. elemi iskolák; nemkülömben oly intézetek, melyekkel növeldek állanak összeköttetésben.

Megjegyzendő, hogy nem kívántatnak csupán fényesebb, nagyoobbszerűn épült iskolák tervrajzai, hanem főleg a czélszerűség jó tekintetbe; e szerént a bár szerényebb külsejű, de czélszerűn berendezett iskolamesteri és tanoda ház tervrajza is felkarolásra és kellő elismerésre számíthat.

Ezen iskola-tervrajzok a föntisztelt világkiállítási igazgatóság meghatározásához képest $\frac{1}{50}$ mérték (Masstabb) vagyis egy Meter, (mely kereken megfelel 38 hüvelyknek) $= 0.02$ M. (bécsi mérték szerint 9. 2'') szerint készíttessenek. Kell, hogy ezen tervrajzok egyforma nagyságúak legyenek, és pedig a formatum vagy is papír hossza 17'' és szélessége 12'' legyen; miszerint általunk egybe kötötven, néptanodáink külsejének mintegy teljes képét adják, melyből majdan azok belrendezetségére fognak következtetni.

Ezen iskolarajzok vagy építőmesterek, vagy hozzá értő reáliskolások által elkészítetven, azok ne összehajtvá, hanem hengerre sodorva legfőljebb folyó évi november végéig a püspöki hivatalba beküldendők; ám ha ki mit e világkiállításra külön akar küldeni, azt a tárgynak is megnevezése mellett legfőljebb f. évi jul. 15-ig levélben (melynek czimén megjegyzendő, hogy „kiállítási ügyben“) ugyan itt bejelentendő.

Minden iskola tervrajzhoz egy rövid leírás csatoltassék, melyben följegyzendők: a város vagy helység neve; az iskola ki által és kiknek közreműködésével és mikor építetett? hány tanonc látogatja? milyen felszerelése? kik az iskola-elöljárók és tanítók? — Ezen rövid leírás vagy a rajz aljában, vagy annak túllapján foglalhat helyet.

Im most mindazok számára szép alkalom nyílik a fontosabb népnevelés ügy iránti érdekeltségök, buzgalomuk, avatottságuk és hazafiúságuk feltüntetésére, kik elég lelkesek és képesek voltak magok helyén czélszerű iskolák létrehozását, vagy azok korszerű berendezését eszközölni.

3. Kiállíthatók az érintett szabványok szerint a tanoda felszereléséhez szükséges vagy hasznos eszközök, mint: táblák, padok, képek, író-és rajztollak, szelelők, stb. e f. tanszerek a menyire alkalmazásuknál fogva jeleseknek s nem mindennapiaknak találtnak.

Az ily kitűnő eszközök is akár jó rajzban, akár mintában (hanem természeti nagyságban) beküldhetők. Főleg azon taneszközök méltók figyelemre, melyek a tanítványok kezében forognak: milyenek 1850-ik év óta megjelent olvasó-és tankönyvek, (iskolakönyvek) és segéd-könyvek, ifjusági énekes-és imakönyvek, falitáblák, rajzminták és füzetek, irkák, számológépek, író-és rajzeszközök, ezek kezelési módjával együtt; nemkülömben a tanodai rend kezeléséhez szükséges jegyzőkönyvek, naplók, s különféle lajstromok (cathalogusok) mintái, és ifjusági-könyvek, úgy teljes tanoda-könyvtárlajstrom.

A kath. nevelészet és tanírodalommal foglalkozó megyei férfiak különösen fölhívatnak, hogy 1850 óta bár mily nyelven közzétett nevelészeti, oktatási, iskolai vagy ifjusági munkáik egy-egy bekötött példányát az püspöki-hivatalba novemberig küldjék be, hogy műveikkel tárlatunkat kiegészítvén, az érdemesek koszorujába nevök is beilletessék.

5. A tanodák célja és koronája a jó siker, melynek egyik ága a kiállításnak is lehet tárgya, t. i. a tanoncok dolgozatai, milyenek: írásbeli munkáik, irataik, rajzaik, s egyéb kézműveik. — A többször idézett szabványként ugyan a tanoncok ily dolgozatainak kiállítása csak az esetben látszik kívánatosnak, ha egyes osztálybeli valamennyi tanítvány minden írásbeli művelete vagy rajza a tanító igazgatása nélkül küldetnék be. Azonban nem minden tanulság nélküliek, s azért gyűjteményünkbe elfogadtatnak különféle vidékbeli s bár mely anyanyelvű egyes tanoncok irományai, rajzai is, melyeken följegyzendő írója-vagy rajzolójának neve, kora, iskola-osztálya, lakhelye, s tanítójának neve. — Minden ily írat-példány papírja 14'' hosszú és 9'' széles; a rajzoké és térképrajzoké (mappaké) pedig 17'' hosszú és 12'' széles legyen.

6. A megyei kath. fi- és nő-neveldektől a fönirottakon fölül, mint kiállításra alkalmas tárgyak beküldethetnek mind oly házi eszközök, butorok, ruhadarabok, sat. rajzai vagy mintái, melyek a társas nevelésnél czélszerűeknek s így ajánlatra méltóknak találattak; úgy a növelde berendezése, házi szabályai, napi- és óra-rendje sat. nemkülömben rövid története, mint oly tárgyak, melyek által a kiállított cikk szintoly épületesen tanulságossá, a mily dicséretessé magasodik.

Ily növeldék egész külön füzeteket is küldhetnek be növendékeik iratjai, rajzolatjai s egyéb kézművei jelesb példányaiból, s e nemben bár az elmésség és eredetiségnek is megvan a maga érdeme; mégis a rendszeresen szabályos dolgozatok mint a nevelészet i bölcsesség és ügybuzgóság legértékesebb gyümölcsei számíthatnak legnagyobb elismerés és dicsőségre.

B.

*) Az 1873-ik évi bécsi világkiállításra gyűjtendő közoktatás ügyi tárgyak programja.

Nép (elemi) iskolák.

1. Falusi és városi népiskolai épület 1—6 vagy több tanteremmel, rajzban vagy mintában; a mult idők és a mostani haladottabb állapotok előtűntetése.
2. Az előterjesztett épület s általában a népiskolák butorzata:
 - a) Iskolai padok, természetben, mintákban, rajzban.
 - b) A tanító asztala, széke hasonló módon.
 - c) Az iskola terem egyébféle butorzata: fogasok, szekrények, szemét-, fatartó- és köpöládák stb. mint fenebb.
 - d) A tanterem világítására, fűtésére és szellőztetésére tartozó készülétek mintái vagy rajzai.
3. Az iskola tanszerei:
 - a) Czélszerű fali-írótaáblák, énektanítótaáblák, rajztaáblák rajzai vagy mintái.
 - b) Vonalozott papir (irka) minták, rajzminták, rajz vagy mértani alakok, rajzeszközök stb.
4. Az iskola taneszközei:
 - a) Szemléleti képek a beszéd- és értelemgyakorlatokhoz.
 - b) Bibliaképek és abroszok, minden vallásfelekezet köréből.
 - c) Szám és mértani tanítási eszközök.
 - d) Netalán öntalálmányu sima és domboru földgömbök, fali és kézi földabroszok, átlaszok, földrajzi képek, táblázatok stb.
 - e) Történelmi földabroszok és képek, táblák.
 - f) Természetrajzi ábrák, ásvány, növény-, állatgyűjtemények.
 - g) Természetani képek, eszközök és szerek, kapcsolatban a vegytani szerekkel.
 - h) Gazdaságtani képek s egyéb tanítási eszközök.
 - i) Testgyakorlási szerek és eszközök, sőt egy egész testgyakorló terem udvara felszerelve, mintában vagy rajzban.
5. Népiskolai könyvek gyűjteménye 1850 óta.
 - A) A tanítók művelésére szolgáló általános paedagogiai művek, vezér- és tankönyvek a népiskolai tantárgyak minden szakából,
 - B) A tanuló gyermekek számára készített iskolai kézikönyvek:
 - a) Hit- és erkölctani kézikönyvek minden felekezettől.
 - b) ABC-ék és olvasókönyvek minden osztály számára, az ismétlő, vasárnapi iskolák és a felnőttek oktatására szánt olvasókönyvek a hazai bármely nyelven.
 - c) Minden nemzetiség anyanyelvtani művei.
 - d) Számtani s mértani kézikönyvek, a nemzetiségek nyelvein.
 - e) Hasonlóul természetrajzi-, természetani s vegytani kézikönyvek.
 - f) Gazdaságtani kézikönyvek.
 - g) Énektani kézikönyvek, dal- és énekgűjtemények.
 - h) Rajztani könyvek.

6. A népiskolai tanítás eredményének feltüntetése írási, rajzolási fogalmazási, föld-abrosz készítési, ipari, női kézimunkái, netalán gazdasági vagy kertészeti stb. munkák beműtatása által.

7. A népiskolák állapotát, szervezetét, igazgatását stb. előtűntető munkák.

a) Népiskolai (helyi) szabályrendeletek.

b) " rendtartási t. i. felvételi-, anyakönyvi mulasztási-, nyilvántartási-, leltári naplók; rend- és fegyelmi szabályzatok, tinitók és gyermekek számára.

c) Népiskolai értesítők.

d) Népiskolák statistikája.

Pályázat.

996

1872

a) A lipovai plebániához tartozó sároki fiókközségben a tanítói állomás üresedésben lévén, ennek betöltésére pályázat hirdettetik. A pályázni szándékozók, kellő okmány-nyaikat f. évi július 24-ig a kerületi tanfelügyelőséghez Villányba (posta helyben) küldjék be. Az oktatási nyelv: német.

Ezen állomással a következő jövedelem van összekapcsolva:

a) 20 pozs. mérő kétszeres buza.

b) 5 pozs. mérő kukoricza.

c) 5 öl fa.

d) 15 osztr. ért. frt.

e) 20 frt vasárnapi iskolapénz.

f) 7 hold szántóföld a község által művelve.

Pécs, június 14-kén 1872.

1053

1872

b) Dillmann János, gráboczi kántortanító Bozsokra helyeztetvén át, az ekként megürült gráboczi kántortanítói állomás betöltése végett a pályázat f. évi július 25-ig tartatik nyitva. A pályázók folyamodványait e határidőig Bonyhádra küldjék a r. kath. plébánia s esperesi hivatalhoz. Ezen állomással a következő évi jövedék van összekapcsolva.

Lakás: két lak és egy cselédszoba, konyha, éléskamra, egy pincze, gyümölcs- és konyhakert.

20 hold föld, 1200 $\square$ öl, ebből $3\frac{3}{4}$ holdat a község szánt, s a termést behordja; $1\frac{1}{2}$ hold szőlő; 1 hold rét. 1010 $\square$ öl; $\frac{1}{4}$ hold lóheres. A néptől kap 13 p. m. tiszta buzát, 15 p. m. rozsot, 28 p. m. kukoriczát, 8 akó bort, 30 frt o. é. vasárnapi-, 15 frt mindennapi-oskola-pénz, 3 frt bucsu-pénzt; stola összesen 20 frt o. é.

A köz. alapít. uradalomtól összesen 141 frt o. é., 12 öl kemény tüzelő fát, melyet a község vág és behord, s melylyel a tanterem is fűtetik.

Kelt Pécssett, 1872-ik évi június hó 23-án.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

Dilecti in Christo Filii!

1062

1872

Anno Domini 1872. die 26-a Junii animam Creatori suo reddidit, Rssmus Leopoldus Sághy, Leopoldus Sághy Canonicus obiit. Opinio depro-menda intuitu complendi stalli Canonialis. Canonicus Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis, natus a. 1802., presbyter ordinatus a. 1826., ab anno 1834. belyensi, ab a. 1839. vörösmarthensi, ab a. 1845. baánensi praefuit párochia; quo anno una VADiaconus districtus baranyavárensis, a. 1858. Assessor S. Sedis Consistorialis, a. 1865. honorarius, subin a. 1870. actualis Canonicus Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis creatus est. Ut Deus, in Quo pie in pace Christi defunctus semper speravit & credidit, coelestis consortem eunden reddat beatitudinis, meminerint cuncti Sacerdotes, pro refrigerio animae eius tres missas Deo Omnipotenti offerre.

In Capitulo Cathedralis meae Quinque-Ecclesiensis morte dignissimi huius Canonici unum stallum Canoniale vacans redditum est. Antequam pleno iure meo, quo in adornanda candidandorum ad stalla canonicalia propositione, tam vi sacrorum Canonum, quam benignarum Regiarum Collationalium Litterarum, in dioecesi ista, qua Ordinarius, independenter pollere dignoscor, uterer, audire cupio quoad candidandos opinionem Ven. Cleri dioecesani. Itaque tenore praesentium provoco omnes Sacerdotes dioecesi meae adscriptos, velit unusquisque horum, ad finem currentis mensis Julii usque, e Ven. Clero dioecetano illum mihi designare, quem prae caeteris ad Stallum istud promovendum in Domino putaret. In involuero epistolae notetur: ad manus proprias Episcopi. De Canonicatu.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 1-a Julii 1872.

1070

1872

Laurentio Plitzner VADiacono et parocho M. Kéméndensi, ad beneficium ecclesiae Concursus pro complendo beneficio ecclesiae M.-Kéméndensis. Püspök-Bogádensis, per resignationem Michaelis Ress pastore viduae, translato, parochiale beneficium M.-Kéméndense vacans redditum est. Qui beneficium hoc, Incl. Patronatui R. Ministerio cultus Scientiarum Universitatis obnoxium, consequi optant, recursum suum, RH. Ministerio cultus et publ. institutionis inscribendum, ac tymbro 1 flni providendum, intra spatium 6. hebdomadum Officio meo exhibeant.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 1-a Julii 1872.

1091

1872

Pályázat.

A némethi kántor-tanítói állomás betöltésére a pályázat f. é. aug. 30-ig tartatik nyitva, a mely határidőig a pályázók kellően felszerelt folyamodványukat az esperesi s plébániai hivatalnak küldjék Keszűre (u. p. Pécs.)

A némethi kántortanítónak jövedelme: 1) Tisztességes lakás udvar és házikerttel; 2) külső kert 1½ hold; 3) fél urbéri telek réttel, melyet a hivek tartoznak megművelni; 4) a székesegyházi urodalomtól mint kegyuraságtól 30 frt 44 kr.; 5) párbér-illeték fejében minden házaspártól egy nyolczados buza = 45 mérő; 6) Minden pártól 6 itcze bor = 14 akó; 7) minden pártól 6 kr. = 11 frt; 8) iskolapénz fejében 46 frt 20 kr.; 9) 9 öl fa, melyből 3 öl az iskola fűtésére adatik; 10) Stolaris jövedelem körülbelül 30 frt.

Kelt Pécsen, julius 1-én 1872.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

1167

1872

Die 16-a Julii a. c. ad aeterna tabernacula receptus est: Franciscus Horváth, em. VADiaconus districtus Pécsváradensis, Assessor S. Sedis Consistorialis & parochus Berkesdensis, natus a. 1788, ordinatus a. 1813. Postquam annis 14. munere exhortatoris et professoris in Gymnasio Kaposvárensi functus fuisset, a. 1833. parochus Pécsváradensis, a. 1853. Assessor S. Sedis Consistorialis, a. 1855. parochus Berkesdensis, a. 1862. VADiaconus districtus Pécsváradensis factus est. Sacerdos jubilaris in a. 9. Lux perpetua luceat ei! Velit quivis sacerdotum statuta tria sacra in refrigerium animae eius ocyus offerre.

Franciscus
Horváth par.
Berkesdens.
mortuus.

Qui beneficium hoc taliter vacans redditum consequi optant, recursum suum RM. Ministerio Cultus & Publ. Institutionis inscribendum, ac 1 flni tymbro providendum, usque finem mensis Augusti ad Officium meum promoveant.

Datum Quinque-Ecclesiis die 17-a Julii 1872.

1172

1872

A b. Sina Simon-féle néptanító segélyezési alapnál legközelebb egy 100 frtos évi Pályázat a b.
Sina segélye-
zési alapra.

segély üresedvén meg, folyamodhatnak annak elnyeréseért:

1-ször kik aggkor avagy más oknál fogva, de önhibájukon kívül, néptanítói tisztük teljesítésére alkalmatlanokká váltak, s keresetképtelenek;

2-szor kik annyi vagyonnal nem bírnak, hogy abból megélhetnének, sem más segélyt nem élveznek, vagy legalább nem oly mérvben, hogy abból, vagyonuk jóvedelmét is hozzávéve, megélhetnének.

3-szor kik igazolják, hogy míg hivatalukat viselni képesek valának, azt hiven s buzgón betölték, s feddhetlen életet éltek s élnek.

4-szer több folyamodó közül a szegényebbek s azok fognak első sorban figyelembe vétetni, kik multjuk és jellemükről kitünőbb bizonyítékokat bírnak felmutatni.

5-ször végre a fentebbi kellekkel birt tanítók szegény árvái, a mennyiben keresetképtelen néptanítók elegendő számmal nem jelentkeznének.

6-szor. Az alapítványi segélyt, mely évente egyszáz (100) osztrák értékű forintnál kevesebb nem lehet, a tanítók életfogytiglan élvezik.

Árva fiúk tizenhatsz, leányok tizenöt éves korukig élvezendik, megjegyeztetvén, miszerint egy árva segélye évi harminczhat, két testvér-árva segélydíja hetvenkét, több testvér-árva segélye egyszáz forintot meg nem haladhat.

7-szer. Széchényi Kolonits-féle segélydíjt élvező római és görög katolikus néptanítók, a báró Sina Simon-féle segélydíjban részesítetvén, az előbbinek élvezetétől elesnek. Ezen két alapítványból ugyanazon egyén egy időben segélyt nem huzhat.

A folyamodványok ekkép felszerelve f. é. Augusztus végéig az egyházmegyei hivatalba küldendők.

Kelt Pécsen, 1872. évi július 18-án.

gradu 1. ab oratoribus conditionis communis	100 fl.
" " " " melioris	150 fl.
gradu 1. mixto 2. ab oratoribus conditionis communis 	100 fl.
" " " " melioris	150 fl.

Conditionis vere pauperum, quos tales in conscientia DD. parochi testantur ratio habebitur.

Datum Quinque-Ecclesiis die 19-a Julii 1872.

1270
1872

Pro statu notitiae V.Cleri Curati communicantur:

a) Rationes de Statu Cassae Deficientium pro anno 1871 redditae.

Nrus cur rens	Perceptio	Capitalia		Competentia		Perceptio		Restantiae	
		fl.	xr.	fl.	xr.	fl.	xr.	fl.	kr.
I	Manentia aeris parati statum acti- vum ingressa:	—	—	—	—	1492	54 ¹ / ₁₂	—	—
II	E censu Capitalium:								
	a) in obligatorialibus status	25546	50	1178	62 ¹ / ₂	1178	62 ¹ / ₂	—	—
	b) " privatorum	46153	28	2775	37	2888	87	126	50
	c) " status Pontificii 700 franc	280	—	?	?	14	—	—	—
	Universim:	71979	78	3953	99 ¹ / ₂	4081	49 ¹ / ₂	126	50
III	E restitutis Capitalibus:							805	—
IV	Nova oblata:								
	a) P. m. Stephanus Rózsa, parochus Bükösdensis legavit:							50	—
	b) " Georgius Kovács h. C. " Zombaensis							10	—
	Universim:							60	—
V	E diversis, inter haec restituta tributa							668	35 ¹ / ₂
Recapitulatio:									
I	Manentia							1492	54 ¹ / ₂
II	E censu Capitalium							4081	49 ¹ / ₂
III	E restitutis Capitalibus							805	—
IV	E novis Oblatis							60	—
V	E diversis							668	35 ¹ / ₂
	Summa perceptionis:							7107	39 ¹ / ₂
Erogatio:									
I	In nova Capitalia							2300	—
II	In Subsidia emeritorum Sacerdotum:								
	a) D. Antonio Stangl, emer. Par. D.-Szekcsőensi							400	—
	b) D. Joanni Mészáros, " " Vaszarensi							400	—
	c) D. Stephano Pálfi, " " L.-Hetényensi							400	—
	d) D. Antonio Macskásy, " " Capellano (mortuus).							200	—
	e) in cassam Subsidiariam translati							1900	—
	Universim:							3300	—
III	In diversa, conservationem domus, etc.							378	17

b) Rationes de Statu Cassae Subsidiariae pro anno 1871. datae.

Nrus cur rens	Perceptio	Capitalia		Competentia		Perceptio		Restantiae	
		fl.	xr.	fl.	xr.	fl.	xr.	fl.	xr.
I	Manentia aeris parati statum acti- vum ingressa	—	—	—	—	1738	46	—	—
II	E censu Capitalium:								
	a) in obligatorialibus status	5907	30	274	32	274	32	—	—
	b) " privatorum	22861	—	1490	18	1339	6	88	20
	c) " status Pontificii 200 franc	80	—	?	—	6	—	—	—
	Universim:	28448	30	1764	48	1619	38	88	20
III	Nova oblata:								
	a) Illsmi D. Sig. Kovács Eppi donum huius anni			—	—	200	—	—	—
	b) P. m. Ant. Simonfalvai em. Par. Garéensis legatum			—	—	10	—	—	—
	c) " Ant. Cingl " " Hirdensis "			—	—	50	—	—	—
	d) " Michaelis Csór " " Mágocensis "			—	—	100	—	—	—
	Universim:			—	—	360	—	—	—
IV	Restitutum Capitale 420 finorum cum interusuriis			—	—	433	65	—	—
V	E cassa Deficientium percepti			—	—	1900	—	—	—
VI	Ex annuis Oblatis:								
1	Rssms D. Franc. Sláby, Praepositus maior . . .			60	—	60	—	—	—
2	Rssmi DD. Canonici columnares tres			120	—	120	—	—	—
3	" " " reliqui sex			180	—	180	—	—	—
4	Sacerdotes reliqui VEcclesiis munere fungentes			72	—	72	—	—	—
5	Districtus VEcclesiensis			64	—	64	—	—	—
6	" Némethensis (comp. una cum restantiis)			52	—	52	—	—	—
7	" Sz.-Lőrincensis			64	—	64	—	—	—
8	" Siklósiensis			30	—	30	—	—	—
9	" Dardensis			42	—	42	—	—	—
10	" Baranyavárensis (c. u. c. rest.)			51	—	50	—	1	—

Datum Quinque-Ecclesiis die 24-a Julii 1872.

1428

1872

Pro observantia communico Ven. Clero Curato, tenorem Intimati RH. Ministerii dto (Defectus in exarandis tabellis: „Családi értesítők“ declinandi.)
 22. Julii a. c. ^{14990. szám.}_{H. M. III.} intuitu exarandarum tabellarum gentilitiarum (családi értesítők), declinandorum in specie in iisdem defectuum emanati sequentem:

A lefolyt ujonezállítás alkalmával, az ideiglenes felmentési igények támogatására alapul szolgáló családi értesítők kiállítása körül, többféle rendetlenségek tapasztaltak, amennyiben az említett családi értesítők kiállításához, a szabályszerű és a védtörvény óhaj-tása tárgyában kiadott utasításhoz VIII. sz. a. csatolt mintától eltérőleg, a kitűzött czélnak kevésbé, vagy éppen meg nem felelő alakzatu lapok is használtattak, s egy felől ezen családi értesítőknek észrevételekre szánt végső rovatában, a lelkeszi hivatás körébe nem tartozó és illetéktelen megjegyzések iktattattak, s más felől gyakran éppen a szükséges adatok hagyattak ki s ezáltal a felszólamlási kérvények gyors elintézése akadályoztatott.

Azonban mindezeknél még sokkal hátrányosabb következményei vannak országszerte és majdnem kivétel nélkül, az anyakönyvvezetők abbéli mulasztásának, mely szerint a lelkészek a születési anyakönyveket a halálozási anyakönyvekkel nem kellőleg hasonlítják össze, ennek következtében számosan elhalt egyéneket is, mint életben lévő hadköteleseket mutatnak ki, kik által azután a törvénytelenül távollévők különben is nagy száma helytelenül szaporittatik, s az összeirottak száma, mely az ujonezjutalék sorozójárásonkénti kivetésének alapjául szolgál, illetéktelenül és a sorozójáratok hátrányára emeltetik. Ennélfogva tisztelettel felkérem, hogy az anyakönyvvezetőket, kötelességük pontosabb teljesítésére, különösbbe utasítatván, egyszersmind az országszerte tapasztalt mulasztás és ebből eredő hátrányos következmények gyökeres orvoslása végett, az anyakönyvvezetőket, a kik a védtörvény 43-ik §-hoz képest, az állítási lajstromokhoz kívántató okmányokért felelősek, és a közigazgatási hatóságoknak, az ujonezállítás óhajtatására vonatkozó eljárásaikban segédkezeket tartoznak nyújtani, ebbeli feladatuknak pontosan és a megszabott formák szerint leendő teljesítésére általában kötelezni és ebbeli intézkedéséről egyidejűleg engem is értesíteni méltóztatassék. Budán, 1872-ik évi julius 22-én. A miniszterium id. vezetésével megbízott m. k. miniszterelnök meghagyásából Szende Béla, miniszteri tanácsos. A másolat hitelül: Hirt János, aligazgató.

1429

1872

Pályázat.

A pécsi püspöki tanítóképezdénél a jövő 1872²/₃ tanévben a 3-ik osztály megnyitvatván, az e végre felállítandó tanári állomás betöltése végett pályázat nyitattik f. évi szept. 15-éig. Ezen tanítói állomással, a történelem, természettan, gazdaszat, s esetleg a magyar vagy német nyelv tanítása, és egyelőre 700 frtnyi évi jövedelem lesz összekötve. A pályázók folyamodványukat, eddigi alkalmaztatásuk és képzettségükről szóló bizonyítványaik kíséretében, egyházmegyei hivatalomhoz küldjék.

Kelt Pécsen, 1872. augusztus hó 20-án.

1430

1872

Nicolaus Gundy, Cooperator Pinczehelyensis, nominatus est parochus Saásdensis.

Datum Quinque-Ecclesiis die 21. Aug. 1872.

(Nicolaus Gundy, par. Saásdensis factus.)

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

L. J. C.

1580

1872

Excelsum RH. Ministerium Cultus et publicae Institutionis sequens pro stricta observantia cum Clero curato communicari disponit RH. Ministerii bellici intimatum:

(Rescriptum
Exc. Ministerii
def. patriae
quoad matri-
monia legi mi-
litandi obno-
xiorum.)

A magyar kir. honvédelmi ministertől. ^{24034 szám VII.} Nagyméltóságu Minister úr! A hadköteles kor harmadik korosztályát túl nem lépett ifjak nősülésének, felsőbb engedély nélküli eszközlése, az illető lelkészek részéről több esetben azon oknál fogva fordult elő, — mert a nősülendő által felmutatott katonai elbocsátási igazolványt (Entlassungs-Certificat) mely szerint a már besorozott védköteles, valamely testi fogyatkozás miatt szolgálatra alkalmatlannak találtatván, a hadsereg kötelékéből tetteleg elbocsáttatott, egyenlő érvényűnek tekintették az ujonezozási bizottság azon határozatával, melynél fogva valamely védköteles a hadi szolgálatra mindenkorra alkalmatlannak talátatott s így a védtörvény 44 §-a értelmében engedély nélküli nősülésre jogosítottnak kimondatott. Minthogy azonban a hadkötelesek s illetőleg besorozott katonák habár saját csapatparancsnokságuk részéről szolgálatra alkalmatlannak találtatván, erről szóló igazolvánnyal elbocsáttatnak is, — a következő évi ujonezállítás alkalmával mindaddig, míg korosztályuk behivatik, a bizottság által megvizsgáltatnak, s esetleg újból besoroztatnak, — felsőbb engedély nélküli nősülésnek az ily elbocsátottakra nézve is csak akkor van helye, ha az ujonezozási bizottság részéről mindenkorra alkalmatlanoknak találtattak, avagy a szolgálattól a harmadik korosztályban is ideiglen fölmentettek. Hogy tehát a hivatkozott elbocsátási bizonyítványok érvényének téves felfogása törvényellenes nősülésre, s az illető lelkészek ellen indítandó vizsgálatra alkalmat ne szolgáltatasson: oly kéressel fordulok Nagyméltóságodhoz, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek községi lelkészeit, a katonai elbocsátási igazolványok jelentőségéről a fentebbi értelemben felvilágosítani, — egyzersmind utasítani méltóztassék, hogy a hadköteles sorban levő ifjak nősülésére nézve magukat szigoruan a védtörvény 44. §-ának rendeletéhez alkalmazzák. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budán 1872. évi augusztus 26-án. A ministerium ideiglenes vezetésével megbizott m. kir. miniszerelnök helyett Hollán s. k. államtitkár.

Pályázatok.

1581 — 1584

1872

A berementi tanítóállomás üresedésbe jöven, annak betöltésére a pályázat f. é. október 10-kéig nyitva tartatik. A pályázók, kiknek a magyar, német és horvát nyelv ismeretével kell birniok, kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi tanfelügyelőhez, Villányba küldjék. Ez állomással a következő javadalom jár:

Lakás: két szoba, kamara s pincze, körülbelől $\frac{1}{3}$ holdnyi kerttel. A néptől természetményekben: minden pár után 1 nyolczada kétszeres = 40 mérő; minden pár után 1 nyolczada kukoricza = 40 mérő; minden szőlőbirtokostól 2 itcze bor = 2 akó. Készpénzben: minden pártól 50 kr. = 80 frt; minden tanköteles gyermek után 40 kr. = 36 frt; vasárnapi iskolától 21 frt; stolaris illeték 25 frt. Az uradalomtól: kétszeres 10 mérő; készpénz 4 frt 20 kr.; tüzelőfa, melyet az urodalmi erdőben a község vág s haza hord, 12 öl; végül szántóföld 3 hold; legelőilleték kihasítva 4 $\frac{3}{4}$ hold.

Az üresedésben levő nagy-vejkei tanítóállomásra pályázat hirdettetik, mely f. é. október 16-áig nyitva tartatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványait a kerületi tanfelügyelőhez Szakadáthra (u. p. Gyönk) küldjék. Az ezen állomással összekötött jövedelem:

Szabad lakás: 1 szoba, konyha, kamara, istálló. Házikert 600 □ Szántófield 6 hold, melyből 2 holdat a község mivel. $\frac{1}{2}$ hold rét. Tisztabuza = $19\frac{1}{2}$ p. mérő. Rozs = $28\frac{1}{2}$ p. mérő. Lélekpénz = 7 frt 77 kr. o. é. Iskolapénz a községtől = 31 frt 50 kr. Vasárnapi iskoláért = 18 frt 90 kr. Stóla fejében = 6 frt. Az uraságtól 6 öl tüzelő fa. Két koci tüzelő fa az iskola fűtésére. Tannyelv német.

A lengyeli plébániához tartozó Szárász-fiókközségi tanítóállomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére a pályázat f. é. október 17-ikéig nyitva tartatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványait a kerületi tanfelügyelőhez Szakadáthra (u. p. Gyönk) küldjék.

A szárászi tanító jövedelme: Minden gazda után $\frac{1}{8}$ tiszta buza = 6 mérő. Rozs (összesen) = 12 mérő. Kézpénzben = 18 frt. 40 kr. Vasárnapi iskoláért 10 frt. Stólailleték 3 frt. Tüzelőfa = 8 öl. — 12 hold szántófield, melyből 3 holdat a község mivel. 1 hold rét és kenderfield. Minden szőlős gazdától 2 itcze bor = $1\frac{1}{2}$ akó. Kényelmes lakás: 3 szoba, 1 konyha, kamara, pincze, istálló és kis házikert. A tannyelv: német.

A simontornyai plébániához tartozó vámi pusztai tanítóállomása üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. október 15-ikéig a pályázat nyitva tartatik. A pályázók folyamodványait a kerületi tanfelügyelőhez Tamásiba küldjék.

Az ezen állomással összekötött évi jövedelem lakás és kerten kívül, természetményekben és kézpénzben 350 forintra tehető.

Quinque-Ecclesiis die 20a Septembris 1872.

Franciscus Sláby m. p.

Vicar. glis. Epplis.

L. J. C.

1704

1872

Officium regnicolare statisticum, approbantibus Exc. Ministeriis cultus & publicae institutionis, item internorum negotiorum, concinnationem datorum statisticorum (népmozgalmi adatok) de annis 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. secundum methodum in tabellis $\frac{1}{2}$. adiacentibus praescriptam intimavit. (Concinnatio datorum statisticorum pro ao. 1866—1870.)

Quare SS. Curiones hisce provocantur, ut tabellas ocyus accurate explere et ad prae-
laudatum Officium statisticum via iurisdictionis civilis promovere velint.

1705

1872

Pro congrua notitia V. Cleri curati sequentes communicantur V. Capituli Metropoli-
tani Colocensis litterae:

(Fundatio
Francisco
Nádasdyana)

Főtisztelendő egyházmegyei hatóság! Néhai nagyméltóságu gróf Nádasdy Ferencz kalocsai érsek által az országos tébolydába elhelyezendő elmebetegek tartási s ápolási költségeinek fedezhetésére tett s jelenleg 141,783 frt 60 krt tevő alapítvány kamatai erejéig a végrendelet értelmében elmebetegek alulírt főkáptalan által az országos tébolydába leendő felvétel végett a nagyméltóságu m. kir. belügyministeriumhoz bemutatathatnak, — tisztelettel felkéretik a főtisztelendő egyházmegyei hatóság; hogy a megyében közzeendő hirdetmény által a megyében netán létező magyarországi elmebetegek elhelyezése iránti kérvényeknek f. é. november 30-ig ezen főkáptalanhoz leendő benyújtására az illetőket felhívni méltóztassék.

A folyamodványhoz az elmebeteg kórállapotáróli hiteles orvosi bizonyítvány csatolandó s az elmebeteg tartózkodási helye tüzetesen kiteendő. —

Az alapítványi helyek betöltésénél a kalocsai és váci egyházmegyei, ugy a gróf Nádasdy birtokokon netán létező elmebetegek különösen figyelembe vétetnek.

Mély tisztelettel maradván Kalocsán, 1872. évi szeptember hó 28-án alázasatos szolgálai Kalocsai fő Káptalan.

Pályázatok.

1706 — 1709

1872

Vörös Mihály bakóczai tanítónak képezdei tanárrá történt kineveztetése által a bakóczai tanító állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. november 5-ikéig pályázat hirdettetik. A folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat Abaligetre (u. p. M.-Szék) a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék.

Ez állomással összekötött évi jövedelem:

1. Féltelek szántó föld 3 hold réttel, melyet a tanító műveltet. 2. Minden földmives pártól évenként $\frac{1}{8}$ gabona = 32 $\frac{1}{2}$ p. mérő. 3. Minden szőlővel bíró pártól 4 itcze bor = 6 akó. 4. Minden földmives pártól 5 kr., kisházás és zsellérpártól 36 kr., minden iskolás gyermek után 1 frt = 66 frt 57 kr. 5. Vasárnapi iskoláért 20 frt. 6. Stola illeték körülbelül 10 frt.

A sz. keresztről címzett mohácsi plebániában a kántortanítói állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. november 5-ikéig pályázat hirdettetik. A folyamodók irataikat Babarcza (u. p. Mohács) a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék.

Ez állomással következő jövedelem jár:

a) Az urodalomtól: 12 p. mérő rozs, 8 m. tiszta buza, 12 akó bor, 157 frt 50. kr. készpénz. — b) A várostól: 195 frt 30 kr. és 84 frt lakátalány. Tanítási nyelv: német és magyar.

A szent erzsébeti plebániához tartozó Nagypall fiókközségben a kántortanítói állomás, Rull Ferencz lemondása folytán megürülvén, betöltésére ezzel pályázat hirdettetik.

Jövedelme ez: Minden házaspártól $\frac{1}{8}$ rozs = $16 \frac{1}{2}$ mérő, — ismét $\frac{1}{8}$ rozs. Minden háztól = $13 \frac{1}{4}$ mérő. — Minden szőlőbirtokostól 5 itcze bor = 4 akó. — Minden pártól 40 kr. = 26 frt 40 kr. — Minden tanoncztól 26 kr. = 8 frt 32. kr. — Vasárnapi iskolától 20 frt. — Stola illeték 3—4 frt. — 5 öl fa, melyből a tanoda is fűtendő. — $6 \frac{1}{2}$ hold szántóföld, melyet a tanító művel. — $\frac{1}{2}$ hold háztelek, mit a község munkál. — 2 szobából álló lakás, konyha, kamara, pincze és istállóval. A nyelv: német és magyar. A folyamodványok kellőleg felszerelve f. é. október 30-ig az esperesi hivatalhoz intézendők Nádasdra; posta helyben.

A harezi (Tolnamegye) kántortanítói állomás üresedésbe jöven, ennek betöltésére f. november 5-ikéig pályázat hirdettetik. A folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat Tolnára a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék.

A harezi tanító jövedelme:

1. 135 pár után páronként 1 véka kétszeresbuza összesen 67 m. 2. Hétköznapi tanításért kap 46 frt 20 kr. o. é. 3. Vasárnapi iskolapénz 25 frt 20 kr. o. é. 4. 12 hold szántóföld, melyből 3 holdat a község szánt meg és a termést behordja. 5. 6 öl kemény hasábfá melyből az iskola is fűtetik. 6. 160 □^o káposztás kert. 7. Ostyasütésért 5 frt o. é. 8. Stola illetmény 15 frt o. é. Lakás: kényelmes két szoba, igen jó konyha, éleskamra istálló. — Tanítási nyelv: magyar.

Pályázatok.

1706 — 1709

1873

Filii in Christo Dilectissimi!

Tam multa ac tam praeclara, omnique laude digna sunt ea, quibus vos, FF. in Christo dilectissimi, universi ac singuli de dioecesi hac bene meriti estis, ut spectatae virtutis vestrae decus, ac, si ita loqui fas est, praestigias, etiam ultra provinciae huius ecclesiasticae terminos, ad quorum notitiam ea pervenerat, demirati sint universi, agendive normam exinde desumserint.

Cooperatorum honorarium ad 200 fl. elevatur.

Licet vero ea, quae difficillimis sane temporibus in fundando seminario parvo, ac ad utilitatem fratrum vestrorum tum aegrotantium, tum aetate et labore fractorum, eorumque, qui etsi de nobis non essent, ad nos tamen per id pertinerent, quod circa sacra, ac pulveres inter scholasticos, utilem Ecclesiae navent operam, a Vobis gesta sunt, talia sint, quae, quia perennantia sunt beneficia, apud posteros per omnes temporum aetates gloria et gratitudine donabuntur; non omnem tamen debitae sollicitudinis mensuram implevimus, nec omnem meritorum et gloriae cursum absolvimus.

Unum adhuc restat; ratio temporis praesentis novum a nobis virtutis et fraternae dilectionis postulat documentum; sacrificia priora novo sunt coronanda. Eo mentem intendere, in eoque omnem nunc nostram versari curam aequum est, nullus ut iam sit inter domesticos, quos divus etiam apostolus tam ferventer commendat, qui studii, dilectionisque nostrae non fieret particeps. Et ideo

Quod diu maxime in votis erat, animumque meum graviter pulsabat, quodve, utut id indesinenter mecum in animo volutaverim, adiuncta nec cura nec labore vacua distulerunt, id nunc in Domino perficere festino, facioque rem tum meo studio, tum vestris, ut confido, moribus congruentem, FF. in Christo dilectissimi, quos optimae causae semper favere, iisque, quos eadem fides et vocatio vere fecit germanos, semper bene velle laetus comperi, dum laborum ac fatigiorum, sed et dolorum Vestrorum in vinea Domini socios, ordinis Vestri de clero saeculari cooperatores, quibus, ut Vobis Dilectissimi, nox diei iungitur ad laborem, complecti et succolare animus est.

Cum dignus sit operarius mercede sua, sorti eorum, quantum in nobis est, alleviandae et meliorandae diligentem adicere animum, summa fuit cura; quorum omnium, qui tanto non gauderent, annum honorarium, — collatis cum ven. Capitulo meo consiliis — a 1-a Januarii anni 1873. ad duas florenorum a. v. centurias elevandum duxi. Ne vero Vos FF. in Christo dilectissimi, nimis gravaremini, utut multiplices, quae jam hinc, iam inde in utraque republica emergunt, indigentiae in graves nos saepe cogant expensas, in dulci amoris certamine partem capere cupientes, singulis annis, usque adiunctorum mutationem, ego bis mille, ven. capitulum meum perinde bis mille florenos a. v. cassae inferemus dioecesanae, e qua ii duntaxat cooperatores dioecesani, qui a solis parochis sua adusque acceperunt honoraria, 80 florenorum a. v. annum percipiunt subsidium, suasque pro tempore ratas e manibus Rssmi Stephani Zsinkó Seminarii Rectoris, erga apocham per se et respectivum parochum subscribendam, semestraliter levabunt; residuam 120 flor. summam ac proin 15. duntaxat finis plus, ac prius, a Rectoribus Ecclesiarum, quibus subsidiariam praestant operam, annue percepturi; suapte intellecto eo, quod in iis locis, in quibus stabilis cooperator non est, seu quae systemisatae, ut dici solet, stationes capellanales non sunt, respectivi parochi, si subsidium quacunque de causa desiderarent, totum onus ipsi sustinendum habeant. — A praefati augmenti onere eos, quibus non tam studium deest, quam copia, liberos esse volumus, videlicet: Kajdacsensem, Bonyhádsensem et Gödrensem, quorum loco onus hoc fundus

praeattactus feret; civitatis porro V. Ecclesiensis parochos, et Baánensem intuitu capellani sacra in Herczeg-Lak peragentis, quibus in locis onus hoc per patronos erit ferendum; item Dunaföldvárensem, Czikóensem, quorum cooperatores 200 fl. fixo honorario iam provisi sunt. Csikóstóttóssensis capellanus augmentum honorarii e fisco molae eiatis percipiet.

Non grave igitur Vobis, qui Rectores estis Ecclesiarum, impositum est onus, ipsi de eo, quaeso, iudicate examine pensiore. Mihi quidem nullum unquam fuit dubium, quin eorum, qui Vestri sunt cooperatores, causam favore, opeque prosecuturi sitis; imo pro certo habeo, Vos pro explorata Vestra religione obsequium, vel si dicere libet, sacrificium isthoc, prompto ac lubenti, ut hilares decet datores, praestituros ac laturos esse animo, ad quod offerendum et vos teneri cognoscitis, et non unus e Vobis, ut scio, iam pridem se paratum esse professus est; nec quemquam e Vobis, quorum singuli alias non ipsi aliorum reddebantur aemuli, sed aemulandae virtutis seipsum praebuerunt exemplum, id moleste laturum, aut post data tot et tanta dilectionis specimina adeo a se ipso discedere posse credo, ut querelis sui devenustet gratiam meriti.

Sed haec missa facio, quum necesse prorsus non sit, spontaneis officiis exhortationis, quae meriti minuere posset integritatem, stimulos adhibere.

Estote ergo, ut estis, benigna in eos voluntate, quod non tam desiderandum, quam sperandum et expectandum a Vobis sentio.

Deus omnis gratiae confirmet Vos in omni opere et sermone bono.

Quinque-Ecclesiis die 13. Novembris 1872.

1859

1872

Regium Ministerium Cultus & publicae institutionis, concursum publicat pro vacantibus stipendiis Széchenyi-Kollonicsianis, quam publicationem DD. Curati velint cum docentibus communicare, concurrentiumque libellum supplicem rite instructum usque 10-am Decembris a. c. ad officium meum promovere.

Pályázat.

A Széchenyi-Kollonics-féle üresedésbe jött 63 forint évi segélydíj élvezetével összekötött alapítványi helyek betöltésére f. évi november hó végéig pályázat nyittatik.

Pályázatképesek nemzetiségi különbség nélkül oly magyarországi születésű, katolikus vallású elaggott, és keresetképtelen főleg nemesi származású szegénysorsú férfiak, kik a fejedelem és haza körül, különösen a népnevelés és tanítás, valamint a közszolgálat terén érdemeket szereztek.

Pályázni óhajtok ennél fogva felhivatnak, hogy a fent elősorolt minősítvényeket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket az illető egyházmegyei kormányzóknál a kitűzött pályázati határidőn belül nyujtsák be, a honnan is azok véleményes jelentések kíséretében a vallás- és közoktatási m. kir. ministeriumhoz felterjesztendőek lesznek.

Megjegyeztetik egyébiránt, miként nem a fentebbi uton avagy pedig a kitűzött pályázati idő eltelte után beérkezett folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak. Budán, 1872. évi október 13-án. A vallás és közoktatási m. kir. ministeriumtól.

1588

1872

(Census Capitalium in Cassa fundat. dioec. fructificantium.)

Pro congruo notitiae statu communico determinationem S. Sedis Consistorialis, 19-a Sept. asservatae, sensu cuius a Capitalibus aeris parati ecclesiarum & parochiarum, in Cassa fundatio-

nali generali dioecesana fructificantibus, quae inde a 15-a Septembris a. 1870 eidem Cassae illata sunt, 6⁰/₀, quae vero ante 15-am septembris a. 1870 illata sunt, 5¹/₂⁰/₀ census; a Capitulis vero Obligatorialium aerarialium idem, quem obligatoriales hae fundunt, census numerabitur.

Datum, Quinque-Ecclesiis die 5-a nov. 1872.

1861

1872

Iniquus, sanctae matris Ecclesiae spiritui adversus influxus preli, quod virus suum pestiferum quaquaversus diffundendo, fidem, pietatem et adhaesionem Christi fidelium in sanctam Ecclesiam Dei subruere nititur, cuiusvis cordati, Ecclesiae suae amantis viri sollicitudinem excitat, quo ephemerides et scripta periodica in spiritu ecclesiae redacta, omni meliore modo succollet. Eatenus requisitus per quosdam auctores, libenter provoco attentionem V. Cleri mei ad:

(Ephemerides et opera quaedam commendantur.)

a) pagellas „Népiskola“ in spiritu Ecclesiae, quae scholas semper filias suas censet, et jure divinitus accepto sibi vindicavit, a D. Carolo Zaffery Presbytero & Professore Dioecesis Szathmárensis, inde a triennio, quo exstant, laudabili cum dexteritate, habitaque ratione novellaris legis ac praesentium educationis & institutionis catholicae indigentiarum redactas;

b) ad ephemerides „Kolozsári Közlöny“, per Consortium, ad tuendam in medio protestantium Transsylvaniae multum impugnatae sanctam causam Dei editae. Phillyrae subscriptionales advolvuntur;

c) ad opus „Igaz-e Darwin tana? s mit mond a tudomány Darwin állítására?“ Irta Györky Antal. Előfizetési ár 1 fr. (posta: Ipolyság;)

d) ad scriptum periodicum: „A csanádmegyei történelmi adattár“ studium historiae ecclesiae hungariae amantibus utile & amoenum;

e) ad opus „Elméleti és gyakorlati egyházi irálytan“ in officiosis correspondentiis V. Clero Curato utile, auctore Antonio Beke, Albae-Juliae typis vulgatum.

f) ad opus „Hitelemző tanítások a kath. népiskolák alsó osztályai számára, Mey György, rottenburgi egyházmegyei schwörzkirchi lelkész német szövege után, magyaritá Farkas Sándor esztergom-főmegyei áldozár és leánytanodai hitelemző“ cum approbatione Ordinariatus, Strigonii luci publicae editum. Pretium ejus est 1 fl. 60 xr.

1863

1872

Anno currente, die 26-a Octobris examen synodale subierunt Cooperatores sequentes:

(Examinis synodalis resultatum, novusque terminus pro anno futuro.)

Blasius Modrusics,

Stephanus Szabó,

Michael Lausch,

Ferdinandus Csonka,

Aloysius Döbrössy,

Stephanus Horváth,

omnes adprobati ad sexennium; e quibus Stephanus Horváth praemium Josepho-Králianum reportavit.

Terminus examinis synodalis, pro anno affuturo, in 30-am Septembris defixus est.

Datum Quinque-Ecclesiis die 6-a nov. 1872.

Mutationes in dioecesi factae:

Joannes Gauzer VAD. Distr. Bonyhádensis & parochus Bonyhádensis nominatus est parochus M.-Kéméndensis & VAD. Districtus eiusdem nominis.

Joannes Gajdossik parochus Kakasensis, nominatus est VAD Distr. Bonyhádensis.
 Josephus Peintler professor theol. nominatus est parochus Berkesdensis.
 Stephanus Bencze par. P.-sz.-Lászlóensis, nominatus est parochus Bonyhádensis.
 Ignatius Kanyó coop. Podgajcensis, nominatus est par. P.-sz.-Lászlóensis.
 Michael Szilvássy stud. praef. nominatus est professor p. o. studii bibl.
 Josephus Wurster coop. Paksensis, nominatus est stud. praefectus et suppl. professor iuris can. & hist. eccl.

Petrus Matarics constitutus est Vicarius parochiae Lúcs.

Ignatius Dreven Coop. D.-Szekcsőensis missus est ad Paks.

Aurelius Boross	"	Olaszensis	"	"	"	Ráczpetre.
Ferdinandus Lichtfuss	"	Somberkensis	"	"	"	Ráczpetre.
Georgius Fülöp	"	Mindszentensis	"	"	"	Olasz.
Philippus Gehring	"	Gödrensis	"	"	"	Somberek.
Julius Szikszay	"	Aparensis	"	"	"	Mózs.
Sigismundus Punczman	"	Ráczpetrensis	"	"	"	M. Szék.
Leopoldus Fischer	"	Ráczpetrensis	"	"	"	Pinczehely.
Franciscus Bencze	"	Tótkesziensis	"	"	"	K. Szöllős.
Carolus Koltay	"	Kárászensis	"	"	"	Bodony.
Eduardus Kögl	"	Bükösdensis	"	"	"	Kárász.
Julius Kómives	"	Ozoraensis	"	"	"	Döbrököz.
Franciscus Krecht	"	Döbröközensis	"	"	"	Ozora.
Victor Fröhvirt	neopresbyter	—	"	"	"	Agárd.
Franciscus Haragó	"	—	"	"	"	Tótkeszi.
Julius Szerényi	"	—	"	"	"	Gödre.
Ludovicus Horváth	"	—	"	"	"	Mindszent.
Joannes Heidt	"	—	"	"	"	D.-Szekcső.

Datum Quinque-Ecclesiis die 6. Nov. 1872.

1864

1872

Pályázatok.

Schuler József ó-falusi tanítónak áthelyezése által az ó-falusi fiók-egyházi tanító-állomás megüresedvén, e tanítói állomás betöltésére a pályázat f. é. december hó 10-ig nyitva tartatik. Ezen állomással összekötött évi jövedelem a következő: 1.) minden házas pártól $\frac{2}{8}$ kétszeres = 50 pozsonyi mérő. 2.) hét öl tüzelő fa. 3.) négy akó bor, 100⁰ szántóföld. 4.) lélekpenz fejében minden pártól 25 kr. = 25 frt 50 kr. 5.) minden iskolás gyermek után 15 kr. = 10 frt 75 kr. 6.) vasárnapi tanításért 21 frt. 7.) stolapénz 5 frt. Szép lakás házi kerttel. A tanítási nyelv német és magyar. A folyamodványok a kerületi esperestséghez küldendők Kakasdra (u. p. Bonyhád.) Kelt Pécssett, 1872-ik évi Nov. 7-én.

1865

1872

Laskafalun altanítói állomás állittatván fel 315 frt készpénz, két öl tüzi fa évi díjaztatással és szabad lakással, ezen állomás betöltésére a pályázat f. é. december 10-ig marad nyitva. Folyamodók kellőleg felszerelt kérvényüket e határidőig a kerületi tanfelügyelőség s esperesi hivatalnak küldjék Dárdára.

Kelt Pécssett, 1872. November 6-án.

Kornfeld József átai tanító, berementi tanítóvá választatván, az átai kántortanítói állomás üresedésbe jött. Ezen állomással összekapcsolt jövedelem következő: 1.) Jó, új, alkalmas lakás, $\frac{1}{4}$ hold házi kerttel. 2.) 37 mérő gabona. 3.) 12 akó bor. 4.) 25 frt készpénz. 5.) Vasárnapi oktatásért 20 frt. 6.) 4 öl keményfa, ebből az iskola is fűtetik. 7.) 1 öl keményfa az uradalomtól. 8.) $\frac{1}{4}$ telek, és az uradalomtól 4 hold föld, a művelést a község készpénzen megváltja, legújabb szerződés szerint 120 frttal.

Tanítási nyelv magyar és illyr. A kellőleg felszerelt folyamodványok december 15-ig a német-bólyi esperességhez küldendők. Utolsó posta Német-Bóly.

Kelt Pécsen, 1872. Nov. 12-én.

Sigismundus,

Episcopus.

PEL

L. J. Ch.

2019

1872

In advoluto ./. honorabilibus officiis parochialibus transponens relationem annuam Societatis SSmi Altaris Sacramenti, ad instruendas S. apparatu pauperes ecclesias fundatae, sub ./. submitto una philyras subscriptionales, ut qui S. Curionum ex amore Jesu Christi onus Missarum, in bonum et emolumentum praelaudatae societatis, certo numero decursu unius anni absolvendarum, in se suscepturus est, numerum missarum celebrandarum eisdem philyris inferat, hasque dato & nomine signatas via Officii VADiaconalis ad Officium meum remittat. Neminem latet salutaris, quem societas haec ad promovendum decorem Domus Dei exerit effectus, item, quod decursu hujus quoque anni, plures ecclesiae Dioecesis Nostrae participes sint redditae beneficentiae eiusdem Consociationis. Ratio proinde aequitatis quoque moveat cunctos est necesse, ut Consociationem hanc praeindigitata modalitate pro posse succollent.

(Consociatio
SS. Altaris
Sacramenti
commenda-
tur succol-
landa.)

Quinque-Ecclesiis die 26. Nov. 1872.

Pályázatok.

1946

1872

a) A mohácsi főelemi tanoda III-ik osztályában a tanítói állomás üresedésbe jövén ennek betöltése végett a pályázat f. é. december 20-ig tartatik nyitva. A pályázók, kiknek a magyar és sokác nyelvvel kell birniok, folyamodványukat a mohácsi plebániához küldjék. Évi jövedelme e tanítói állásnak 450 frt és lakbér fejében 100 frt.

Kelt Pécsen, 1872. november 20-án.

b) A vaiszlói kántortanítói állomás betöltése végett, a pályázat f. é. december hó 20-ig nyitattik meg. A pályázók folyamodványaikat e határidőig a kerületi tanfelügyelői s esperesi hivatalhoz Keszibe (u. p. Pécs) küldjék.

Ez állomás évi jövedelme következő:

1) Minden kis házas pár után 42 kr. = összesen mintegy 29 frt 30 kr. 2) Minden telkes és pástör pár után 9 kr. = 9 frt és $\frac{1}{8}$ gabona mintegy = 27 mérő. 3) Minden-napi iskolapénz körülbelül 6 frt. 4) Vasárnapi iskolapénz 21 frt. 5) Stolaris s alapított misék utáni jövedelem mintegy 30 frt.

Megjegyeztetik, hogy ezen anyaegyházhoz tartozó káptalani puszták: Daróczihalma, Kelemenliget, Zehi stb. iskolailag innen kikebelezve lévén, azoknak lakói a vaiszlói tanító-nak csakis esketési s keresztelési stolailletéket fizetnek. Van 14 hold elsőminőségű szántó-földje, melyet a tanító saját költségén műveltet, s 2 hold rétje.

Kelt Pécsen, 1872. november 23-án.

c) A korpádi flokegyházi tanítóállomásra a pályázat deczember hó 20-ig tartatik nyitva. A folyamodványok a szigetvári kerületi esperességhez Szigetvárra küldendők.

Ezen állomással egybekötött jövedelem következő:

1) 11 mérő tiszta buza; 2) 11 mérő rozs; 3) készpénzben, ide számítván a vasárnapi iskoláért járó 20 frtot valamint a stolát is, — kap évenként 60 frtot o. é.; 4) két hold rét és ugyanannyi szántóföld, — melyeken a szántást, kaszálást és hazatakarítást a község eszközli; 5) minden szállósgazdától kap egy pint bort; 6) saját használatára 5 öl tüzelő fát; 7) örletésre a község adja a fuvarokat a malomba.

Kelt Pécssett, 1872. november 20-án.

Sigismundus m. p.

Episcopus.

Pályázat.

1946

1872

A vaiszlói kántortanítói állomás betöltése végett, a pályázat f. é. deczember hó 20-ig nyittatik meg. A pályázók folyamodványai e határidőig a kerületi tanfelügyelői s esperesi hivatalhoz Keszűbe (u. p. Pécs) küldendők.

Ezen állomás évi jövedelme következő:

- 1) Az urodalomtól 210 frt s 8 öl tűzifa, melyből 2 öl az iskolafűtésre fordítandó;
- 2) minden kis házaspár után 42 kr. = összesen mintegy 29 frt 30 kr.; 3) minden telkes és pásztor pár után 9 kr. = 9 frt; és $\frac{1}{8}$ gabona, mintegy 27 mérő; 4) mindennapi iskolapénz körülbelül 6 frt; 5) vasárnapi iskolapénz 21 frt; 6) stolaris s alapított misék utáni jövedelem mintegy 30 frt.

Megjegyeztetik, hogy ezen anyaegyházhoz tartozó káptalani puszták: Daróczihalma, Kelemenliget, Zehi stb. iskolailag innen kikebelezve levén, azoknak lakói a vaiszlói tanítónak csakis esketési s keresztelési stolailletéket fizetnek. Van 14 hold elsőminőségű szántó-földje, melyet a tanító saját költségén műveltet, s 2 hold rétje.

Kelt Pécssett, 1872. decz. 5-én.

Zsigmond m. p.

püspök.

L. J. Ch.

2136

1872

Anno Domini 1872. die 15-a Decembris s. viatico provisos, pie in Domino obiit: (Mors Joannis Joannes Jankó, VADiaconus districtus Mágoensis, et parochus Kárászensis, qui natus a. 1797. ordinatus a. 1820. duobus annis philosophiae professoris munere functus, ab a. 1836. parochiae Kárászensi praefectus, a. 1849. VADiaconus districtualis creatus est.

(Mors Joannis Jankó parochi Kárászens. & VAD.

Animam p. d. confratris, sacerdotis jubilaris, consuetis 3. missae sacrificiis commendo.

Datum Quinque-Ecclesiis die 16. Decembris 1872.

2129

1872

Regium Cultus et publicae Institutionis Ministerium sub dto 21. Nov. a. c. Nr. 30.430. communicat declarationem RH. Ministerii defendendae patriae dto 7. Sept. & Nr. 30.347. circa matrimonia militum ad longius tempus ablicentiorum, item tertiam classem aetatis excedentium, emanatam, cuius tenorem pro congrua observantia praesentibus intimo.

Matrimonium militum ablicentiorum, et III. aetatis classem egres-sorum.

30.430. szám. Méltóságos és Főtisztelendő Püspök ur! A magy. kir. honvédelmi ministeriumhoz a tényleges szolgálatban nem álló tartalékos és szabadságos katonáknak felsőbb engedély nélkül való nősülhetése — valamint a hadkötelezettség korosztályainak kezdete és végződése tárgyában, több oldalról újabban kérdés intéztetvén, — hogy ez ügyben minden kétség elháríttassék, van szerencsém Méltóságodat — ugyanazon ministerium által e tekintetben f. évi szeptember hó 7-ről 30.347. sz. a. ide intézett átiratnak közlése mellett a lelkeszkedő papság további szíves értesítése céljából tisztelettel tudósítani, miszerint a tényleges szolgálatban nem álló szabadságos és tartalékos katonák a hadkötelezettség 3-ik korosztályából azon évi december hó 31-ével lépnek ki, melyben életük 22-ik évét betöltik; — a hadkötelezettség első korosztálya pedig azon naptári év január hava 1-én kezdődik, melyben a védkötelezett élte 20-ik évét betölti. Budán, 1872. évi november 21-én. Minister ur meghagyásából. Dr. Dulánszky Nándor, osztálytanácsos.

Másolat. 30.347. szám. Nagyméltóságu Minister ur! Folyó évi augusztus 23-ről 22.043. sz. a. kelt becses átiratára, mely szerint a kassai püspöknek az 1868. évi 40. t. cz. 53. §. értelmezése tárgyában f. évi 1300 sz. a. kelt felterjesztését velem közölni méltóztatott, az iratok visszazárása mellett, következőkben van szerencsém Nagyméltóságodnak válaszolni. A védtörvény 53-ik §-ának a hosszabb időre szabadságolt sorhad és tartalékbeli, valamint a honvéd legénység nősülését tárgyazó rendelete, akkép értelmezendő, hogy a huzamosb időre szabadságolt sorhad és honvédségből katonák az őrmestertől vagy ezzel egyenlő altisztól lefelé, valamint a tengerész haderő tényleges szolgálatában nem álló tartalékos katonák is ha a hadköteles 3-ik korosztályt már meghaladták, azaz életkoruk 22-ik évét már teljesen betöltötték, nősülhetésük végett a polgári egyénekre nézve fennálló szabályok és törvények alá esnek és így semmiféle katonai hatóság engedélyére szükségük nincsen. — Minthogy tehát a korosztályok a szolgálati évekre való tekintet nélkül, azon évi januárius 1-től számítandók, melyben a védkötelezett életkorának 20-ik évébe lépett, s végződnek a 3-ik naptári év december 31-én; ennél fogva az oly huzamosb időre szabadságoltak, kik még a harmadik korosztályt be nem töltötték, engedély nélkül nem nősülhetnek. Fogadja

Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. — Budán, 1872. évi szeptember 7-én. A ministerium ideigl. vezetésével megbízott m. kir. miniszerelnök meghagyásából. Szende Béla s. k. ministeri tanácsos. Tréfort Ágoston magyar királyi vallás és közoktatásügyi minister ur ő nagyméltóságának. A másolat hitelül: Hirt János, aligazgató.

2128

1872

(Obitus et
copulationes
militarium
orphanorum
et viduarum
C. R. Prae-
fecturae mili-
tari Budensi
insinuentur.)

RH. Cultus et publ. Institutionis Ministerii sub dto 23. Nov. a. c. & Nr. 30.616. emanatum Intimatum, vi cuius casus obitus et copulationis militarium viduarum et orphanorum. CR. Praefecturae militari arcis Budensis absque mora significari disponuntur, pro observantia hisce communico:

30.616. szám. A magy. kir. pénzügyministerium folyó évi november hó 16-án 62.940. sz. a. kelt átirata folytán, s hivatkozva e ministeriumnak 1870. évi szeptember 10-én 19.686. sz. a. kelt körintézkvényére, tisztelettel felkérem a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot, sziveskedjék az alárendelt lelkészi hivatalokat arra figyelmeztetni, hogy a katonai árvák és özvegyeknél előforduló halálozási és férjhezmenési esetek az illető hadkiegészítési kerületi parancsnokságnak (Pest-Budán) vagy a budai vár- és térparancsnokságnak azonnal feljelentendők. Budán, 1872. évi november 23-án. Minister ur meghagyásából. Dr. Dulánszky Nándor, osztálytanácsos.

Pályázatok.

2130

1872

a) A somberekí plebániához tartozó Doboka fiokközségben Kiel Ágostonnak Nagy-Pálra történt kinevezése által a tanítói állomás üresedésbe jött. Ennek betöltésére a pályázat december 30-ig tartatik nyitva. A folyamodványok a kerületi esperességhez Babarczra (u. p. Mohács) küldendők. Ez állomással következő jövedelem van összekapcsolva:

Szabad lakás, mely áll egy szobából, egy konyhából, egy kamarából, van két tehénre istálló és csekély házikert. A tanító szükségére és egyszersmind az iskola fűtésére 2 öl kemény hasábf. Minden házaspártól (van 40 pár) két-két köteg szőlővenyege. Minden házaspártól $\frac{1}{2}$ pozs. mérő rozs, összesen 20 mérő. Minden házaspártól 63 kr. osztr. ért. Minden iskolás gyermektől (van 30) $52\frac{1}{2}$ kr. osztr. ért., $\frac{1}{4}$ hold rétnek, melyet a község művel, termése. Egy hold szántóföldnek, melyet a község szánt és boronál, haszonvétele. Minden házaspártól 6 itcze bor. Vasárnapi iskolatartásért 12 forint. A stolaris jövedék tesz évenként 6 forintot. Nagyságos Sauska Jenő földbirtokos ur ad évenként a tanítónak felsegélésére 25 forintot.

2131

1872

b) Hermann József várdombi kántortanítónak halála által megürült várdombi kántortanító állomással következő javadalmak vannak összekötve:

1) Az urodalomtól 31 frt 50 kr. o. é. 2) A községtől 16 frt o. é. 3) Minden házaspártól $\frac{1}{2}$ pozs. mérő kétszeres, mintegy 90 mérő. 4) Minden házaspártól 8 itcze bor, mintegy 19 akó. 5) Négyyszer évenként a malomba fuvar. 6) $\frac{1}{2}$ hold rét, melyet a község kaszál, s a szénát behordja. 7) 9 öl puhafa, melyből az iskola is fűtetik. 8) 5 hold szán-

tőföld per 1200□, melyet a tanító művel. 9) Jó házikert és $\frac{1}{2}$ holdnyi külső kert. 10) Jó lakás, mely áll 2 szoba, konyha, kamra, istálló és pinczéből. 11) Stola körülbelül 20 frt.

A pályázat f. é. decz. 31-ig tartatik nyitva. A folyamodványok Tolnára küldendők, a kerületi esperesi hivatalhoz.

2132

1872

c) Óbánya fiókhelységben, a tanítói állomás halálozás folytán megürülván, ezennel pályázat hirdettetik. A fizetés ez:

Minden pár után $1\frac{1}{2}$ nyolczada rozs, = 28 mérő, — 35 kr. = 26 frt. — Minden tanonczától 26 kr. = 10 frt. — ismétlő iskoláért 21 frt. — stola 2 frt. A püspöki uradalomtól 10 frt 50 kr. — 6 öl fa saját használatra és 4 öl iskolafűtésre, melyet a község vág és hord. — Szántóföld 3 hold, melyet a község egyszer szánt, 1 hold rét, $\frac{1}{2}$ hold szőlő és $\frac{1}{2}$ hold gyümölcsös, elkülönítés alkalmával 7 hold legelő. Szabad lakás, melléképületek és konyhakerttel. A nyelv német. A folyamodványok f. é. december 31-ig az esperesi hivatalhoz intézendők Nádasdra. Posta helyben.

Kelt Pécssett, 1872. decz. 10-én.

2133

1872

d) A nagy-nyárádi kántortanítói állomás betöltésére a pályázat jövő január hó 10-ig nyittatik meg. A folyamodványok a kerületi esperesi hivatalhoz küldendők Babarczra (u. p. Mohács.) Ezen állomás évi jövedelme következő:

1) A főhercegi uradalomtól 8 mérő kétszeres buza, 4 öl keményfa, s 10 frt.
2) A községtől minden telkes pártól $1\frac{1}{2}$ nyolczada tiszta buza, = mintegy 40 mérő, — egy nyolczada szemes kukoricza, = 32 mérő. — Minden kisházas és zsellérpártól 1 nyolczada rozs, = mintegy 15 mérő. Készpénzben páronként külömbiség nélkül 21 kr. = 30 frt. — Minden iskolás gyermektől 42 kr. = 54 frt. Vasárnapi iskolatartás fejében a községtől 30 frt. Stolaris jövedelem összesen mintegy = 40 frt. Ugyiszinte minden szőlőbirtokostól 2 pint bor, = 6 akó. — A községtől 8 öl keményfa, melyből a tanoda is fűtendő. Ezen kívül van 1 hold földje, melyet a község csak is egyszer szánt, s a termést behordja, mást mitsem tesz; valamint egy hold rétje, melyet a tanító maga köteles kaszálatni, stb. a község csak behordja a szénát ugymint a sarjut. — Van még 2 holdnyi legelőiilletősége, melyet egészen maga köteles megmiveltetni és a községtől malom fuvarja. — Végre 3 szobából, kamara, pincze, külön mosókonyhából álló jó karban lévő kényelmes lakás, egy fél holdnyi belsőséggel, t. i. udvar s kerttel. Tanítási nyelv német.

Kelt Pécssett, 1872. decz. 10-én.

2146

1872

A majsi néptanodánál egy altanítói állomás rendszeresítettén 200 frt évi díj, s minden iskolásgyermek után fizetendő 30 kr. és két öl fával, ezen állomás betöltésére a pályázat jövő január hó 10-ig nyittatik meg. A folyamodványok a kerületi esperesi hivatalhoz küldendők Babarczra, (u. p. Mohács.)

Kelt Pécssett, 1872. decz. 10-én.

Sigismundus m. p.

Episcopus.

SIGISMUNDUS KOVÁCS,

Dei Miseratione et Apostolicae Sedis Gratia Episcopus Quinque-Ecclesiensis, S.S. Theologiae Doctor collegiatus.

Venerabilibus in Christo Fratribus et Filiis, Universo Clero Dioecesis Nostrae, Salutem in Domino Sempiternam!

Res nulla magis ardua, nullumque difficilius est negotium, quam hominem in hac peregrinatione positum, mole carnis pressum et per mundanas varietates distentum, e pravorum desideriorum passionibus, deque flammis vitiorum et omni inquinamento eripere, eundemque de visibilibus ad invisibilia, de terrenis ad coelestia, de temporalibus ad aeterna rapere, atque interius et exterius sanctificare.

Haec naturae humanae conditio reddidit omni tempore difficilem Ecclesiae pugnam contra mundum, redditque difficilem imprimis adversus aevi nostri genium, qui sub larva independentiae, subque ementitae libertatis praetextu, mentes animosque hominum seducit, corrumpitque; omnem societatis humanae classem, omnes orbis populos, nomine progredientis culturae, suae subicit servituti, et quasi redivivus Nabuchodonosor, effigiei suae simulacrum, in medio nationum erigens, ad fornacem igni succensam condemnat cunctos, qui eum adorare tergiversantur; — qui ad exemplum patris omnis mendacii, non contentatur mendaciis, sed ipsam veritatem mendacium esse dicens, ut homines speciosa forma seducere possit, nomina dat rebus, aliud significantia, sensum tribuit nominibus ex oppido contrarium; vitio et errori idem, quod virtuti et veritati, tribuit jus, eodemque prosequitur favore, ut omnem veritatem naturalem, quae fundamentum est omnis civilis societatis, ordinisque moralis, subvertat.

Docente fide ac ipsa etiam ratione, nullum jus humanum illimitatum et omnino independens est; jus namque independens, quod aeternum est ac immutabile, ipsa est voluntas divina; quae si homini per rationem innotescat, jus appellatur naturae, complectiturque omnia, quae naturae hominis rationali respondent aut repugnant, estque etiam aeternum et immutabile; cum non sit, nisi ipsa voluntas divina, lumine rationis naturalis manifestata. Jus modo supernaturali revelatum, quod supernaturalem salutis ordinem concernit, jus divinum audit. Utrumque autem horum omne jus humanum ita antecellit, ut quidquid eisdem adversatur, iniustitia sit in Deum. Jus Ecclesiae per Christum Dominum fundatae et S. Spiritu rectae, regimen respicit animarum in via salutis aeternae, estque supra omne humanum jus ita excellens, ut quaevis eius violatio iniustitiam involvat; cui Ecclesiae juri, jus civile, quod temporalia humanae societatis commoda pro obiecto habeat, nunquam praeiudicare potest.

Juri proinde civili jus divinum et ecclesiasticum legem ponit. Jus gentium per le-

gitimas populorum consuetudines; jura familiarum et communitatum per aliarum familiarum et communitatum jura limitantur et circumscribuntur, prout jus privatum jure publico; cum bonum publicum bono privato semper anteponendum sit. Subordinatio haec jurium, legibus, quae in diversis juribus fundantur, determinatur. Legislationi divinae limites positi sunt nulli, ipsa autem terminum ponit legislationi ecclesiasticae, utraque autem legislationi humanae.

Hic est ordo in mundo morali divinitus stabilitus, qui citra iniustitiam, impuneque violari nunquam potest.

Et tamen genius aevi nostri, convertens et conturbans Evangelium Christi (ad Gal I.), invadit omne jus divinum et Ecclesiae constitutionem; negat potestatem Ecclesiae leges condendi, hancque soli statui civili vindicans, ordinem divinitus stabilitum, ausu impio perturbat; et utut omne, quod exercet contra Deum et Ecclesiam Sanctam Eius, jus, sacrilegium, omnisque, quam adversus Deum et Ecclesiam condit, lex, injustitia sit: exigit tamen, ut legibus his suis homines inconditionatam tribuant reverentiam ac observantiam; ut iniustitiam pro iustitia habeant, coactique effectui mancipent. Hinc confusio idearum juris, hinc inversus juris ordo, hinc conscientiarum in republica sacra aequae ac profana flebilis aberratio et conturbatio. — Et quia jus illimitatum legislationis sibi soli vindicat, ideo Ecclesiae quoque legem dictare praesumit, omni jure legislationis et proprietatis eam spoliatur; altaris ministros, qui Deo magis quam hominibus obediendum docent, carceribus mancipat, in exilium relegat, odio obicit et persecutioni vulgi, in schola sua educati; religiosas familias extinguere, harum sodales e coenobiis eicere, religiosissima Dei templa spoliare, polluta in profanos fines convertere non reformidat; quo fit, ut genius aevi nostri omnia subruat jura Ecclesiae.

Labefactata autem auctoritate divina ac ecclesiastica, nulla iam est sub coelo maiestas humana, nulla auctoritas civilis, quam homines revereantur; nulla lex, cui veram obedientiam praestent. Hinc repetendum, quod genius aevi huius reges et principes omni jure et potestate divinitus accepta privet; neque erubescat nefandam populis suadere contra legitimos principes rebellionem, quae ab Apostolo clare, aperteque damnatur, docente: „Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas, nisi a Deo, quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem aquirunt“ (S. Paul. ad Rom. c. XIII. v. 1. et seq.); eosdem suis deturbet thronis, ac pro lubitu regiminis mutet formam, eumque paret rerum statum, quem historia omnium populorum, hanc viam calcantium, oculis nostris exhibet. Subruit hac ratione genius aevi nostri jura regum et principum.

Cum legitimis regibus et principibus, populos quoque in abyssum perditionis praecipites ruere, necesse est. Poena est haec violationis praecepti quarti decalogi; et ruina moralis unius populi ruinam post se trahit alterius. Genius aevi nostri, non habens nisi velamen malitiae libertatem, jura vicinorum regnorum in tantum solum integra servat, in quantum et quousque destituitur copia et viribus ipsa illa regna iugo suo submittendi; quibus semel potitus, aufert regna et populos, praetextu sub eo, ut suos exintegret naturales limites, nationesque unius eiusdemque labii sub idem sceptrum cogat. En in locum juris gentium, jus ponit fortioris.

Genius aevi nostri jus porro sibi tribuit condiciones et impedimenta matrimonii ecclesiastica tollendi; Christianorum connubium, quod sacramentum magnum nuncupat S. Paulus (Ephes. V. 32. Hebr. XIII. 4.), caractere Sacramenti privandi; parentibus, ipsique Ecclesiae nativum jus institutionis et educationis subtrahit sibi tribuit,

ut Deo Ecclesiaeque infensam generationem educare possit. Evertit taliter pretiosissimum jus familiae.

En statum juris, tristem genii aevi nostri foetum; statum, in quo quidquid est sacri, quidquid iusti, quidquid aequi, misere perit; cuius quidem rei tristissima sequela est, quod pauciores in dies inveniantur vera idea juris, honestatis ac religionis gaudentes. Ubi autem iustitiae sensu corda exuta, vacuaeque sunt, ibi omnem quoque virtutem exulare necesse est. Omnia quippe bona in iustitiae exercitio consistunt, omnia vero mala ex iniquitate prodeunt; siquidem Isaiae c. XIV. v. 5. scriptum est: „luxit et defluxit terra, et infirmata est; defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terrae. Et terra infecta est ab habitatoribus suis; quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt foedus sempiternum.“

Pronum est ex his noscere fontem omnis huius aberrationis nunquam satis lugendae, Vobis imprimis FF. Dilectissimi, Qui una Nobiscum, diebus nostris fidem imminutam ingemiscitis; Quibusve persuasum est, rationem humanam lumine fidei, quae sola potest hominum tutare ingenium a perniciosis erroribus, sola beneficam mentibus nostris praeferre facem, destitutam, suapse ruere in abyssum errorum et vitiorum; Quive perbene nostis, unicam aeternae beatitudinis et temporalis prosperitatis firmam basim in fide et religione consistere, quae dum homines omnem veritatem et iustitiam docet, eosque mutua charitate constringit, publico civilis societatis bono et ordini mirandum in modum consulit et prospicit; firmiterque tenetis eandem fidem et religionem sarciri non posse seu philosophorum theoriis, seu dissertationibus moralibus, humanae sapientiae innixis; seu ullis, quocunque nomine veniant, institutionibus socialibus, civilibus, aut politicis. Cuncta haec, nisi verae superstruantur fidei, per Salvatorem Nostrum de coelo adlatae, quantumvis portendere videantur efficaciam, mox ut vana somnia evanescent, aliis atque aliis persaepe paradoxis locum cedunt, et ab intento scopo abducunt potius, quam ad eum adducunt. Nihil est, quantumvis licet primo obtutu sublime, humanae naturae indigentis consonum, quantumvis licet melioribus etiam inclinationibus mortalium correspondens censeatur, quod beatum, sorteque sua contentum reddere possit genus humanum, si cum aeternis sacrosanctae fidei et religionis nostrae principiis non concordet. „Si dereliqueritis Deum, derelinquet vos“ iam antiquitus enunciatum fuit genti Hebraeorum. Et apud Isaiam scriptum est: „Domine omnes, qui Te derelinquunt, confundentur; recedentes a Te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium.“ Ac reapse testantur Sacrae Litterae, totaque eiusdem gentis Hebraeorum historia, eandem, quotiescunque a cultu veri Dei recessit, in varios incidisse errores et in extremas calamitates. Docet exemplum earum nationum, quas inter horribiles rerum publicarum convulsiones, veluti turbidi maris procellis iactari cernimus, non prius valentes ad portum pervenire tranquillitatis et securae salutis, quam tabulam fidei post naufragium arripuerint. Nec mirum; ubi enim vapulat fides in Deum omniscium, omnipotentem et justum, nihil iam homines ab errore et vitio deterrebit, inque viam virtutis diriget. Ubi spes beatae aeternitatis non alit, non animat mortales, ibi cuncta eorum studia omnemque contentionem ad temporalium bonorum et caducarum voluptatum consecrationem, i. e. materialismum, dirigi est necesse. Ubi supremi rerum omnium Creatoris, Conservatoris et Gubernatoris Dei auctoritas vilipenditur, ibi regiae dignitatis, aliarumque humanarum potestatum respectus, magistratuum honos, legum obedientia subsistere non valent. Ubi mens humana superbia tumens, divinis praeceptis paritionem detrectat, ibi omnis humilitatis sensus, mater et fundamentum virtutum, evanescit. Ubi exulat amor Supremi Numinis, exulat certo certius omnis etiam veri nominis charitas proximi, et omnes istae hominum

fide vacuorum de proximi dilectione, de zelo communis boni declamationes, non sunt nisi strepitus aeris sonantis et sonus cimbali tinnientis; quod quidem facta eorum satis comprobant. Verbo, ubi deficit fides, ibi carnalis homo invalescit cum omnibus concupiscentiis; ibi virtutes exulant, errorum, vitiorum, criminumque abundantissima seges, et cum hac omnis generis calamitates humanae, inundant familias, urbes, provincias. „Mentis humanae acies invalida, ait S. Augustinus, in tam excellenti luce non figitur, nisi per iustitiam fidei emendetur;“ item alibi: „Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet pulchritudinis species; et tamen quidquid est in arbore pulchritudinis vel decoris, ex illa procedit: sic ex fidei humilitate quidquid meriti, quidquid beatitudinis animasusceptura est, ex fidei fundamento procedit.“

Tenentes Dilecti in Christo Fratres et Filii, principalem calamitatis temporum nostrorum causam, perspicimus, nos malorum, quae nos premunt, finem non aliter posse exspectare, quam si fides religiosa, et quidem illa, quae sola plenae superstructa veritati, cuncta sanctioris vitae in se complectitur subsidia, quippe christiano-catholica, restaurata rursum fuerit in mentibus, animisque hominum; si beneficium suum iterum in humanam societatem exeruerit influxum, si pristinum suum recuperaverit vigorem. Huc nobis est omni virium contentione enitendum, huc diurnis nocturnisque studiis elaborandum.

Itaque F. F. et Filii dilectissimi! hortamur Vos, et pro ea, qua in Vos, et sollicitudini Nostrae creditas animas, pretioso sanguine Christi redemptas, ferimur charitate, iterum atque iterum obsecramus in visceribus Salvatoris, ut assiduis suspiriis a Deo, patre luminum, hoc pretiosum fidei, atque pietatis, tenerique sensus vocationis Vestrae donum efflagitetis, quod unum si possederitis, plene sufficiet ad laudem ministerii Vestri, quod unum si defuerit, frustranei atque supervacanei erunt omnes conatus, sudores Vestri. „Sancti per fidem vicerunt regna, ait Apostolus, et haec est victoria, quae vicit mundum, fides nostra.“ Haec fides, modo viva sit, intemerata, charitate animata, zelo, pietate sustentata, credite Nobis, salutarem potest malis praeattactis adferre medicinam; haec sacrosanctae Religioni suam restituet dignitatem, haec calefaciet hominum mentes et corda, ad Dei, virtutisque amorem; haec teporem illum erga res divinas, qui tantorum, tamque horribili gradu his nostris diebus occupat animos, repellet; haec vitiorum et errorum monstra expugnabit; haec divites praestabit fideles Vestros coelestibus donis; haec Vosmetipsos abundare faciet gaudio spiritus, laetitia sancta, et abundabit consolatio Vestra, ut sicut socii passionum estis, sic sitis et consolationis.

Non parum autem ad finem hunc sanctum conducet, si sacrum, quod e propinguo imminet, Quadragesimae tempus, in lucra converteritis ipsarum animarum Vestrarum, considerantes illud, tamquam tempus acceptabile, tamquam salutis dies, quibus ex institutione Matris Ecclesiae, cum primis amplianda sunt spatia spiritus; concupiscentiae carnis, omneque vanitatis genus, exstirpanda, reprimenda; quibus hos praesertim, qui specialius in sortem sunt Domini vocati, resuscitare in semetipsis oportet gratiam, quam acceperunt per impositionem manuum Episcopi. Haec agite, huc omni virium Vestrarum contendite intensione; et eritis tamquam oliva fructifera in domo Dei, tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.

Quod ad abstinenciam et legem ipsam jejunii attinet, prout aliis proximis annis quoque, in spiritu Ecclesiae, ceu benignae Matris, relaxationis beneficio succurrimus Vobis curaeque

Vestrae divinitus creditis fidelibus, neque quidquam eatenus, relate ad modum et mensuram dispensationis, in abstinentiae et jejunii quadragesimalis lege tribuendae, immutamus, dispositionibusque iis, quae annis superioribus, in specie sub dto 14 Jan. Nro 109/1872. emanatis ad Vos perscripsimus, nunc quoque inhaeremus, orantes solummodo Vos, quo possumus impensius, ut hanc ipsius Salvatoris Nostri Jesu Christi sublimi exemplo consecratam, innumeris Ecclesiae praeceptis confirmatam, multorum saeculorum usu roboratam disciplinam recollectione spiritus, bonorum operum exercitio, ac assidua sanctificetis oratione, quae teste Cassiodoro abstrahit a terrenis, mundata a vitiis, sublevat ad coelestia, reddit capacius et dignius ad accipienda bona spiritualia.

In reliquo sicut Ipsi non cessamus pro Vobis orantes et postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis Dei, in omni sapientia et intellectu spirituali: sic vicissim, Vos Fratres Filii in Christo dilectissimi, orate pro Nobis, ut sermo Dei currat et clarificetur, sicut et apud Vos. Deus autem pacis Qui eduxit de mortuis Pastorem magnum ovium in sanguine testamenti aeterni, Dominum Nostrum Auctorem et Consumatorem fidei, Jesum Christum, aptet Vos in omni bono, ut faciatis Eius voluntatem! Amen.

Datum Quinque-Ecclesiis, Dominica 1-a post Epiphaniam in 12 Jan. 1873. incidente.

Sigismundus m. p.
Episcopus.

8

7

211
1872

L. J. Ch.

(Commenda-
tur opus
Gyóntatási
intelmek.)

2160

1872

Vicariatus apostolicus Africae Centralis, in litteris sub dato 21. Nov. 1872 horsum directis, vividis describit coloribus labores, calamitates, adversitates et difficultates, quas Missio ibidem Evangelium Christi praedicans tum ob crudelitatem indigenarum tum etiam ob aeris inclementiam perferendas habet.

(Missio Cen-
tralis Afri-
cae)

Quibus non obstantibus, Evangelii intrepidi praecones, memores, quod difficultates cuiuscunque generis, persecutiones atrocissimae, martyrium crudelissimum nunquam fuerint Christi apostolis impedimento; quod, ubi maiora fuerunt obstacula, ibi gloriosiora etiam fuerint certamina et trophaea; quodve sanguis martyrum semen sit christianorum, — verbum Christi ethnicis evangelizantes non exiguos protulerunt fructus. Etenim Tropicum Cancrini inter et Aequatorem quatuor catholicae stationes secus Nilum & Flumen Album conditae sunt; indolibus, moribus, institutis, legibus superstitionibus ac vitiis plurimorum populorum cognitis, vastissimis regionibus exploratis, ac pagis detectis, e rerum taliter ac lingvarum antea ignotarum cognitione scientiarum thesaurus nova capit incrementa; — cumque cura SS. Domini nostri Pii P.P. IX. novissime duo Cairi erecta sint collegia pro clero, qui ex indigenis colligitur, educando, ac pro Missionariis Europeis climati interioris Africae magis idoneis reddendis, spes affulget fore, ut tota Nigritia, decimam ut putatur totius generis humani partem complectens, nunc in tenebris sedens, in devia abiens, in praerupta labens, miserrante Deo, Christi Ecclesiae lucrifiat.

Et ideo hanc amplissimam, cum magnis nimis difficultatibus luctantem Missionem, quae a Tropico Cancrini usque ad 12. gradum latitudinis australis extenditur, quaeve gloriosi Imperatoris Austriae protectione gaudet, opis indigam precibus et piaae Cleri dioecesei liberalitati impensius commendo.

209

1873

Notitiae redditur Clero dioeceseo, Josephum Varga, emeritum parochum, votis longe maioris partis eiusdem Cleri conformiter, ($\frac{3}{14}$ videlicet solummodo non suffragantibus) 600 flnor. annua pensione a 1-a Ianuarii c. a. liquidanda esse donatum.

(Iosephus
Varga 600 fl.
pensione do-
natus.)

210

1873

Opus cui titulus: „Gyóntatási intelmek és elégtételek, tekintettel az egyházi évek vasárnapjaira, ünnepeire és a gyónók különféle osztályaira-“, per Stephanum Nogely, presbyterum dioecesis Magno-Váradinensis typis vulgatum, succinctas continens meditationes et

Commenda-
tur opus
„Gyóntatási
intelmek.“)

admonitiones ad usum Confessarii pariter ac Concionatoris aptissimas, SS. curionibus regimini animarum intentis maiorem in modum commendatur.

211

1873

(Commen-
dantur pa-
gellae „Népis-
kola.“)

Redactoris pagellarum „Népis-kola“ declaratio 23. Decembris a. pr. exarata, qua fautores rei scholaris catholicae requiruntur, ut suas pro mentionatis pagellis praenumerationes Szatmarinum ad redactionem promovere velint, ad DD. Parochos hisce cum eo transponitur, ut hanc cum docentibus communicare, et eosdem ad praefatas pagellas ope frequentis praenumerationis porro sustentandas provocare non graventur.

212

1873

(Inti matum
quoad matri-
monia mili-
tum licentia-
torum.)

Pro directivo notitiae statu sequens communicatur cum Clero Curato Exc. Ministerii cultus & publicae Institutionis rescriptum:

Vallás és közoktatási m. kir. ministertől. 789. szám. — Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur! A tényleges szolgálatban nem álló tartalékos és szabadságos katonáknak felsőbb engedély nélkül való nősülhetése, valamint a hadkötelezettségi korosztályoknak kezdete és végződése tárgyában a m. kir. honvédelmi miniszterium mult 1872. évi november hó 15-én 30.347 sz. a. kelt megkeresése folytán ugyanazon hó 21-én 30.430 sz. a. innen kibocsátott körintézkedés közt egyrészt, másrészt a m. kir. honvédelmi ministeriumnak a most említett itteni 30.430. számú körintézkedéssel közölt, de korábbi keltű, t. i. 1872. évi september hó 7-én 30.347 számú átirata közt azon különbség forog fenn, hogy az előbbiben az mondatik, miszerint az első korosztály azon év január hava 1-ső napján kezdődik, melyben a védkötelezett élte 20. évét betölti; még az utóbbiban az állittatik, miszerint a korosztályok a szolgálati évekre való tekintet nélkül azon évi január 1-től számítandók, melyben a védkötelezett életkorának 20-ik évébe lépett.

Ezen különbség eloszlatása végett hozzám kérdés intéztetvén; e czélból a m. kir. honvédelmi miniszter urhoz fordultam, s van szerencsém annak ebbeli 347. számú felvilágosítását Méltóságodnak másolatban ezennel általküldeni. Budán, 1873. évi január hó 16-án. Trefort Ágoston. —

Másolat. Magyar királyi honvédelmi minister. $\frac{247}{VII}$ szám. Nagyméltóságú Miniszter ur! A huzamos időre szabadságolt katonáknak, felsőbb engedély nélkül való nősülése kérdésében, — a védkötelezettség első korosztályának számítása iránt, — mult évi december 31-éről 34.219 sz. a. hozzám intézett becses átiratára van szerencsém Czimednek tisztelettel válaszolni, hogy mint ezt mult évi november 15-től 30.347 sz. a. kelt átiratommal is érintettem, — a hadseregbe, honvédségbe lépés kötelezettsége, s az ezzel párhuzamos védkötelezettségi 1-ső korosztály az 1868. évi XL-ik törvényezikk 3-ik szakasza szerint, kezdődik azon naptári év január hava 1-től, a melyben a hadköteles élte 20-ik évét betölti. Az idézett törvény szavaiból világosan kiderül, hogy a hadkötelesek első (és többi) korosztálya számításánál két egymásután következő naptári évet összefoglalni s a védkötelesek éveit a szerint osztályozni nem lehet, mert mindig egy és ugyanazon naptári év január 1-ső napjától, december 31-éig (bezárólag) születettek képezik az egyes korosztályokat. Így például az folyó 1873-ik évi első korosztályt, azon hadkötelesek képezik, a kik 1853-ik évi január

1-ső napjától kezdve, ugyanazon évi december 31-ik napjáig születtek; — ennél fogva azok, kik 1853-ik évi december 31-ik napján születtek, s csakis folyó 1873-ik évi január 1-én lesznek éltük 20-ik évében, szintugy az első korosztályhoz tartoznak mindazok, kik a fentebb említett év január 1-ső napjától kezdve születtek, s így éltük 20-ik évét folyó 1873-ik évi január hó 1-ső napján már betöltötték, vagy ez évi december 31-éig be fogják tölteni. — Kérem tehát czimedet, hogy tekintve az idézett törvényszabálynak a nap-tári év kellő figyelembe vétele mellett leendő értelmezését, kibocsátandó rendelvényéhez a fentebbi felvilágosítást hozzáadni méltóztassék. — Fogadja stb. Kelt Budán, 1873-ik évi január hó 8-án. Szende Béla s. k. —

213

1873

Idem Exc. Ministerium Cultus et publicae Institutionis sequens direxerat horsum re-
scriptum: (Rekursus pro subsidio ad externos principes prohibetur.)

Vallás és közoktatási magy. kir. minisztertől: 718. Méltóságos és főtisztelendő püspök ur. Azon előfordult eset alkalmából, melynél fogva hazai egyházközség felekezeti iskolai célokra idegen Uralkodóhoz segélyért folyamodott, miután az ily lépést — eltekintve attól, hogy nem ildomos, és figyelemmel a viszonyosság lehető következményeire — a magyar kormány egyáltalán nem helyeselheti: felkérem méltóságodat illetékes saját hatósága körében a szükséges intézkedéseket megtételni a végből, hogy jövőben az ily nemű kérvények idegen Uralkodóknál történhető benyújtásának eleje vétessék. Budán 1873 évi január hó 21-én Trefort Ágoston.

214

1873

Idem Exc. Ministerium Cultus et publicae Institutionis publicat concursum pro ca-
thedra theologiae dogmaticae penes regiam scientiarum Universitatem Pestanam, ut sequitur:

Pályázat. A pesti magy. kir. tudomány egyetem hittudományi karánál az „ágozatos hittan“ tanszéke 1260 forint évi fizetéssel s 1365 és 1470 forint fizetésbeli előléptetési fokozatokkal, 340 forint pótlékkal, és évi 400 frtnyi lakbérrel üresedésbe jövén; ezen tan-
szék betöltésére ezennel csőd hirdettetik, s elnyerése végett pályázat nyittatik.

(Concursus pro complenda cathedra theol. dogm. penes reg. Univers. Pest.)

A melyre versenyző kath. egyházrendbeli férfiaknak tudományos és tanítói képessé-
güket kellőleg bizonyító okmányokkal, püspöki elbocsájtó levéllel és életirati vázlattal fel-
szerelt folyamodványaik a pesti magy. kir. egyetem hittudománykari dékáni hivatalánál
folyó 1873 évi márczius hó 15-ik napjáig bezárólag elfogadtatnak. — Budán 1873. évi
január hó 24-én. A vallás és közoktatásügyi m. k. Miniszterium.

215

1873

A kárászi plébániához tartozó Magyar-Egregy fiókközségi kántor-tanítói állomásra
folyó évi mártius 4-éig pályázat hirdettetik A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat
a kerületi esperes- és tanfelügyelőhöz Szászvárra (posta Bonyhád) küldjék.

Ez állomás jövedéke következő: 1) 280 fizető pár után minden pártól $\frac{1}{8}$ gabona,
2) minden pártól 5 itcze bor és 10 kr. lélekpénz, 3) iskola pénz 30 frt és 10 frt vásár-

napi oktatásért, 4) 12 hold föld és 4 hold rét melyet a tanító maga mivel, 5) az uradalomtól 8 öl fa, melyet a község vág és hord. De ezen jövedelemből fizet a tanító Ujfalusy József nyugalmazott mesternek 20 mérő gabonát éltefogytaig.

216

1873

A lipovai kántor-tanító állomás üresedésbe jöven, a pályázat erre f. é. mártius 4-ig nyitva tartatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. esp. tanfelügyelőhöz Villányba küldjék.

Ez állomás jövedéke: 1) minden háztól $\frac{1}{8}$ buza = 22 mérő, 2) minden háztól $\frac{1}{8}$ kukoricza = 22 mérő, 3) iskola pénz 18 frt o. é., 4) vasárnapi iskola pénz 15 frt o. ért., 5) stola illeték 36 frt o. ért., 6) 5 öl tüzelő fa, 7) 8 hold föld, melyből a község csak 2 $\frac{1}{2}$ holdat művel, 8) az uradalom részéről: 8 mérő buza, és 4 frt o. ért. Lakásul: 2 szoba és 2 konyha.

217

1873

A görcsönyi plebániához tartozó Ócsárd fiókközségi tanítóállomásra f. é. mart. 4-ig pályázat nyittatik. A folyamodók irataikat a ker. esperes- és tanfelügyelőhez Keszűbe (pósta Pécs) intézzék.

Ez állomás jövedéke: 1) igen alkalmas lakás, két csinos szobával, konyhával, kamarával, pinczével, padlással, istállóval és kuttal, 2) 16 hold egy tagban lévő, legjobb minőségű szántóföld, úgy telkes földek közt is 2 hold föld, összesen 18 hold, melyet a tanító maga művel, a belső házi fundus szomszédságában rét, melyet szinte maga kaszál, nemkülönben alkalmas konyhakert, 3) a néptől kap 39 $\frac{1}{2}$ pozsonyi mérő kétszerest, 6 akó bort, lélekpenzül: 16 forintot, — az iskolás gyermekektől 40 krajczárjával 16 forintot, — vasárnapi iskoláért 6 forintot, mind osztr. értékben, — tüzelőfa illetményül a tanító számára 4 ölet, vagy annak fejében 40 osztr. ért. forintot, az iskola számára 2 ölet. Ezen kívül a községtől van egy tehén tartására szénája, gazdánkint 10 font, összesen 9 mázsa.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 2-a Februarii 1873.

Franciscus Sláby m. p.

Vicar. Glis. Epplis.

L. J. C.

368

1873

Dies 9-a c. m., quo Supremo vitae & mortis Domino visum est, Suam Majestatem, (Carolina Augusta Imperatrix et Regina mortua) Carolinam Augustam, Imperatricem & Reginam, consortem optimae memoriae imperatoris et Regis Apostolici, ex mortali hac, ad immortalem evocare vitam, Augustam Domum Regnantem in gravem coniecit luctum. Pietatis et fidelitatis ratio cunctos patriae cives in partem luctus huius vocat; hoc quidem magis, quod pie defuncta Regina, dum viveret, religione et exemplari pietate in Deum, devotione erga sanctam Ecclesiam, misericordiae et beneficentiae operibus in pauperibus ac zelo boni communis inclaruerit, Deoque & hominibus eapropter grata exstiterit. Neque ambigimus futurum, ut cuncti fideles & pastores per publicas preces & missae sacrificium manibus Augustissimae Dominae sponte justa persolvant; devotionis gratitudinisque suae taliter gratum testimonium praestent. Quapropter tenore praesentium ordinamus, ut pro refrigerio animae Eiusdem in singula ecclesia parochiali solenne Sacrum de Requiem celebretur. Diem asservandarum Exequiarum singulus parochorum pro adjunctis loci proximum, maximeque opportunum determinet, praevidelic, Dominica a perceptis his prima, finito sacro sermone ex ambone populo fideli annunciandum.

Datum Pestini sub Comitiis Regni, die 10. Februarii, 1873.

Sigismundus, m. p.
Episcopus.

L. J. Ch!

648

1873

Die 28-a Martii currentis anni 1873. moribundorum sacramentis provisos, pie in Domino obiit: Andreas Preindl, parochus Mözsensis, qui natus a. 1808., in presbyterum ordinatus a. 1834., ab a. 1847. parochiae Grábocz, ubi ab a. 1857. munus Vice-Archi-Diaconi Districtus Bonyhád gessit, ab a. vero 1861. parochiae Mözs praefuit.

(Mors Andree Preindl parochi Mözsensis. Concursus pro vacante hoc beneficio.)

Meminerint sacerdotes dioecesani, consueta tria missae sacrificia in refrigerium animae defuncti confratris ocyus persolvere.

Qui animo ducuntur taliter vacans redditum beneficium Mözsense, patronatui Fundi Studiorum obnoxium, consequendi, recursum suum, tymbro 1 fr. provisum, intra sex hebdomadarum decursum ad officium meum promoveant.

Pályázatok.

649 — 650

1873

A kisasszonyfai plebániához tartozó Tésén fiokközségben a tanító-állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. évi május 13-ig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez Bakonyára (u. p. Sz.-Lőrincz) küldjék.

Ez állomás jövedéke: minden pártól (160) egy nyolczad tiszta buza; ugyanannyi kukoricza; 6 itcze bor; és 10 kr; tandij fejében mintegy 50 frt; stola-járadék körülbelül 20 frt; tisztességes lakás 2 szobával, kamarával, és 1½ hold belsőséggel. A tannyelv: magyar.

A berkešdi plébániához tartozó Szilágy fiokközségben a kántortanítói állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. május 15-ig pályázat hirdettetik. A pályázók folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez Nádasdra küldjék.

Ez állomás jövedéke: 38 p. mérő rozs; 12 akó bor és 48 frt 70 kr; az alapítványi uradalomtól díjváltság fejében évi 96 frt; 9 öl fa; melyet a község vág és hord, s melyből az iskola is fűtendő; legelő-elkülönítés alkalmával, mely folyamatban van, a megfelelő legelő illeték; stola 10 frt; tisztességes lakás, melléképületekkel.

A nyelv: magyar.

658

1873

Congregatio sororum de S. Cruce Komotavensis (Bohemia) ante novem abhinc annos, suffragante clero tum seculari, tum regulari, privatum erexit pro educandis puellis institutum, quod, non obstantibus impiis adversariorum moliminibus, brevi tam laeta cepit incrementa, ut domus recipiendis accurrentibus convicticibus iam non sufficiat atque ampliari debeat.

(Sorores de S. Cruce Komotavenses intentiones suscipi petunt.)

Cum fini huic non suppetant media, prae laudatae pie sorores ad eorum confugiebant liberalitatem, quibus christiana pubis scholasticae educatio cordi est; praeterque subsidia in aere parato impetrata multa acceperunt stipendia missarum, quae, ut persolvantur, ipsarum incumbit curae.

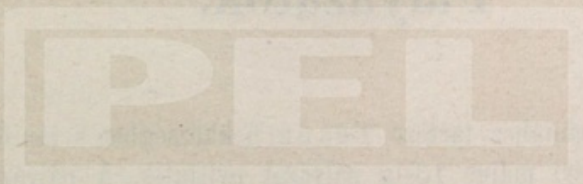
Hoc ex obtutu ad caritatem Cleri Dioecesis nostrae quoque recurrunt, iisque presbyteris, qui missas ad intentionem hanc persolvendas in se suscepturi essent, libenter offerunt pro singula missa parziale stipendium 20 xror.

Qui igitur presbyterorum intuitu laudabilis scopi parati essent tales intentiones acceptare, harum numerum Cancellariae meae insinuent.

Quinque-Ecclesiis, die 7-a aprilis 1873.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

L. J. Ch!

738

1873

Praesentibus pro congrua notitia et stricta observantia V. Clero Curato communico (Causa mortis
sequens rescriptum R. H. Ministerii Cultus et Publicae Institutionis sub dno 9-ae c. m. & N. bus Primori-
9432. emanatum: bus Commu-
nitatum sig-
nificandi.)

Vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! A m. kir. pénzügyminister tekintettel arra, hogy a bélyeg s illetékek tárgyában legközelebb alkotott t. c. az országgyűlés mind két házában f. évi apr. hó 3-án kihirdettetett s így az ugyancsak e hó 18-án hatályba lép, — f. hó 5-én 18771 sz. a. a végett keresett meg, hogy az országban létező valamennyi egyházi főhatóságokat utasítanám, miszerint a halotti anyakönyvek vezetésével megbízott lelkészeket az új törvény 17 §. által rájuk rótt abbéli kötelezettségük pontos teljesítésére figyelmeztetsem, mely szerint minden halálesetet, mihelyt azt a halottak anyakönyvébe bevezették, a községi elöljáróságnak tudomására hozni tartoznak.

Erről van szerencsém Méltóságodat a lelkészkezdő papság haladék nélküli szives értesítése céljából tudósítani.

Buda-Pest, 1873. évi apr. 9-én minister ur meghagyásából. Dr. Dulánszky Nándor osztálytanácsos.

Datum Nádasdini, die 24-a aprilis 1873.

739

1873

Docentibus Scholarum elementarium pro directione notitiae reddendum dispono Inti- (Cursus do-
mum tenoris sequentis R. H. Ministerii Cultus et publicae institutionis sub dno 11-ae centium sup-
aprilis a. c. & Nr. 9746. emanatum: pletorius a.
c. asservan-
dus.)

A vallás és közoktatási magy. kir. Ministertől. Méltóságos és főtisztelendő püspök ur! Az 1868: 38 t. cz. 133. §-ban elrendelt tanítói póttanfolyamot a f. évben is megakarván tartatni, meghagytam a tanker. tanfelügyelőknek, hogy e póttanfolyamok rendezése s annak idején megtartása iránt Méltóságod közremunkálásával a szükséges intézkedéseket tegyék meg.

A hozzám érkezett tudósításokból tudom, hogy ezen póttanfolyamok által az ebben résztvett népiskolai tanítók saját szakmájokban nevezetesen előhaladást tettek, ismeretes más részről előttem az is, hogy a népiskolai tanítók közül különösen azok között, kik a póttanfolyamokban részt nem vettek, még igen sokan vannak olyanok, kiket a tanítás módszerébe bevezetni szükséges volna, tisztelettel kérem fel tehát Méltóságodat, méltóztassék oda hatni, hogy a kormányzása alatt álló ily tanítók e f. évben rendezendő póttanfolyamon megjelenjenek, s ott a szakmájokra tartozó legszükségesebb alapismereteket megszerezzék.

Minthogy az évi országos költségvetésben az e célra szánt összeg kevesebb, mint vala más években, póttanfolyamra csak oly tanítók bocsáttathatnak, kik ily tanításon még nem voltak, s a legelső és legfőbb elemi oktatásban tárgyaiba való bevezetésre szorultak, és második sorban olyanok, kik voltak ugyan már egy ízben póttanfolyamon, de a földrajz, természetrajz és természettan tanítása módszerében még nem nyertek utmutatást.

A póttanfolyamon megjelenő tanítók azon napokra, melyeket az e végre kijelölt helyen fognak tölteni, ez évben is 60 kr. napidíjat fognak az állampénztárból húzni.

Bizalommal és tisztelettel kérem fel Méltóságodat, hogy ezen ismételten kitűzött köz- és magasztos cél elérésére hathatós befolyásával közre működni s a póttanfolyamon megjelenésre buzdítani sziveskedjék. Buda-Pest 1873 évi april 11-én. Trefort Ágoston.

Datum Nádasdini, die 26-a aprilis 1873.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

PEL

947

1873

L. J. Ch.

Pro congrua notitia communico determinationem S. Sedis Consistorialis dto 13 Martii (Cooperatorum quotta ad a. c. N. 538 latam, qua enunciaturum est: a) ad sistendam in rationibus cassae subsidiariae Cassam subsid. em. emeritorum sacerdotum, ob mutationes cooperatorum decursu anni ex uno saepe districtu ad Sacerdotum e aliam dispositorum, enatam difficultatem, cuiusvis cooperatoris annuam quottam 1 flni, quam honor. augmento subtrahendam praefatae cassae inferre tenetur, ex augmento honorarii eiusdem capellanalib subtrahendam esse; b) ex eodem augmento honorarii, semel pro semper, anno currente a quovis cooperatore 5 flnos pro bono fisci asthenaei desumendos esse.

948

1873

Pályázatok.

Az értényi tankerületbe kebeleztetett tengődi kántor-tanítói állomás, Ráci Ferencz tanítónak Rákos-Palotára történt áthelyezése folytán üresedésbe jövén, ezen állomás betöltése végett pályázat hirdettetik f. évi június 20-ig. Ezen állomás jövedéke következő:

a) Párbér után 75 pozs. m. rozs, $3\frac{1}{2}$ akó bor, 16 frt 90 kr. lélekpénz. b) Iskola pénz 21 frt, stola-illetmény 26 frt, ostyasütésért 12 frt. c) Az uradalomtól 12 kocsi tűzifa. d) 18 hold jó minőségű szántóföld, s $1\frac{1}{2}$ hold rét, ebből $11\frac{1}{2}$ holdat a nép művel, az első szénát lekaszállja és betakarítja. Van konyhakertje, alkalmas és csinos lakása, egy elő- és három lakszobával, takaréktűzhelyes konyhával, kamarával, pinczével, istállóval és kuttal.

A folyamodványok a fentebbi határnapig a kerületi esperes- és tanfelügyelőseghez küldendők Szántóra, u. p. Kocsola.

949

1873

A püspök-bogádi plebániához tartozó Nagy-Kozár fiokközségi tanítói állomásra a pályázat f. évi június 20-ig meghosszabbíttatik. A folyamodók irataikat a pécs-kerületi esperes s tanfelügyelői hivatalnak küldjék be Pécsre. Az ez állomással járó jövedelem:

175 házaspár után minden pártól $\frac{1}{8}$ gabona, 5 iteze bor és 20 kr. Minden tanoncztól (90—100) 40 kr. Vasárnapi iskolapénz 21 frt. Stola-illeték körülbelül 10 frt; 5 öl fa, melyből az iskola is fűtendő. 9 hold föld, melyet a tanító maga miveltet. Lakás kis kerttel.

Tanítási nyelv: német és horvát.

951

1873

Anno Domini 1873. die 22-a Maji obiit Franciscus Janecsek, parochus Somberekensis, (Franciscus Janecsek parochus Somberekensis qui natus a. 1833., ordinatus a. 1859., parochiae somberekensi ab anno 1868. praefuit. Pie defuncti animam consuetis tribus missae sacrificiis commendo. mortuus.)

Datum Nádasdini, die 23-a Maji 1873.

Sigismundus, m. p.
Episcopus.

958

1873

L. J. Ch.

Regium cultus et publicae institutionis Ministerium, sub dto 6-ae Maji a. c. N. 11.835. ^(Extractus matriculae copulatorum militum, a tymbro sunt immunes.) transposuit intuitu extractum matriculae copulatorum, matrimonia militum ablicentiatorum & cum reservatione dimissorum concernentium, per R.H. Ministerium defendendae patriae die 23-a Aprilis a. c. N. 11.461. editum intimatum, virtute cuius extractus módofati, militaribus iurisdictionibus exhibendi, immunes a tymbro declarantur, in iisque in illo loco, ubi secus tymbrum adhiberi solet, scopus, quo extractus idmodi exarantur, praenotari disponitur his verbis: „Katonai nyilvántartás czéljából.“ Tenorem utriusque intimati fine observantiae hisce communico:

11.835. szám. A vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. Méltóságos és főtisztelendő püspök ur! A m. kir. honvédelmi ministeriumnak a pénzügy-ministerium intézkedése folytán hozzám érkezett átiratát, melyben a törvényesen bevett vallásfelekezetek lelkészeit, mint anyakönyvvezetőket utasíttatni kéri, hogy katonák és honvédek részére saját kérésük folytán kiállítandó esketési bizonyítványokon, illetőleg ezeknek azon helyén, hová a bélyegjegy szokott alkalmaztatni, az okmány czélját e szavakkal: „katonai nyilvántartás czéljából“ kitüntetni el ne mulasszák, — van szerencsém Méltóságodnak hiteles másolatban oly tiszteletteljes megkérésessel áttal küldeni, hogy a lelkészkedő papságot ily értelemben utasítani méltóztassék. Budapest, 1873. május hó 6. Minister ur meghagyásából: Dr. Dulánszky Nándor, osztálytanácsos.

Másolat. ^{11.461}_{VII.} szám. Nagyméltóságu Minister ur! M. kir. pénzügyminister ur, f. évi február 22-ről 71,729. sz. a. kibocsátott kö rendeletével, — a magyar korona országaiban található összes pénzügyigazgatóságokat tudósította, hogy a szabadságos, tartalékos katonák, tengerészek és honvédek részéről szerkesztendő oly minőségű beadványok és okmányok, — melyek kizárólag a katonai nyilvántartásra vonatkoznak, az illeték szabályok 14-ik tétele „g“ betűje, a 22-ik tétel „m“ betűje, és a 79-ik tétel „b“ betűje alatt foglalt határozmányok szellemében, — bélyeg mentesség alá tartoznak. Minthogy ezen bélyegmentesség említett katonákat illető oly esketési bizonyítványokra is kiterjed, — melyeket azok magok igazolása végett, saját katonai parancsnokságok elé terjeszteni kötelesek, oly bizalmas kéréssel fordulok Nagyméltóságodhoz: hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek lelkészeit, — mint anyakönyvvezetőket utasíttatni méltóztassék; — miszerint fent említett minőségű katonák és honvédek részére saját kérésük folytán kiállítandó esketési bizonyítványokon, azon helyen hová a bélyegjegy szokott alkalmaztatni, — az okmány czélját, — e szavakkal: „katonai nyilvántartás czéljából“ kitüntetni el ne mulasszák. — Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilváníását. Kelt Budapesten, 1873. évi április 23-án a honvédelmi minister Szende Béla s. k., Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi magyar királyi minister ur Ő Nagyméltóságának Budán. — Másolat hiteleül: Hirt János aligazgató.

96

1873

Pályázatok.

A tamási kántortanítói állomásra a pályázat f. évi július 10-ig nyitattik meg. A pályázók folyamodványukat a kerületi tanfelügyelőséghez küldjék Tamásiba. Évi jövedelme ezen állomásnak következő:

11 hold szántó föld, melyet a község mivel; 4 hold rét, kaszálja, gyűjti és behordja a község, de csak a szénát; $\frac{1}{4}$ hold kenderföld, melyet egyszer szánt a község; 4 hold legelő föld, melyet a tanító maga kezel; 420 □ öl káposztás kert. A községtől: minden pár külömbség nélkül $\frac{2}{8}$ rozsot vagy kétszerest fizet, összesen 376 mérő; minden pár 12 kr., összesen 90 frt 24 kr.; minden szállós gazda 2 itcze bort, összesen 4 akó; évenként nagyobb

ünnepen 7-er 1 pint bor, 14 itcze; 4 öl fa az iskola fűtésre. Az urodalmi erdőből ingyen 12 szekér fa, melyet megvág és behord a község. Stolaris jövedék: Hirdető czédulák után 4 frt 8 kr., öreg temetés után 7 frt 50 kr., kis temetés után 14 frt 90 kr., misék után 5 frt. Készpénz alapítványok után 30 frt 18 kr. Lakása: maga részére 3 szoba, konyha, kamara, pincze, cselédszoba, a segédtanító számára 1 szoba. Mellék épület: Istálló, fészker s jó házi kert.

1045

1873

A bellyei kántortanítói állomás betöltésére f. é. junius 29-ig újra pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodvényaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez — Dardára küldjék.

Az ezen állomással egybekapcsolt jövedelem:

Tisztességes lakás 3 szobával, konyhakerttel; 1 hold szántóföld, 3 hold rét; az uradalomtól 25 mérő kétszeres; 4 öl fa; minden házaspártól (115) 36 kr; minden tanoncztól 30 kr.; kész pénzben 12 frt; vasárnapi tanításért 20 frt; körülbelül 30 frt stola jövedék.

960

1873

(Concursus
pro statione
docentis Pod-
gaicensis.)

Pro complenda statione docentis una cantoris ecclesiae Podgaicensis concursus in 20-am Julii a. c. defigitur. Libelli supplices ad officium VADiaconi una Inspectoris scholarum Districtus Dlj. Miholjacensis, promovendi sunt ad Podgaice, u. p. Dlj. Miholjac.

1042

1873

(Mutationes
in Dioecesi.)

Aloysius Nagy, parochus paariensis nominatus est Surrogatus VADiaconus & Scholarum Inspector Districtus Értényensis.

Augustinus Mendlik parochus Quinque-Ecclesiensis ad B-M-Virg. Purif. renunciatus est VADiaconus & Scholarum Inspector Districtus Quinque-Ecclesiensis.

Josephus Magyar, Cooperator Faddensis, missus est ad Pálfa.

Petrus Dillmann, Cooperator ad Fadd.

Franciscus Prantner, Cooperator Nádasdensis, nominatus est Praebendatus Cath. Ecclesiae.

Datum Quinque-Ecclesiis die 3-a Junii 1873.

Sigismundus, m. p.

Episcopus

L. J. Ch!

1346

1873

In coetu Foederis Piani societatum Catholicarum Romae mense Maio a. c. initum ^(Preces communes pro triumpho Ecclesiae) fuit communi consensione consilium, omnium Christifidelium, si fieri posset, pietatem fraterna charitate excitandi, ut per triduum catholici omnes, in singulis orbis terrae partibus, eodem tempore, poenitentia & precibus Deum Omnipotentem eum in finem orent, ut ab Eo incolumitas et triumphus Sanctissimi Patris et Ecclesiae in his temporum difficultatibus impetretur.

Quam orandi voluntatem Ssmus Dominus Noster Pius PP. IX. approbens, & condigna laude prosequens, quoad tempus universalis supplicationis peragendae, dies 12, 13 et 14 mensis Augusti huius anni praefinivit, ac quoad preces, Litanias OO. Sanctorum assignavit. Praeterea omnibus Christifidelibus, qui illas devote recitaverint, indulgentiam septem annorum pro unoquoque die, — qui vero singulis diebus praedictis easdem preces fuderint ac vel uno ex praedictis diebus vel die festo Assumptionis vel infra Octavam vere poenitentes confessi ac s. Communione refecti fuerint, plenariam Indulgentiam benigne concessit.

Quodipsum illorum gratia, qui in communi hac supplicatione partem capere vellent, hisce notificatur.

1347

1873

Exc. Ministerium Cultus & publicae Institutionis hoc quoque anno publicat concursum ^(Concursus pro stipendio Lackenbacheriano) pro stipendio Lackenbacher-iano, ut sequitur:

14.085. számhoz. Pályázat. Lackenbacher Salamon, Henrik, Bernát és Jakab testvérek a bibliai tudomány tanulmányozásának előmozdítása végett katholikus hittudományi tanulók részére 15—20 bibliai vers héberből arabra teendő legjobb fordításáért örök időkre évenkénti 450 pengő, vagyis osztr. értékű 472 frt 50 krt alapítottak pályadíjul.

A feltételek következők:

1-ször: Mózes öt könyvének mindenikéből (a leszármazási lajstromok kivételével) sors által 2—4 versből álló hely szemelendő ki, mely héberből arabra fordítandó. — Arab szótár használható ugyan, azonban két egyenlően jó fordítás között a szótár nélkül készültté az előny. Legjobb fordításul az tekintendő, mely a londoni Polyglotte-hoz legközelebb áll.

2-szor: A versenyben azon belföldiek vehetnek részt, kik a hittudományi tanfolyamot a bécsi, prágai, vagy pesti egyetemen a jelen, vagy a legközelebbi lefolyt tanévben, vagy pedig 2 legfeljebb 3 évvel előbb végezték és a kath. presbyteratust felvették.

Egyenlően jó fordításoknál az elsőség azé, ki a hittudományi tanfolyamot legközelebb fejezte be.

3-szor: A verseny a bécsi, prágai és pesti egyetemen tartandó s a dolgozat 12 óra alatt elkészítendő.

Rövidebb időköz viszonylagos előnyül szolgál.

Ezen díjra nézve a pályázat Bécsben f. 1873. évi november 26-ra, Pesten és Prágában pedig 1873. évi november 28-ra tűzetik ki.

A pályázók kötelesek képességeket az illető egyetem hittudomány-kari dekánjánál legalább 3 nappal előbb okmányilag igazolni.

Budapest 1873. évi Julius 1-én. A vallás és közoktatási m. kir. Ministerium.

1348

1873

(Nova instru-
menta
scholaria)

Pro notitia sequentia communicantur cum Clero curato Exc. Ministerii Cultus & publicae Institutionis rescripta:

Vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. — 16.602. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! A természettudományok tanításához ismét három rendbeli czélszerű taneszköz jelent meg magyar magyarázó szöveggel, melyek mindenike természetihven ábrázolja a felvett tárgyakat. Egyike ezeknek az emberi test bonczatani előterjesztése négy táblán. — Másika a hazai mérges növények tizennégy táblán. — Harmadika néhány feltűnőbb ehető és mérges gomba tizenkét táblán. — E természetű képeket kiadja Hartinger Antal Bécsben, a magyarázó szövegeket hozzájuk magyar tanférfiak készítették. Felkérem Méltóságodat, hogy e czélszerű képeket a felügyelete és kormányzása alatt álló népoktatási, valamint a középtanodai intézeteknek megvásárlás végett ajánlani sziveskedjék.

Kaphatók e képek minden hazai könyvtár utján, vagy a m. kir. egyetem könyvtárájánál Budán. Budapest, 1873. évi június 21-én. Trefort Ágoston.

16.479 szám. A tanítás könnyítése és sikeresítésére rendeletemből s erkölcsi támogatásom ígérete mellett Justus Perthes Góthában, Gönczy Pál által magyar nyelvre fordított Stieler-féle iskolai atlasz legfontosabb 28 lapját magyar nyelven kiadván, felhivom a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot, hogy ezen czélszerű taneszközt a kormányzása alatt álló mindennemű tanintézetekben, mint egyedüli kitűnőbb magyar földrajzi taneszközt ajánlani s bevétetni sziveskedjék.

A nevezett taneszköz a hazai könyvkereskedésekben és a m. kir. egyetemi nyomdában kapható. Budapest 1873. évi június 18-án. Minister ur meghagyásából: Gönczy Pál osztálytanácsos.

1349

1873

(Conventio
Regiminum
Italici &
Austriaco-
Hungarici
quoad extra-
dandos
extractus
mortuorum)

A vallás és közoktatási magy. kir. Ministertől 17.238 szám. Méltóságos és főtisztelendő püspök ur! A m. kir. Belügyministernek f. évi június 20-án 19.314. sz. a. kelt átíratával velem közlött, valamennyi törvényhatósághoz intézett, az osztrákmagyar közös külügyministerium és az olasz királyi külügyministerium közt a halotti bizonyítványok kölcsönös kiszolgáltatása iránt, létrejött egyezményre vonatkozó körrendeletének mását, van szerencsém Méltóságodnak ./- mellékelve tudomás és további intézkedés végett teljes tisztelettel megküldeni. Budapest 1873. évi június 28. Minister ur meghagyásából: Dr. Dulánszky Nándor, osztálytanácsos.

Másolat 19314. sz. Valamennyi törvényhatóságnak. Az osztrák-magyar közös külügyministerium és az olasz kir. külügyministerium a halotti bizonyítványok kölcsönös közlésének biztosítása céljából abban egyeztek meg, hogy az anyakönyvek vezetésére hivatott egyházi és polgári közegek kötelesek legyenek az egyezkedő államok területén elhalt és a másik egyezkedő fél területén született, vagy lakó egyének halotti bizonyítványait megküldeni az osztrák-magyar monarchiában: a bécsi olasz követségnek és viszont Olaszországban: a római osztrák-magyar követségnek. — A kézhez juttatás hivatalból fog történni, halasztás és költség nélkül az illető országban fennálló gyakorlat szerint. — Azon halotti bizonyítványok, melyek más nyelven mint latinul vagy olaszul állíttatnak ki, az illető hatóság által kellően hitelesített latin fordítással látandók el. — Ezen a magy. belügyministerium beleegyezésével, melyet a vallás- és közoktatási ministerium hozzájárulása előzött meg, f. évi május hó 17-én létrejött egyezményben megállapított eljárás pontosan megtartandó lévén, felhivom a törvényhatóságot, hogy ehhez alkalmazkodjék, a szükségesnek mutakozó intézkedéseket tegye meg és előforduló esetekben a halotti bizonyítványokat továbbítás végett ide terjessze fel. Budapest 1873. évi június 20-án. Szapáry gr. s. k. A másolat hitelül: Hirt János aligazgató.

(Extractus
matriculae
personarum
militarium
quomodo ex-
inceps ador-
nandi.)

a)

[illegible]

b)

	Legio	Dies mensis & annus, locus Districtus & provincia peractae copulationis. Nomen & munus copulantis
	Nomen & munus una cum nomine & character patris, & utroque nomine matris	
	Locus natalis Districtus & provincia	
	Religio	
	Aetas	
	Coelebs vel viduus	
	Nomen; nomen & munus patris cum utroque nomine matris; apud viduas nomen & munus defunctorum maritorum	
	Locus natalis districtus et provincia	
	Religio	
	Aetas	
	Coelebs vel vidua	
	Testium Nomen & character	Mentio exhibitorum documentorum, cum No sub quo in archivo reposita; observatio super factis promulgationibus
		Nrus et fol. protoelli

c)

Legio	Annus, mensis, dies, dein locus districtus et pro- vincia obitus	Centuria vel Cohors	Munus	Nomen defuncti. Apud mulieres vel viduas etiam nomen & character mariti una cum nomine & character patris. Apud infantes etiam nomen & character patris	Locus natalis districtus et provincia	Religio	Aetas	Sexus	Coelebs, matrimonio iunctus vel viduus	Professio	An provivus	Genus morbi & mortis fundamento testimonii inspectoris	Quando & ubi sepultus	Sepeliens seu extractum adornans sacerdos eius- que munus	Nrus et fol. protocolli	Observationes

Pályázatok.

1351—1352

1873

Duna-Földvárrott a belvárosi r. kath. fitanoda 1-ső osztályának tanítóállomása Tóth Endre tanító leköszönése folytán megüresedvén, annak f. é. aug. 31-én leendő betöltésére pályázat nyittatik. — A tanítónak a városi pénztárból fizetendő évi tandija 525 frt o. é.

A kellően felszerelt folyamodványok a kerületi tanfelügyelő és espereshez Paksra küldendők.

A berkesdi plebániához tartozó Szilágy fiokközségben a kántortanítói állomás betöltésére f. é. szeptember 16-ig pályázat nyittatik. A kellően felszerelt folyamodványok a kerületi esperes és tanfelügyelőhöz Nádasdra küldendők.

Ez állomás-jövedéke: a községtől 38 p. m. rozs; 12 akó bor; 100 forint készpénz és 20 mázsa széna, mely utóbbi azonban a legelőelkülönítés befejezte után elesik. Az urodalomtól díjváltáság fejében évi 96 frt; 9 öl fa, melyet a község vág s hord, és melyből az iskola is fűtendő; legelőelkülönítés alkalmával, mely folyamatban van, a megfelelő legelőilleték; stola 10 frt; tisztességes lakás, mellékhépeletekkel.

A nyelv: magyar.

Quinque-Ecclesiis, die 28-a Julii 1873.

Franciscus Sláby, m. p

Vicar Glis. Epplis.

Pályázatok.

1556—1558

1873

A szegzárdi rom. kath. iskolaszék aug. 17-én tartott ülésének határozata folytán, mind a városi rom. kath. leányiskola, mind az újvárosi vegyesiskola első osztályai számára önálló tanítói állomásokat rendezett, melyek mindegyike 300 forint évi fizetéssel és 100 forint lakáltalanynyal van javadalmazva.

Az ezen állomások bármelyikére pályázni szándékozók a tanképesítésöket és eddigi működésöket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat küldjék szeptember 15-ik napjáig a kerületi esperes és tanfelügyelőhez Tolnára.

A bátai kántortanítói állomás üresedésbe jöven, ennek betöltésére folyó évi szeptember 15-ig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi esperes és tanfelügyelőhez Tolnára küldjék.

Ez állomás jövedéke: 30 kila kétszeres; 147 frt o. é. készpénz; vasárnapi iskola-tanításért 42 frt o. é.; Stola körülbelül 100 frt; 8 öl lágy tüzelőfa; 2 szekér széna; fek-vőségekbén 3 darab külső kert. A legközelebb történendő legelő-elkülönzés alkalmával számíthat 10 hold földre.

A paks-mezővárosi elemi iskola 4-ik osztályu tanító-állomására f. évi szeptember 23-ig pályázat hirdettetik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi esperes és tanfelügyelőhez Paksra küldjék.

Ez állomás jövedéke: a) a kath. községtől 375 frt, 1 öl fa és 1 hold legelő föld; b) a helybeli esperes-plébánostól 100 frt és 1 öl fa; mi azonban ennek utódját nem fogja terhelni. Ha nőtlen, másik tanító társával közösen egy szobában ingyen lakás.

Kelt Pécsen, 1873. évi augusztus 26-án.

Sláby Ferencz, s. k.

püspöki helynök.

1940

1873

In luctuosa praesentium rerum et temporum conditione, in qua sacram et civilem rempublicam terribilibus ingemiscimus colluctari tribulationis et angustiae procellis, vix unus est, qui gravem Domini manum non experiatur commoventis et conturbantis terram, ostendentisque populo suo dura. Malorum acerbitati ex inscrutabili divinae providentiae consilio anno currente accessit cumulus miseriarum ex atrocissimo cholerae morbo, qui dioecesim nostram, immo notabilem regni partem, immani sua vi depopulatus est. Milleni et milleni viduae et orphani relictī, deflent suorum charorum mortem, lugubremque suam sortem. Tristissimae vastitatis et luctus huius imaginem ob oculos nobis sistamus, recogitantes, quod pestilentia haec, nulli quidem mortalium generi parcens, victimas suas — ultra centum mille — potissimum tamen e misera plebe ex egentiorumque classe elegerit, qui viduas et orphanos reliquerunt omnibus prorsus vitae mediis destitutos. Vos ipsos DD. FF. testes huius stragis et inopiae appello, qui lue afflictis Sacramenta impavido zelo administrando, spectaculum gloriosum prae buistis Deo, secuturis fratribus futuri exemplo.

(Subsidium
charitativum
pro egenis et
orphanis.)

Viduarum et orphanorum ploratus fames et nuditas, eorum certo quibus divina misericordia pepercit, adiutorium et charitatem implorat; sorti eorum miserae consulere, officium charitatis urget, dicente Apostolo: „Qui habuerit substantiam huius mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?“

Quamobrem, ut infelicibus ac commiseratione dignissimis concivibus nostris omni meliori modo subveniatur, R. Hungaricum Ministerium sub dto 16. sept. Nr. 3073. praes. omnes iurisdictiones ecclesiasticas et politicas ad congrua pro ratione circumstantiarum et locorum suscipienda provocavit, quo iisdem miserabilibus seu ipsae communitates, seu ii, qui opibus valentiores sunt, succurrant. Quia tamen non solum praesenti, sed et futurae eorundem orphanorum sorti consulendum sit, et non solum fraterna dilectio, sed etiam amplius emolumentum charae nostrae patriae postulet, ut orphani hi in bene moratos et utiles condam regni cives educentur, huic autem scopo assequendo seu singuli, seu communitates multis calamitatibus pressae haud sufficiant: idem RH. Ministerium largiora per totum regnum subsidia colligi, fineque hoc clerum curatum maiorem in modum hortandum censuit, ut sociam ungat iurisdictionibus civilibus operam, atque populum fidelem efficacia verbi simul ac exempli sui animet moveatque ad conflandam stipem copiosam.

Cum nihil humanae naturae magis congruum, nihil adeo congenitum sit, ac infeliciū miseratione tangi, et cum proximus infirmatur, igne charitate uri, beatiusque sit — dicente salvatore — dare, quam accipere, firmam foveo spem, omnes Vos DD. FF. qua verbo qua opere acturos, ut haec paterna mea provocatio quo uberiores nanciscatur effectum. Non latet equidem Nos, calamitatibus et sterilitate huius anni, unumquemque vestrum etiam premi; recolere tamen mente velitis, parte etiam reddituum fratribus, concivibus et proximis nostris, quos manus Dei tetigit, sublevandis addicta, tamen longe feliciorē adhuc mansuram conditionem nostram prae illorum, qui patre ac matre orbatī, omnibus facultatibus privati, ad extremam miseriam in ictu oculi dejecti, prae inedia procul dubio deficient. Personent auribus et cordibus Vestris Apostolicae illae veritates: „Quid proderit Fratres, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? numquid poterit fides salvare eum? si autem frater et soror nudi sint et indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini et saturamini, non dederit autem eis, quae necessaria sunt corpori, quid proderit? Filioli non diligamus verbo, neque lingua, sed opere et veritate.“ His divinis praeceptis digne agentes, et posita de crastino sollicitudine, id, quo carere potestis, fratrum opem et auxilium nostrum implorantium necessitati addicentes,

fidelibus Vestris salutari ad mensuram facultatum Vestrarum exemplo praeuendo, conscendite s. ambonem, et ex cathedra charitatis sistite eorundem oculis deplorandam infeliciam conditionem, excitare eos omni contentione et zelo ad mandatum illud, quod est primo et maximo simile: „Diliges proximum tuum sicut teipsum“ in spiritu Evangelii explendum. Symbolas charitatis taliter ocyus conflandas Officium Nostrum libentissime ad locum destinationis transponet.

Deus misericors, Qui castigavit nos propter iniquitates nostras, salvet nos propter misericordiam suam!

Datum Quinque-Ecclesiis, 2-a Octobris 1873.

1943

1873

(Opus: B.
V. Maria, pa-
trona Hung.
auctore J.
Balogh. com-
mendatur.

Operis, sub titulo: B. V. Maria, Mater Dei, qua Patrona Hungariae, auctore Augusto Fl. Balogh de Nemsics, parcho Kocsokoczensi, adornati, prima parte, typo jam vulgata, praelaudatus auctor, ob paucitatem subscribentium, quae haud admittit, ut altera operis pars luci publicae edatur, novam aperit subscriptionem; cuius unum exemplar cuius Districtui VADiaconali sub ./. submitiendo, opus hoc, ad pietatem in B. M. Virginem augendam multum utile, ac opinione censurali plurium pagellarum literarum, eruditione haud vulgari & diligentia assidua elucubratum, perdilecto Clero curato erga preces auctoris, serie praesentium denuo commendo.

Pályázat.

1941

1873

A szabolcsi kántortanítói állomás Bodó János tanító halála által megüresedvén, annak betöltésére ezennel pályázat nyittatik f. é. november 13-ig, a mely határidőig a kellőleg felszerelt folyamodványok a kerületi tanfelügyelő s esperesi hivatalhoz (Pécs, belváros) küldendők. Megjegyeztetik, hogy a fentebbi határnapon a folyamodók személyesen megjelenni és gyakorlati próbát tenni tartoznak.

Ezen állomással összekötött évi jövedelem a következő:

Minden pártól $\frac{1}{8}$ mérő gabona = 71 mérő; minden pártól 5 itcze bor = 16 akó; 9 öl fa, ebből 7 a tanítóé, 2 az iskoláé; az urodalomtól 96 frt; a községtől 156; 50 frt stola = tehát készpénz összesen 300 frt o. ért.

1942

1873

A berkesdi plébániához tartozó Szilágy fiókközségben a kántortanítói állomás betöltésére újlag pályázat nyittatik f. é. november 18-ig. A pályázók folyamodványai a ker. tanfelügyelőséghez küldendők Nádasdra. Ezen állomás évi jövedelme következő: 38 mérő rozs; 12 akó bor; 100 frt készpénz; 20 mázsa széna, mely azonban a legelőelkülönítés után elesik és e helyett legelőilleték adatik; az urodalomtól 96 frt; 9 öl fa, melyből az iskola fütendő, s melyet a község vág és hord be; stola 10 frt.

1957

1873

A lengyeli plebániához tartozó Szárász fiókközségi tanítóállomás Schuller József Bátaszékre áthelyezése folytán, üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. november 6-ikáig pályázat nyittatik. A szárászi tanító jövedelme: hat p. m. tisztabuza; 12 p. m. rozs; készpénzben 18 frt 40 kr.; vasárnapi iskoláért 10 frt; stólailleték 3 frt; tüzelőfa 8 öl; 12

hold szántóföld, melyből 3 holdat a község mivel; 1 hold rét és kenderföld; 1½ akó bor; kényelmes lakás, 3 szoba, 1 konyha, kamra, pincze, istálló és kis házikerttel. A tannyelv német.

A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez Szakadáttra (pósta: Gyöngy) küldjék.

(Mutationes
in Dioecesi
factae)

Anno currente presbyteri ordinati sunt:

Joannes Czompó, Josephus Kovács, Franciscus Köhler, Martinus Molnár, Franciscus Nickl, Josephus Streicher.

Georgius Barbély parochus Tevelensis translatus est ad Sz. Erzsébet, inque eius locum nominatus est Franciscus Koncz cooperator Szebényensis. Colomannus Harray nominatus est parochus Kakasdensis.

Stephanus Szabó	cooperator	missus	est	ad	Szászvár.
Mathias Fölker	"	"	"	"	Szőllős.
Julius Kőmives	"	"	"	"	Regöl.
Josephus Bremm	"	"	"	"	Tolna.
Adalbertus Bundalla	"	"	"	"	Pécsvárad.
Franciscus Szekeres	"	"	"	"	Báttaszék.
Casparus Herbszt	"	"	"	"	Tótkeszi.
Josephus Preller	"	"	"	"	D. Miholjac.
Sigismundus Punczmann	"	"	"	"	Zomba.
Josephus Magyar	"	"	"	"	Mágocs.
Antonius Balázsevis	"	"	"	"	Mohács.
Franciscus Bencze	"	"	"	"	Görcsöny.
Joannes Germann	"	"	"	"	H.-Hetény.
Carolus Schulcz	"	"	"	"	Fadd.
Franciscus Haragó	"	"	"	"	Berkesd.
Julius Szerényi	"	"	"	"	Báttaszék.
Joannes Czompó	"	"	"	"	Gödre.
Josephus Kovács	"	"	"	"	Bükösd.
Franciscus Köhler	"	"	"	"	Nádasd.
Martinus Molnár	"	"	"	"	Bogdása.
Franciscus Nickl	"	"	"	"	Pálfa.
Josephus Streicher	"	"	"	"	Himesház.
Julius Szikszay	"	"	"	"	Szebény.
Franciscus Németh	"	"	"	"	Tamási.
Emericus Biró	"	"	"	"	Vásáros Dombó.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

1589

1873

(Mors Adalberti Császár, parochi Sz-Erzsébetensis.) Die 3-a Augusti a. c. pie in Domino obdormivit Adalbertus Császár, Sacrae Sedis Consistorialis Assessor et Parochus Szent-Erzsébetensis; qui natus anno 1808. in presbyterum ordinatus a. 1831.,^{er} ab a. 1836. munere S. Sedis notarii est functus, ab anno vero 1843. parochiae Lacsuk, ab a. 1846. parochiae Szent-Erzsébet praefuit.

Meminerint cuncti Sacerdotes statuta tria Missae Sacrificia in refrigerium animae defuncti Confratris ocyus persolvere.

Pályázatok.

1590

1873

A hosszuhetényi katolikus elemi néptanoda második osztálylyal láttatván el, altanító állomás rendszeresített a következő évi járandóság mellett: Szabad lakás s a községtől 250 frt. Oly altanító, ki a kántori teendőkhben is jártas, ha a kántor-tanítónak segítségére leend, ettől 50. frtért évi élelmezést nyerend. A kik ezen állomásra pályázni óhajtanak, küldjék felszerelt folyamodványukat f. é. szeptember 20-ig a kerületi tanfelügyelőséghez Nádasdra. Pósta helyben.

1601

1873

A podgajcei (Slavonia) anyaközséghez tartozó Sv-Gjuragj fiokközségben a kántor-tanító állomás üresedésbe jöven, erre f. é. szeptember 23-ig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez Podgajce-ra (pósta: Dlj-Miholjac) küldjék.

Ez állomás jövedéke:

315 frt. o. é. készpénz; kényelmes lakás $\frac{1}{2}$ holdnyi kerttel; másfél hold szántó föld; 12 öl fa; mintegy 6 frt stola illeték. A tannyelv: illyr.

Quinque-Ecclesiis die 3-a Septembris 1873.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

L. J. Ch.

2105

1875

Provehendae sempiternae, quae suprema lex, saluti animarum intentus, condignoque prosequens aestimio pium zelum, fidelium F. ecclesiae Kisfaludensis, parochiae Baanensi hucusque affiliatae, sine obtinendi intertenendique in medio sui sacerdotis, nullum prorsus onus recusantium, constitui in Domino curam animarum in filiali adusque hac ecclesia Kisfaludensi distincto abhinc S. Curioni concedere. (Concursus pro complemento neoerecto beneficio Kisfaludensi.)

Communitas Curato suo pendet 800 flnos a. v. in aere parato.

Subministrabit annue 10 orgias ligni focalis duri.

A quolibet pari conjugum vineam possidentium 10, a viduis et viduabus autem 5 medias vini. Habet idem S. Curio quadrantem sessionis colonialis, huiusque cultivationis titulo 60 fl. ac duo iugera pascui.

Remunerationem stolarem, ad exigentiam statutorum visitationis Canonicae parochiae Baanensis.

Accomodat habitationem cum horto unius iugeri.

Numerus animarum huius communitatis est 751; paria conjugum sunt 167.

Qui animo ducuntur beneficium hoc liberae collationis episcopalis consequendi, recursum suum ocyus mihi exhibeant.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 1-a Novembris 1873.

2106

1873

Die 30-a Septembris et sequenti a. c. examen synodale subiverunt Cooperatores: Leopoldus Fischer, Emericus Biró, Alexander Szóhl, Carolus Koltay, Antonius Balazsevic, Georgius Fülöpp, Philippus Gehring, Josephus Magyar, omnes adprobati ad sexennium; Josepho Magyar, prae caeteris meliorem calculum reportanti, stipendium Josepho-Kral-ianum est adjudicatum. (Resultatum examinis synod.)

Terminus examinis synodalis anno affuturo asservandi, praesentibus in diem 29. et 30-am Septembris 1874. defigitur.

2107

1873

Consociatio Cleri iunioris dioecesanii literaria S. Pauli, laudabilis suae activitatis decimum numerans annum idiomate hungarico typis vulgat anno currente opus intitulatum: „Peregrin“ auctore comitissa Ida Hahn-Hahn adornatum, cuius pretium 3 flnos efficit. (Commendatur opus „Peregrin“ per clerum iuniorum adornatum.)

Laudabile litterarum studium alumnorum meorum omnino meretur, ut pro posse succolletur, hocve fine illud Clero curato praesentibus impensius commendandum constitui.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 30 Octobri 1873.

2108

1873

(Breve Apostolicum modum electionis Vicariorum praescribens.)

Pro congrua notitia communico S. curionibus tenorem Brevis Apostolici, quo Sede episcopali vacante eligendorum Vicariorum modalitas praescribitur:

Pius Episcopus Servus Servorum Dei Ad Perpetuam Rei Memoriam. Romanus Pontifex, pro munere sibi divinitus collato regendi ac gubernandi universam Christi Ecclesiam, non solum SS. Canonum observantiam urgere, sed etiam illorum certum et authenticum sensum declarare satagit, si quando quidpiam dubitationis in aliquo occurrat, ne diversis interpretationibus materia praebetur, atque inde Ecclesiasticae disciplinae unitas rumpatur, cum magno Ecclesiastici regiminis detrimento.

Sane iuxta antiquam Ecclesiae disciplinam, Sede Episcopali vacante, Dioecesis administratio ad Capitulum Cathedralis Ecclesiae devolvitur; quod olim per se ipsum Dioecesim, toto tempore, quo Sedes vacabat, administrare poterat, vel uni, aut pluribus Dioecesim administrandam committere, libera eidem relicta potestate deputatos eligendi, eisque delegatam jurisdictionem, sive quoad usum, sive quoad tempus arctandi, et constringendi.

At vero Concilii Tridentini Patres animadvertentes gravissima, quae passim oriebantur incommoda ex administratione viduae Ecclesiae coetui personarum diversi fere ingenii concredita, ad ea vitanda sapienter decreverunt; ut *Capitulum, sede vacante, Officiale seu Vicarium, infra octo dies post mortem Episcopi, constituere, vel existentem confirmare omnino teneatur, qui saltem in jure canonico sit Doctor, vel Licentiat, vel alias quantum fieri poterit idoneus. Si secus factum fuerit ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur, et si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut exempta, Capitulumque, ut praefertur, negligens fuerit, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, et propinquior Episcopus in exempta, Vicarium possit constituere.* (1)

Hujusmodi vero decretum varie interpretati sunt privati canonicarum rerum scriptores. Quidam enim censuerunt posse Capitulum in constituendo Vicario aliquam jurisdictionis partem sibi reservare; alii putaverunt fas esse Capitulo ad certum tempus Vicarium deputare; nec defuerunt qui arbitrati sunt, licere Capitulo Vicarium pro arbitrio remove, et alium substituere.

Recensitae Scriptorum sententiae a nonnullis Capitulis libenter exceptae sunt; quo factum est, ut in hac re tam magni momenti disciplinae uniformitas deficeret, et Tridentinum decretum optatum finem plene non attingeret. Quamvis autem SS. Urbis Congregationes has sententias, suis responsis in casibus occurrentibus, pluries reprobaverint, ita ut ex earum responsis manifeste appareat, quae fuerit mens Patrum Tridentinorum in edendo decreto superius relato; attamen cum nondum omnia ubique ad eam mentem exigere videamus, ad submovendam prorsus quamlibet dubitationis causam vel obtentum, iisdem responsis et declarationibus Apostolicae auctoritatis robur adjiciendum censem. Quocirca Motu proprio, ac certa scientia, et matura deliberatione Nostris deque Apostolicae Potestatis plenitudine declaramus et decernimus: totam ordinariam Episcopi jurisdictionem, quae vacua Sede Episcopali ad Capitulum venerat, ad Vicarium ab ipso rite constitutum omnino transire; nec ullam hujus jurisdictionis partem posse Capitulum sibi reservare, neque posse ad certum et definitum tempus Vicarium constituere multoque minus remove, sed eum in officio permanere quousque novus Episcopus Litteras Apostolicas de collato sibi Episcopatu Capitulo, juxta Boni-

(1) Sess. 24 Cap. 16 de Reform.

facii VIII Praedecessoris Nostri Constitutionem, (1) vel Capitulo leficiente, ei exhibuerit, qui, ad normam SS. Canonum, vel ex speciali S. Sedis dispositione, vacantem Dioecesim administrat, vel eiusdem Administratorem, seu Vicarium deputat.

Quamobrem pro nullis habendae sunt limitationes, seu quoad jurisdictionem, seu quoad tempus adiectae a Capitulo electioni Vicarii Capitularis, qui idcirco, iis non obstantibus, officium semel sibi rite collatum, toto tempore, quo Sedes Episcopalis vacua fuerit totamque ordinariam jurisdictionem Episcopalem libere et valide exercere perget, donec novus Episcopus Apostolicas canonicae suae institutionis Litteras, ut diximus, exhibeat.

Hac autem occasione declaramus etiam, et decernimus ea, quae a Gregorio X. Decessore Nostro in Concilio Lugdunensi 2° de electis a Capitulis, constituta sunt (2) comprehendere etiam nominatos, et praesentatos a Supremis publicarum rerum Moderatoribus, sive Imperatores sint, sive Reges, sive Duces, vel Praesides, et quomodocumque nuncupantur, qui ex S. Sedis concessione, seu privilegio jure gaudent nominandi, et praesentandi ad Sedes Episcopales in suis respectivis ditionibus vacantes, abolentes idcirco, cassantes, et penitus annullantes usum, seu potius abusum sub quovis titulo, vel praetenso et asserto privilegio, quaesito colore, et quacumque causa, licet speciali et expressa mentione digna, in quibusdam Regnis seu regionibus praesertim longinquis invectum, quo Capitulum Ecclesiae Cathedralis vacantis, obsequens invitationi seu mandato, licet verbis deprecatoriis concepto, supremae civilis postestatis, concedere, et transferre praesumit, ac de facto concedit et transfert in nominatum et praesentatum ad eandem Ecclesiam illius curam regimen et administrationem, eamque nominatus et praesentatus sub nomine Provisoris, Vicarii Generalis, aliove nomine gerendam suscipit ante exhibitionem Litterarum Apostolicarum, uti superius dictum est, de more faciendam, remoto proinde Vicario Capitulari, qui ex iuris dispositione toto tempore vacationis Ecclesiae eam administrare, ac regere debet. Confirmantes autem alia etiam Decessorum Nostrorum, et praesertim sa: me: Pii VII. Decreta et dispositiones, declaramus et decernimus, ut si interea Vicarius Capitularis decesserit, aut sponte sua muneri renunciaverit, aut ex alia causa officium ipsum legitime vacaverit, tunc Capitulum, vel Capitulum deficiente, qui potestatem habet deputandi vacantis Ecclesiae Administratorem, seu Vicarium, novum quidem Vicarium, vel Administratorem eligat, nunquam vero electum in Episcopum a Capitulis, aut a laica potestate nominatum seu praesentatum ad dictam Ecclesiam vacantem, cujus electionem ac deputationem, si eam Capitulum, vel alius, uti supra, peragere praesumpserit cassamus, annullamus, et omnino irritam declaramus.

Confidimus autem Dignitates, et Canonicos Cathedralium Ecclesiarum vacantium, ac illos qui, deficientibus Capitulis, Vicarios deputant, aut vacantes Ecclesias legitime administrant, plene exequuturos quae hisce Nostris Litteris declarata et decreta sunt; ubi vero, quod Deus avertat, ea exequi detrectaverint, ac concedere et transferre in nominatum et praesentatum ad eandem Ecclesiam ejus curam, regimen et administrationem sub quovis titulo, nomine, quaesito colore ausi fuerint, praeter nullitatem jam decretam praedictae concessionis et translationis, praefatos Canonicos ac Dignitates excommunicationis majoris, nec non privationis fructuum Ecclesiasticorum beneficiorum quorumcumque, aliorumque reddituum Ecclesiasticorum per eos respective obtentorum, similiter eo ipso incurrendis poenis innodamus, et innodatos fore decernimus, et declaramus; ipsarumque poenarum absolutionem seu

(1) Extravag. *Injunctae* de Electione inter comm.

(2) Cap. *Avaritiae* de Electione in 6.º

relaxationem Nobis et Romano Pontifici pro tempore existenti dumtaxat specialiter reservamus.

In easdem poenas pariter reservatas ipso facto incurrunt nominati, et praesentati ad vacantes Ecclesias, qui earum curam, regimen, et administrationem suscipere audent ex concessione, et translatione a Dignitatibus et Canonicis aliisque, de quibus supra, in eos peractam, nec non ii, qui in praemissis paruerint, vel auxilium, consilium, aut favorem praestiterint, cujusque status, conditionis, praeminentiae, et dignitatis fuerint.

Praeterea Nominatos, et praesentatos jure, quod eis per nominationem et praesentationem forte quaesitum fuerit, decernimus eo ipso privatos.

Si vero aliqui ex praedictis Episcopali characterē sint insigniti in poenam suspensionis ab exercitio Pontificalium, et interdicti ab ingressu Ecclesiae ipso facto, absque ulla declaratione incidunt, S. Sedi pariter reservatam.

Insuper quaecumque a sic nominatis et praesentatis in administrationem vacantium ecclesiarum intrusis fiant, mandentur, decernantur et ordinentur cum omnibus et singulis inde quovis modo sequutis, et quomodocumque sequuturis omnino nulla, invalida, inania, irrita, et a non habentibus potestatem damnabiliter attentata, et de facto praesumpta, nulliusque valoris, momenti, et efficaciae esse, et perpetuo fore tenore praesentium declaramus et decernimus, illaque damnamus et reprobamus.

Haec volumus, statuimus, ac mandamus, decernentes has Nostras Litteras, et omnia in eis contenta nullo unquam tempore a nemine cuiusque conditionis, et dignitatis etiam Imperialis, et Regiae, sub quovis titulo, quaesito colore, ac praetenso et asserto privilegio, quod si forte sit, cassamus, et annullamus, infringi, impugnari, vel in controversiam revocari posse, sed semper firmas et efficaces existere et fore, suosque plenarios, et integros effectus semper sortiri et obtinere debere. Non obstantibus Apostolicis generalibus vel specialibus Constitutionibus et ordinationibus, ac Nostris et Cancellariae Apostolicae regulis, praesertim *de jure quaesito non tollendo*, caeterisque etiam speciali mentione dignis contrariis quibuscumque.

Volumus autem, ut facta harum Litterarum publicatione per affixionem transumptorum ad valvas Basilicarum Urbis, omnes ubique Fideles, ad quos spectat, qui quomodocumque noverint eas, prout dictum est, Romae fuisse promulgatas, ad earum exequutionem perinde obstringantur, ac si personaliter singulis notificatae fuissent.

Volumus pariter, ut earundem praesentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu tamen alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personae in Ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus fides, ubique locorum habeatur, quae haberetur ipsis praesentibus, si forent exhibitae, vel ostensae.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum declarationis, decisionis, annulationis, irritationis, statuti, praecepti, mandati et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis vero hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Octingentesimo Septuagesimo tertio, quinto Kalendas Septembris, Pontificatus Nostri Anno Vigesimo octavo. F. Card. Asquinius C. Gori Subdatarius, Visa De Curia J. De Aquila E Vicecomitibus Loco † Plumbi I. Cugnonius Reg. in Secretaria Brevium. (L. S.) Anno a Nativitate Domini Millesimo Octingentesimo Septuagesimo tertio. Die vero V. Mensis Octobris Indictione I. Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris et D. N. D. Pii Divina Providentia Papae

IX. Anno XXVIII. supradictae Litterae Apostolicae affixae et publicatae fuerunt ad Valvas Basilicarum majorum Urbis per me Vincentium Benaglia Apostolicum Cursorem. Philippus Ossani Magister Cursorum.

2113

1873

Pro stricta observantia communico intimati R.H. Ministerii ddto 26-ae Octobris a. c. sub Nr. 29384. emanati, sequentem tenorem.

Vallás és közoktatási magy. kir. ministertől. 29384. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! A magy. kir. honvédelmi ministerium f. hó 8-án 37131. szám alatt kelt átiratát, melyben intézkedést tétetni kér, hogy a hadkötelesek anyakönyvi kivonatainak azon rovatába, mely a szülők nevének bejegyzésére van szánuva, ugyanezek születési helye is mindenkor pontosan bejegyeztessék, van szerencsém Méltóságodhoz hiteles másolatban oly megkereséssel általküldeni, hogy ez irányban az anyakönyvvezető lelkészeket haladék nélkül utasítani sziveskedjék. Budapest 1873. Október 26-án. Minister ur meghagyásából. Dr. Dulánszky Nándor, osztálytanácsos.

Philippus Gehring, praesentatus per Incl. Patronum, nominatus est parochus Somberkensis; Aloysius Szalay sanitati restitutus cooperator, missus est in ecclesiam Döbröközensem. Antonius Gerlich dispositus est e M. Kéménd ad Szijk et inde Emericus Szabó ad M. Kéménd.

Datum Quinque-Ecclesiis die 1-a Novembris 1873.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

L. J. C.

Dilecti in Christo Fratres et Filii!

2181

1873

Die 2-a affuturi mensis Decembris 25. vertetur annus, ex quo Sua Sacratissima C. et R. Apostolica Maestas Franciscus Josephus I-us regnorum suorum suscepit gubernacula. Divinum praesidium, in tuenda Augusta Domo Austriaca a saeculis conspicuum, elapsa hac quoque temporis periodo, admirabili documento incessanter testatum se reddidit, Regemque nostrum Clementissimum incolumem nobis servavit.

(Solemne Sacrum cum „Te Deum“ pro Sua Sacratissima Maestrate celebrandum indicatur.)

Fidelitatis iam ac gratitudinis ratio urgentius postulat, ut laetissima hac opportunitate pro collatis divinae bonitatis donis publicas easque fervidas agamus gratias.

Quamobrem praesentium tenore disponimus, ut die 2-a proximi mensis Decembris in cathedrali nostra ecclesia, sicut et in omnibus per Dioecesim nostram parochialibus ecclesiis, populo eatenus praevie ex ambone edocto, solemnis Missa cum collecta pro Rege et praemisso Hymno Ambrosiano „Te Deum“ decantetur.

Pulemus Dilecti in Christo FF. hac praesertim solemni occasione, fores regni coelorum, ut omnium bonorum largitor Dominus, Sacrum Apostolici Regis nostri caput in omni temporum vicissitudine clypeo sempiternae suae protectionis custodiat, imperiumque Eiusdem diuturnum ac securum reddat. Resumamus precum nostrarum tubam, ut Rex Regum repleat pectus Summi Terrae Principis robore ex alto, ut subditorum animos vinculo fidelitatis fortiter ac suaviter vinciat atque ad condordiam flectat, quo sub glorioso Eiusdem sceptro sedeamus omnes in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciae et in requie opulenta.

Datum Budapestini sub Comitii Regni 12-a Novembris 1873.

2176

1873

A pécsi püspöki megyébe bekebelezett Sumony községben, a r. k. kántortanítói állomás üresedésbe jövén, annak betöltésére deczember hó 5-ig pályázat nyittatik.

(Concursus pro complenda statione docentis Sumonyensis.)

Jövedelem: a) két szoba, konyha, istálló és pinczéből álló lakás, két hold területi házi-, gyümölcsös- és szérüskert heréssel; b) párbéri illeték fejében, minden pár után, (van 180) egy nyolczada buza és 17 kr.; c) házassági hirdetésekért egyenkint 12 kr.; d) temetkezésért 16 kr.; e) minden iskolás gyermek után 50 kr. (60 gyermek) és egy kocsi fa, iskolafűtésre; f) a vasárnapi tanításért 20 frt; g) b. e. Miskolczy András nagyprépost alapítványából 30 frt; h) a kegyuraságtól nyolcz, a községtől egy, összesen kilencz öl kemény hasábfa, melyet a község vág és behord; i) hat holdnyi területü legelőilletőségen, marha és sertés legeltethetés; k) fél telek, melyből $\frac{1}{4}$ telket a község művel; l) stoláris jövedék 6—7 frt.

A folyamodványok felszerelve a Szigetvárkerületi esperes és tanfelügyelőhez küldendők Szigetvárra, a pósta helyben.

Sigismundus m. p.
Episcopus.

L. J. Ch.

2326

1873

A vallás- és közoktatási magy. kir. ministertől. 30864. szám. Azon közelebbről felmerült eset alkalmából, hogy egy rom. kath. lelkész, egy kolerában elhalt egyén hulláját önhatármilag kiásatván, azt minden bejelentés és hatósági engedély nélkül máshová eltemettette, van szerencsém az egyházmegyei hatóságot hivatalos tisztelettel megkeresni, hogy a hullák kiásatására s tova szállítására vonatkozó, másolatban ide zárt rendeletet, mely további intézkedésig még folyton érvényben van, az alárendelt lelkészekkel közölni, s őket e rendelet pontos megtartására s a fennebbihez hasonló visszaélések megakadályozására utasítani sziveskedjék. Budapest 1873. évi november hó 11-én minister ur meghagyásából Dr. Dulánszky Nándor osztálytanácsos.

(Intimatum
Exc. Ministe-
rii observanda
in exhumatio-
ne cadaverum
praescribens.)

$\frac{57869}{1865}$

szám. Másolat. Ujabbi időben számos eset fordulván elő, hogy a hullák kiásatására és átszállítására nézve, az engedély kiadása közvetlen ezen k. főkormányshéknél szorgalmaztatik, az e részben megkívántató engedélyek kiszolgáltatásának egyszerűsítése és időkiméltetés tekintetéből következő eljárás szolgáland jövőre zsinormértékül és pedig: 1) A hullák kiásatására és átszállítására vonatkozó engedély általában csupán különös tekintet érdemlő esetekben, mint családi kegyelet, családi sirboltba való elhelyezés (s több a féle) szempontjából szolgáltatathatik ki. 2) Csupán természetes halállal, de nem ragadványos betegségek folytán kimúlt egyének hulláira nézve adathatik ki az átszállítási engedély, melyre nézve szükséges, hogy az illető hatósági orvosnak szemle általi meggyőződés folytán kiszolgált azon bizonylata mutattassék elő, miszerint annak átszállítása ellen orvos-rendőri szempontból, akadály nem forog fenn. 3) A hulla kiásatása csupán hatósági felügyelet alatt, az egészségi közeg közbenjöttével eszközölthetetik az eziránt fennálló orvos-rendőri óvszabályok szoros megtartása mellett alkalmas időben, föl nem tűnő módon és minden zavar kikerülésével. 4) A hullák kiásatására vagy elszállítottására megkívántatik, hogy az egyház részéről is bizonyittassék, miszerint ezen intézkedés ellen egyházzilag akadály nem forog fenn. 5) A hulla átszállítása csupán légmentesen bezárt (beszurkolt) kettős koporsóban engedethetik meg egy külön egyén kíséretében a /. alatt ide zárt hulla szállításilevel előmutatása mellett. 6) A hulla kiásatási és elszállítási engedélyt ugyanazon megye területén egy járásból a másikba, az illető járási főszolgabíró; egy megyéből vagy kerületből a másikba, vagy valamely szabad királyi városba, a megye vagy kerület közönsége, szabad királyi városokból valamely megyébe, kerületbe vagy más szabad királyi városba, a városi tanács adja meg; s állítja ki a hullaszállítási leveleket az ide zárt minta szerint egy hónapi érvényességgel; s csupán oly esetekre nézve, ha a hullának átszállítása a szomszéd tartományokba vagy külföldre kívántatik, ezen kormányshé az engedélyezést magának tartja fenn, mely esetekben a helyesen fölszerelt s a megkívántató bizonylatokkal ellátott folyamodványok ide fölterjesztendők. Miről a közönség mihez tartás és további intézkedés végett értesittetik. Kelt Budán, a m. k. Helytartótanácsból 1865-ik évi július hó 19-én. Hueber Zsigmond s. k. Fridrich György s. k. Krancz József s. k. A másolat hiteléül: Hirt János aligazgató.

$\frac{57863}{1865}$

számhoz. Másolat. Hulla szállítási levél. A magy. kir. Helytartótanács Elnöksége által
hó elhunyt

..... kettős koporsóban légmentesen bezárt
hullájának kíséretében

történendő akadálytalan átszállítása az eziránt fennálló orvos-rendőri szabályok pontos megtartása mellett engedélyeztetvén, mindazon polgári és katonai hatóságok, melyeknek területén e hulla átszállítása történik, ezennel felszólítatnak, illetőleg megkerestetnek, hogy ezen mai naptól fogva egy hónapig érvényes szállítási levélnek előmutatására e hulla szabad és akadálytalan átszállítását lehetőleg előmozdítsák. Kelt
A másolat hitelül Hirt János aligazgató.

2335

1873

(Quidam libri
schol. idioma-
te illyrico
editi prohi-
bentur.)

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 30043. szám. Marik Zaboj Vjenceslav által horvát nyelven szerkesztett „Kratok sveobci zemljopis“ czimű s Zágrábban 1873. évben megjelent földrajz s Balenovics Simon által ugyan ily nyelven szerkesztett „Povjestnica hrvatskoga naroda“ czimű s Zágrábban 1870. évben megjelent történelmi népiskolai tankönyvek, miután azok a magyar országos közoktatási tanácsnak szakértői bírálata szerint nem csak téves és alkotmányellenes tanokat tartalmaznak, hanem egyikök sem bir egyébként sem a jó iskolakönyv kellékeivel: az iskolai használatból ezennel szigoruan eltiltatnak.

Miről az egyházmegyei főtisztelendő hatóság további szives közlés végett oly felkéréssel tudósittatik, hogy hathatós befolyásának érvényesítése mellett a szükséges intézkedéseket saját hatósága körében megtételni méltóztassék, arra nézve, mikép a szóban levő népiskolai könyvek a mennyiben az netalán az egyházhatósága alatt levő népiskolákban kézikönyvvül használtatnék, a használatból azonnal kirekesztessék. Budapesten, 1873. november 17-én. Trefort Ágoston.

Pályázat.

2321

1873

A tolnamezövárosi főelemi tanoda III-ik osztályának tanítói állomása törvényszerűleg üresedésbe jövéen, erre f. évi december 30-ig pályázat nyittatik. Ez állomással jár évi 450 forint o. é. és 2 öl tüzelő fa.

A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat Tolnára, a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék.

2322

1873

Lőrincz Károly önkéntes, egyházhatóságilag elfogadott lemondása által az egerághi plebániához tartozó Szökdé fiókközségbeli kántor-tanítói állomás megüresedvén, ennek betöltésére f. é. december 30-ig pályázat hirdettetik.

Ezen tanítói állomással következő jövedelem van egybekapcsolva:

1) Ez évben épült új lakás; 2) 10 hold és 1488 □ öl szántóföld; 3) 88 □ ölnyi kert; 4) 1 hold és 175 □ ölnyi rét; 5) a pároktól 35 mérő kétszeres; páronként $\frac{1}{2}$ mérő; 6) $8\frac{3}{4}$ akó bor, páronként 10 itcze és 15 kr. p. pénz; 7) Saját használatra 3 öl fa; 8) Vasárnapi iskolapénz 20 frt o. é. Stola 2 frt 45 kr. o. é.

A tannyelv illyr, német és magyar. A kellőleg felszerelt folyamodványok december 30-ikáig Német-Bólyba (posta helyben) küldendők.

2375

1878

A kövágó-szöllősi plebániához tartozó Töttös fiókközségben a tanítóállomás megüresedvén arra f. é. december hó 30-ikára pályázat hirdettetik. A pályázók folyamodványaikat a kerületi esperes és tanfelügyelőhez Pécsre (pécsbelvárosi plebánia) küldjék.

Ez állomás jövedéke: 1) Egy kevésbbé jókarban létező ház 288 □ ölnyi kerttel; és 552 □ öl kenderes; 2) A tagosítás alkalmával kimért $17^{50}/_{100}$ hold föld, mely azonban jelenleg is csak legelő. Kárpótlásul adott a község 2 hold szántóföldet; 3) Minden pár után egy nyoleczada (tetézet) rozs, van 250 pár; 4) Minden pártól 6 itcze bor; 5) Minden pártól 25 kr. o. p.; 6) Minden tanuló után 40 kr. o. p. Van 38 gyermek; 7) Vasárnapi iskoláért 21 frt o. p.; 8) Tíz mázsa széna; 9) Hét öl fa. Ötöt az uradalom, kettőt a község szolgáltat; 10) Temetések után mintegy 15 frt o. p.

2376

1873

A szebényi kántortanítóiállomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. deczember 30-ig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez M. Kéméndre (pósta: Szederkény) küldjék.

A tanító jövedelme:

1) a községtől 10 m. tiszta buza, 50 m. kétszeres, 12 akó bor, 2 jó szekér széna, 39 frt 90 kr. tan- és vasárnapi iskolapénz; 2) az urodalomtól 6 m. tisztabuza, megváltva 4 frt váltóban = 24 frt váltó, 12 akó bor megváltva 5 frt váltóval = 60 frt váltó és 20 frt váltó. Ezen illetékre nézve megjegyzendő, hogy a közalapítványi urodalom pécsváradi képviselőitől a boldogult Dobokai András tanító azon szóbeli biztatást nyerte, hogy írásilag benyújtandó folyamodványára jövő 1874-ik évtől kezdve, a nevezett termények piaciárfolyam szerint fognak megváltathatni. Ugy szinte az urodalomtól jár még 11 öl fa, melyet a község vág és behord, de ebből a tanszoba is fütendő; 3) pénzben: alapított misék után 6 frt 56 kr., stolaris jövedelem 30—35 frt közt változik; 4) fekvőségekben 3 hold szántóföld, melyet a község kétszer megszánt, a terményt haza hordja, kinyomtatja; $\frac{3}{4}$ hold babföld, melyet a tanító maga munkáltat; 5 $\frac{1}{2}$ hold legelőilleték, mely ez évi okt. 1-től kezdve, három évre bérbe van kiadva, évenkénti 50—60 frt bér mellett.

Quinque-Ecclesiis, die 6-a Decembris 1873.

Franciscus Sláby, m. p.

Vicar. glis Epplis.

Pályázat.

1163

1873

A váiszlói kántortanítói állomás betöltése végett, a pályázat f. é. augusztus hó 15-ig nyittatik meg. A pályázók folyamodványai e határidőig a kerületi tanfelügyelői s esperesi hivatalhoz Keszűbe (u. p. Pécs) küldendők.

Ezen állomás évi jövedelme következő:

- 1) Az urodalomtól 210 frt s 8 öl tűzifa, melyből 2 öl az iskolafűtésre fordítandó;
- 2) minden kis házaspár után 42 kr. = összesen mintegy 29 frt 30 kr.; 3) minden telkes és pástor pár után 9 kr. = 9 frt; és $\frac{1}{8}$ gabona, mintegy 27 mérő; 4) mindennapi iskolapénz körülbelül 6 frt; 5) vasárnapi iskolapénz 21 frt; 6) stolaris s alapított misék utáni jövedelem mintegy 30 frt.

Megjegyeztetik, hogy ezen anyaegyházhoz tartozó káptalani puszták: Daróczihalma, Kelemenliget, Zehi stb. iskolailag innen kikebelezve lévén, azoknak lakói a váiszlói tanítónak csakis esketési s keresztelési stolailletéket fizetnek. Van 14 hold elsőminőségű szántó-földje, melyet a tanító saját költségén műveltet, s 2 hold rétje.

1164

1873

Pro congrua notitia sequens communicatur eum Clero curato Exc. Ministerii Cultus et publ. Institutionis rescriptum:

(Normae in reparandis aedibus parochiarum patronatui fundi publici obnoxiarum observandae.)

³¹⁹³⁷
¹⁸⁷² szám. A vallás és közoktatási m. királyi Ministertől. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! Tapasztaltatván, miszerint a m. kir. vallás és közoktatási ministerium kezelése alatt álló közalapítványi jószágokon fenlétező kegyuri terheknek, a templom, lelkészi lakok és melléképületeik felállítása és időnkénti kiigazítása körül nem követtetik mindenütt egyenlő eljárás, hogy az ezen eltérésből származó szabálytalanságoknak vége vettessék, szükségesnek találtam az e részben korábban kibocsátott szabályrendeleteket egybefoglalva ujlag kihirdetni, s ezeket az illető közalapítványi kerületi főtiszteknek mihez tartás és alkalmazkodásul megküldeni.

Midőn ezen szabályrendelet egy példányát Méltóságodnak /. alatt megküldeni szerencséltem, egyszersmind arra kérem Méltóságodat, miszerint ezt egyházmegyéjébeli azon községek lelkészeivel, a melyekben a felügyeleted alatti közalapok a kegyurak, mihez tartás végett közölni méltóztassék. Budapest 1873 junius 6-án. Trefort Ágoston.

Szabályrendelet a m. kir. vallás s közoktatási ministerium kezelése alá tartozó közalapítványi birtokokon fenálló kegyuri terheknek, a templom, lelkészi lakok és melléképületeik felállítása és időnkinti kiigazítása tárgyában.

I.

Kegyuri kötelezettségből csak oly új épületek emeltetnek, a melyek az egyházi törvények értelmében a kegyurasággal szorosan kapcsolatosak; ilyenek: a templom s ezzel összeépült torony, a templom kerítése és netáni melléképületei; továbbá a lelkészi és segéd-lelkészi lak és ezeknek tartozékai: a konyha, éléskamara, pince, árnyékszék, — a lelkészi lak kerítése, s ott a hol az egyházlátogatásilag biztosítva van, az istálló és kocsiszin.

II.

A gazdasági épületek mint: istállók, csűrök, fészerek, hambárok, ólak stb. a kegyurat nem terhelik, s ezek akár újra építéséhez, akár kiigazításához a közalapítványok mint kegyurak csak azon esetben járulnak, ha ebbeli kötelezettségük és ennek mérve egyházi látogatás vagy más jogérvényes okmány által igazoltatik. Minden más esetben ezen épületek felállítása és kiigazításának kötelezettsége az illető hitközségek hiveinek terhére esik.

III.

Általában pedig úgy az új építkezések mint a kiigazításoknál, melyek a fenebbiek szerint a közalapítványokat mint kegyurakat terhelik — szabályul szolgál, hogy a kegyur csak annyiban tartozik ezek költségeit első sorban viselni, a mennyiben az illető egyháznak külön, e célra szerelt vagyona nincs; és ez esetben is:

IV.

A kegyur akár az új építkezések, akár a kiigazításoknál csak a szükséges anyagokat és a pénzbeli kiadásokat viseli, míg ellenben a hivek kötelesek az összes kézi és szekeres napszámokat ingyen leróni.

V.

A kegyuraságot terhelő akár új építkezések, akár kiigazítások költségvetéseinek elkészítése és általában az építkezés vezetése a kegyurat illeti.

VI.

Azon gazdasági épületek tekintetében, melyek a II-ik pont szerint a kegyurat nem terhelik, az illető egyház vagy lelkész és hiveik egymásközti hozzájárulási arányára nézve írásbeli kötések hiányában az eddigi gyakorlat szolgál zsinormértékül.

VII.

A kegyuraságot terhelő épületekben és mindazon apróbb kijavítások, melyeket rendszerint minden lakó önmaga tartozik teljesíteni, mint: kályhák igazítása, zárok, ablak vasalások, ajtósarkok, üvegzése stb. a mennyiben az egyes igazítási tétel 20 frtot meg nem haladnak, valamint az épületek egész belső tisztogatása is, az illető javadalmas terhére esnek, s ha ily csekélyebb javítások elmulasztásából nagyobb károk következnének be, ezek a mulasztást elkövető javadalmason megveendőek.

VIII.

Minden javadalmas tartozik legkésőbb minden év május 1-ig a szükségessé vált nagyobb igazítások jegyzékét a kerületi főtisztánál bejelenteni, hogy ezek tekintetében a költségvetés a felsőbb hatóság által kellő időben elkészíttethessék. Az elkésztett bejelentések a mennyiben az elhalasztás kárral vagy veszéllyel nem jár, csak a jövő évi költségvetésnél fognak tekintetbe vétetni; az elkésztésből származó nagyobb költségeket pedig az illető javadalmas tartozandik megtéríteni. Budapest 1873 június 6-án.

Quinque-Ecclesiis die 25-a Junii 1873.

Franciscus Sláby m. p.

Vicar. glis. Epplis.

L. J. Ch.

46—48

1874

Joannes Talabér et Thomas Füssy, de litteratura ecclesiastica optime merentes, fine (Commenda-
eo, ut in medio erronearum doctrinarum, per eos, qui abominabiles sunt facti in suis contra tur period.
Ecclesiam Dei studiis, quoquoversus disseminatarum, earum praecipue quae Ecclesiam concer- scriptum „Je-
nunt, rerum, eventuumque vera et genuina notitia, factorumque historia fidedigna, clero una lenkor“ et ca-
ac laicis ob oculos sistatur, pagellas ecclesiastico — historicas „Jelenkor“ inscriptas, inde a techismus ar-
1-a Januarii a. c. redigunt, quarum praenumerationis pretium 6 flnos efficit pro integro cheologicus.)
anno. Praenunetur Budapestini, Lövész-uteza Nr. 11.

Alumni autem Seminarii Centralis Budapestiensis Adalbertus Czobor, & Joannes Paluba, una membra Societatis historicae hungaricae, Catechismum Archeologicum, Auctore Henrico Otte adornatum, qui Aedium ecclesiasticarum, vasorum et sacrarum vestium antiquiorum formam, ac symbolicam significationem, methodo plana docet, pro usu cleri in hungaricum transtulerunt.

Opus utrumque non minus, ac pagellas scholares: „Nevelészet“ per Dr. Paulum Seidel, parochum Pátkaensem, Dioecesis Alba-Regalensis, in spiritu religionis catholicae redactas, quarum pretium praenumerationale unius anni 4 flos efficit (u. -posta Lovasberény.) requisitus per Auctores praelaudatos, Clero Curato hisce impensius commendo.

Datum Quinque-Ecclesiis die 6-a Januarii 1874.

49

1874

Sub ./. adcludo Gustavi Hatos, Concipistae RH. Ministerii justitiae, nomina locorum topographica colligentis, inque hoc cooperationem cunctorum, praeprimis autem Cleri curati implorantis; cuius preces praesentibus non possum non Sacris Curionibus commendare.

(Commenda-
tur opus Gus-
tavi Hatos
nomina to-
pographica
locorum col-
ligentis.)

Datum Quinque-Ecclesiis die 7-a Jan. 1874.

„A megyék multjának felderítése és a magyar szókincs bővítésének egyik leghatalmasabb tényezője a topographiai helynevek összegyűjtése. Csakis ennek segélyével lehet megfejteni valamely megye hajdani geografiai, népességi és természeti viszonyait; azonfelül a nép által használt, de irodalmilag nem ismeretes helynevek legnagyobb része ősrégi időből származván, régiségük és ódonságuknál fogva nyelvészeti szempontból is kiváló figyelemre méltók.

Helynév ritkán vész el — mondja Toldy Ferencz — volt helység, s lett pusztá, erdő; volt tó vagy folyó s lett mocsár, rét vagy dűlő, s az elenyészett helységek, várak, zárdák, tavak pusztá helyei még most is viselik a régi, habár rájuk többé nem illő nevet.“ — A hol az okleveleknek gyakran homályos meghatározásai vagy semmi, vagy csak igen inga-
tag támpontot nyújtanak valamely eltűnt vár, egyház, tó stb. hol léteztének meghatározására ott a helynevek szolgálnak biztos szövétnekül a homály eloszlására.

A baranyamegyei helynevek gyűjtésével évek óta foglalkozom, azonban körülményeimnél fogva szülő megyémtől hosszabb idő óta elszakítva lévén, természetes, hogy gyűjteményem szerfelett hézagos. A „Pécsi lapok“ 1870. évi folyamának 24 és 25-ik számaiban nyílt kérelmet intéztem az ügybarátokhoz, kérve őket a helynevek gyűjtésének felkarolására, felszóllalásomra azonban csak egyetlen egy helyről felelt rokonszenves viszhang.

A rideg fogadtatás nem csüggesztett el. Elhatároztam magamat közvetlenül azokhoz fordulni, kikről mint a nép között élő mivelte egyénekről feltehettem, hogy az elém tűzött célt nem fogják kicsinyelni, s kikről hinni merem, hogy szíves közleményeikkel feladatomban támogatni fognak.

Van szerencsém ennél fogva tisztelettel és bizalommal felkérni, hogy a lakhelyéül szolgáló helység határában előforduló helyneveket u. m. puszták, erdők, ligetek, dűlők, utak, patakok, mocsárok, rétek, hegyek, dombok, szőlők stb. neveit, úgy a mint azok a nép ajkán élnek s használatnak — különös felemlítésével a helyek természeti mivoltának és a netán hozzájuk tapadó mondák és történeti hagyományoknak — összejegyezni s nevemre czimezve (Pest, Deák-utca 14. sz.) természetesen bérmentetlenül elküldeni szíveskedjék.

A legjelentéktelenebbnek látszó helynév sem mellőzendő.

Bármilyen csekély közleményt is hálás köszönettel fogadok. Őszinte tisztelettel Hatos Gusztáv. Pest, 1872. decemberben.

50

1874

(Intimatum
ad preven-
das in scho-
lis epidemias.)

Ad epidemias in scholis pro posse praevertendas R.H. Ministerium internorum negotiorum sequens sub dto. 23 Nov. 1873 Nr. 46569. emanatum normativum edidit, quod pro observantia cunctis scholae directoribus et docentibus hisce intimo:

Valamennyi törvényhatóságnak. Nehogy a ragályos betegségek, nevezetesen a rüh, himlő, vörheny, kanyaró, szemtakór, ronszoló, toroklob, a tanodákba járó gyermekek és ifjak között elterjedvén, ezeknek egészségét és életét veszélyeztethesse, az országos közegészségi tanács meghallgatása után a vallás és közoktatási magy. kir. ministeriummal egyetértőleg e következők rendeltetnek: 1) Azon tanuló, ki a fentemlitett ragályos betegségek bármelyikében szenved, a tanoda látogatásától mindaddig eltiltandó, míg a tanodai előljáróságot, illetőleg a tanítót orvosi bizonyítvány által meg nem győzi arról, hogy tökéletesen meggyógyult és általa ragályozás nem történhetik. 2) Ha valamely tanodában ragályos kór esete fordul elő, erről a hatóság a tanoda előljárósága, illetőleg a tanító által értesítendő. A ragály tovább terjedésének meggátlására a hatósági orvos által tett rendelkezések szigorúan megtartandók. 3) Ha valamely helyen oly ragályos vagy járványos kór esetei mutatkoznak, mely a tanulók egészségét nagy mértékben veszélyezteti: ez a közigazgatási hatóság által a bel- és közoktatásügy miniszteriumnak haladéktalanul tudtára adandó s egyszersmind hivatalosan a közönség tudomására is juttatandó. 4) Az ily hivatalos értesítés után köteleztetnek a szülők és gyámok, mind azon tanulókat a tanodától távol tartani, kik ragályos betegekkel érintkezésben voltak, avagy oly házakban laknak, hol ily betegségek előfordultak. A tanodai előljáróságnak, vagy tanítónak jogában áll ezen körülményről magának személyes meggyőződést szerezni, valamint a ragály — gyanus tanulókat a tanodába csak kielégítő orvosi bizonyítvány folytán bocsátani. 5) Ha a ragályozás magában a tanodában történt, vagy ha a gyermekek és ifjak közt nagyszámu kóresetek fordulnak elő, a tanoda a betegülések tökéletes megszűntéig

a közigazgatási hatóság által bezártható; miről azonban mindenkor a közoktatási ministerium is azonnal értesítendő. 6) Az ezen rendszabályok ellen vétők kérdőre vonatnak és az eset súlyosságához képest 100 frtig terjedhető bírsággal büntetendők. 7) E rendszabályok a járványos cholera uralgása alkalmával is megtartandók. Erről a törvényhatóságot tudomás és megfelelő intézkedés végett értesitem. Budapest 1873. évi november 27-én a minister helyett: Zeyk Károly államtitkár. A másolat hiteleül. Hirt János aligazgató.

51

1874

Neminem latet laudabilis scopus ac conspicua Societatis SS. Altaris Sacramenti in ecclesias pauperes beneficentia, ob quam vice plus simplici eandem societatem per dilecto Clero meo commendavi. Non est ideo, cur multis hac quoque vice hortor omnes singulosque sacros Curiones, ut ad succollandam hanc Societatem sacra missae sacrificia absolvenda hoc quoque anno in se assumere velint. Philyrae subscriptionis fine hoc sub /. adolutae, numero sacrorum ad intentionem societatis cebelrandorum inscripto, nomineque onus in se suscipientis signatae, officio meo ocyus restituendae sunt.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 6-a Jan. 1874.

42

1874

Pályázat.

A pécsváradí önállósított altanítói állomás betöltése végett pályázat hirdettetik. Az évi jövedelem következő: az alapítványi uradalomtól 172 frt; a községtől 78 frt; a jelenlegi lelkésztől 50 frt. — Lakásul 1 szoba, ennek fűtésére 2 öl fa. — A legelőelkülönítés alkalmával a kántortanító részére kihasítandó 8 hold legelőilleték felének használata. — Nyelv: német és magyar. — A folyamodványok, kellőleg felszerelve f. é. február 10-ig az esperesi hivatalhoz küldendők Nádasdra. Posta helyben.

43

1874

A lothárdi r. k. kántortanítói állomás, Gáál Sándor tanító önkénytes lemondása folytán megüresedvén, ezen állomásra a pályázat f. é. február 17-ig tartatik nyitva. Jövedelme következő:

53 frt; 60 mérő gabona; 20 akó bor; 3 öl fa; 6 hold föld. Lakás: 2 szoba, konyha, éléskamra, pincze, 1 kaszás rét, melyet a földekkel együtt a nép művel. Stola fejében 2 frt. Oskola számára 2 öl fa különösen. Iskolás gyermek van 46, vasárnapi 20. — Tanítási nyelv: Illyr, magyar.

A folyamodók felszerelt folyamodványaikat Német-Böllyba küldjék a kerületi tanfelügyelőséghez

44

1874

A murgai tanítói állomásra f. é. február 10-ig pályázat hirdettetik. A kellően felszerelt folyamodványok a kerületi esperesi és tanfelügyelői hivatalhoz küldendők Szakadáttra (u. p. Gyöng.). Ezen állomással következő jövedelem van egybekapcsolva:

a) Minden pártól 1 frt o. é. = 52 frt 50 kr. b) 20 p. m. rozs; c) 10 p. m. buza; d) 8 akó bor; e) 2 öl kemény tűzifa; f) minden iskolástól 20 kr. = 4 frt; g) stola fejében = 4 frt; h) szántóföld és kert összesen: 3620 □ öl; i) egy hold = 1200 □ öl legelő; j) az uraságoktól 8 p. m. tiszta buza. Szabad lakás.

45

1874

A nagy-nyárádi kántortanítói állomás betöltésére a pályázat folyó évi január hó 30-ig nyittatik meg. A folyamodványok a kerületi esperesi hivatalhoz küldendők Babarczra (u. p. Mohács.) Ezen állomás évi jövedelme következő:

1-szor: A főhercegi uradalomtól: 8 mérő kétszeres buza, 4 öl kemény fa, és 10 frt.

2-szor: A községtől, minden telkes pártól $1\frac{1}{2}$ nyolczada tiszta buza = mintegy 40 mérő; egy nyolczada szemes kukoricza = 32 mérő; minden kis házas és zsellér pártól 1 nyolczada rozs = mintegy 15 mérő; készpénzben páronként különbség nélkül 21 kr. = 30 frt; minden iskolás gyerektől 42 kr. = 54 frt; vasárnapi iskolatartás fejében a községtől 30 frt; stoláris jövedelem összesen mintegy = 80 frt; ugyszinte minden szőlőbirtokostól 2 pint bor = 6 akó; a községtől 8 öl keményfa, melyből a tanoda is fűtendő. Ezenkívül van 1 hold földje, mit a község egyszer szánt, s a termést behordja, valamint egy hold rétje, melyet a tanító maga köteles kaszáltatni, a község csak behordja a szénát ugymint a sarjut. Van még 2 holdnyi legelői illetősége, mit önmaga köteles megmivel-
tetni — és a községtől malom fuvarja. Végre 3 szobából, kamara, pincze, külön mosó-konyhából álló jó karban lévő kényelmes lakás egy fél holdnyi belsőséggel t. i. udvar s kerttel. Tanítási nyelv: német.

145

1874

Lőrincz Károly önkéntes, egyházhatóságilag elfogadott lemondása által az egerághi plebániához tartozó Szökéd fiókközségbeni kántor-tanítói állomás megüresedvén, ennek betöltésére f. é. február 10-ig pályázat hirdettetik.

Ezen tanítói állomással következő jövedelem van egybekapcsolva:

1) Ez évben épült új lakás; 2) 10 hold és 1488 □ öl szántóföld; 3) 88 □ ölnyi kert; 4) 1 hold és 175 □ ölnyi rét; 5) a pároktól 35 mérő kétszeres; páronként $\frac{1}{2}$ mérő; 6) $8\frac{3}{4}$ akó bor, páronként 10 itcze és 15 kr. p. pénz; 7) Saját használatra 3 öl fa; 8) Vasárnapi iskolapénz 20 frt o. é. Stola 2 frt 45 kr. o. é.

A tannyelv illyr, német és magyar. A kellőleg felszerelt folyamodványok f. é. február 17-ikéig Német-Bólyba (posta helyben) küldendők.

Sigismundus m. p.

Episcopus.

335

1874

Requisitus sub dto 20-ae Jan. a. c. et Nr. 1623. per RH. Ministerium cultus et publicae Institutionis ad officium colligendorum datorum statisticorum impopulationis succollandum, praesentibus advolvo tabellas, „a népesedési mozgalom kimutatása“ quibus, ductu matricularum, numerus matrimonio iunctorum, natorum ac mortuorum, de 3. superioribus annis 1871, 1872, et 1873 fidedigne ac exacte inferendus erit. Tabellae hae taliter adornatae, datae in iisdem informationi conformiter, via officii VADiaconalis, ad Judicem districtualem (szolgabíró) sunt usque 15-am Martii a. c. promovendae.

Data statistica „népmozgalmi“ tabellarum.

336

1874

Societas S. Ladislai, quae inde a primordiis, decursu 14. annorum, tam beneficam in ecclesias pauperes, rem scholarem, ac praecipue in missiones herzegovina — et moldavienses exercet influxum, — teste relatione anni 1873. non eo succollatur effectu, ut praefixo suo scopo prout optatur respondere posset. Quam ob causam praelaudatae Societatis Praesidium adclusas sub.///philyras subscriptionis; cuilibet districtui VADiaconali consignandas, Officio meo submisit, ipsamque Societatem, omni meliori modo succollendam commendavit. Neque temperare mihi possum, quin provocationi huic conformiter, S. Curiones ad rem Societatis huius majorem in modum succollendam hac quoque vice moneam, hortorque.

Commendatur: Societas S. Ladislai.

337

1874

Intuitu eorum matrimonialis copulationis, qui tertiam statutionis militaris classem quidem superarunt, intermedio tamen tempore obligationi suae militandi non satisfacientes postliminio militiae adlecti sunt, RH. Ministerium cultus et publ. Institutionis sub dto 20-ae Jan. a. c. Nr. 1434. sequens Intimatum edidit, quod fine strictae observantiae praesentibus Clero Curato communico:

Matrimonium legi milit. obnoxiorum, qui superata 3-a classe statutionis nondum obligationi milit. satisfecerunt.

A vallás és közoktatási magy. kir. Ministertől. 1434. sz. Több eset fordult elő, mely szerint a lelkészek az 1868-ik évi XI. törvényezikk 53-ik szakaszában említett azon kedvezményt, mikép a huzamosb időre szabadságolt katonáknak a harmadik korosztályt már túlhaladott része, felsőbb engedély nélkül is nősülhet, az olyan besorozott, s azon évi octóber 1-jéig szabadsággal otthon lévő újoncz katonákra is kiterjesztendőnek vélik, kik a hadköteles kor három első korosztálya alatt védkötelezettségüknek meg nem feleltek s azután hivatalból állíttattak és besoroztattak! Minek folytán az említett minőségű újonczokat, mint huzamosb időre szabadságolt katonákat tekintve, azok nősülését saját parancsnokságuk engedélye nélkül eszközölték! Minthogy pedig a hadsereg és hadi tengerészeti kiegészítésére alkalmasnak találtatott bármely korosztálybeli újonczok a védtörvény végrehajtását tárgyazó utasítás 89-ik szakasza 1-ső pontja értelmében még akkor is, ha az újonczozás napján egyuttal be nem soroztatnának, katonai minőségüknek tekintendők: s az említett utasítás 90-ik szakasza 4-ik pontja szerint, nősülésük végett a hadkiegészítési kerületi parancsnok engedélyére van szükségük: nevezett újonczoknak ezen engedély nélkül való megeskütése, a kormányzati rendszabályokba ütközik. Hogy az említett rendellenes cselekvények s azok következtében az érdekelt

lelkészekre háruló kellemetlenségek jövőre lehetőleg távoltarthatók legyenek, a m. kir. honvédelmi Ministerium folyó évi január hó 9-én 49516 sz. a. kelt átirata folytán van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot tisztelettel megkeresni, sziveskedjék alárendelt lelkészeit arra figyelmeztetni, hogy az újonczok, ha szinte a harmadik korosztályon túl jönnek is sorozás alá, s az állítási év octóber 1-jéig polgári viszonyaik közt maradnak is, — huzamosb időre szabadságoltaknak s az 1868-ik évi XI. törvényczikk 53-ik szakasza rendelete alá tartozóknak nem tekinthetők, — s mint tetteleges szolgálati kötelezettség alatt álló katonák, az illető hadkiegészítési kerületi parancsnok engedélye nélkül meg nem nősülhetnek. Budapest, 1874. évi január hó 20-án. Trefort Ágoston, s. k.

338

1874

Commendatur
pro usu Scho-
lae: „Lese-
und Sprach-
buch“ Eme-
rici Schultz.

Auctore Emerico Schultz, professore praeparandiae episcopalis Quinque-Ecclesiensis, typis vulgatus est liber scholaris: „Real-, Lese- und Sprachbuch für die kath. Elementar-schulen.“ „Die Heimat für die Mittelstufe“ (für Kinder von 8—10 Jahren.) Librum hunc, pro usu scholarium trium inferiorum classium multum utilem, ac spiritui ecclesiae conformem, praesentibus scholae directoribus commendo, concedens, ut idem liber in scholis adhibeatur. Pretium eius 65 xros efficit.

339

1874

Commendatur
opus: Joannis
Dvorzsák:
„Orosz szel-
lem.“

Alumnus meus, theologus 4-um in annum, Joannes Dvorzsák, celeberrimi auctoris Conradi Bolanden opus: „Russisch“ in idioma hungaricum transtulit, ac pro 20 xris venui exponit. Condigno prosequens aestimio laudabile litterarum studium alumni huius, erga preces eiusdem, opus hoc Clero Curato praesentibus commendandum constitui.

340

1874

(Institutio
obstetricum.)

Pro congruo usu communico tenorem Intimati RH. Ministerii Cultus et Publ. Institutionis dto 23-ae Jan. a. c. 31657 in merito instituendarum obstetricum emanati:

Vallás és közoktatási m. kir. ministertől. 31657. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök Ur! A Pozsonyban magyar, német és tót, Nagyváradon magyar- és románajku bábák kiképezésére felállított országos tanintézetek minél sikeresebb működése céljából a megyei hatóságokhoz intézett rendeletemet, a képezdék szabályzatával, oly kéréssel van szerencsém Méltóságoddal közölni, sziveskednék ezen, úgy emberiségi és egészségi, mint népgazdászati tekintetben fontos ügyet nagybecsű figyelmére méltatni, egyházmegyéjébeli lelkészeknek pártolásába ajánlani s őket arra felhívni, hogy hiveiket a bábaképezés hasznos és üdvös volta iránt felvilágosítani s ez irányban kötelességük teljesítésére buzdítani törekedjenek.

Budapest, 1874. január 23-án. Trefort Ágoston, s. k.

Másolat. Tapasztaltatván, hogy a Pozsonyban és Nagyváradon felállított bábaképezdék, daczára annak, hogy az ország legtöbb községe okleveles baba hiányában van, csak igen csekélyszámu növendék által látogattnak s e hanyagság miatt a lakosság egészségi állapotának és a népesedésnek érdekében kívánatos eredménnyel nem működhetnek, hivatkozással

e tárgyban 1872. évi 27912 sz. a. kelt rendeletemre — ezen, a hazára nézve általán, különösen pedig a falusi és szegény nép jólétére és munkaképességére fontos ügyet a közönségnek hazafiui figyelmébe újra a legmelegebben ajánlom.

Ennélfogva felhivom, törekedjék minden rendelkezésére álló eszközzel a lelkészeket, orvosokat és néptanítókat is közreműködésre szólítván fel, felvilágosítani a népet oly kellően kiképezett bábák hasznos voltáról, kik az intézetekben nemcsak a szülők körüli segélyzésre betanítatnak, hanem az új szülöttek és csecsemők, valamint a betegek ápolásában is nyernék gyakorlati oktatást; buzdítsa a községi előjáróságokat, a jótékony egyleteket és minden emberbarátot, hogy az ezen pályára vállalkozó értelmes és jó erkölcsű nőket anyagilag segítsék s iparkodják általán addig is a míg a törvényhozás községi bábák alkalmazása iránt intézkednék, azon meggyőződést kelteni és terjeszteni, miszerint a községek erkölcsi és önfentartási kötelessége alaposan kiképezett bábákról gondoskodni s az u. n. parasztbábákat is kiképezésök tökéletesbitése végett az intézetekbe elküldeni.

Midőn a közönséget ez ügybeni erélyes és szíves eljárásra felhivnám s a bábaképezdek szabályzatának két példányát ide mellékelvén arra figyelmeztetném, hogy a legközelebbi tanfolyam Pozsonyban magyar és tót, Nagyváradon magyar és román nyelven folyó évi marcius hó 1-ső napjával fog megnyitani, egyuttal tudomására juttatom azt is, hogy ezen tanfolyamra jelentkező szegény és szorgalmas növendékek segélyezéséről mindegyik képezdénél lehetőleg gondoskodni fogok, a folyó évi octóber hó 1-vel megnyitandó tanfolyamtól kezdve pedig ezen segélyezések minél sikeresebb kiosztása végett az ország hatóságainak közreműködését szándékom igénybe venni akként, hogy különös tekintettel oly szegény községekre, melyeknek okleveles bábájuk nincsen, a segélyzendő növendékeket ők hozzák javaslatba, mire nézve a közönséget is annak idején felszólítani fogom.

341

1874

Pályázat.

Az udvardi fiókközség kántor-tanítói állomásra, mely Horváth János halála által megüresedett, ezennel pályázat hirdettetik. — Ezen tanítói állomással össze van kötve jó lakáson és kis házi kerten kívül: 140 házaspár után $\frac{1}{2}$ mérő buza = 70 mérő; 10 iteze bor = $23\frac{1}{2}$ akó; 15 kr. = 21 frt. Tandíj fejében minden oskolaköteles gyermek után 15 kr. = 35 frt. Vasárnapi oskola-pénz 20 frt; stola fejében 2 frt 30 kr.; 6 hold föld; $\frac{1}{2}$ hold rét; 3 öl fa saját használatra. Oskolába járó gyermek 57. Vasárnapi 22. A tan nyelv illyr és részben német. A kellőleg felszerelt folyamodványok március 17-ig német-bólyi ker. tanfelügyelőséghez küldendők. Pósta helyben.

342

1874

A szálkai kántor-tanítói állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. évi marcius 10-ikéig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat Aparra (pósta: Bonyhád) a ker. esperes- és tanfelügyelőhöz küldjék. Ez állomás járadéka a következő: Földművesek minden házaspár után adnak $\frac{1}{4}$ mérő búzát = 14 mérő; kis házasok és zsellérek

szinte minden pár után $\frac{1}{4}$ mérő rozst = 12 mérő; lélekpénz fejében körülbelül 18 frt; ismétlő iskolatanításért pedig 20 forintot; minden szőlős gazda ad 4 itcze bort = 8 akó; az uraságtól kap 6 öl kemény fát, melyből az iskola is fűtendő. Van ezen kívül 18 hold középszerű minőségű szántóföldje, melyből 4 holdat a község tartozik illően megművelni, valamint egy $1\frac{1}{2}$ holdas rétnek szinte minden munkáját végezni. Végre stola-illetmény fejében mintegy 13 forint.

343

1874

A Karanesi kántortanítói állomásra a pályázat f. márczius 17-ig terjesztetik ki. Évi jövedelme következő:

- 1) Nem régen épült kényelmes lakás és $\frac{1}{2}$ hold házikert, melyet a község szánt;
- 2) minden pártól 2 nyolczad buza, van 145 pár = $72\frac{1}{2}$ mérő; 3) minden pártól 12 kr. készpénz = 17 frt 40 kr.; 4) Vasárnapi iskoláért 20 frt; 5) Nyolcz öl keményfa, melyből az iskola is fűtendő; 6) minden iskolás gyermek után 18 kr., van 70 = 12 frt 60 kr.
- 7) minden pártól 3 magyariteze bor = 8 akó; 8) van hét hold földje, melyből a község csak egy holdat szánt, a többit a tanító művelteti; 9) Stola-jövedék körülbelül 20 frt; az urodalomtól van 10 mérő kétszeres és 4 frt. A folyamodványok Dardára küldendők, az esperesi hivatalnak.

344

1874

A szent-erzsébethi plebániához tartozó Szellő fiókhelységben megürült kántortanítói állomás betöltésére f. é. márczius 31-ig pályázat nyittatik. Jövedelme: 1) lakás, — mely még ez évben bővített fog, — istálló és 500 □ ölnyi házikerttel; 2) 2 darab szántóföld; 3) 1 kenderes; 4) 9 hold jó legelőföld; 5) 3 kocszi szénát termő rét; 6) a püspöki uradalom által letett 300 frtnyi alapítvány után járó 6% kamat; 7) minden házaspártól 40 kr., van 96 pár; 8) vasárnapi iskoláért 21 frt; 9) 96 pár után $34\frac{1}{2}$ mérő, felében buza, felében rozs; 10) 8 akó bor; 11) 8 öl keményfa, melyből a tanoda is fűtendő; 12) Stola körülbelül 2 frt. Nyelv: magyar-német. A kellőleg felszerelt folyamodványok az esperesi hivatalhoz Nádasdra küldendők. (Posta helyben.)

499

1874

A kővágó-szőlősi plebániához tartozó Töttös fiókközségben a tanítóállomás megürésedvén, arra folyó évi ápril hó 7-ére pályázat hirdettetik. A pályázók folyamodványaikat a kerületi esperes- és tanfelügyelőhez Pécsre (pécsbélvárosi plebánia) küldjék.

Ez állomás jövedéke: 1) Egy kevésbé jókarban létező ház 288 □ ölnyi kerttel; és 552 □ öl kenderes; 2) A tagosítás alkalmával kimért $17\frac{50}{100}$ hold föld, mely azonban jelenleg is csak legelő. Kárpótlásul adott a község 2 hold szántóföldet; 3) Minden pár után egy nyolczada (tetézet) rozs, van 150 pár; 4) Minden pártól 6 itcze bor; 5) Minden pártól 25 kr. o. p.; 6) Minden tanuló után 40 kr. o. p. Van 38 gyermek; 7) Vasárnapi iskoláért 21 frt o. p.; 8) Tíz mázsa széna; 9) Hét öl fa. Ötöt az uradalom, kettőt a község szolgáltat; 10) Temetések után mintegy 15 frt o. p.

345

1874

Praesentibus pro quavis parochia advolutum habetur opus, auctore Carolo Keserics (Opus: „Tudnivalók a közvetlen adók-, bélyeg- és illetékekről.“ Quod opus, quia multa continet S. curionibus scitu necessaria, V. Clero meo curato commendandum constitui; eisque, qui pretio operis 50 xr. se gravatos sentirent, concedendum, ut idem opus, ceu futuram proprietatem bibliothecae parochialis, ad rationes fisci ecclesiae comparare possint. VADiaconorum Districtualium erit, obvenientem pro opere hoc e quovis districto summam ad officium meum derivare. Datum Quinque-Ecclesiis die 13-a Febr. 1874.

Petrus Dillmann Cooperator, testibus medicis ad quasvis functiones pastorales inhabilis, inde a 1-a Jan. a. c. ad statum pensionis est redactus. Martinus Molnár Cooperator Bogdásaensis ad M.-Kéménd, Emericus Szabó Cooperator M.-Kéméndensis, ad Bogdása, Albertus Bundalla e Pécsvárad ad M.-Kéménd, Eduardus Kögl e M.-Kéménd ad Apar, Alexander Fekete ad Mosgó sunt dispositi. (Mutationes in Dioecesi.)

346

1874

Anno Domini 1874. die 7-a Februarii, pie in Domino obdormivit Florianus Jwsics, (Florianus Jwsics parochus Görcsönyensis, natus anno 1819. ordinatus 1843. Praefuit parochiae Görcsönyensi inde ab a. 1848. Animam p. d. confratris consuetae piae ad aram memoriae S. Curionum mortuus est.) hisce commendo. Datum Quinque-Ecclesiis die 14-a Febr. 1874.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

L. J. Ch.!

761

1874

Josephus Szeredy, doctor philosophiae et penes Lyceum iuris Episcopale Quinque-Ecclesiense professor P. O. iuris romani ac ecclesiastici, typis vulgare constituit opus: „Egyházjogtan, különös tekintettel a magyar szent korona tartományaira, a keleti és protestans egyházakra.“ Scopus, qui auctorem in adornando hoc non vulgaris eruditionis opere duxit, fuit, civibus academiarum non minus, quam advocatis et iudicibus, item multiplici titulo clero curato etiam utilem subministrandi manuales librum, habita speciali ratione conditionis et relationis acatholicarum confessionum in regno hungariae, novellaribus legibus politico-ecclesiasticis adcommodatum.

Commen-
datur opus
auctoris Dr.
Josephi Sze-
redy prof.
juris.

Opus sat vastum, 80—90 phylarum, duos tomos constituet, praelo ea solum conditione submittendum, si sufficientes fuerint praenumerantes. Cum literarum studium ac assiduus auctoris labor omni aestimio dignus, omnino mereatur, ut fructus fatigiorum eius, spatio sex et quod excedit annorum collectus, usui publico tradatur: non possum opus hoc cunctis impensissime non commendare. Phylrae praenumerationis sub $\frac{1}{2}$ advolvuntur.

Datum Quinque-Ecclesiis die 9. Aprilis 1874.

762

1874

Pro stricta observantia intimo V. Clero Curato tenorem Rescripti ministerialis ddo 24. Martii a. c. sub Nro. 7523. emanati sequentem:

A vallás- és közoktatási magy. kir. ministertől. 7523 szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! A Budapesti cs. és kir. főhadparancsnokság f. é. márczius hó 4-kén 2901. sz. a. kelt jegyzékével a m. kir. honvédelmi Minister urat arról értesítette, hogy Veszprém vármegye területén illetékes különböző vallás-felekezetű lelkészek, a tartalékos és huzamosb időre szabadságolt katonák házassági (esketési) bizonyítványait, melyeket ezek, az évenként tartatni szokott ellenőrzési szemlék alkalmával nős állapotuk igazolása végett felmutatni tartoznak, — mint ez a legközelebbi ellenőrzési szemle idejében tapasztaltatott, — csak is a magánhasználatra kiállittatni szokott anyakönyvi kivonatok készítéseért járó díj lefizetése mellett, állították ki, minek következtében az érdekelt katonák a győri hadkiegészítési kerületi parancsnokságnál panaszt emeltek.

(Extractus
matriculae
copulorum
militum pro
officioso usu
gratis extra-
dandi.)

A tartalékos és állandóan szabadságolt katonák felett az 1868-ik évi XI. törvény-cikk 36 sz. 3-ik pontja értelmében tartatni szokott ellenőrzési szemlének végrehajtása oly katonai közigazgatási eljárás, — melynek pontos és szabályszerű végrehajtásához megkíván-
tató segédadatokat mindazok, kiknek kezelése alatt ilyek találtnak, mint közérdekből, a védtörvény végrehajtása tárgyában megkívántató igazolványokat az illetők részére díjmentesen kiszolgáltatni köteleztetnek, következőleg az említett tartalékos és huzamosb időre szabad-
ságolt katonák házasságát igazoló anyakönyvi kivonatok is, azon hiteles adatok sorába

tartoznak, melyek mint a védtörvény végrehajtását tárgyazó utasítás 19-ik szakasza 3-ik pontjában említett anyakönyvi kivonatok hivatalból, tehát díjfizetés nélkül állítandók ki.

Minélfogva a nevezett Minister ur folyó évi márczius hó 12-én 9425. sz. a. kelt megkeresvénye következtében, van szerencsém Méltóságodat tiszteletteljesen megkeresni, hogy alárendelt lelkészeit jövőbeni miheztartás végett utasítani méltóztassék, hogy a tartalékbeli és huzamosb időre szabadságolt katonák házassulását igazoló anyakönyvi kivonatokat, — az évenként tartatni szokott ellenőrzési szemlén leendő használat végett, — maguknak az érdekelt feleknek kérelmére és pedig a megszabott hivatalos alakban kiállítva, díjmentesen késedelem nélkül szolgáltatassák ki.

Budapest, 1874. évi márczius hó 24-én Minister ur meghagyásából Dr. Dulánszky Nándor, osztálytanácsos.

Datum Quinque-Ecclesiis die 9-a Aprilis 1874.

Sigismundus, m. p.

Episcopus.

L. J. CH.!

967

1874

Die 26-a Aprilis currentis anni pie in Domino obiit Rssmus Carolus Gyenis, (Mors Rssmi Caroli Gyenis par.Högyész.)
 praepositus tit. de Krompach prope Richno et parochus Högyészensis, qui natus a. 1805.
 in presbyterum ordinatus a. 1828. parochiae Högyész ab a. 1852. praefuit.

Meminerint cuncti presbyteri dioecesani statuta tria sacra in refrigerium animae defuncti confratris ocyus persolvere.

968

1874

Pro notitia communicantur cum Clero curato Rescripta Exc. Ministerii Cultus & (Normativum tempore morbi epidemici observandum.)
 publ. Institutionis, sequentis tenoris:

A vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 266 eln. szám. Méltóságos püspök ur!
 A cholera járvány netáni újabb kiütésének lehetséges elhárítására megkívántató előintézkedések megtétele tárgyában, a mult járvány alatt tett tapasztalatok nyomán módosított és cholera utasítással ellátott körrendeletet bocsátott ki a m. kir. belügyminister ur f. é. febr. hó 6-án 5375. sz. a. az összes hazai törvényhatóságokhoz.

Ezen cholera utasítás 19. §-a szerint:

„Mihelyt a halál kétségtelen jelei mutatkoznak, — a halottkém által kiadott engedély alapján — a cholera-hulla rögtön eltemetendő.“ — továbbá

„Cholera-hullát sem szemlére kitenni, sem templom elébe, vagy annak belsőjébe vinni nem szabad.“

Ugyanezen utasítás 29. §-a továbbá felhatalmazza a cholera-hatóságokat, hogy járványos vidékeken többek között a bucsujáratok megtartását is betilthassák.

Tisztelettel van szerencsém ennek alapján Méltóságodat felkérni, miszerint egyházmegyéjében intézkedni méltóztassék, hogy cholerának netáni kitörése esetében, a világi hatóságok kötelességévé tett fenti intézkedések az egyházi hatóságok részéről a közjólét érdekében ne csak ne elleneztessenek, hanem lehetőleg készségesen előmozdittassanak is. — Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapesten, 1874. évi márczius hó 18-án. Trefort Ágoston.

969

1874

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől ad 6991 szám. Méltóságos és főtisztelendő (Matrimonium legi militandi obnoxiorum.)
 püspök ur! F. évi január hó 20-án 1434. sz. a. kelt körintézkedéssel közölt m. kir. honvédelmi ministeri átiratra hivatkozva felvilágosítás kéretvén az iránt, vajjon oly hadköteles ifjú, ki a 3-ik korosztályt túlhaladta, bármikor soroztatott is be, megeskethető-e engedély nélkül, avagy ez csak akkor történhetik-e meg engedély nélkül, ha az illető a tettleges

hadiszolgálatban már három évet töltött habár csak 23 éves korában soroztatott be katonának? e tekintetben az általam megkeresett honvédelmi miniszternek f. évi márczius hó 4-én 8299. sz. a. hozzám intézett kimerítő válaszirátát van szerencsém Múltóságodnak hiteles másolatban oly megkereséssel általküldeni, hogy azt a lelkészkező papsággal közölni méltóztassék. Budapest, 1874. ápril hó 28-án. Minister ur meghagyásából Dr. Dulánszky Nándor, osztálytanácsos.

6991. számhoz. Másolat. ⁸²⁹⁹_{VII.} sz. M. k. honvédelmi ministertől. Geduly Lajos dunán-inneni ág. hitv. ev. Superintendens, Nagymúltóságodnak f. é. febr. 23-ról 4883. sz. a. kelt nagybecsű átirata mellett velem közlött felterjesztésében az iránt kér felvilágosítást, hogy az oly hadköteles ifjú, a ki a harmadik korosztályt túlhaladta, bármikor soroztatott is be — megeskethető-e engedély nélkül avagy megesketeése csak akkor történhetik engedély nélkül, ha az illető tetteges hadiszolgálatban már három évet töltött, habár csak 23 éves korában soroztatott be katonának.

A felvetett kérdés könnyen megoldható, folyó évi 49516. sz. a. kelt átiratomban a tetteges szolgálatban álló katonákat illetőleg említett azon általános szabály szerint, minél-fogva azon katonáknak, kik tetteges szolgálatban vannak (bármely korosztályban legyenek is) nősülhetésük végett az illetékes hadkiegészítési parancsnokság engedélyére van szükségük, a nélkül meg nem eskethetők.

Ezen osztályba tartoznak a védtörvény végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 90. §-nak 4. pontja szerint a besorozott, de még tetteges szolgálatra be nem hívott ujonczok is, korosztályukra való tekintet nélkül.

A mi a 38966. számú s hivatalbeli elődöm által még 1872-ik évben, ugyancsak a dunán-inneni ág. hit. ev. superintendens által, a szabadságos és tartalékos katonák nősülhetése tárgyában felhozott kérdés folytán adott választ illeti, azt részemről is világosnak és határozottnak tartom; mert ott meg van mondva, hogy a huzamosb időre azaz a behivatásig szabadságolt katonák korosztályának számítására semmi befolyással sincsen azon körülmény, valjon mikor soroztattak be katonának? e szerint ezek azon naptári év december 31-e után, melyben életük 22-ik évét betöltötték, vagyis a III. korosztályból kiléptek engedély nélkül megeskethetők.

És hogy ezen felvilágosítás megfelelőleg a felvetett kérdésnek tüzetesen a szabadságos és tartalékos katonákra vonatkozik, a hivatolt intézvény végén is világosan hangsúlyozva van az által, hogy a kérdéses katonák igazolni tartoznak azt, hogy nem rövid, hanem huzamosb időre vannak szabadságolva.

A mi azonban a szabadságos és tartalékos katonákra nézve a védtörvény 53. szakaszában s az erre vonatkozó imént hivatolt felvilágosításban mondatott: csak is az említett minőségű t. i. a huzamosb időre szabadságolt katonákra irányadó, — de a tetteges szolgálatban levő, valamint a rövid (határozott) időre szabadságolt katonákra és besorozott ujonczokra nem alkalmazható; mert ezek tetteg katonai hatóság alá tartozván, nősülési tekintetben nem korosztályuk, hanem katonai állásuk a döntő minőség, következőleg bármelyik korosztályban legyenek is katonai szolgálatban, számukra, hogy nősülhessenek, katonai hatósági, a tetteges szolgálatban levő honvédeknek pedig honvédhatósági engedélyre van szükségük.

Midőn tehát folyó évi 49516. sz. a. kelt intézvényemmel a besorozott ujonczoknak a tetteges szolgálatbeli katonákkal nőülési tekintetben azonos minőségét tudattam: ez által nem csak semmi ellentét és kétely nem származott a ³⁸⁹⁶⁶₁₈₇₂ számú válaszra nézve, sőt annak csak is a kijelölt esetekre való érvényes volta ezen újabb megkülönböztetés által még határozottabban fejeztetett ki.

A hadkötelesek nőülési ügyében tehát a besorozás idejének és a korosztálynak együttes kezdet pontjából kiindulva, a védtörvény és azzal egyező rendszabályok határozatait megkülönböztető oly általános kérdést, minőt a fentebb nevezett Superintendens ur előterjesztett, a rendelkezést tárgyazó tételek egyszerűsítése és tisztázása céljából fölláítani helyesen azért nem lehet, mert abban különböző jelentőségű, tehát egymástól elválasztandó fogalmak vannak összefoglalva.

A felhozott kérdésben ugyanis olyan hadköteles egyén eskethetéséről tétetik kérdés, a ki a harmadik korosztályt már túlhaladta és be is soroztatott, arról azonban nincs említés, hogy ezen besorozott védköteles ujoncz-e vagy tetteges szolgálatban levő katona? rövid vagy huzamosb időre szabadságolt-e? avagy már a rendes tartalékba áthelyezett katona? csak is az ekként tisztázott kérdés fogna tehát a fentebbi pontban kívánt válasznak helyes alapjául szolgálhatni.

Ily álláspontból indulva ki, a törvény s erre vonatkozó rendszabályok értelmében, engedély nélkül nőülhetnek csupán korosztályuknál fogva:

A sorozóbizottság által mindenkorra hadképtelenekül elismert és az állítási lajstromból kitörleendőknek határozott egyének, ugyszintén a be nem sorozott, azonban a harmadik korosztályból már kilépett hadkötelesek, továbbá azok, kik mint harmad korosztályiak az ujonczállító bizottság által felmentettek.

A huzamosb időre szabadságolt és tartalékos katonák, ugyszintén a szabadságolt és tartalékos katonák, ugyszintén a szabadságolt honvédek, ha már a harmadik korosztályt túlhaladták, bármikor soroztattak is be.

Az oly védkötelesek, kik még a hadköteles korba, vagyis életkoruk 20. évébe nem léptek, azokkal együtt, kik a hadköteles kor harmadik osztályát még túl nem haladták és be nem soroztattak és a védtörvény 44-ik §-a szerint kijelölt osztályba tartoznak, csak is polgári hatósági engedély mellett nőülhetnek.

A huzamosb időre szabadságolt s tartalékos katonák és honvédek, ha még a harmadik korosztályt át nem lépték, a hadkiegészítési kerületi, illetőleg honvédcsapat parancsnokságtól nyernek nőülési engedélyt.

A besorozott ujonczok behivatásuk előtt is, továbbá a tetteges szolgálatban álló katonák és honvédek, végre a rövid időre szabadságolt katonák, korosztályaikra való tekintet nélkül, ha nőülni akarnak, csak katonai, illetőleg honvédparancsnoksági engedély mellett eskethetők meg.

Az első és második korosztálybeli póttartalékosok részére a polgári, az állandó póttartalékba áthelyezett egyének részére pedig az illető hadkiegészítési parancsnokság adja a nőülési engedélyt. A mennyiben a harmadik korosztályt túlhaladták: ezek is engedély nélkül összeeskethetők.

Végül megjegyzem, hogy a korosztályok számitása tárgyában a védtörvény 3-ik és a védtörvény végrehajtását tárgyzó utasításnak szintén 3-ik szakaszában, 1872. évi 38966. számú intézkedésemben foglalt határozat az irányadó, minélfogva a harmadik korosztály nem az életkor 22-ik éveinek betöltése napján végződik, hanem általában azon naptári év decz. 31-én, melyben a hadköteles életkora 22-ik évét betöltötte. A másolat hitelül: Hirt János aligazgató.

Pályázatok.

970

1874

A lothárdi fiókközség (Egerágh) tanítóállomása üresedésbe jöven, ennek betöltésére a pályázat f. é. junius 16-ikáig nyitva tartatik. Jövedelme a következő: 53 frt készpénz; 60 mérő gabona; 20 akó bor; 3 öl fa; 6 hold föld; lakás: 2 szoba, konyha, éléskamra, pince; 1 kaszásrét, melyet a földekkel együtt a nép művel; Stóla fejében 2 frt. Az iskola számára 2 öl fa külön. A tannyelv illyr és magyar.

A folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi tanfelügyelőséghez Német-Bólyba küldjék.

971

1874

A németbólyi anyaközséghez tartozó Birján fiókközség tanítóállomása megüresedvén, erre f. é. junius 23-ára pályázat hirdettetik. Ez állomással jár: készpénzben minden házaspár után (115) 20 kr. = 23 frt; ugyan minden házaspár után $\frac{1}{4}$ mérő buza, $\frac{1}{4}$ mérő rozs és 5 itcze bor = 28 mérő buza ugyananyi rozs és 7 akó bor; 2 hold rét, melyet a nép művel; 6 hold föld, melyet a község szánt és a termést behordja; 2 kapás szőlő; vasárnapi tanításért 21 frt, 5 öl fa

A tannyelv illyr és magyar. A folyamodványok a kerületi tanfelügyelőséghez Német-Bólyba küldendők.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 9-a Maii 1874.

Sigismundus m. p.

Episcopus.

L. J. Ch!

1054

1874

Pie in Domino obierunt:

a) die 24. Maji a. c. Antonius Stangl, presbyter instituti deficientium, natus a. 1796, (Mors Antonii Stangl; & Aloysii Schmidt.)
presbyter ordinatus a. 1819, parochus fuit in Duna-Szekeső annis 7. ab anno 1831. numero deficientium sacerdotum adlectus;

b) die 5-a Junii a. c. autem Aloysius Schmidt, parochus Szászvarensis, et VADiaconus Districtus Mágocsensis; natus a 1810. ordinatus a. 1835. ab a. 1847. Vice-Rectoris munere functus in Seminario cleri jun. a. 1850. parochiae Szászvarensi praefectus, a. 1868. surrogatus, a. 1872. ordinarius VADiaconus Districtus Mágocsensis est renunciatus.

Lux perpetua luceat eis! Animas pie defunctorum Confratrum consvetae piae memoriae, in tribus missae Sacrificiis, commendo.

Datum Quinque-Ecclesiis die 27-a Junii.

1212

1874

Translato ad ecclesiam Szászvarenssem, pastore suo, in dfto Aloysio Schmidt, (Concursus publ. pro compl. beneficio babarcz-ensi.)
viduatam, Carolo Csajághy, parocho Babarczensi, beneficium Babarczense incl. patronatui Fundi Regiae scientiarum Universitatis obnoxium, vacans redditum est, ad quod praesentibus concursus 6. hebdomadarum publicatur decursu cuius temporis recursus fine consequendi huius beneficii adornati ad officium meum erunt promovendi.

Carolus Hunyady, parochus Szakadáthensis, nominatus est parochus hógyészensis; (Mutationes personales in Dioecesi.)
in ejus locum Julius Vajdics, parochus Szakadáthensis; Carolus Csajághy nominatus parochus Szászvarensis, una VADiaconus Dist. Mágocsensis.

Cooperatores dispositi sunt sequentes: Josephus Bremm, cooperator Tolnensis ad Duna-Szekeső; Franciscus Nikl, cooperator Duna-Szekesőensis, ad Fadd; Carolus Schulcz, cooperator Faddensis, ad Mohács; Victor Frűhwirth, cooperator Mohácsensis, ad Tolna.

1236

1874

Praesentibus assigno thesim e theologia morali, pro corona autumnali per cunctos (Thesis pro corona autumnali.)
obligatos ad id, elaborandam:

„Absque religione moralitas concipi non potest, diversa fidei dogmata diversas morum normas, diversosque in hominibus mores producant, prout hoc rei natura et historia evincit.“

1237

1874

Fine correcte adornandi anno affuturo Schematismi, S. Curionibus praesentibus com- (Data Schematismi.)
mitto, ut cuncta data Schematismi ad normam circularium 2-ae Jul. 1856 sub Nro 1166.

fidedigne et accurate consignata officio meo exhibeant; in specie praenotando, siquas in Schematismo novissimae editionis haberent observationes, indigitando una errores, siquos in descriptione datisque suae parochiae repperint. Porro adnotetur: in quibusnam communitatibus parochiae sint oratoria helveticae, augustanae & gr. rit. n. u. confessionum.

VADiaconos insuper provoco, ut data statistica scholarum, numerum scholarium, & nomina docentium et subdocentium scholarum parochialium & filialium totius Districtus, ad normam in schematismo conspicuam, in conspectu tabellari rite in unum collecta substernant.

Datum Quinque-Ecclesiis die 28-a Junii 1874.

Pályázatok.

1197

1874

- a) A püspök-bogádi plébániához tartozó magyar-sóorosi fiókegyház községben megüresedett kántor-tanítói állomásra a pályázat f. é. augusztus 3-ig nyitvatik meg, mely határidőig a folyamodók kérvényei a pécsi belvárosi plébánia- s tanfelügyelői hivatalhoz küldendők.

A magyar-sóorosi kántor-tanító jövedelme következő: 140 házas pár után páronkint $\frac{1}{8}$ gabona, kis házastól rozs, telkes gazdától fele buza, fele rozs, — 140 pár után, páronkint 5 iteze bor. Párpénz 1 pártól 30 kr. o. é. Minden iskolás gyermektől (számra 60) 40 kr. o. ért. Vasárnapi iskoláért 21 frt; 7 öl fa, melyből az iskola is fütendő. Egy hold föld, melyet a község szánt és a termést behordja. — Lakás: 2 szoba, konyha, kamra, pincze, padlás. Két kis házi kert. A tannyelv illyr és német.

1198

1874

- b) A kökényi tanító-állomásra a pályázat f. é. augusztus 5-ig tartatik nyitva. A folyamodványok a keszűi plébánia s esperesi hivatalhoz küldendők. (u. p.: Pécs) Jövedelme ezen állomásnak következő:

Készpénzben 300 frt; vasárnapi iskoláért 20 frt; minden iskolás gyermek után 40 kr. = 20 frt; egy-egy pár után 5 iteze bor = 10 akó; 3 hold szántóföld, melyet a tanító miveltet; kert és rét 2 hold; 4 öl fa; legeltetési jog 2 drb marhára és 4 sertésre. Két szobából s kamrából álló lakás, pinczével. — E jövedelmet a község bírója szedi, s adja át negyedévenként. A tanítási nyelv illyr és magyar.

Datum Quinque-Ecclesiis die 27-a Junii 1874.

Sigismundus m. p.

Episcopus.

L. J. Ch.!

1499

1874

Die 20-a Julii a. c. pie in Domino obiit Joannes Czvikkelsdorfer, parochus (Mors Joannes Czvikkelsdorfer, parochi Kurd.)
Kurdensis, qui natus a. 1806. presbyter ordinatus a. 1829, ab a. 1843. parochiae Kurd. praefuit.
Meminerint presbyteri dioecesani, tria Missae sacrificia in refrigerium animae defuncti confratris ocyus Deo omnipotenti offerre.

1500—1501

1874

Pro notitia & respective observantia, sequentia communico cum Clero Curato Congregationum SS. Rituum, & Indicis Librorum Prohibitorum decreta:

Decretum urbis et orbis. Ad cultum in Christiano Orbe augendum latiusque propagandum erga Sanctum Bonifacium Episcopum et Martyrem, qui Germanicas gentes aliosque finitimos populos ad Christi fidem perduxit, cujusque praeconium occurrit in Martyrologio Romano Nonis Junii, plures Emi et Rmi S. R. E. Cardinales, et amplissimi diversarum nationum Episcopi e Germania praesertim et Anglia, auspiciatissima arrepta occasione sui in Urbem adventus, quum Dogma de Immaculata Beatae Mariae Virginis Conceptione a Sanctissimo Domino Nostro Pio Papa IX. fuit solemniter proclamatum, humillimis precibus eidem Sanctissimo Patri supplicarunt, ut Officium Missamque praedicti Sancti Bonifacii tot ceteroquin nominibus insignis, et de Catholica Religione, deque hac Sancta Sede Apostolica adeo promeriti ad universalem Ecclesiam Pontificia sua auctoritate dignaretur extendere. Aut nisi forte pro multa sapientia sua id congruum judicaret, ejusdem saltem Officii et Missae recitationem toti Germaniae, totique Angliae vellet concedere, quod in Sancto Bonifacio suum haec filium, suum alia veneretur Apostolum; reliquis vero extra Germaniam et Angliam Dioecesibus, si illarum Episcopi duxerint, ea de re supplicandum.

(Decretum S. C. R. de recitando Officio & celebr. Missa in hon. S. Bonifacii E.M.)

Istiusmodi preces idem Sanctissimus Dominus Noster elementer excipiens, die 29 Martii 1855 indulisit, ut in tota Germania et Anglia quotquot Dioeceses concessionem Officii et Missae de Sancto Bonifacio Episcopo et Martyre ab Apostolica Sede nondum obtinuerunt, volentibus Episcopis recitare amodo possint, indulisitque praeterea ut extra Germaniam et Angliam a Sacra Rituum Congregatione eadem concessio tribuatur Episcopis, qui postulaverint.

Cum autem Episcopi Germaniae ad Oecumenicum Concilium Vaticanum convenissent novas instaurarunt preces, ut Officium et Missa Sancti Bonifacii ad universam extenderentur Ecclesiam; cumque hisce dein precibus accessissent etiam postulationes Antistitum Angliae et Hollandiae, Sanctitas Sua ut Sancti Bonifacii propitiam imploraret opem Germaniae Episcopis strenue pro Ecclesiae Catholicae causa dimicantibus, necnon fidelibus eorum curae commissis ad fidem sincere retinendam, quam a Bonifacio acceperant, postulationes remisit peculiari Sacrorum Rituum Congregationi, ut suam panderet mentem. Peculiaris haec Congregatio postulationum rationibus, necnon temporum adjunctis aequae perpensis rescripsit: *Affirmative pro universa Ecclesia sub ritu duplici minori.*

Hujusmodi Rescriptum, referente me subscripto Sacrorum Rituum Congregationis Secretario, Sanctitas Sua confirmavit; indulisitque ut in universa Ecclesia Officium et Missa recitari et respective celebrari debeant juxta exemplar jam a Sacra Congregatione approbatum sub ritu duplici minori die V. Junii in Martyrologio assignata; translato Officio eidem diei

Vasárnapi iskoláért 21 frt; 7 öl fa, melyből az iskola is fütendő. Egy hold föld, melyet a község szánt és a termést behordja. — Lakás: 2 szoba, konyha, kamra, pincze, padlás. Két kis házi kert. A tannyelv illyr és német.

A püspök-szent-lászlói kántor-tanítói állomás üresedésbe jövén, erre f. é. szeptember 22-ig pályázat hirdettetik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat Nádasdra (posta helyben) a ker. esperes- és tanfelügyelőhöz küldjék.

Ez állomás jövedelmé: I. Az uradalomtól. 1) 50 frt o. ért., 2) 14 mérő rozs, 3) 6 akó bor, s mindez $\frac{1}{4}$ évenként előre adatik ki a pécsi püspöki uradalmi pénztárnál, 4) 3 hold jó minőségű rét, 5) 8 öl fa a házhoz hordva — miből az iskola is fütendő. 6) Házi szükségletre az uradalmi erdőkben fajzás. 7) Az uradalmi erdőkben legeltetés. II. A községtől. 1) Minden pár után $\frac{2}{4}$ mérő rozs, s 40 kr; párszám van 32. 2) Vasárnapi iskoláért 12 frt. 3) Minden iskolás gyermek után 20 kr. — van 18. E jövedelem félévenként szedetik be. 4) Stóla fejében körülbelől 5 frt. 5) $5\frac{1}{2}$ hold legelő illeték, ez azonban még nincs kihasítva. 6) Egyszerű lakás, rét, gyümölcsös- s csekély házi kerttel.

Martonfán, hosszúhetényi fiókközségben, a kántor-tanítói állomás megürülvén, betöltésére f. é. szeptember 17-ig pályázat nyittatik. A jövedelem ez: tisztos lakás házi kerttel, $\frac{1}{4}$ telek, melyet az egyház — látogatási okmány értelmében a község művelni köteles, minden házas pár után $\frac{1}{2}$ mérő rozs és 10 kr., 40 pozs. mérő s 8 frt, körülbelől 7 akó bor, ismétlő iskoláért 20 frt, Stóla 3 frt körül; az uradalomtól 7 öl fa, melyet a község vág és hord, miből a tanoda is fütendő. Nyelv: magyar. A kellően felszerelendő folyamodványok az esperesi hivatalhoz intézendők Nádasdra, posta helyben.

A némethi-i anyaegyházhoz tartozó P o g á n y fiókközségi tanítói állomásra f. évi szeptember 21-ig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. espereshez K e s z ű-be (posta Pécs) küldjék.

Ez állomással jár: 1. 150 pár után $37\frac{2}{4}$ mérő buza, minden egyes pár után $\frac{1}{8}$ számítva, aki buzát nem termel, fizet rozsot, 2. minden egyes pár után 6 íteze bor, 3. minden egyes pár után 6 kr., 4. $\frac{1}{2}$ telek föld, melyet a község mivel, 5. 9 öl fa, melyből 3 öl az iskola fütésére van rendelve, 6. az uradalomtól 12 mérő kétszeres, megváltása fejében 30 frt 23 kr., 7. lakás, szép házi kerttel. A tannyelv: illyr.

A dárdai rendszeresített altanítói állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. évi szeptember 15-ig pályázat nyittatik; a pályázók, kiknek a magyar és német nyelvben, nem különben az orgonálásban jártassággal kell birniok, kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. espereshez Dárdára küldjék.

Ez állomás rendes jövedelme 400 frt készpénz és szabad lakás. A magántanításból szerezhető mellékes jövedelem jelentékeny.

Quinqu-Ecclesiis die 11-a Augusti 1784.

Sigismundus m. p.

Episcopus.

1721

1874

Ad praevertendos casus anomaliae, inde enatos, quod negotia aedilitatis parochiarum et ecclesiarum fundi publ. foundationalis, non ad ipsa officia geometrae status, verum, his in-superhabitis, ad officiales solum dirigantur:

In negotio aedilitatis fundi publ. fund. non personae, sed officia requirantur

RH. Ministerium cultus et publicae institutionis sub dto. 4. c. m. et N. 1222. intimandum statuit, cuncta negotia ipsi officio et non personis esse substernenda, neque exinceps ullum ad personas officialium directum petitum in reflexionem sumendum esse. Quodipsum S. Curionibus pro directione & observantia praesentibus notitia redditur. Cuius quidem intimati tenor est sequens:

A vallás és közoktatási m. kir. ministertől. 1222 eln. sz. — Méltóságos püspök ur! A közmunka-közlekedési m. kir. minister ur, f. é. aug. 19-én 13932. sz. a. kelt átiratában értesít, miszerint többször fordult elő azon eset, hogy a m. kir. mérnöki hivataloknál foglalkozó egyes műszaki tisztviselők egyes hatóságok által az illető mérnöki hivatal kikerülésével egyenesen személyeikhez intézett megkereséssel vétettek igénybe, úgy hogy ez által az illető hivatali teendők rendszeres kezelése akadályoztatott.

Ennek jövőbeni elkerülése czéljából van szerencsém Méltóságodat megkérni, hogy minden olynemű felhívást, melylyel a m. kir. mérnöki hivatalok bármely tisztviselőjének hivatalos közreműködését szándékozik igénybe venni, mindig az illető hivatalhoz sziveskedjék intézni és czimezni, minthogy a fentnevezett minister urnak eziránt kiadott rendelete értelmében; oly felhívások, melyek nem a hivatalhoz, hanem egyes, a hivatalnál alkalmazott tisztviselőkhez intézettek, ezentul figyelembe nem fognak vétetni.

Miről is Méltóságodat tudomás és esetleg szives intézkedés végett ezennel van szerencsém értesíteni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapesten, 1874 évi szeptember hó 4-én Minister ur meghagyásából: Tanárky Gedeon államtitkár.

Datum Quinque-Ecclesis die 10. sept. 1874.

1722

1874

Praesentibus sensu intimati RH. Ministerii cultus et publ. institutionis, dto. 7. c. m. & Nr. 1258. emanati, pro observantia communico Normativum sumptuum proiecti in restaurandis, aut neoerigendis aedificiis fundi publico-foundationalis adornandi.

Normativum adornandi sumptuum proiecti in dominio fundi publi fund.

Utasítás

a vallás és közoktatási m. kir. ministerium tárcza költségvetése nem különben az alapítványok terhére foganatosítandó építkezések, — nevezetesen: iskolák, templomok, gazdasági épületek stb. újonnan való felépítése illetőleg átalakítása vagy kijavítása alkalmából — készítenő tervek és költség-előirányzatok, mimódoni összeállítása tárgyában.

A felterjesztendő műveletek a következők:

- A) tervrajzok,
- B) előmérés,
- C) anyag és munkabér egységi árjegyzék,
- D) árelemzés,
- E) költségvetés,

F) műleírás, és

G) az építési telek és közvetlen környékének helyszínrajza.

A) A tervrajzokhoz a következők szükségesek:

a) az alaptervrajz, mely az összes alapfalak és azok, esetleg pincze, pöczegödrök vagy csatornák építése véget szükséges talajkiemelések, vízszintes méreteit magában foglalja;

b) a földszint, esetleg az emeletek alaprajzai;

c) a padlás, illetőleg fedélalap tervrajza (Werksatzplan);

d) annyi szelvényrajz, hogy azokból az összes talajkiemlések, a falak nemkülönben az emeletek, továbbá az ajtók és ablakok méretei végre a fedélnek szerkezete tisztán és pontosan kivehetők legyenek;

e) szükség esetben egy vagy több homloknézet;

f) az építési telek és közvetlen környékének helyszínrajza.

Az összes rajzok teljesen mérjegyezve legyenek, oly formán: hogy a kiemelések, lebontások és ujonnan való építkezések, egy szóval: valamennyi az előméret és költségvetésben felsorolt műveletek méretjegyei a rajzokban közvetlenül kitüntetve és azokból leolvashatók legyenek. Különösen figyelmeztetnek még az illető tervezők, hogy átalakításoknál a lebontások sárga, a régi fenálló falak fekete és az új építkezések mindég vörös színnel festendők be.

B) Az imént leírt tervrajzok alapján egy tökéletes előméret készítendő, melyben sorrendben az egynemű munkák egyes tételei, a rajzokban kitüntetett méretjegyek idézés mellett, részletesen kimutatva legyenek. Ha több épületről készítendők az előméretek, azokat mindig külön-külön kell összeállítani.

C) Mellékeltessek valamennyi, a szóban forgó építkezéseknél számításba vett nyers, vagy feldolgozott építési anyagot, munkanemet és munkás napibért tartalmazó egységi árjegyzék. Szükséges azonban ezen árjegyzéket mindig hatóságilag hitelesíttetni.

D) Az előbbi pontban említett egységi árjegyzék alapján állíttassék össze egy árelemzés, melyben az előforduló valamennyi munkanemnek árösszege — alkatrészeinek felsorolása mellett, az osztrák katonai számvevőségek számára előírt építési illetékmérőre (Baugebühr-Ausmass) való tekintettel — legyen kiszámítva.

E) A fenti B) és D) alatt említett előméret és árelemzés segélyével egy **sommás** költségvetés készítendő, melyben az egynemű munkateljesítményekért járó összegek kiszámítatnak. A költségvetés egyes tételeinél az előméret és árelemzés illető tételszámai idézendők. Végre:

F) Hogyha olyan munkák és teljesítmények vétetnek számításba, melyek az illető tervrajzokban épen nem, vagy nem elég világosan tüntethetők elő, az esetben az egész tervmunkát még egy műszaki leírással egészítendő ki, melynek segélyével az építés körül előforduló mozzanatokról teljes és biztos tudomást, illetőleg felvilágosítást lehesen szerezni.

T á r g y		Ára o. é.	
		frt.	kr.
Munkabér és építési anyagok egységi árjegyzéke.			
1	Egy kézi napszám		
2	Egy kőműves napszám		
3	Egy kőfaragó napszám		
4	Egy ács napszám		
5	Egy napszám		
6	Egy napszám		
7	Egy két fogatu lovas (ökrös) napszám		
8	Egy kőből közönséges fejtett kő falazáshoz		
9	Egy kőből válogatott fejtett kő homlokfalazatra		
10	Egy köbláb tiszta éles homok		
11	Egy köbláb oltott kővér mész		
12	Egy mázsa vízhatlan mész (Cement)		
13	Egy köbláb kővér agyag		
14	1000 darab jól kiégetett téglá 11 ¹ / ₂ " h. 5 ¹ / ₂ " sz. és 2 ¹ / ₂ " v.		
15	1000 darab jól kiégetett téglá h. sz. v.		
16	1000 darab jól kiégetett cserépszindely		
17	100 darab jól kiégetett kupás cserép		
18	1000 darab téglá a. h. sz. v. burkolatokra		
19	Egy köbláb fenyőfa tisztán kifaragva egész 5 ^o hosszú darabokban és 4 ¹ / ₅ " egész 10 ¹ / ₁₂ " erősség méretekig		
20	Egy köbláb fenyőfa kifaragva 5 ^o -nél hosszabb darabokban		
21	Egy köbláb tölgyfa minden méretben		
22	1000 darab lécz h. v. sz.		
23	1000 darab fazszindely h. sz.		
24	100 darab deszka puha fából h. sz. v.		
25	100 " " " " h. sz. v.		
26	100 " " " " h. sz. v.		
27	Egy mázsa kapocsvas megmunkálva		
28	Egy csomó nád egy □ ^o mennyezethez		
29	1000 darab lécz vagy padlószeg		
30	1000 darab nádolószeg		
31	1000 darab szindelyszeg		
32	Egy font sodrony		
33	Egy pár meszelő		

T á r g y		Ára o. é.	
		frt	kr.
34	Egy köbláb faragott kő megmunkálva és elhelyezve		
35	Egy folyó láb $\frac{6}{12}$ "-kes lépcsőfok kőből		
36	Egy folyó láb "-es ajtófél kőből		
37	Egy darab kályhaalj kőből		
38	Egy négyzet láb ereszszegevény vagy hajlatbádogborítás horganyzott vaslemezből, háromszor miniummal befestve		
39	Egy folyó láb széles, fekvő ereszszegetorna készítve mint fent		
40	Egy folyó láb lefolyó cső —" átmérővel k. mint fent		
41	Egy darab padlásablak "-es befestve mint fent		
42	Egy darab kétszárnyu, 2" vastag vésett, főbejáró ajtó, kétszárnyu felülvilágító ablakkal, erős kereszttel, közönséges üveggel és fordítóval, az ajtó rajz szerint 6 táblára beosztva, 6 sarkvassal, felső és alsó beeresztett tolóval, vésett erős zárral, rézfogantyúval, puha fából tölgyfa színre befestve sz. mg.		
43	Egy darab		
44	Egy darab külső és belső négyszárnyu ablak, erős kereszttel, 6 táblára beosztva közönséges üveggel 8" mély, 2" vastag tokban, ablakdeszkával veres fenyőből készítve, 10 sarkvassal, 3 kettős fordítóval és kitámasztó kapesokkal, tölgyfa színre befestve sz. m.		
45	Egy darab		
46	Egy ülőhely iskolapad, $1\frac{1}{4}$ " v. gyalult deszkából 12" széles ülővel, 9" széles könyvtámlával és rekesszel		
47	Egy darab tanítóasztal 6" magas zsámolylyal és székkal, puha fából		
48	Egy darab enyvezett feketére festett iskolai tábla támlával, veres színű vonalakkal		
49	Egy darab eszközszekevény, kétszárnyu ajtóval és fiókokkal ellátva, megvasalva és befestve, 4' sz. 7' mg.		
50	Egy darab kívül fülő szelelő berendezéssel ellátott, 6' m. 27" átmérőjű vaskályha a tantermekbe, tökéletesen felszerelve, felállítással együtt		
51	Egy darab 18" átmérőjű vaskályha a lakásokba, tökéletesen felszerelve felállítással együtt		
52	Egy darab 15" átmérőjű vaskályha, mint fent		
53	Egy darab 2' sz. 3' 9" hosszú takaréktűzhely vasból egy három karikás lyukkal, egy sütőcsővel, 2 serpenyővel viztartó üsttel, és minden hozzátartozóval tökéletesen felszerelve, felállítással együtt		
54	Egy darab kéménytisztító ajtócska		
55	Egy folyó láb 8" átmérőjű agyagcső az árnyékszékekbe minden hozzávalóval		
56	Egy darab könyökcső (Gainze)		

1723

1874

RH. Ministerium agriculturae et industriae sub dto 22 Aug. a. c. & ^{N. 553}_{eln.} emanato Data statistica regni
respectivis organis
subministranda.
rescripto clerum curatum ac organa institutionis publicae inviari disponit ad partes muneris, quod eisdem, vigore articuli XXV. legis 1874. intuitu subministrandi respectivis organis ad hoc constitutis data statistica, incumbit, prompte ac rite explendas.

Quos ordines dum praesentibus Venerabili Clero curato inferius communico, ac una docentibus cunctis intimandos dispono: nullus dubito, omnes et singulos provocationi in merito hoc ad Eosdem dirigendae mox satisfacturos.

Az 1874 XXV. törvényzikket mellékletben azzal van szerencsém Méltóságodnak megküldeni, hogy rám hármló végrehajtásával több irányban Méltóságod szives közreműködésére is számithassak.

Felhivom ugyanis Méltóságod becses figyelmét a törvény V-ik szakaszára, mely szerint minden egyéb hatóságok között az egyháziak is kötelesek a statisztikai célokra szükséges adatokat megszerezni, egyuttal kérem, hogy alárendelt még pedig lelkészi, ép úgy mint közoktatási közegeit a törvény ezen határozatára figyelmessé tenni, és oda utasítani méltóztassék, hogy az ország m. kir. statisztikai hivatal által akár Méltóságodhoz akár hozzájuk közvetlenül intézendő megkereséseit lelkiismeretesen és buzgón teljesíteni sziveskedjenek.

Magától értetik egyébiránt, hogy a szükséges minták és betöltendő nyomtatványok, a kormány költségén fognak az illetőknek megküldetni.

Ez utasítással együtt talán nem lesz fölösleges ha Méltóságod az illetőket a törvény 8-ik szakaszára is figyelmeztetni méltóztatnék, mely világossan azt határozza, hogy adatok hiányos, vagy épen be nem szolgáltatása esetében, azok a mulasztást okozott közeg rovására és költségeire a helyszinén gyűjtetnek.

Bizva Méltóságod eddig is tanusított hazafiságában és törvénytiszteletében, erősen hiszem, hogy örömmel fog közreműködni a törvény határozatainak fogantatásában, melyeknek egyéb céljok sines minthogy hazánk állapotának és évről évre változó viszonyainak pontos felismerése által, a jó kormányzatnak és üdvös társadalmi fejlődésnek alapjait megvethessük. Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. — Bartal. s. k.

Datum Quinque-Ecclesiis die 18. Sept. 1874.

Pályázatok.

1724

1874

A somberekai plebániához tartozó Doboka fiok községben a tanítói állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére a pályázat f. é. october 20-ig tartatik nyitva. Ez állomás évi jövedelme a következő:

Szabad lakás, mely áll egy szobából, egy konyhából, egy kamrából; két tehénre istálló és házikert. A tanító szükségére és egyszersmint az iskola fűtésére 2 öl kemény ha-

sábfa. Minden házaspártól (van 40 pár) két-két köteg szőlővényege, $\frac{1}{2}$ pozs. mérő rozs, összesen 20 mérő, 63 kr. oszt. ért. és 6 itcze bor. Minden iskolás gyermektől (van 30) $52\frac{1}{2}$ kr. oszt. ért; $\frac{1}{4}$ hold rét, melyet a község mivel; egy hold szántóföld, melyet a község szánt és boronál. Vasárnapi iskolaért 12 forint. A stolaris jövedék tesz évenként 6 forintot. Az uradalomtól évenként segélyül 25 forint.

1787

1874

Mutationes
in Dioecesi
factae.

Ladislaus Kelemen, professor theol. dogmaticae nominatus est parochus Kurdensis; Jos. Wurster suppl. professor, renunciatus est p. o. & Franciscus Köhler nominatus est studiorum praefectus, una supplens professor theol. dogm. — Alosyius Takács constitutus est vicarius parochiae B. Bógád. Cooperatores missi sunt: Petrus Streicher ad Hőgyész; Joannes Czompó ad Czikó; Joannes Scharfenberger neopresb. ad Gödre; Joannes Germann ad Zomba; Sigismundus Punczmann ad Pécsvárad; Joannes Heid ad H. Hetény; Joannes Dvorzsák neopresb. ad Somberek; Josephus Magyar ad Bogdása; Emericus Szabó ad Pükösd; Josephus Kovács ad Bicsérd; Ludovicus Horváth ad Mágocs; Nicolaus Magyar neopresb. ad F. Mindszent; Joannes Bunyevác neopresb. ad Nádasd; Antonius Gerlich ad Olasz; Augustinus Haisler neopresb. ad Szajk; Georgius Moranche neopresb. ad Harkanovce; Franciscus Bencze ad Ozora; Julius Tóth neopresb. ad Döbrököz.

Quinque-Ecclesiis die 29. Sept. 1874.

Sigismundus m. p.

Episcopus.

L. J. Ch!

1943

1874

Pro congrua notitia communico Decretum S. Congregationis concilii, gravioris momenti observationes continens circa eleemosynas missarum, sub dto 9. Sept. a. 1874. emanatum tenore sequenti:

(Decretum S. Congreg. Concilii quoad stipendia Missarum.)

Cum circa eleemosynas Missarum graves quaedam quaestiones S. Sedi propositae fuerint, eas SSmus D. N. D. Pius divina providentia Papa IX Emmis ac Rmmis DD. S. Rom. Ecclesiae Cardinalibus Concilio Tridentino interpretando ac vindicando praepositis expendendas ac resolvendas mandavit. Itaque injuncto sibi muneri, ea qua par est diligentia et consilii maturitate iidem Emmi Patres satisfacere cupientes, infrascripta dubia desuper concinnari voluerunt.

I. An turpe mercimonium sapiat, ideoque improbanda, et poenis etiam ecclesiasticis, si opus fuerit, coercenda sit ab Episcopis eorum Bibliopolarum vel mercatorum agendi ratio, qui adhibitis publicis invitamentis et praemiis, vel alio quocumque modo Missarum eleemosynas colligunt, et Sacerdotibus, quibus eas celebrandas committunt, non pecuniam sed libros aliasve merces rependunt?

II. An haec agendi ratio ideo cohonestari valeat, vel quia nulla facta imminutione, tot Missae a memoratis collectoribus celebrandae committantur, quod collectis eleemosynis respondeant, vel quia per eam pauperibus Sacerdotibus, eleemosynis Missarum carentibus subvenitur?

III. An hujusmodi eleemosynarum collectiones et erogationes tunc etiam improbandae et coercendae, ut supra, sint ab Episcopis, quando lucrum, quod ex mercium cum eleemosynis permutatione hauritur, non in proprium colligentium commodum, sed in piarum institutionum et bonorum operum usum vel incrementum impenditur?

IV. An turpi mercimonio concurrant, ideoque improbandi atque etiam coercendi, ut supra, sint ii, qui acceptas a fidelibus vel locis piis eleemosynas Missarum tradunt Bibliopolis, mercatoribus, aliisque earum collectoribus, sive recipiant, sive non recipiant quidquam ab iisdem praemii nomine?

V. An turpi mercimonio concurrant, ideoque improbandi et coercendi, ut supra, sint ii, qui a dictis Bibliopolis, et mercatoribus recipiunt pro Missis celebrandis libros, aliasve merces, harum pretio sive imminuto, sive integro?

VI. An illicite agant ii, qui pro Missis celebratis recipiunt stipendii loco libros vel alias merces, seclusa quavis negotiationis, vel turpis lucri specie?

VII. An liceat Episcopis sine speciali S. Sedis venia ex eleemosynis Missarum, quas fideles celebrioribus Sanctuariis tradere solent, aliquid detrahere, ut eorum decori et ornameto consulatur, quando praesertim ea propriis redditibus careant?

VIII. An et quid agendum ab Episcopis, ne in iisdem Sanctuariis plures Missarum eleemosynae congerantur, quam quae ibi intra praescriptum, seu breve tempus absolvi queant?

IX. An et quid agendum ab Episcopis, ut Missae, sive quae singulis Sacerdotibus, sive quae Ecclesiis et locis piis a fidelibus celebrandae committuntur, accurate et fideliter persolvantur?

Quibus dubiis non semel in propriis comitiis sedulo et accurate perpensis, tandem in Congregatione Generali habita in Palatio Apostolico Vaticano die 25 Julii 1874, iidem Emmi Patres in hunc modum respondendum censuerunt, videlicet.

Ad I. Affirmative.

Ad II. Negative.

Ad III. Affirmative.

Ad IV. Affirmative.

Ad V. Affirmative.

Ad VI. Negative.

Ad VII. Negative, nisi de consensu oblatorum.

Ad VIII. et IX. Standum Constitutionibus Apostolicis et Decretis alias datis.

Factaque die 31 Augusti 1874 de his omnibus SSmo D. N. per me infrascriptum Secretarium relatione, Sanctitas Sua resolutiones S. Congregationis Apostolica sua auctoritate adprobavit et confirmavit, atque ad Episcopos transmitti jussit, ut ipsi eas intra propriae jurisdictionis limites exequendas, perpetuoque et inviolabiliter servandas curent. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Datum Romae ex Secretaria S. Congregationis Concilii die 9 Septembris 1874. P. Card. Caterini Praef. P. Archiepiscopus Sardinus Secr.

1944

1874

(Schema Rationum ecclesiarum et p. fund.)

R. H. Ministerium Cultus & publ. institutionis sub dto 8-ae Octobris a. c. Nr. 1265 emanato rescripto disponit, ut rationes ecclesiarum et piarum foundationum quae ex aerario status, aut religionis, alioque fundo dotationem aliquam habent, semper documentis provisae, omnesque reliquae rationes ecclesiarum, capellarum, et piarum foundationum, quae nullum e fundo publico obtinent subsidium, sine documentis adornatae, obtinendae in regno uniformitatis et facilioris revisionis gratia secundum schema rationum sequens hungarico idiomate exhibeantur.

Tétel szám	B e v é t e l	Tőkek névértéke	Mult évi hátralék		Folyó évi járandóság		Összesen		Lerovás		Hátralék az év végén	
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
	Mult évi pénztári maradvány	.	.	.	90	50	90	50	90	50	.	.
1	Egységes államkötvény; szám 82500; 5%	2000	.	.	84	.	84	.	84	.	.	.
2	Földteherm: kötvény " 12000; 5%	500	.	.	24	41	24	41	24	41	.	.
3	" " " 12600; 5%	100	.	.	4	88	4	88	4	88	.	.
4	Takarékpénztári könyvecske; . . . szám 1100; 5%	400	.	.	20	.	20	.	20	.	.	.
5	Lázár Iván magánadós 6%	100	6	.	6	.	12	.	12	.	.	.
6	Buzkó Vaszéli " 6%	80	4	80	4	80	9	60	4	80	4	80
7	Duló György " (lásd tétel) 11 6%	50	.	.	3	.	3	.	.	.	3	.
8	Oláh János " 6%	180	5	40	10	80	16	20	10	.	6	20
9	Csekán " (lásd tétel) 12) 7%	100	.	.	3	50	3	50	3	50	.	.
10	Fekete József " (" " 13) 7%	300	21	.	5	25	26	25	26	25	.	.
11	Duló György visszafizeti 50 frt tőke-tartozását 1873 december 31-én.	.	.	.	50	.	50	.	50	.	.	.
	Oldal	3810	37	20	307	14	344	34	330	34	14	00

Bemutató a 2. félévi pénzügyi évről a hátralékkal kezdve.

Jegyzés.

Tétel szám	K i a d á s	Összeg	
		frt	kr.
1	Kölcsön adatott Vacska Mihálynak april 1-én 7 ⁰ / ₀ lékra	300	.
2	" " Horvát Lajosnak julius 1-én 7 ⁰ / ₀ "	100	.
3	" " Szabó Eleknek julius 31-én 7 ⁰ / ₀ "	200	.
4	Takarékpénztárba elhelyeztetett december 31-én 5 ⁰ / ₀ "	200	.
5	Templomi szükségletekre (gyertya, tömjén, misebor és kenyér stb.) .	14	50
6	Bezerzett és a templom leltárába bevezetett szerekért	50	.
7	Épület helyreállítási költségek	145	.
8	A templom gondnok évi fizetése vagy jutalmi díja	40	.
9	Az egyházi " " " " " " " "	20	.
10	Gazdasági költségek (földek miveltetése, napszámok stb.)	160	.
11	Állami adóba	25	.
12	Vegyes kiadások	3	.
	Összesen:	1257	50
A bevétel tesz . . 1420 frt 75 kr. A kiadás " . . 1257 " 50 " marad tehát az 1874. évre pénzkészlet . . 163 frt 25 kr.			
A múlt év végén a tőke állott (tétel szám 1—10) . 3810 frtból Ebből a folyó évben visszafizettetett " 11—13) . 450 " Maradott /persze/ 4260 frt. 336 Ehez adva az új tőkét (tétel szám 23—26) . . . 800 " 800 A tőke álladék a folyó év végével tesz . . . 5060 frtot. Kelt Lugoson, 1873. december 31-én. 4150			
Láttam N. N. N. N. alesperes. plébános. N. N.) N. N.) templom gondnokok.			

Quodipsum in rationibus anni affuturi iam observandum V. Clero intimans prae-
noto, praevia formularia rationum in typographia lyceali venui dari.

Datum Quinque-Ecclesiis die 24. Octobris 1874.

1945

1874

Requisitus per praesidium Societatis S. Ladislai, praesentibus notitiae reddo mem-
bris Societatis huius, praelaudatam Societatem, generalem suam congregationem, eamque
decimam, 18. Novembris a. c. hora 9 $\frac{1}{2}$ in oeco maiori Seminarii centralis Budapestiensis
celebraturam, praemissa solenni hora 8 $\frac{1}{2}$ celebranda missa. Quosuper laicos quoque, qui
Societatis membra in ambitu parochiae inveniuntur, certiores redditos volo.

Datum Quinque-Ecclesiis die 24. Oct. 1874.

1949

1874

Mutationes in dioecesi factae sunt sequentes: Mathias Eberling parochus M. Her-
telendensis translatus est ad Babarcz, in locum ejus nominatus est parochus M. Hertelen-
densis, Ferdinandus Rang, praebendato-capellanus. Joannes Germann, cooperator Zombaensis,
constitutus est praebendato-capellanus ecclesiae cathedralis.

1946

1874

Pro congrua notitia V. Cleri docentiumque communico tenorem Rescripti
RH. Ministerii cultus et publ. Institutionis sequentem:

A vallás és közoktatási m. kir. ministertől. 1285. eln. sz. Méltóságos Püspök ur!
Több felől kérdés intéztetvén hozzám aziránt ha valjon az 1868 évi 38. t. cz. 147 §-a
értelmében megalakult úgy szintén tisztán felekezeti tanítói egyletek és testületek, valamint
az u. n. járási körök elnökei és tagjai, egymás közötti hivatalos levelezéseik alkalmával
élveznek-e portomentességet? tudomás és az egyházmegyéjében fennálló ilyenmő felekezeti
testületekkel leendő szives közlés céljából van szerencsém Méltóságodat értesíteni, miszerint
úgy a már fennálló, mint a még csak ezentul netán alakulandó fentemlitett egyesületek el-
nökei és tagjai egymásközötti levelezéseikben, nem élveznek portomentességet. Fogadja Mé-
ltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapesten 1874 évi október hó 21-én.
Trefort Ágoston.

1947

1874

Praesentibus subiungitur per R. H. Ministerium Cultus et publ. Inst., pro con-
sequendo stipendio fundationis Széchényi-Kollonicsianae, publicatus, concursus, Docentibus
notitiae redendus:

Pályázat.

A Széchényi-Kollonich-féle üresedésbe jött 63 frt évi segélydíj élvezetével össze-
kött alapítványi helyek betöltésére folyó 1874. évi deczember hó végéig pályázat nyitattik.
Pályázatképesek nemzetiségi különbség nélkül oly magyarországi születésű katolikus vallásu

elaggott és keresetképtelen főleg nemesi származású szegény sorsú férfiak, kik a fejedelem és haza körül, különösen a népnevelés és tanítás, valamint a közszolgálat terén érdemeket szereztek.

Pályázni óhajtok ennél fogva felhivatnak, hogy a fent elősorolt minőségeket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket, melyekben egyszersmind kijelölendő, hogy ezen segély elnyerése esetére, melyik adóhivatalnál kívánják azt folyósíttatni, az illető egyházmegyei hivatal útján a kitűzött pályázati határidőn belül nyujtsák be.

Megjegyeztetvén, miszerint azon folyamodványok, melyek nem az illető egyházmegyei hatóság útján avagy a pályázati határidő eltelte után nyujtatnak be, figyelembe nem vétetnek.

Kelt Budapesten, 1874. évi october hó 15-én Vallás és közoktatási m. k. minisztertől.

1979

1874

(Novum systema mensurae & ponderis in scholis a. c. docendum.)

Praesentibus pro stricta observantia communico tenorem Intimati RH. Ministerii Cultus et publ. institutionis sequentem:

Vallás és közoktatási m. kir. minisztertől. 27398 szám. Meghozatván a méter mértékek behozataláról a törvény, az országgyűlés e tárgyra vonatkozó külön végzéséhez képest, intézkedéseket tettem az iránt, hogy a népoktatási tanintézetek számára könnyen megérthető s lehető olcsó taneszközök készíttessenek, s azok a nevezett tanintézetekben még a folyó 1874/5-ik tanév lefolyása alatt megtaníttathassanak.

Az e célra készített méter mértékek rendszerét ábrázoló falitáblának s a hozzá készített utasításnak két-két példányát, oly kérelemmel küldöm meg a főtisztelendő egyházm. hatóságnak, hogy ezek megjelenéséről a felügyelete alatt álló népoktatási intézetek tanárait avagy tanítóit, illetőleg közvetlen előljáróit, értesíteni sziveskedjék, sőt az országgyűlés végzése értelmében e taneszközök beszerzése mellett, e tantárgynak még e tanév folyama alatti tanítását elrendelni méltóztassék.

E taneszközt nagyban meglehet rendelni a budapesti egyetemi nyomdában, hol a nagyban megrendelő a könyv lapján kitett 60 krból illő százalék leszámítást fog nyerni.

Midőn ez ügyet sürgőssége és fontosságánál fogva a főtisztelendő egyházm. hatóság becses figyelmébe ajánlom, egyszersmind felkérem, hogy intézkedéseiről és annak sikeres eredményeiről, annak idején engemet értesíteni sziveskedjék. Budapest 1874. évi octóber hó 6-án. Miniszter ur meghagyásából: Tanárky Gedeon állam titkár.

1848

1874

A siklósi elemi tanoda I-ső oszt. tanítói állomása üresedésbe jövén, ezen állomás betöltésére pályázat hirdettetik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat folyó évi december hó 9-ig a kerületi tanfelügyelői és esperesi hivatalhoz küldjék Villányba.

Az ezen állomással összekötött évi jövedék 300 frt készpénz és 1 szoba lakásul az iskolaépületben.

Pécs, octóber hó 30-án 1874.

1848

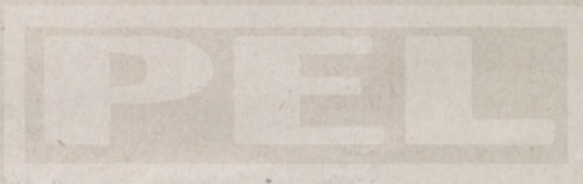
1874

Statio docentis Veliškovcensis, cujus proventus sequentes sunt: 315 fl. av; habitaculum bonum cum 2 cubilibus, intravillanum 1. jugeris slavonicalis, 2. jugera terrae arabilis, 6 orgiae lignorum focalium, cum exigua stolari competentia; — vacans reddita est. Pro qua statione consequenda concursus in 1-am Decembris a. c. defigendo, invio recurrentes, ut documenta sua ad VAD. & schol.Inspectorem Districtualem in Podgajce (ult. posta: Dlj. Miholjac) promoveant.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 3-a Nov. 1874.

Sigismundus m. p

Episcopus.

Utasítás.

A vallásalap kegyurasága alá tartozó templomok és paplakok építésénél, vagy helyreállításánál követendő eljárás iránt.

1. §.

Mihelyt az egyházmegyei hatóság valamely templom vagy paplak újbóli építését, vagy helyreállítását szükségesnek, s minden tekintetben kellőleg indokolhatónak találja, az építési tárgy szemle utjáni fölvétele és az építési terv és költségvetés szerkesztése végett közvetlenül az állammérnöki hivatalhoz forduland, mely az illető egyházi községekkel, mindenesetre pedig a helybeli plébános és előljárók hozzá járultával az építkezési munkákat szükségességét igazoló körülményeket az építési leírásban egybefoglalván a tervet és költségvetést elkészíti, és azokat az özsves műszaki iratokkal felszerelten betekintés és észrevételeinek megtétele végett az egyházmegyei hatósághoz fölterjesztendi.

§. 2.

Az egyházmegyei hatóság a neki bemutatott műszaki iratokkal áttekinti és azokat észrevételei kíséretében a m. kir. helytartó-tanácsához fölterjeszti.

3. §.

Az igénybe vett költségek engedélyezése után a műszaki iratok az egyházmegyei hatóságoknak át fognak küldetni, mely azok foganatosításának biztosítását eszközözlendi.

Az építkezés foganatosításának biztosítása, ha eltérő eljárásra határozott kormányshéki engedély nem adatik, mindenkor eleve kihirdetendő és egy állammérnöki hivatalnak közbejöttével tartandó árlejtés mellett eszközöltetik, melylyel az egyházmegyei hatóságok rendszerint az illető espereseket megbizhatják, vagy ha czélszerűnek látják, az illető szolgabírókat annak megtartására felszólíthatják.

Az árlejtés, ha a munkálat 1000 ftnyi költséget meghalad, valamely hivatalos, vagy olvasottabb vidéki lapban; ha pedig csekélyebb összeget vesz igénybe, a helyhatóság által a közelfekvő községekben közhírré tétetik, s e tény az illető községeknek, hol a kihirdetés történt, bizonyítványai által igazolandó.

A Az árlejtési hirdetvény **A** alatti minta szerint eszközzendő. —

B Együttal nagyobb építéseknel az általános föltételek a **B** alatti, és
C mindennemű építéseknel a részletes feltételek a **C** alatti minta szerint elkészíttetnek és vállalkozók megtekintésére készen tartatnak.

Az árlejtés kihirdetésétől eltérni s alkuegyezményt kötni csak kiváló jutányosság vagy sürgős szükség esetében csekélylyebb helyreállításoknál s mindenkor a m. kir. helytartó-tanács felhatalmozása folytán engedtetik meg, és az egyezmények az építési szerződés minden kellékeivel birnia kell.

4. §.

Az árlejtésnél szó és írásbeli ajánlatok tétethetnek.

D Az írásbeli ajánlatok csak a **D** alatti minta szerint nyújthatok be.

5. §.

E Az árlejtésről **E** minta szerint jegyzőkönyv szerkesztetik.

Szükséges ezen jegyzőkönyvben megemlíteni, hogy az általános és különleges építési föltételek a jelenlevők előtt felolvastattak, és azok által saját kezüleg aláírtak, mi mulhatatlanul telyesítendő. Felvétetik ezen jegyzőkönyvbe a betett bánatpénz mennyisége és minémüségé és árlejtés után ezen bánatpénz azoknak, kiknek ajánlata el nem fogadtatott, visszatadik; minek foganatosítása az illető felek aláírásával magán az árlejtési jegyzőkönyven elismertetik.

Felvétetnek ezen kívül az egyes szóbeli ajánlatok, az írásbeli ajánlatok pedig csak a szóbeliek befejezése után nyittatnak fel a felek jelenlétében, és azok tartalma a jegyzőkönyvbe röviden megérintetik.

A legjutányosabb vállalkozó a bánatpénzt az egész építési összeg 10%-ra biztosítékképen kiegészíteni tartozik, mely a legközelebbi adópénztárba szállítván, ennek megtörténte az adóhivatal által az árlejtési jegyzőkönyvön elismeretik. Az árlejtési jegyzőkönyv végtére a jelenvolt hivatalos személyek által aláíratik.

§. 6.

F Az árlejtésről felvett jegyzőkönyv alapján **F** minta szerint három példányban szerkesztendő szersződés köttetik, mely a vállalkozó és az egyházmegyei hatóság által aláíratván, az összes műszaki iratok kíséretében a helytartótanácsnak jóváhagyás végett felterjesztetik, honnan a helybenhagyási záradékkal ellátva az egyházmegyei hatóságnak a munkalat foganatosítása végett, mely az állammérnöki hivatal felügyelete és vezetése alatt történik átküldetik.

7. §.

Ha az árlejtés kedvező eredménynyel nem bírna, azon esetben az árlejtésre károsan befolyt körülmények felderítése mellett csak az árlejtési jegyzőkönyv véleményes jelentés kíséretében lesz a kormányzékhez felterjesztendő.

8. §.

A vállalkozó részletes kielégítése mindenkor az állammérnöki hivatal által a vállalkozó aláírásával is ellátandó érdembér-kimutatások alapján történik, s az érdembér a műszaki számvevői osztály által történt átvizsgálás után a helytartótanács által számadás iránti előlegképen az egyházi hatóságnak utalványoztatik.

Átvállalt, de még részben sem telyesített munkákra előlegek sem ki nem köthetők, sem nem utalványozhatók.

9. §.

A munkalat bevégezte után, — mennyiben az összes költség 3000 ft. meg nem halad, az állammérnöki hivatal az egyházmegyei hatóság fölszólítására, minden külön felhatamazás nélkül, a művizsgálatot teljesíti; — nagyobb költségbe került építkezések bevégeztéről pedig az állammérnöki hivatal szabályszerű művizsgálati táblázatot készít, mely az országos építészeti igazgatóság útján a kir. kormányzékhez felterjesztetik, hogy a művizsgálati bizottmány esetről esetre onnan kiküldethessék.

A művizsgálati jegyzőköny az egyházmegyei hatóság útján annak netáni észrevételeivel a m. kir. helytartótanácsához végelhatározás végett felterjesztetik.

10. §.

A művizsgálat napjától számítandó egy évi jótállási határidő eltelte után a vállalkozó vagy az egyházmegyei hatóság kívánata folytán az állammérnöki hivatal az építési tárgy állapotának mibenléte iránt bizonyítványt állítand ki, mely kedvezően szólván az egyházmegyei hatóság által a biztosítéki összeg mennyiségéről, annak hol és mily adatok lételéről a helytartótanácsához felterjesztés fog tétetni; különben pedig a biztosítéki összeg a hiányoknak a vállalkozó általi helyreigazításáig vissza fog tartatni, vagy a hiányoknak helyreállítására fordíttatni, s csak a maradvány kiszolgáltatni.

PEL

Árlejtési hirdetmény.

A nagym. m. kir. Helytartótanács 1864-ik évi Május hó 17-én 56,379. sz. alatt kelt rendelete folytán a paplak újból építése engedményeztetett.

Ezen építmény vállalkozás útjani biztosítása végett f. évi Julius hó 20-án délelőtti 10 órakor N. N. helyen szóbeli és írásbeli ajánlatok elfogadása mellett nyilvános árlejtés fog tartatni.

Az építkezési költségek következően szám jelzettek:

1. Kőműves munka		3714	frt	56	kr.
2. Kőfaragó	"	172	"	13	"
3. Ács	"	1796	"	48	"
4. Asztalos	"	252	"	29	"
5. Lakatos	"	82	"	35	"
6. Mázoló	"	67	"	91	"
7. Üveges	"	41	"	38	"

Összesen . 6127 frt 10 kr.

Azon kívül a község részéről természetben kiállítandó munka erő 172 kézi és 45 ígás napszám van előszámítva.

A tervek, költségvetés és az építési föltételek f. évi Julius 10-től fogva a fenntemlíttett irodában megtekinthetők.

Felhivatnak a vállalkozni szándékozók, miszerint a fenntkitett napon és órában az előírányzott összeg után számítandó 5 száztóli bánatpénzzel ellátva a kitűzött helyen vagy személyesen jelenjenek meg, vagy pedig jogérvényes írásbeli ajánlatukat a 10 száztóli bánatpénznek melléklése mellett idején küldjék be.

A egyházmegyei hatóság 1864-ik évi Junius 30-kán.

Részletes építési feltételek

a paplaknak a Nagym. m. kir. Helytartótanács
186 hó nap szám alatt kelt rendelete
folytán engedményezett újbéli építését illetőleg:

1. §.

186 hó nap délelőtti 10 órakor a
paplak újbóli építése iránt helyen
szóbeli és írásbeli ajánlatok elfogadása mellett nyilvános árlejtés fog tar-
tatni. Az építési költségek 6127 frt 10 kr o. é. vannak előszámítva.

2. §.

Ezen nyilvános árlejtésnél résztvenni kívánók az 5% az az 310
frtnyi bánatpénzt azon nyilatkozat mellett tartoznak letenni, hogy ma-
gukat az általános és részletes építési feltételeknek alávetik. Nem szak-
értő vállalkozók kötelesek egy szakértő munkavezető alkalmazásáról ke-
zeskedni.

3. §.

A 310 frtnyi bánatpénzzel ellátott és folyó évi
hó nap -ig beérkezendő írásbeli ajánlatok a szóbeli ár-
lejtési tárgyalás befejezte után a résztvevők jelenlétében bontatnak fel.

Egyenlő összegre szóló ajánlatok közül az írásbeli bir elsőbbség-
gel, feltéve, hogy az szabályszerűen van szerkesztve.

Egyenlő írásbeli ajánlatok közül az elsőbb beérkezettnek jut az
elsőbbség. Az árlejtés megtartására kitűzött órán túl semmiféle ajánlatok
tovább el nem fogadtatnak.

4. §.

Az ajánló, tett ajánlata által saját részéről azonnal kötelezi ma-
gát az építkezés kivitelére, azonban csak a felsőbb jóváhagyás leérkezte
után nyer arra végképeni jogot.

5. §.

A legjutányosabb ajánlatot tevő tartozik a letett 5% bánatpénzt

mint biztosítékot az N. N. adóhivatalnál, mely annak átvételét az árlejtési jegyzőkönyven bizonyítandja letenni; a többi résztvevőknek a bánatpénzek azonnal visszaszolgáltatnak.

6. §.

Az építkezés haladásához mérve a vállalkozó az állam mérnöki hivatal által szerkesztendő, s kormányshoz felülvizsgálandó érdembérimutatások alapján helytartótanácsi utalványozás folytán és az állam mérnöki hivatal által láttamozandó nyugta iránt az egyházmegyei hivatalnál fogja kikapni a részletfizetéseket.

Minden részletésből azonban 5% tartatik vissza felülvizsgálatig, melynek akadálytalan teljesítése után ezen vissza tartott részlet is utalványoztatik.

7. §.

Az építés f. é.	hó	nap	-ig befejezendő felté-
ve azt, hogy a munka f. é.	hó	nap	-ig a vállalko-
zónak átadatik.			

Az építési munka tökéletes és helyes befejezéséről a vállalkozó hátralévő követelésével és biztosítékával kezeskedik.

8. §.

Az építés tartósságáért a vállalkozó a felülvizsgálat napjától számítandó egy évig köteles a letett biztosítéki összeggel jótállani, melyre nézve a jótállási határidő lefolyta után az általános minden vállalkozót szintén kötelező építési feltételek 26 §. értelmében fog intézkedés tétetni.

9. §.

Az építésre csak jó és tökéletes ép anyag használandó, nevezetesen jól kiégetett téglá, friss oltott mész, és éles tiszta homok használata töltetik ki.

A faanyag mindenképp előtt ép és száraz legyen, és az előírt méretek szerint tisztán kidolgozva használtassék fel.

A súly szerint szállítandó vas vagy egyéb ércz anyagokról hiteles súlybizonylat szerezendő

10. §.

A bélyegek költségeit vállalkozó tartozik viselni.

Írásbeli ajánlat.

Alulírt debreczeni lakos építő-mester ezennel hitelesen nyilvánítom, hogy a paplak építését illető költségvetési okmányokat és árlejtési feltételeket láttam és kellőleg megértettem; és hogy kész vagyok ezen építési munkát az említett feltételek értelmében 8% az az nyolcz száztóli árleengedéssel az előszámitott összegből elvállalni. Egy uttal a megállapított 10% bánatpénzt frtban ide mellékelve beküldöm.

Debreczen 1864-ik évi Junius 15-én.

Kardos István s. k.

Ha vállalkozó a jelen szerződés bármely pontjának nem felel meg, akkor a Nagym. m. kir. Helytartótanácsnak jogában áll tetszése szerint vagy őt kötelességeinek teljesítésére szorítkozni, vagy pedig a szerződést felbontottnak nyilvánítani, és a szerződésbeli munkákat bár

ki által bármilyen módon és bármilyen egységi árak mellett — az elmozdított vállalkozó költségén és kárára telyesíttetni — az ez által netalán származandó több kiadást pedig vállalkozó biztosítékából, és összes vagyonából fedeztetni, — megjegyeztetvén, hogy az esetben, ha talán kevesebb kiadás fogna mutatkozni, a nyerendő összeg — valamint a vállalkozó biztosítéka mégis a vállásalap javára megmaradand, és a szerződés megszegése miatt lefog tartatni.

6. §.

Ezen szerződés és a részletes feltételek alapján netalán keletkezhető peres kérdések akár fél akár alperes legyen a vállásalap, mindenkor az ezen alapot képviselő pénzügyi ügyészség székhelyén létező azon bíróság előtt fognak eldöntetni, mely a pénzügyészségnek alperesége esetére illetékes volna. Minden peres esetben azonban vállalkozó az építészeti közegek által megállapított számbavétel és tényálladék ellen semmi kifogást nem tehetend, s azok telyes bizonyító érvénnyel fognak birni.

7. §.

Ezen szerződés három példányban állítatik ki, melyek közül a vállalati összeg szerint bélyegzett példánya vállásalapot képviselő — érsek, püspök vagy helynök — nél marad, a másolati bélyeggel ellátott példány a vállalkozónak kiadatik, a harmadik bélyegtelen példány pedig a m. kir. Helytartófanácsnál tartatik vissza. Hitelesítés és megerősítés végett azonban ezen szerződés a szerződő felek által és a vállalkozó részéről felhívott két tanu által ezennel aláíratik.

Kelt

A vállásalap részéről.

A vállalkozó részéről.

Árlejtési jegyző

mely 186... évi... nap a... püspöki helynökségnél
kelt magas engedményezése folytán a... újból építendő
alulirottak jelenlétében felvétellett.

Ezen tárgyalás alapját képezi a fentemlített engedményezési rend
és költségvetés **D.** alatti általános és **E.** alatti részletes feltételek, mely

A kikiáltási építési összeg: 6127 frt 10 kr.

Megjelent vállalkozók nevei	Letett bánatpénz összege	Tett szóbeli ajánlat	Írásbeli ajánlatot tevők nevei	Mellékelt bánat- pénz összege	Írás- beli ajánlat
PEL					

A munkát el nem nyert vállalkozók a letett bánatpénzeket visszakapták, mint jelen

M. M. s. k., N. N. s. k., P. P. s. k., s. a. t.

A... frtnyi biztosíték megőrzés végett átvétellett a cs. kir. adópénztárnál.

jegyzőkönyv

Elnökségnél a nagym. m. k. Helytartótanács 186... évi... sz. a.
újából építendő paplak vállalkozás utjáni biziosítása tárgyában az

Ényezési rendeleten kívül az... alatti terv **B. C.** alatti előmérték
eltételek, mely okmányok a megjelent vállalkozók által aláíratlak.

ellékelt bánat- pénz összege	Írásilag tett ajánlat	A munka elvállalója	Kiegészített 10% biztosí- téki összeg	Megjegyzendő.

ták, mint jelen aláírásukkal bizonyítanak.

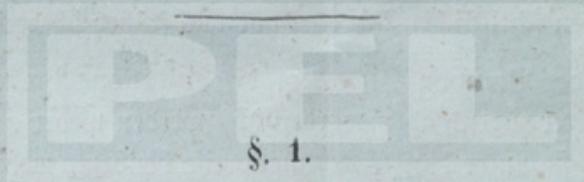
Allgemeine

technische und administrative

Bau-Bedingnisse

für die

Wasser- und Straßenbau-Arbeiten.

§. 1.

Vorschriften in administrativer Beziehung.

Der Bauunternehmer ist verpflichtet, sich streng nach allen bestehenden Vorschriften zu richten, welche den Gegenstand der Unternehmungen, die Ausführung und die Kollaudirung der öffentlichen Arbeiten betreffen, und auch alle dahin einschlägigen vorgezeichneten Verwaltungsmaßregeln zu beachten, in so weit dieselben nicht durch die gegenwärtigen Bedingnisse oder durch den Contract eine Modifizirung erleiden.

§. 2.

Zulassung zu Bauversteigerungen.

Zu einer öffentlichen Bau-Vizitation wird in der Regel Jedermann zugelassen, der das vorgeschriebene Reugeld erlegt, und gegen dessen Redlichkeit kein Anstand obwaltet, oder der nicht etwa schon bei irgend einer öffentlichen Bauunternehmung als kontraktbrüchig erklärt worden ist.

§. 3.

Vertretung der Vizitanten, schriftliche Offerte, Sintangebung.

Denjenigen Unternehmungslustigen, welche bei der öffentlichen Vizitation aus was immer für Ursachen, zu erscheinen verhindert sind, ist gestattet, sich entweder durch

einen Bevollmächtigten, welcher sich bei der Vizitations-Kommission mit einer von seinem Machtgeber ausgestellten gesetzlichen Vollmacht auszuweisen hat, — vertreten zu lassen; oder vor und bis zur Eröffnung der öffentlichen Vizitationshandlung, an die diesfällige Kommission gehörig versiegelte, mit dem gesetzmäßigen Stempel versehene Offerte portofrei einzusenden.

In einem solchen Offerte muß der Vor- und Zuname, der Wohnort und Charakter des Offerenten, so wie, wenn die Arbeit in Bausch und Bogen hintangegeben wird, — die angebotene Summe, oder der Nachlaß oder die Aufzahlung in Prozenten, wo es sich um Anbote nach Einheitspreisen handelt, mit Zahlen und Buchstaben deutlich geschrieben, dann die Caution selbst, oder aber eine ämtliche Bescheinigung über den erfolgten Erlag derselben beigegeben, und ausdrücklich erklärt werden, daß der Baubewerber sich den, der Vizitations-Verhandlung zum Grunde liegenden allgemeinen und speciellen Bedingnissen ohne Vorbehalt unterwerfe.

Die Eröffnung der schriftlichen Offerte findet erst nach beendigter mündlicher Vizitation statt, wornach der darin enthaltene Anbot in das Vizitations-Protokoll aufgenommen wird. Einem solchen Anbote kann aber nur dann der Vorzug eingeräumt werden, wenn der Offerent als der Meistanbietende sich darstellt, und das Offert selbst vorschriftsmäßig verfaßt befunden worden ist.

Für den Fall, als der Betrag eines schriftlichen Offertes dem mündlichen Bestbote eines anwesenden Vizitanten gleichkommen sollte, wird dem Letzteren der Vorzug gegeben, — dem abwesenden Offerenten dagegen die beigebrachte Caution zurückgestellt.

Bei gleichen schriftlichen Anboten hat das früher überreichte Anbot den Vorzug.

Nachdem der Bau von Seite der, die Vizitations-Verhandlung leitenden Bau-Behörde dem Bestbieter zugeschlagen worden ist, werden weder mündliche noch schriftliche Anbote, selbst wenn sie unter dem Erstehungspreise bleiben, mehr angenommen.

§. 4.

Verschiedene Methode der Hütangabe eines Baues.

Das Bauunternehmen kann:

- a) nach Bausch und Bogen stattfinden, oder
- b) auf Einheitspreisen beruhen, oder
- c) es können beide Verfahren vereinigt werden, nämlich es kann der Bau theils nach Bausch und Bogen, theils nach Einheitspreisen übernommen werden.

Ad a) Das Bauunternehmen in Bausch und Bogen besteht in der Uebernahme einer vorher bestimmten Arbeit um eine festgesetzte Summe, welche blos durch zufällig eintretende Umstände, die in §§. 13 und 14 angegeben erscheinen, verändert werden kann.

Die Verantwortlichkeit des Unternehmers beginnt mit dem Tage, an welchem die Uebergabe der Arbeit an denselben, behufs ihrer Ausführung erfolgt, und erlischt mit dem Tage, an welchem der Abschluß der definitiven Kollaudirung erfolgt ist, angenommen den, im §. 29 betrachteten Fall, wenn nämlich der Bauunternehmer die Verpflichtung zur Erhaltung der Arbeit auf eine angegebene Zeit nach der Final-Kollaudirung übernommen hat.

Wenn Frost, oder ein hoher Wasserstand eines Flusses die Fortsetzung der Arbeit ganz, oder zum Theile unmöglich machen sollte, so wird die Verzögerung in das Tagebuch eingetragen, und dem Unternehmer zu Guten geschrieben.

§. 9.

Beginn des Baues.

Der Zeitpunkt des Beginnes der Arbeit wird mittelst eines, von der Bauleitung mit dem Unternehmer aufgenommenen Uebergabs-Protokolles urkundlich festgesetzt.

In diesem, an Ort und Stelle zu verfassenden Protokolle wird genau erklärt, daß man sich von der Dertlichkeit die genaue Kenntniß verschafft, und die Tracirung des Baues, so weit möglich bewirkt hat, so wie, daß die zur Ausführung der Arbeit bestimmte Zeit vom Tage der Schließung des Uebergabs-Protokolles angefangen, zu rechnen ist.

Dieses Protokoll ist in dupplo zu verfassen, von der Bauleitung, vom Bauführer und vom Unternehmer zu unterfertigen, und es hat die Bauleitung ein Exemplar desselben sogleich der, die oberste Leitung der Arbeit besorgenden Baubehörde vorzulegen. Alle zur Tracirung der Arbeit erforderlichen Materialien und Arbeitsmittel müssen auf Verlangen der Bauleitung vom Unternehmer ohne irgend eine Vergütung herbeigeschafft werden.

§. 10.

Klauseln im Uebergabs-Protokolle. Streitpunkte.

Der Unternehmer der Arbeit darf in dem Uebergangs-Protokolle weder Klauseln, noch Einsprüche oder Vorbehalte machen, mit Ausnahme solcher, welche sich auf, bei der Tracirung vorkommende Thatsachen beziehen, die im Widerspruche mit dem genauen Sinne der speziellen Baubedingnisse stehen.

In einem solchen Falle werden, wenn es nöthig ist, als Grundlage für die zu erfolgenden Beschlüsse der Baubehörde die bezüglichen Erhebungen über den bestrittenen Punkt gepflogen, und die Resultate dem Protokolle beigelegt; der Unternehmer ist jedoch verpflichtet, mit der Ausführung der Arbeit in einem anderen, nicht angefochtenen Theile derselben, wo möglich vorzuschreiten, bis die diesfälligen Entscheidungen gegeben sind.

§. 11.

Verspätete Uebernahme des Baues.

Der Unternehmer, welchem von der Bauleitung der Tag der Uebernahme der Arbeit bei Zeiten bekannt gegeben wird, bleibt für jeden Schaden, welcher aus der verspäteten Uebernahme und Einleitung der Arbeit der Staatsverwaltung und anderen Interessenten zugehen sollte, verantwortlich, und zur entsprechenden Entschädigung verpflichtet. Außerdem wird die Bauleitung einen anderen Tag zur Uebernahme mit dem Bedeuten festsetzen, daß, wenn der Unternehmer sich auch dieser Anordnung nicht fügen sollte, er, ohne weiters als Kontraktbrüchig zu behandeln, und mit dem Verluste der geleisteten Caution von der Unternehmung auszuschließen ist.

Baubuch. Abschlüsse.

Am Arbeitsplatze hat die Bauleitung ein Baubuch zu führen, in welches täglich folgende Elemente einzutragen sind:

1. Alle sich ereignenden Zufälligkeiten, Regen, Frost, Hochwässer u. s. w. Kurz, alle Umstände, welche unmittelbar die Arbeit betreffen, und auf diese Einfluß nehmen.

2. Bei Wasserbauten der zur Mittagsstunde stattfindende Stand des Wassers bezüglich des Nullpunktes.

3. Die Besichtigung der Arbeit durch den leitenden Ingenieur oder durch andere höher gestellte Baubeamte, und deren allfällige Bemerkungen oder Verfügungen, die von ihnen selbst in das Buch einzutragen sind.

4. Am Schlusse einer jeden Woche der Grad des Fortschrittes der verschiedenen einzelnen Theile der Arbeit.

5. Der Grad des Fortschrittes der gesamten Arbeit im Vergleiche mit dem ganzen Umfange derselben.

Dies gilt für die im Bausch und Bogen auszuführenden Arbeiten. Dieses Baubuch ist zu Ende jeder Woche vom Unternehmer und vom Bauaufseher zu unterfertigen.

Bei jenen jedoch, die nach Einheitspreisen bewirkt werden, müssen in dem erwähnten Buche noch die verschiedenen, vom Unternehmer täglich geleisteten Arbeiten und gelieferten Materialien eingetragen werden. Von diesem Journale sind am Schlusse jeder Woche Abschlüsse zu machen, welche von dem Bauführer, der Bauleitung und von dem Unternehmer zu unterschreiben sind, und als Beilage der Zahlungs-Certifikate im Sinne des §. 23 dienen sollen.

§. 13.

Mehr- und Minderleistungen.

Wenn im Zuge des Baues, d. i. während der Zeit, welche zwischen der Uebergabe und der definitiven Kollaudirung desselben verstreicht, die Nothwendigkeit von Mehrarbeiten sich herausstellt, so ist der Unternehmer verpflichtet, selbe auf Grundlage seines Kontraktes als einen integrierenden Theil der von ihm übernommenen Arbeit herzustellen.

Die Nothwendigkeit einer Mehrarbeit kann hervortreten:

- a) unvorhergesehen und ohne daß die Zeit zur Einholung der höheren Genehmigung zu den zu treffenden nothwendigen Vorkehrungen vorhanden ist, indem Gefahr am Verzuge haftet. In diesem Falle berichtet die Bauleitung hierüber sogleich an die vorgesetzte Behörde, weist aber zu gleicher Zeit den Unternehmer oder dessen Bevollmächtigten an, mit ihr das Erforderliche zu erheben, um dasjenige, was zu geschehen hat, zu ermitteln, ordnungsmäßig zu berechnen, und sogleich zu unternehmen. Solche Erhebungen sind protokollarisch zu behandeln, und mit der Angabe der Hauptveranlassungen, mit der Beschreibung und den Hauptdimensionen oder Zeichnungen der auszuführenden Mehrarbeit.

Ende zu bringen, oder daß er aus was immer für einer anderen Ursache die Vollendung der Arbeit verzögert, so hat die Bauleitung die Verpflichtung, ihn nicht nur sogleich schriftlich darauf aufmerksam zu machen, und diese Bekanntgebung durch einen Empfangschein von ihm bestätigen zu lassen, sondern ihm auch in derselben Zustellung die Leistungen zu bestimmen, welche von ihm geliefert werden müssen, um das Versäumte nachzuholen. Wenn der Unternehmer dieser Aufforderung in dem, ihm von der Bauleitung vorher bestimmten Zeitraum nicht pflichtgemäß entspricht — (ein Zeitraum, welcher nach den Umständen nicht kürzer als (3) drei, und nicht länger als (10) zehn Tage sein darf) — so hat die Bauleitung ohne den geringsten Aufschub, hierüber der ihr unmittelbar vorgesetzten Behörde Bericht zu erstatten. Diese hat sogleich durch eine sachverständige Kommission unter Intervention der Bauleitung und der hiezu vorzuladenden Unternehmung, den Stand der Dinge zu erheben. Wenn die Bauunternehmung dieser Kommission nicht beiwohnt, oder sich nicht wenigstens auf legale Weise vertreten läßt, wird demungeachtet zur protokollarischen Erhebung des Sachverhaltes geschritten, gegen welche Erhebung als Thatbestand, nicht mehr appellirt werden kann, und welche als Dokument zur nachfolgenden Entscheidung dienen wird.

Die Kommission hat aus einem Ingenieur, dessen Rang höher ist, als jener des Bauleiters, und aus einem technischen Rechnungsbeamten zu bestehen.

Auf Grundlage eines solchen Befundes wird die Kommission, wenn Gefahr auf dem Verzuge ist sub spe rati sogleich die ihr als zweckmäßig erscheinenden Einleitungen zur gehörigen Fortsetzung des Baues treffen, wenn aber ein Aufschub zulässig ist, die geeigneten Anträge durch die bezügliche Baubehörde dem hohen k. ung. Statthalterei-Rathe vorlegen.

Diese Vorkehrungen der Kommission erhalten ihre volle und unwiderrufliche Giltigkeit, sobald sie von dem hohen k. ung. Statthalterei-Rathe genehmigt sind. Ueber die Anträge wird dieselbe die Entscheidung der betreffenden Baubehörde bekannt geben.

§. 19.

Strafen für verzögerte Ausführung des Baues.

In jenen Fällen, wo die Verzögerung in der Ausführung der Arbeit von Seite des Unternehmers nicht gerechtfertigt werden kann, hat derselbe als geringste Strafe für die ganze überschrittene Zeit, die Kosten der Bauüberwachung durch den Bauführer, der Bauleitung und der Kommission, welche in Folge jener Verzögerung an Ort und Stelle entsendet worden ist, zu tragen.

Wenn jedoch durch die Verzögerung auch Nachtheile herbeigeführt werden sollten, oder wenn es nothwendig ist, den Unternehmer seiner Kontraktionsverbindlichkeiten zu entheben, und die Arbeit in einer andern Art fortzusetzen; so ist derselbe zur Vergütung der genannten Schäden, und zur Zahlung aller Mehrkosten, die zur Beendigung der Arbeit nothwendig sein sollten, verpflichtet.

Als ausdrückliche Vertragsbedingung hat zu gelten, daß die rückständigen Verdienstsommen und die geleistete Caution des Unternehmers deponirt bleiben, und zur Deckung von derlei Ausfällen zu verwenden sind.

Auslegung der Bau- und Kontraktsbedingungen in zweifelhaften Fällen.

Bei Zweifeln oder Meinungs-Verschiedenheiten, welche zwischen der Bauleitung und der Bauunternehmung über den Sinn und die Anwendung irgend eines Artikels der gegenwärtigen oder der speziellen Baubedingnisse, oder auch des Kontraktes auftauchen sollten hat die Auslegung desselben immer mit Rücksicht auf den Zweck und die gute Ausführung der Arbeit stattzufinden. Die Entscheidung über derlei Streitpunkte steht in erster Instanz der k. k. Baudirektions-Abtheilung, — in zweiter Instanz der hohen k. ung. Statthaltereirathes, und in dritter und letzter Instanz aber dem hohen k. k. Handels-Ministerium zu.

Es bleibt jedoch der Bauunternehmung, nachdem sie in allen Instanzen eingeschritten ist, unbenommen, den Rechtsweg einzuschlagen.

In diesem Falle begibt sich jedoch der Ersteher jeder Einwendung gegen die durch die Bauorgane constatirten Thatumstände, und es haben dieselben, als Bollbeweis wirkend, wider ihn zu gelten.

§. 21.

Vernehmen bei, aus dem Vertrage entspringenden Streitigkeiten.

Ueberdies bleibt in diesem äußersten Falle einverständlich festgesetzt, daß das hohe Aerar, — in dessen Namen der Vertrag geschlossen wird, — dasselbe möge nun als Geflagter oder als Kläger eintreten, — jene Streitigkeiten, so wie auch die hierauf Bezug habenden Sicherungs- und Exekutionschritte bei demjenigen, im Siege der Finanz-Prokuratur befindlichen Gerichte, dem der Fiskus als Geflagter untersteht, durchzuführen hat.

§. 22.

Ersatzleistungen an Private, für ihnen zeitweilig oder bleibend zugesügte Schäden.

Die Bauunternehmung ist verpflichtet, den Privaten des Ortes, wo die Arbeit ausgeführt wird, alle ihnen während der Ausführung, sei es durch Gewinnung und Transport der Materialien oder durch irgend eine Besiznahme überhaupt zugesügten zeitweiligen Nachtheile oder Beschädigungen zu vergüten.

Die für solche Entschädigungen in Vorhinein berechnete Summe wird von dem Unternehmer in jedem Fall in Bausch und Bogen übernommen.

Sobald die Arbeit ihrer Beendigung nahe ist, ist es Pflicht der Bauleitung, dieß der politischen Ortsbehörde ämtlich anzuzeigen, damit diese öffentlich kund mache: die verletzten Privateigenthümer, welche die ihnen gebührende Entschädigung für die zeitweilig erlittenen Schäden vom Unternehmer noch nicht erhalten haben sollten, mögen innerhalb zwei Wochen vom Tage der Verlautbarung dieser Kundmachung gerechnet, ihre Forderungen, gegenüber dem Unternehmer, der Bauleitung angegeben, welche letztere den Unternehmer sogleich hievon in Kenntniß zu setzen hat.

Der Unternehmer ist zur geeigneten Zeit aufzufordern, zur Kollaudirung zu erscheinen, und ihm der Tag derselben bekannt zu geben.

Wenn er der Kollaudirung nicht beiwohnt, so wird der Untersuchung und Erhebung der Thatsachen dennoch Statt finden, und der Unternehmer wird dann seine allfälligen Bemerkungen nachträglich im Kollaudirungs-Protokolle beifügen können.

§. 26.

Verabsolung der letzten Zahlungsrate. Zurückstellung der Caution. Haftung nach der Ausführung.

Wenn die Arbeit von der Kollaudirungs-Kommission ohne irgend einen Vorbehalt, dem Kontrakte vollkommen entsprechend ausgeführt befunden wird, können in Gewärtigung der höheren Genehmigung des Kollaudiums, dem Unternehmer zwei Dritteile der letzten Rate ausbezahlt werden.

Sobald aber das Kollaudirungs-Operat definitiv genehmigt ist, erhält der Unternehmer nicht nur den rückständigen dritten Theil der letzten Rate, sondern es wird ihm, — wenn keine Haftzeit festgesetzt ist, — auch die von ihm geleistete Caution zurückgestellt.

Bezüglich der Verpflichtung des Unternehmers, die Privaten für zeitweilig zugefügte Nachtheile zu entschädigen, enthalten die vorgehenden §§. 22 und 23 die Bestimmung.

Im Falle der Unternehmer eine Haftung für das ausgeführte Werk auf irgend eine Zeit nach der erfolgten definitiven Kollaudirung übernommen haben sollte, wird in den speziellen Baubedingnissen die Caution bezeichnet, die er für jene Haftzeit zu erlegen hat; nach Ablauf dieser Zeit wird eine Nachkollaudirung Statt finden, nach deren Resultate entschieden werden wird, was mit dieser Caution zu geschehen habe.

§. 27.

Flüssigmachung der, dem Unternehmer gebührenden Geldbeträge.

Die an den Unternehmer zu leistenden Zahlungen werden nach den bestehenden Verrechnungs-Methoden erfolgen, und es hat die Expedition der bezüglichen Akten mit der möglichsten Beschleunigung Statt zu finden.

§. 28.

Verfahren im Falle des Ablebens des Unternehmers.

Im Falle des Ablebens des Unternehmers kann die, die Lizitation besorgende Behörde den Kontrakt auflösen, indem selbe den Erben den auf die ausgeführte Arbeit entfallenden Kostenbetrag, so wie den Werth jener vorgefundenen Materialien, welche

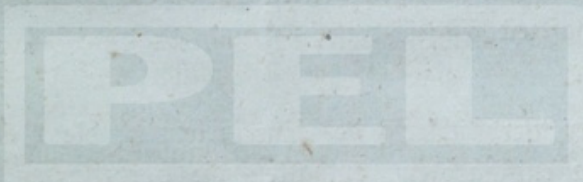
zur Benützung bei Fortsetzung der Arbeit nach den Kontraksbedingungen geeignet befunden werden, ausbezahlt.

§. 29.

Stempel- und Mauthgebühren.

Alle Stempelfkosten bei Abschließung des Vertrages und alle Steuern hat der Unternehmer aus Eigenem zu bestreiten.

**Vom k. k. Ministerium für Handel, Gewerbe
und öffentliche Bauten.**

In dem Kollaudirungs-Protokolle ist ausdrücklich zu erwähnen, ob, und in wie ferne der Unternehmer die besagten Entschädigungen geleistet habe. Im verneinenden Falle hat die Bauleitung ein Verzeichniß der dortigen, zeitweilig beeinträchtigten Besitzer, welche die ihnen gebührenden Vergütungs-Beträge noch nicht erhalten haben, vorzulegen, damit diese Beträge, nebst einem Zuschlage von einem Drittheil derselben, von dem Final-Guthaben des Unternehmers so lange zurückbehalten werden, bis derselbe die volle Erfüllung dieser seiner Verbindlichkeit darzuthun vermag.

Die Entschädigungen für bleibende Grundbesitznahme, und für immerwährende Eigenthums-Verluste werden vom Staate direkt an die betreffenden Beschädigten geleistet.

§. 23.

Ausbezahlung der vertragsmäßigen Summe in Raten bei den verschiedenen Unternehmungs-Methoden.

Die Ausbezahlung der vertragsmäßigen Summe wird:

- a) bei dem Unternehmen in Bausch und Bogen in gleichen Raten erfolgen, deren Ziffer nach den Umständen in den speziellen Baubedignissen bestimmt werden wird.

Die letzte Rate bleibt bis zum Abschlusse der Final-Kollaudirung reservirt, alle übrigen Raten aber werden nach Maßgabe des wirklichen Arbeits-Fortschrittes und über dießfällige von der Bauleitung ausgestellte Zertifikate, — die von jener Rechnungsabtheilung, welche der, die oberste Leitung der Arbeit besorgenden technischen Behörde beigegeben ist, revidirt, und die mit dem „Gesehen“ der eben erwähnten technischen Behörde bezeichnet worden sind, an den Unternehmer verabfolgt.

- b) Bei dem Unternehmer nach Einheitspreisen wird die Zahlung ebenfalls in Raten, über eigene von der Bauleitung ausgestellte Zertifikate, und zwar bezüglich des Betrages, innerhalb der, in den speziellen Baubedingnissen angegebenen Grenzen Statt finden; es werden jedoch von der jeweiligen Summe, auf welche das Zertifikat lautet fünf Prozent zur Bildung der Kollaudirungs-Rate abgezogen und vorenthalten.

Diesen Zertifikaten ist ein Exemplar der betreffenden Wochenabschlüsse über die geschehenen Leistungen beizulegen, welche Abschlüsse von dem Bau-führer, vom bauleitenden Ingenieur und vom Unternehmer oder dessen Geschäfts-führer unterfertigt werden müssen.

- c) Wenn das Unternehmen gemischt ist, so wird bei jeder der beiden Unternehmungsweisen das bezügliche, für dieselben eben angegebene Verfahren beobachtet.

Die, nach dem §. 22 übernommene Summe für Entschädigungen an zeitweilig benachtheiligte Private wird dem Unternehmer über ein eigenes dießfälliges Zertifikat der Bauleitung ausbezahlt, sobald derselbe den Beweis geliefert hat, daß von ihm alle Vergütungen geleistet worden sind.

Im Falle der Unternehmer dieser Verpflichtung nicht vor der Kollaudirung Genüge geleistet haben sollte, wird, wie im oberwähnten §. 22 festgesetzt ist, vorgegangen werden.

Einleitung der Kollaudirung.

Sobald die Arbeit dem Kontrakte gemäß vollendet ist, stellt der leitende Ingenieur ein Zertifikat über die Kollaudirbarkeit aus, von welchem Zertifikate er auch eine Copie der — die oberste Leitung der Arbeit besorgende Baubehörde zu übermitteln hat.

Damit die Kollaudirung vorgenommen werde, hat sich der Unternehmer an die eben erwähnte Baubehörde mittelst einer eigenen Eingabe zu wenden, in welcher er, das genannte Zertifikat beilegend, um die Bestimmung der Kollaudirungs-Kommission das Ansuchen stellt.

Die Bildung dieser Kommission und die endliche Erledigung der Kollaudirungs-Verhandlung wird mit der möglichsten Beschleunigung erfolgen.

Bei der Kollaudirung erhobene Mängel. Nacharbeiten. Nachkollaudirung.

Die Kollaudirungs-Kommission könnte aus zwei Gründen die Arbeit nicht vollkommen dem Kontrakte entsprechend, bewirkt finden, nämlich:

1. weil die Arbeit nicht nach den genauen Bestimmungen des Kontraktes hergestellt und vollendet worden ist, oder
2. weil zwischen dem Zeitpunkte der wirklichen Beendigung und jenem der Kollaudirung, aus irgend einer Ursache Beschädigungen sich zugetragen haben.

Wenn die erhobenen Mängel der Arbeit den Hauptzweck derselben und das System der Konstruktion nicht berühren, wenn nicht wesentliche Theile derselben unvollkommen sind, wenn mit einem Worte diese Mängel nur untergeordnete Verbesserungen erheischen; dann schreitet die Kommission zur Kollaudirung, und macht blos die geeignete Bemerkung, daß die erforderlichen Nacharbeiten sogleich bewerkstelliget, und von der Bauleitung durch ein diesfälliges nachträgliches Zertifikat bestätigt werden müssen. In Folge dieses Zertifikates wird die Kollaudirung als definitiv angenommen.

Sollten jedoch die erhobenen Mängel von solcher Wesenheit sein, daß die Arbeit nicht kollaudirt werden kann, so wird die Kollaudirungs-Kommission den Zustand der Arbeiten protokollarisch erheben, die Mängel beschreiben, und erklären, ob sich selbe auf die schlechte Ausführung oder Nichtvollendung der Arbeiten beziehen, oder durch zufällige Ursachen nach deren Beendigung herbeigeführt worden seien.

Es wird auch das zu Geschehende angegeben, und die Zeit zur Beseitigung der Mängel bestimmt.

Sobald die Bauleitung die erfolgte Bewirkung der angeordneten Nacharbeiten bestätigt hat, hat die Kollaudirungs-Kommission die Arbeit neuerdings zu besichtigen, und dann zur Kollaudirung überzugehen.

ten zu versehen; auch sind dieselben vom Bauführer, vom leitenden Ingenieur und vom Unternehmer oder dessen Bevollmächtigten zu unterfertigen.

- b) In der Art, daß zur Erhebung, Verfassung und Prüfung des Ueberschlages Zeit vorhanden ist, und bis zur Herablangung der höheren Genehmigung gewartet werden kann. In diesem Falle sind die Erhebungen, Ueberschläge und die speziellen Bedingnisse eben so, wie oben unter a) bemerkt wurde, von den drei Individuen zu unterfertigen.

In dem einen, wie in dem anderen Falle wird dem Unternehmer der Termin um diejenige Zeit hinausgerückt, welcher der bezüglichen Mehrarbeit entspricht.

Es kann sich ergeben, daß in derlei Fällen solche Gattungen von Arbeiten, Materialien und Werkzeugen nothwendig sind, welche in dem ursprünglichen Projekte nicht bewerthet erscheinen.

In diesem Falle werden die bezüglichen kurrenten, oder Tagespreise erhoben, und dann in Anwendung gebracht.

Es können auch während der Ausführung Umstände eintreten, welche nach dem Urtheile der, die oberste Leitung der Arbeit besorgenden Baubehörde die Nothwendigkeit oder Zweckmäßigkeit einer, auch mit einer Verminderung der Arbeiten verbundenen Veränderung des in der Ausführung begriffenen Werkes herbeiführen.

Auch in diesem Falle ist der Unternehmer verpflichtet, die Leistungen in der, ihm von der Bauleitung vorgezeichneten Art zu modifiziren und zu vermindern, und sich daher auch die entsprechende Verminderung der Zahlung gefallen zu lassen.

Es versteht sich von selbst, daß die Voranschläge zu solchen Mehr- oder Minderarbeiten nach üblicher Weise geprüft werden müssen, und daß deren Beträge in dem Verhältnisse zu dem Erstehungspreise zu erhöhen oder zu vermindern seien. In dem oben unter a) angegebenen Falle hat der Unternehmer sogleich die Mehrarbeiten vorzunehmen, sobald ihm hiezu von der Bauleitung die schriftliche Weisung zugekommen ist, in dem unter b) erwähnten Falle hat er die Arbeiten spätestens 8 Tage nach Erhalt jener Weisung in Angriff zu nehmen, in welcher letzterer übrigens der bewilligte Kostenbetrag jener Arbeiten, so wie Datum und Zahl des Genehmigungsdekretes genau anzugeben ist.

§. 14.

Beschädigungen durch Elementar-Ereignisse während der Bauausführung.

Wenn während der Ausführung einer im Vausch und Bogen hintangegebenen Arbeit Frost oder Hochwässer eines Flusses 2c. an dem schon hergestellten Theile derselben einen erweislichen Schaden verursachen sollten, so wird dieser von der Bauleitung im Beisein des Unternehmers oder seines Bevollmächtigten erhoben, berechnet, und wie eine Mehrarbeit vergütet, wenn sich der Unternehmer nicht etwa eine Saumseligkeit zu Schulden kommen ließ, ohne welche die Beschädigungen entweder gar nicht, oder nicht in der stattgefundenen Ausdehnung erfolgt wären.

Stete Anwesenheit des Bauunternehmers am Arbeitsorte, oder Vertretung des Ersteren durch einen geeigneten Bevollmächtigten.

Der Unternehmer muß sich beständig am Arbeitsorte befinden, oder sich durch ein Individuum vertreten lassen, welches die volle Macht besitzt, allen Verpflichtungen der Unternehmung ohne irgend einem Vorbehalt Genüge zu leisten, und insbesondere die kontraktmäßigen Leistungen in der bedungenen Vollkommenheit ausführen lassen zu können. In dem Uebergabsakte der Arbeit ist nicht nur der Vor- und Zunahme dieses Vertreters, sondern auch dessen Wohnung und auch noch jene des Unternehmers anzugeben, um ihm die zufällig während der Arbeit nothwendig werdenden Intimationen zustellen zu können.

Wenn der Vertreter, irgend ein Arbeiter, oder ein anderes vom Unternehmer abhängiges Individuum unerfahren, unfähig oder widerspenstig sein sollte, so ist eine solche Person über schriftlichen Auftrag der Bauleitung, von der Arbeit zu entfernen, und auf geeignete Weise zu ersetzen.

§. 16.

Vertrags- und kunstgemäße Ausführung. Beschaffenheit der Materialien.

Der Unternehmer muß die Arbeit mit Fleiß und Genauigkeit, und nach den anerkannt praktisch zweckmäßigsten Grundsätzen ausführen. Zu dem Ende muß sich derselbe nicht nur nach den, in den speziellen Baubedingnissen enthaltenen Vorschriften richten, sondern auch nach jenen, welche ihm die Bauleitung während der Arbeit von Fall zu Fall ertheilen wird.

Die Tauglichkeit der einfachen und zusammengesetzten Materialien ist vor deren Verbräuche von der Bauleitung zu untersuchen, und im Falle sich der Unternehmer schlechter Materialien bedient, oder selbe schlecht ins Werk gesetzt haben sollte, so ist der auf diese Art hergestellte Theil der Arbeit von dem Unternehmer abzutragen, und auf dessen Kosten vorschriftsmäßig neu herzustellen.

§. 17.

Zweckmäßige Benützung der Arbeitskräfte, deren Ueberwachung. Vorsichtsmaßregeln.

Der Unternehmer hat die Verpflichtung, die Arbeiten zu vertheilen, und ihnen nicht nur jene Arbeiten zuzuweisen, in welchen sie geübt sind, sondern auch sie mit den geeigneten Arbeitsmitteln und Geräthschaften zu versehen und über sie zu wachen, so wie nicht minder stets die nöthigen Vorsichtsmaßregeln zu ergreifen, damit sie nicht einer körperlichen Verletzung, oder gar einer Lebensgefahr ausgesetzt werden.

§. 18.

Verzögerungen bei der Ausführung des Baues.

Sollte der Fall eintreten, daß der Unternehmer die Arbeit mit geringerer Kraft betreibt, als unumgänglich nothwendig ist, um erstere in der vorgesezten Frist zu

Die Kollaudirung ist definitiv, wenn die Kollaudirungs-Commission die Arbeit dem Kontrakte gemäß ausgeführt befunden hat, was in dem Kollaudirungs-Protokolle ausdrücklich erklärt werden muß.

Ad b) Die Unternehmung nach Einheitspreisen besteht in der Uebernahme der Verbindlichkeit den Bau, gegen bestimmte Einheitspreise, nach den speziellen Baubedingnissen herzustellen.

Die Verantwortlichkeit des Unternehmers beginnt gleichfalls mit dem Tage der Arbeitsübergabe an denselben, und erstreckt sich auf die den speziellen Baubedingnissen entsprechende Beistellung der Werkzeuge und Materialien, so wie auf deren Verwendung; sie hört auf, sobald er alle auf sich genommenen Verbindlichkeiten erfüllt hat. Bezüglich der Menge der übernommenen Arbeiten, Werkzeuge und Materialien, und somit der entsprechenden Zahlungsforderung des Unternehmers, wird nach §. 23 vorgegangen.

Obgleich bei Unternehmungen nach Einheitspreisen die Verantwortlichkeit des Unternehmers aufhört, sobald die auf sich genommenen Arbeiten und Materialien geliefert sind, so behält sich demungeachtet die Staatsverwaltung vor, mittelst einer, nach Beendigung der Arbeit vorzunehmenden, ordnungsmäßigen Kollaudirung zu erheben, ob der Unternehmer seiner kontraktmäßig übernommenen Verbindlichkeiten in der ihm zur Erfüllung derselben vorgeschriebenen Zeit, und Art und Weise nachgekommen sei, und ob die Bauleitung ihm gegenüber, ein dem Kontraktsinhalte und ihren eigenen Verpflichtungen entsprechendes Verfahren beobachtet habe.

Es ergibt sich manchmal der Fall, daß eine Arbeit ihrer Natur nach in Bausch und Bogen hintangegeben werden kann, man jedoch nicht im Stande ist, deren Kosten-Erforderniß im Voraus mit Bestimmtheit auszumitteln; in diesem Falle erfolgt die Versteigerung nach dem Einheitspreise, und der Kostenbetrag der Arbeit wird während der Bauausführung berechnet; die Verantwortlichkeit des Unternehmers bleibt übrigens auch in diesem Falle dieselbe, wie sie für die, im Bausch und Bogen übernommenen Arbeiten unter a) bestimmt worden ist.

Ad c) Das Unternehmen ist endlich gemischt, sobald dasselbe theils in Bausch und Bogen, theils nach Einheitspreisen erfolgt. In diesem Falle wird jeder Theil für sich nach den oben für diese Unternehmungs-Methoden angegebenen Bedingungen behandelt, vorausgesetzt, daß der auf solche Weise auszuführende Bau nur von einem einzigen Unternehmer übernommen worden ist.

§. 6.

Badium; Beginn der gegenseitigen Verbindlichkeiten.

Der Uebernehmer haftet für sein Anbot mittelst eines Badiums, welches von Fall zu Fall entweder in den speziellen Baubedingnissen, oder in der Versteigerungsrundmachung festgesetzt wird.

Das Badium wird demjenigen, dessen Offert nicht angenommen wurde, nach erfolgter Hintangabe der Arbeit unverzüglich zurückgestellt, das des Bestbieters jedoch zur Sicherstellung des h. Avars bis zur gänzlichen Erfüllung der Kontrakt-Verbindlichkeiten zurückbehalten.

Der Bau-Ersteher wird für sein Anbot von dem Augenblicke an verbindlich, in welchem das Anbot von der, die Versteigerung besorgenden Baubehörde angenommen

wird; das h. Alerar übernimmt jedoch jede Verbindlichkeit erst von dem Zeitpunkte an, in welchem jenes Anbot von der kompetenten Behörde genehmigt worden ist.

§. 6.

Stipulirung des Kontraktes; Caution.

Sobald das Anbot genehmiget ist, wird dem Unternehmer innerhalb einer angemessenen Frist der Tag zum Abschlusse des Kontraktes kundgegeben. Beim Kontrakts-Abschlusse muß die vorgeschriebene Caution erlegt sein, welche für jeden einzelnen Fall entweder in den speziellen Bau-Bedingnissen, oder in der Versteigerungs-Kundmachung festgesetzt worden ist. Die Caution, oder die von dem Unternehmer zu leistende Bürgschaft kann entweder im Baren, oder in öffentlichen Obligationen nach dem Börsenkurse, oder in einer von der k. k. Finanz-Prokuratur geprüften, und annehmbar befundenen Hypothek-Verschreibung bestehen.

Für den Fall, als eine dritte Person für den Unternehmer gutstehen sollte, muß diese alle Verbindlichkeiten des Unternehmers gegen die Staatsverwaltung in dem ausgedehntesten Sinne der §§. 891 und 1347 des bürgerlichen Gesetzbuches mit übernehmen, und dafür solidarisch haften.

Wenn der Unternehmer am bestimmten Tage nicht erscheint, oder wenn er zwar zugegen ist, aber die vorgeschriebene Caution nicht leistet, so ist er dem Verluste der Hälfte des Reugeldes unterworfen. Nach jenem ersten Nichterscheinen des Unternehmers wird ihm von der Baubehörde ein anderer Tag zur Kontrakts-Abschließung bestimmt; wenn er auch an diesem Tage nicht erscheint, oder dieser Verhandlung zwar beivohnt, aber die besprochene Caution nicht leistet, so hat er den Verlust der zweiten Hälfte des hinterlegten Reugeldes zu erleiden.

Hierauf steht es der Baubehörde frei, die Arbeit auf was immer für eine Weise in Ausführung zu bringen.

§. 7.

After-Unternehmung.

Die Uebertragung der übernommenen Arbeit, oder auch nur eines Theiles derselben an einen Andern, ohne vorher eingeholte Bewilligung des hohen k. ungar. Statthalterei-Rathes ist durchaus untersagt. Ein Unternehmer, welcher die bereits übernommene Arbeit ohne Erlaubniß weiter verläßt, ist so zu betrachten, als wenn er die Arbeit aufgegeben hätte, und die Bauleitung ist befugt, nach den im unten folgenden §. 18 angegebenen Maßregeln zu verfahren.

§. 8.

Bau-Termine.

Die für die Ausführung der Arbeiten festgesetzte, im Kontrakte genau angegebene Zeit beginnt mit dem Tage der protokolларisch gepflogenen Uebergabe derselben, und wird nach unmittelbar auf einander folgenden Tagen oder Monaten ohne Ausnahme, und ohne irgend einem Vorbehalt gerechnet.

Hivatalos oktatás

a népmozgalom iránti kimutatások elkészítéséhez

I. a különféle hitfelekezeti lelkészek számára.

A. Általános megjegyzések.

A népmozgalom kimutatása magában foglalja a bizonyos meghatározott évben előforduló születések, házassági egybekelések és halálozási esetek összeállítását.

Ez legnagyobb fontossággal bír mind a közigazgatásra, mind pedig az egyes községekre nézve.

Hogy az említett kimutatás céljának megfelelően: a következő kellékekkel kell birnia:

- a) Teljesnek kell lennie, az az illető esztendőben a lelkészi kerületben a polgári lakosságnál előforduló valamennyi egybekeléseknek, születéseknek és halálozási eseteknek benne kell foglalva, valamennyi rovaton keresztül véve és a magyarázatképen kívánt megjegyzésekkel ellátva lenni.

A különféle hitfelekezeti lelkészeknek tehát arra kell ügyelni, hogy kihagyások semmi irányban se történjenek.

Megjegyzendő itt, hogy a halva születetteknek a születési s halálozási rovatokba leendő felvétele különös fontossággal bír. Más részről kétszeres számításnak sem szabad történni. A lelkészeknek ennél fogva nem szabad oly eseteket a kimutatásba felvenni, melyekről tudják, hogy azok már más kimutatásokba felvételtek, ezen figyelmeztetés különösen azon esetekre vonatkozik, melyek a katonai lelkészek által jegyeztettek fel.

Azon lelkészi teendők kimutatásai, melyeket a lelkészek a katonasághoz tartozó személyekkel végeznek „a katonai személyek iránti statisztikai kimutatás” fölírással ellátandó külön ívekre jegyzendőek fel, mely ívek a megkivántó s kellőleg kitöltendő rovatokkal ellátandók.

- b) A kimutatásnak hitelesnek kell lenni, azaz minden számnak a kellő rovatba kell bevezettetni, s a lelkész meg legyen győződve minden egyes eset igazságáról.

Önkényes találgatások alapján adatokat gyűjteni épen nem szabad.

Hogy az egyes rovatokbai beírásoknál tévedések elkerültessenek mindazon számadási próbák alkalmazandók, melyek alább említvék.

Hogy a népmozgalom iránti egyes kimutatások egymásközt összehasonlíthatók legyenek s belőlök az általános kimutatás elkészíttethessék: elkerülhetetlenül szükséges, hogy azok kik az egyes kimutatásokat készítik, mindig az előszabott módon járjanak el. A minták használatát tárgyzó következő utasítások ennél fogva pontosan megtartandók.

A különféle hitfelekezetű lelkészek közül mindegyik lelkészi kerületének azon községei számára, melyek ugyanazon szolgabírói járásban fekszenek, az ötféle mintákból egy egy példányt tehát összesen annyi példányt készítsenek, a hány szolgabírói járáshoz tartozik lelkészi kerületek. A betöltött minták legkésőbbben a megszabott határnapon az illető járási szolgabírákhoz küldendők be.

Az ötféle minták mindegyikének magában kell foglalni az egész lelkészi kerületbeni egyes hónapi kimutatásokat s az egyes községek csak akkor nevezendők meg egyenként, ha azok több szolgabírói járásban fekszenek.

Az ugyanazon szolgabírói járásban fekvő s az illető lelkész kerületéhez tartozó községek iránti kimutatások rövidlegesen készítendők el s az ívenkénti összeg kimutatandó.

A fölíratok olvashatólag s különösen a nevek helyes írással készíten-dők s a hitfelekezet pontosan meghatározandó.

B. Különös megjegyzések.

Az I. táblához. A házassági egybekelések táblája magában foglalja:

1. a házasságra lépők életkora s polgári állása iránti kimutatást;
2. a vegyes és a halál vagy elváltatás által felbomlott házasságok iránti rövidleges mellék kimutatást.

Az életkor oly értelemben veendő, hogy az alsó év meghaladtassék a magasabb év pedig még el nem vagy éppen elért legyen. Így például a 20—24 évesek számára nyitott rovatba mindazon házasulandók felveendő kik a 20. évet, hacsak egy nappal is meghaladták s a 24. évet még el nem érték, vagy éppen 24 évesek.

Azon számok összegének, melyek az életkor fokozata számára nyitott 36. sz. rovatba vezetnek be, meg kell egyezni a házassági egybekelések összesszámaival, ez számadási próbául szolgáljon.

A házasságra keltek polgári állása iránti feljegyzéseknél nincs szükség magyarázatra.

Megjegyzendő mégis azon hitfelekezetekre nézve, melyek a törvényesen elváltatottaknak az új házasságkötést az elváltatott házastárs halála előtt is megengedik, hogy az elváltatottak ezen kimutatásban özvegyiségre jutot-taknak tekintessenek; mivel ezen kimutatásnak célja azt megtudni, hogy a házasuló először lép-e házasságra.

A házasulók polgári állása számára nyitott négy rovatba bevezetett számok összegének a házassági egybekelések (vagy a házasulópárok) összes mennyiségével kell megjegyezni.

A vegyes (t. i. a különböző hitfelekezetű személyek között kötött) házasságok a kimutatásokban csupán rövidlegesen (vagy havonként a községek

szerint elkülönítve) oly módon jelezendők ki, hogy a házasságra lépő minde-
nik fél polgári állása s hitvallása kitűnjék.

Például:

Völegény:

Menyasszony:

1. nőtelen rom. kath.

1. hajadon, ágostai hitv.

2. özvegy helvét hitv.

2. " rom. kath.

3. nőtelen ágost. hitv.

3. özvegy ágost. hitv.

Összesen

Összesen

A görög-katholikusok és az örmény-katholikusok között kötött házasságok nem tekintendők vegyeseknek.

Azon esetben, ha a vegyes házasságoknál a különböző hitfelekezetű lelkészek mindegyike közreműködik, a lelkészek egyezzenek meg aziránt, hogy a kötött házasságot a kimutatásba melyik vegye fel, nehogy kétszeres számítás történjék, s jegyezzék meg a kimutatásokban a községről községre, hogy ezen megegyezés megtörtént.

„A halál vagy elválasztás által felbomlott házasságok” is csak rövidlegesen, tehát nem hónap vagy község számára mutatatandók ki, melyeknél a felbomlott házasságok tartama szolgáljon a rovatozás alapjául.

A tartam egész számokban teendő ki s a félévnél kevesebb idő egészen mellőzendő, a félév vagy ennél több idő azonban egy egész évnek tekintendő.

A halál által felbomlott házasságok tartamát a halálozási és esketési lajstromokból lehet megtudni, ha t. i. az esketéstől a halálozásig folyó évek összeszámíttatnak.

A kimutatás hátlapján az ugyanazon szolgabírói járáshoz tartozó községekben összeadott legifjabb és legidősebb völegénynek és menyasszonynak életkora különösen feljegyzendő.

A II. táblához. A születések táblája két főrésztre osztatik az élve és a halva születettek kimutatására, mindenik főrész ismét két osztályra válik t. i. a házasságban s az ezenkívül születettekére.

Mindegyik résznek első három rovatába a házasságban vagy azonkívül élve vagy halva születettek s ezek összegei nemők szerint iktatandók be.

Az első szülöttek tekintetbe nem veendőek.

Az egy anyától egyszerre többen születetteknel nem a szülés száma, hanem a születetteké irandó be s ezen számnak az ikreknel, ha mind élve szültek párosnak kell lenni.

Ha például valamely helységben 4 anya ikreket szült volna, kik mind a nyolczan élve szültek, s az egyik anya két fiut a többiek egy fiut és egy leányt szültek volna, így az első osztálynak az ikrek számára nyitott első rovatába 2, a második rovatba pedig 6 lenne beirandó.

A hármasával születettek négy rovata épen így töltendő be.

A négyeséveli s még többeséveli születések a ritkaságok közzé tartozván, oly részletesen irandók be, hogy a feljegyzésből a születettek neve s születési helye valamint a hónap is melyben szültek kitűnjék.

Azon kettős és többeséveli születéseknél, hol a születettek egy része halva született, a számok az illető rovatokba szabályszerűen irandók be s következő alakban szerkesztett magyarázó jegyzetekkel látandók el.

„Három, házasságban hasonló nemű kettős szülésnél egy fiú és két leány. 4 házasságban különböző nemű kettős szülésnél 3 fiú és 1 leány született halva.“

Ezen példát szem előtt tartva tehát az élve születetteknél az ikrek első rovatába 2 a harmadikba 1, a másodikba azonban 4, a házasságban halva születetteknél pedig az ikrek első rovatába 1, a harmadikba 2, a másodikba hasonlólag 4 lenne beírandó, miután a születettek neme iránt a fölebbi jegyzetnél fogva kétség fen nem foroghat.

Hasonló módon kell a hármassával s négyesével születéseknél eljárni, a jegyzeteket azonban úgy kell szerkeszteni, hogy azokból a születettek neme általában s különösen a halva születettek-é világosan kitűnjék.

Mégegyszer figyelmeztetnek az illető lelkészek, hogy a halva születettek kimutatására, mi alatt az élet képesen de meghalva világra jött gyermekek s nem a születés után közvetlenül meghaltak értendők, a legnagyobb gondot fordítsák.

A vakon születetteknél, kik az illető rovatokba szinte felveendő, a házasságban vagy azonkívüli születés, a született neme, szülő helye s születési hónapja, valamint a szülők polgári állása az ezen czélra készített jegyzetekben különösen részletezendő.

A III. táblához. A gyermekek halálozása iránti tábla azon elhalt gyermekek kimutatását tartalmazza, kik életkorukra nézve az öt évet meg nem haladták; a halva születettek azonban ide nem értendők. A részletezendő korfokokozatok mindegyike két részre osztatik a házasságban vagy azon kívül születettek-re nézve s ezeket nemőkre nézve ismét külön kell választani.

A lelkészek ennél fogva a halálozási lajstromokban az öt évet meg nem haladott koru gyermekeknél mindig megjegyezzék, hogy házasságban születettek-e vagy azon kívül.

Az életkor itt is oly értelemben veendő a mint az I. táblánál megjegyeztetett.

A négy utolsó rovat számadási próbául szolgáljon mindegyikének az előbbeni hasonló rovatok összegét kellyén tartalmazni.

A IV. táblához. Ezen tábla az elhunytaknak korfokokozat szerinti kimutatását tartalmazza.

Ezen kimutatás nagy fontossággal bír s azért nem kell semmi fáradságot sem kímélni az életkor kipuhatólásánál, hogy az „ismeretlen kor“ számára nyitott rovat minél kevesebbszer vétessék igénybe. A kívánt adatokat legtöbb esetben a születési s keresztelési, valamint az esketési lajstromok fogják szolgáltatni.

Ha azonban a meghalt korát hitelesen megtudni sem az említett lajstromokból, sem más uton nem lehetne, úgy „az ismeretlen kor“ alatti rovat töltendő be.

A két első rovatba az adatok a gyermekek halálozása iránti táblából veendő, át.

Az „összesen“ alatti három rovat közvetlenül a halálozási lajstromokból töltendő be, ezen lajstromokban a meghalt férfiak is nők egyszerűen össze-számláltatván.

Ezen rovatok összegének egyébiránt a korfokokozat iránti rovatok összegével meg kellyén egyezni; ez számadási próbául szolgáljon.

Magától értetik, hogy a börtönökben meghaltak, kik az utolsó rovatban külön kimutatattak, minden előbbi rovatba szintugy felveendő, mintha börtönön kívül haltak volna meg.

A kimutatás hátlapján az ugyanazon szolgabírói járáshoz tartozó községekben meghaltak közül a legidősebb férfi és nőnek életkora, a halálozás helye és hónapja kitételle mellett különösen feljegyzendő.

Az V. táblához. A halál neme iránti tábla azt mutatja ki, hogy az elhunytak mily módon haltak meg; s két főrészsre oszlik a „betegség következtében“ s „az erőszakos halállal“ meghaltokra nézve.

A betegségek számára nyitott rovatok érthetők.

A helyi-betegségek alatt azokat kell érteni, melyek a lelkész kerületében vagy annak környékén különös tulajdonnal bírnak.

Ilyenek például a lengyelfürt nevű hajbetegség, a guga vagy golyva s némel lázak.

A járványok alatt azon betegségek értendők, melyek nagy kiterjedésben s hosszabb ideig ugyanazon helyen uralkodnak.

A meggyilkoltak rovatába azok vezetendők be, kiken gyilkossági s a megölettekébe azok, kiken emberölési büntény követtetett el.

Azok azonban, kik halva találtattak, s nem tudni, hogy öngyilkosság, szerencsétlenség, gyilkosság vagy emberölés következtében haltak-e meg, az ismeretlen módon kimultak számára nyitott rovatba veendő fel.

A két főrész összegének a többi rovatok összegével meg kell egyezni, s ez számolási próbául szolgál.

A kimutatás hátlapján foglaltató jegyzékben az öngyilkosságok oly módon részletezendők, hogy az öngyilkos neme és életkora, az öngyilkosság helye, hónapja, módja és valószínű oka világosan kitűnjék.

C. Végjegyzet.

A népmozgalom iránti kimutatások előterjesztése, a lehető legnagyobb gyorsasággal eszközözendő.

A lelkészek intézkedjenek ennél fogva, hogy azok a legrövidebb idő alatt elkészíttethessenek.

Valamennyi kimutatások, a katonai egyének irántiakat is ideértve, egy példányban a lejárt év után legkésőbb husz nap alatt az illető szolgabíróhoz, vagy oly helyeken, melyek a szolgabíró hatásköréhez nem tartozna, (p. o. szabad királyi városokban), azon községi előljárókhöz küldendők be, kikre a közigazgatás bízva van.

Oly hitfelekezetű lelkészek, kik a népmozgalom iránti kimutatásokat a rom. kath. papsággal közölni tartoznak, az illető rom. kath. lelkésznek az 5. kimutatás másodlatát idejében átküldjék.

A rom. kath. lelkészek pedig oda utasíttatnak, hogy ezen másodlatból másolatot véve, ezt az anyakönyvekhez csatolják; az eredeti másodlatot pedig az illető szolgabíróhoz haladéktalanul beküldjék.

Ezen eljárás által azonban a különféle hitfelekezetű lelkészek között fennálló viszony többire nézve meg nem változtattatik.